

Bijbelsche geschiedenissen voor de jeugd ...

<https://hdl.handle.net/1874/235664>

1070

W. Gunning 1842

65

BIJBELSCHÉ

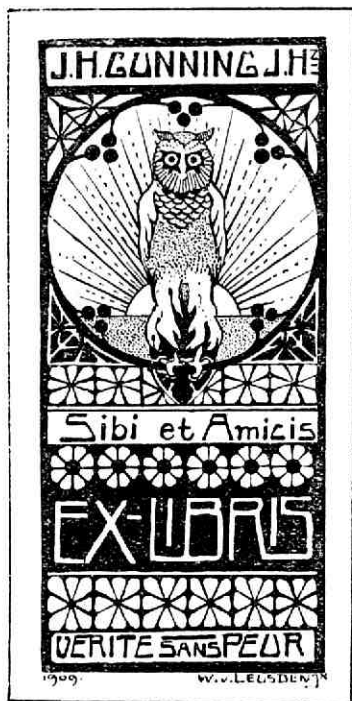
GESCHIEDENISSEN

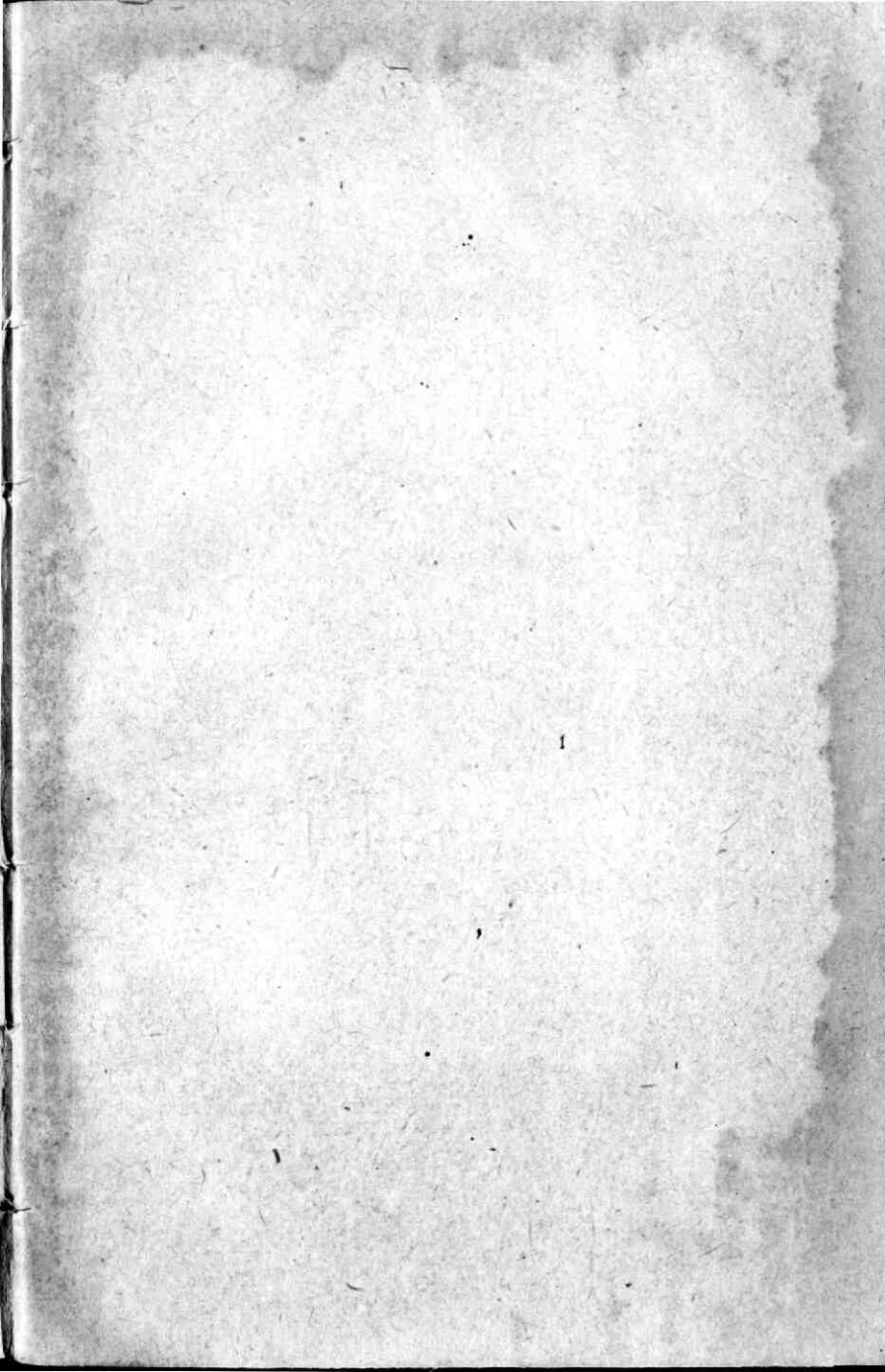
VOOR DE JEUGD,

mm 12669

GUNNING

8
A
B

01111111

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK UTRECHT

3453 6874

GUNNING *gunning O.A.O.*

BIJBELSCHÉ

GESCHIEDENISSEN

VOOR DE JEUGD,

VOORAL TEN DIENSTE VAN

ZONDAGSCHOLEN.

BEARBEID DOOR

E. GERDES.

AMSTERDAM.

H. DE HOOGH & CO

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

GUNNING

THE

V O O R R E D E.

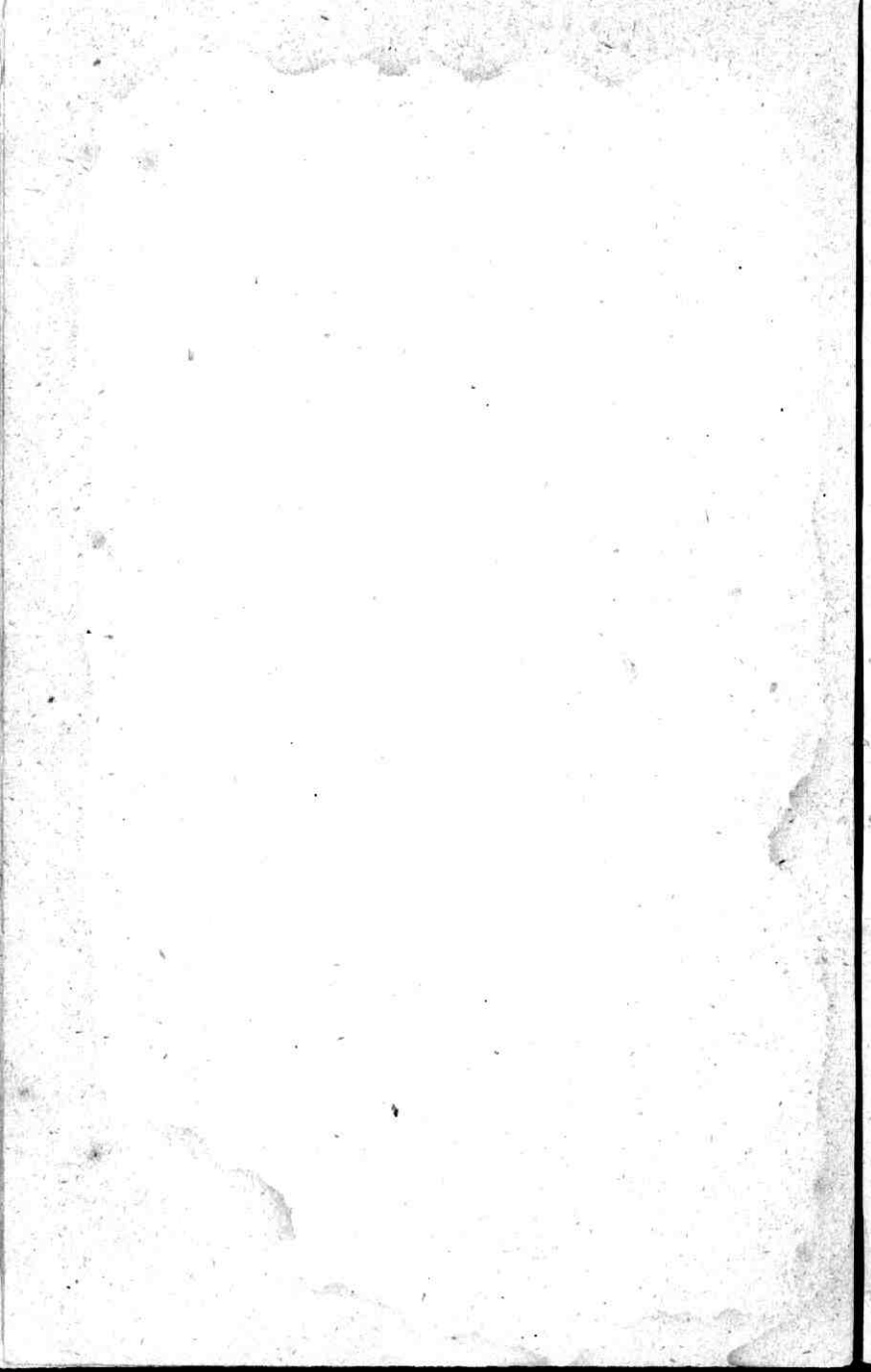

Het heeft mij verblijd dat een *tweede* druk van deze *Bijbelsche Geschiedenissen voor de jeugd* is noodig geworden, waardoor gebleken is dat onze geringe arbeid niet nutteloos is geweest. Van vele Zondagschoolonderwijzers ontving ik nu en dan bewijzen, dat zij steeds het werkje met vrucht gebruikten wegens de duidelijkheid, eenvoudigheid en beknoptheid der behandelde *onderwerpen*, en niet minder wegens de *zaakrijkheid* der korte *lessen* aan 't slot van iederen §. Anderen roemden zeer de *vragen* aan elk hoofdstuk toegevoegd, vragen, die zoo ingerigt waren, dat de leerlingen deze niet, als gewoonlijk met ja en neen, maar met eene kleine omschrijving of naam moeten beantwoorden.

Het boekje alzoo op nieuw aan ouders en zondagschoolonderwijzers aanbevelende, druk ik de hoop uit dat het verder, onder den zegen Gods, tot heil onzer jeugd moge zijn.

E. GERDES.

Haarlem, December 1873.

GESCHIEDENISSEN UIT HET OUDE VERBOND.

§ 1. HET WERK DER SCHEPPING.

Genesis 1 en 2. — 4000 v. Chr.

In den beginne schiep God den hemel en de aarde. De aarde nu was woest en ledig, en duisternis was op den afgrond, en de Geest Gods zweefde op de wateren.

In zes dagen volbragt God de werken der schepping. Op den eersten dag werd het licht geschapen. Op den tweeden dag het uitspansel, de hemel. Op den derden dag de aarde met de wateren. Op den vierden dag de zon, de maan en sterren. Op den vijfden dag de visschen en de vogelen. Op den zesden dag de dieren en de menschen.

En God zag al wat Hij gemaakt had, en ziet het was zeer goed. Op den zevenden dag rustte God de Heer van al zijne werken, die Hij gemaakt had.

LESSEN.

1. *God de Heer heeft hemel en aarde en alles wat daarin is, uit niets voortgebracht. Wat kan men daaruit leeren?*

Men kan hieruit de groote almacht Gods opmerken.

2. *Alles wat God in deze zes dagen gemaakt had, was zeer goed. Wat is hieruit te leeren?*

Men kan hieruit de groote wijsheid des Scheppers opmerken.

3. *God heeft alles om der menschen wil geschapen. Wat kan men hieruit leeren?*

Men kan er de groote goedheid Gods uit leeren.

Psalm 115 vs. 8.

De algoede God, die door zijn groote kracht

Den hemel schiep, deze aard' heeft voortgebracht,

Beschenkt u met zijn zegen.

De hemel is zijn eigendom, zijn troon:

Maar 't menschdom heeft de vruchtbare aard, ter woon,

Van onzen God gekregen.

VRAGEN.

Wie heeft alles geschapen?	Wat schiep God op den eersten dag?
Wanneer is dit geschied?	Wat op den tweeden dag?
Wat heeft God in het begin geschapen?	Wat op den derden dag?
Hoe zag het er in den beginne uit?	Wat op den vierden dag?
Wat zweefde er op de wateren?	Wat op den vijfden dag?
Hoeveel dagen gebruikte God voor de schepping?	Wat op den zesden dag?
	Hoe was het werk der schepping?
	Wat deed God op den zevenden dag?

§ 2. DE SCHEPPING DER MENSCHEN.

Genesis 1 en 2. — 4000 v. Chr.

Toen de aarde en de hemel volbragt waren, sprak de Heer: Laat ons menschen maken, een beeld naar onze gelijkenis. God formeerde toen twee menschen: eenen man en eene vrouw. De man kreeg van God den naam Adam; de vrouw echter werd door haren man Eva genoemd.

God schiep den man uit het stof der aarde, en blies den adem des levens in zijne neusgaten. Toen Adam geschapen was, zeide God: Het is niet goed dat de mensch alleen zij, Ik zal hem eene hulpe maken, die als tegen hem over zij. Toen nu Adam sliep, nam de Heer eene ribbe uit het ligchaam van Adam, en sloot de plaats toe met vleesch. Uit deze ribbe bouwde de Heere God eene vrouw, en bragt haar tot hem. Toen zeide Adam: Deze is ditmaal been van mijne beenen, en vleesch van mijn vleesch. Hierop stelde God het huwelijk in; Hij zegende het eerste paar met deze woorden: Weest vruchtbaar en vermenigvuldigt, en vervult de aarde, en onderwerpt haar, en hebt heerschappij over de visschen der zee, en over het gevogelte des hemels, en over al het gedierte dat op de aarde kruipt.

LESSEN.

1. *De eerste mensch is uit het stof der aarde geschapen. Wat volgt daaruit?*

Daaruit volgt, dat de mensch ootmoedig moet zijn.

2. *God heeft het huwelijk in het Paradijs ingesteld, en daarover zijnen zegen gesproken. Wat volgt hieruit?*

Daaruit volgt, dat het huwelijk heilig en den Heer welgevallig is.

3. *God heeft in den beginne slechts twee menschen geschapen. Wat volgt daaruit?*

Daaruit volgt, dat één man niet meer dan ééne vrouw, en ééne vrouw niet meer dan één man te gelijk hebben mag.

Psalm 8 vs. 4.

Mijn God, wat is de mensch dan op deez' aarde!
De brooze mensch! hoe klimt hij tot die waarde,
Dat Gij aan hem in zoo veel gunst gedenkt,
En 's menschen zoon uw teërste liefde schenkt.

VRAGEN.

Wat zeide God, nadat Hij hemel en aarde volbragt had?
Hoevele menschen schiep God in den beginne?
Hoe heetten de eerste menschen?
Wie werd het eerst geschapen?
Waaruit werd Adam geformeerd?
Hoe ontving hij het leven?
Wat zeide God, toen Adam geschapen was?

Wat deed God met Adam?
Wat maakte God de Heer uit de ribbe?
Wat zeide Adam, toen hij ontwaakte?
Wat stelde God terstond na de schepping in?
Welk een zegen sprak God over het eerste menschenpaar?

§ 3. HET PARADIJS.

Genesis 1, 2 en 3. — 4000 v. Chr.

Adam en Eva leefden in den beginne in den staat der onschuld. In dezen staat droegen zij het evenbeeld Gods. Zij waren dus zonder zonde, in ware regtvaardigheid en heiligheid. Efeze 4 vs. 24. Toen ter tijde was de dood nog niet in de wereld, en Adam en Eva waren onsterfelijk. Zij behoefden voor de wilde dieren niet te vreezen; want deze moesten den mensch gehoorzaam zijn. Zij hadden ook geene kleederen noodig, maar waren naakt in den staat der onschuld. Hunne woning was het Paradijs. Dat was een schoone tuin, dien God zelf geplant had. Daarin stonden verschillende schoone boomen, die begerlijk waren om aan te zien.

De eerste menschen echter bedreven eene groote zonde, namelijk dat zij Gods gebod overtraden. Hierover werd de Heere God toornig en joeg hen uit het Paradijs. Hij plaatste ook eenen Engel met een vlamvend zwaard voor de deur, opdat zij niet weder binnen komen zouden. Door dezen val

hebben de menschen het beeld Gods verloren. In diens plaats is de zonde in de wereld gekomen, en door de zonde de dood. Rom. 5 vs. 12.

Adam kreeg daarna kinderen, die zijn beeld gelijk waren, en tot op dezen dag worden al zijne nakomelingen in zonde ontvangen en geboren.

LESSEN.

Uit deze geschiedenis kan men het groote onderscheid van het menschelijk geslacht vóór en na den val leeren kennen.

1. *In den staat der onschuld waren de menschen regtvaardig en heilig.*

Na den zondeval moet ieder zeggen: Zie, Heer! in zonde ben ik geboren, in zonde ontving mij mijne moeder.

2. *In den staat der onschuld waren de menschen onsterfelijk.*

Na den zondeval echter moeten wij helaas zeggen: Heer, leer ons bedenken, dat wij sterven moeten.

3. *In den staat der onschuld woonden de menschen in een Paradijs.*

Na den val is deze aarde vol angst, jammer, nood en droefheid.

Psalm 51 vs. 5.

Verberg uw oog van mijn bedreven kwaad,
 Waardoor mijn ziel gevoelt de diepste wonden:
 Delg, delg toch uit mijn schuld en al mijn zonden,
 En spreek mij vrij van mijne gruweldaad.
 Herschep mijn hart, en reinig Gij, o Heer!
 Die vuile bron van al mijn wanbedrijven;
 Vernieuw in mij een vasten geest, en leer
 Mij aan uw dienst oprecht verbonden blijven.

VRAGEN.

In welk eenen staat leefden de eerste menschen?	Wat stond er in het Paradijs?
Wat droegen de eerste menschen in dien staat?	Hoe gedroegen zich de menschen aldaar?
Hadden de menschen geene zonde?	Hoe nam God dit op?
Was dan de dood ook in het Paradijs?	Wat verloren de menschen door de zonde?
Behoeften zij niet te vreezen voor de wilde dieren?	Wat is daarvoor in de plaats gekomen?
Hoe waren Adam en Eva gekleed?	Welke kinderen kreeg Adam na den val?
Waar woonden de eerste menschen?	Hoe zijn de nakomelingen Adams naar hunne natuur?
Hoe was het Paradijs?	

§ 4. VAN DEN VAL DER EERSTE OUDERS.

Genesis 2 en 3. — 4000 v. Chr.

In het Paradijs stond de boom der kennis des goeds en des kwaads. Daaraan groeiden wel is waar vruchten, die begeerlijk waren om aan te zien, maar Adam en Eva mochten daarvan niet eten; want God had het uitdrukkelijk verboden, en daarbij gezegd: Ten dage als gij daarvan eet, zult gij den dood sterven. Maar onze eerste ouders verloren Gods gebod uit het oog, en aten van den verboden boom. De duivel verleidde hen tot deze zonde; hij had de gestalte eener slang aangenomen. Deze slang sprak tot de vrouw: gij zult den dood niet sterven, maar wanneer gij daarvan eet, zult gij zijn als God. De vrouw meende dat het goed ware van den boom te eten, wijl hij verstandig maakte. Daarom at zij niet alleen van de vrucht des booms, maar zij gaf daarvan ook aan haren man te eten. Tegen den avond kwam de Heer in den hof, en riep: Adam, waar zijt gij? Adam en Eva echter hadden zich tusschen de boomen verborgen, en maakten zich rokken van vjgebladeren, want zij schaamden zich nu, dat ze naakt waren. Toen zij nu antwoord moesten geven, waarom zij Gods gebod overtreden hadden, gaf de een de schuld aan den ander. Namelijk Adam zeide: de vrouw heeft mij verleid. Eva daarentegen zeide: de slang heeft mij bedrogen. Maar de Heere was hiermede niet tevreden, integendeel Hij joeg hen beide uit het Paradijs. Daarbij bleef het intusschen niet; ieder hunner ontving nog eene bijzondere straf. Tot Eva zeide God: Met smart zult gij kinderen baren, en uw man zal uw heer zijn. Tot Adam zeide de Heer: In het zweet uws aangezichts zult gij brood eten, totdat gij tot de aarde wederkeert, dewijl gij daaruit genomen zijt; want gij zijt stof, en tot stof zult gij wederkeeren. En tot de slang zeide de Heer: Het zaad der vrouw zal u den kop vermorzelen. Met dit zaad der vrouw wordt niemand anders bedoeld, dan Jezus Christus, die in de volheid des tijds van eene vrouw zoude geboren worden.

Ten laatste maakte God hun rokken van vellen, en Adam en Eva moesten het Paradijs verlaten.

LESSEN.

1. *Uit deze geschiedenis blijkt welk eene groote zonde de ongehoorzaamheid is.*

Want om der ongehoorzaamheid wille heeft God de eerste ouders uit het Paradijs verdreven.

2. *Men kan tevens zien, wie de eerste leugen op aarde gesproken heeft.*

Namelijk de duivel, toen hij tot Eva zeide: gij zult als God zijn.

3. *Eindelijk kan men uit deze geschiedenis leeren, wat men denken moet, als men in een tuin komt.*

Namelijk men moet denken aan den val der menschen, gelijk die in het Paradijs geschied is.

Psalm 5 vs. 4.

Gij, die geducht zijt in vermogen,
Verdraagt de goddeloosheid niet;
Gij zult, o God, die 't al doorziet!
Den booze voor uw heilige oogen
Geenszins gedooogen.

VRAGEN.

Wat stond er in het Paradijs?
Wat groeide er op dezen boom?
Mogten Adam en Eva daarvan eten?
Waarom mogten Adam en Eva
daarvan niet eten?
Welk eene straf had God daarop
gezet?
Hielden de menschen Gods gebod?
Wie verleide hen tot ongehoor-
zaamheid?
Waar was de duivel?
Met wien sprak de booze vijand?
Wat zei de slang tot de vrouw?
Wat meende Eva?
Wat deed zij hierop?

Wat deed de Heer toen?
Waarverbergden zich Adam en Eva?
Wat maakten zij?
Waarom maakten zij kleederen?
Hoe verontschuldigen zij hunne
ongehoorzaamheid?
Hoe verontschuldigde zich Adam?
Hoe verontschuldigde zich Eva?
Was God daarmede tevreden?
Liet het God hierbij?
Wat zeide God tot Eva?
Wat zeide God tot Adam?
Wat zeide God tot de slang?
Wat verstaat men door het zaad
der vrouw?
Wat maakte God nog?

§ 5. HOE KAIN ZIJNEN BROEDER ABEL DOODSLOEG.

Genesis 4. — 4000 v. Chr.

Adam had twee zonen: De oudste heette Kaïn, en was een landbouwer. De jongste heette Abel, en was een schaapherder. Deze beide broeders bragten den Heere een offer, namelijk Kaïn van de vruchten des lands, en Abel van de eerstelingen zijner kudde. Het offer van Abel behaagde den Heer beter dan het offer van Kaïn. Want Abel was vroom, en Kaïn daarentegen goddeloos. Hierover werd Kain toornig,

en sloeg zijnen broeder Abel dood, toen zij beide op het veld waren. Toen de moord geschied was, zeide God tot Kaïn: waar is uw broeder Abel? Kaïn antwoordde hoovaardig: Ben ik de hoeder mijns broeders? Maar God zeide: Wat hebt gij gedaan? Daar is eene stem des bloeds uws broeders, dat tot mij roept van den aardbodem. Wilt nu Kaïn de daad niet loochenen kon, werd hij van den Heere God vervloekt, zoodat hij moest zwerven en dolen op aarde. In plaats dat nu Kaïn over zijne zonde berouw gevoelde, verviel hij tot wanhoop en zeide: mijne zonde is grooter, dan dat zij vergeven worde.

Kaïn heeft later de eerste stad op aarde gebouwd, en noemde haar Hanoeh. Zijne nakomelingen waren goddelooze menschen, die in den Bijbel kinderen der menschen heeten. Daarentegen verkreeg Adam in plaats van Abel eenen zoon, die Seth heette, wiens nakomelingen vrome lieden waren, en in den Bijbel kinderen Gods genaamd worden. De merkwaardigste van Seths nakomelingen zijn Henoch en Methuzalem. Want Henoch is wegens zijnen vromen wandel levend ten hemel opgenomen geworden, en Methusalem heeft onder alle menschen het langst geleefd, namelijk negenhonderd negen en zestig jaar.

LESSEN.

1. *Adam had in den beginne slechts twee zonen, en nogtans was er een goddelooze onder.*

Hieruit ziet men, dat er van den beginne booze en goede kinderen geweest zijn.

2. *Niemand heeft Kaïn verleid, en nogtans heeft hij zijnen broeder vermoord.*

Hieruit blijkt dat de boosheid inwendig in het hart der menschen woont.

3. *De goede God wist wel dat Abel dood was, hoewel het Kaïn niet bekennen wilde.*

Hieruit ziet men, dat de alwetende God zich niet laat bedriegen.

Psalm 139 vs. 14.

Doorgrond me en ken mijn hart, o Heer!
 Is 't geen ik denk niet tot uw eer?
 Beproof me en zie of mijn gemoed
 Iets kwaads, iets onbehoorlijks voedt;
 En doe mij toch met vaste schreden
 Den weg ter zaligheid betreden.

VRAGEN.

Hoe vele zonen had Adam?	Wat zeide Kaïn in zijne wanhoop?
Hoe heette de oudste zoon?	Wat heeft Kaïn gebouwd?
Welk beroep oefende Kaïn uit?	Hoe waren Kaïn's nakomelingen?
Hoe heette Adams jongste zoon?	Hoe worden zij in den Bijbel genoemd?
Welk beroep had Abel?	Welk kind kregen Adam en Eva in Abels plaats?
Wat bragten beide broeders den Heer?	Hoe worden de nakomelingen van Seth in den Bijbel genoemd?
Waarin bestond Kaïns offer?	Welke waren de merkwaardigste nakomelingen van Seth?
Waarin bestond Abels offer?	Waarom is Henoch merkwaardig?
Welk offer behaagde God het meest?	Waarom is Methusalem merkwaardig?
Waarom was Abels offer het beste?	Hoe oud is Methusalem geworden?
Wat deed Kaïn aan zijnen broeder?	
Waarom sloeg Kaïn Abel dood?	
Welk antwoord gaf Kaïn?	
Wat zeide God hierop?	
Waarin bestond Kaïns straf?	

§ 6. DE ZONDVLOED.

Genesis 6 tot 9. — 2288 v. Chr.

De Heer zag, dat de boosheid der menschen menigvuldig was op de aarde, en al het gedichtsel der gedachten zijns harten te allen dage alleenlijk boos was. Daarom zeide de Heere: mijn Geest zal niet in eeuwigheid twisten met den mensch. God gaf hun nogtans honderd en twintig jaren tijd om boete te doen, maar zij bekeerden zich niet, en aten en dronken, trouwende en ten huwelijk uitgevende.

Er was echter nog een vroom man op aarde, die Noach heette. God beval Noach, dat hij eene ark zou maken, driehonderd ellen lang, vijftig ellen breed en dertig ellen hoog. In deze ark deed Noach al de dieren gaan, die niet in het water leven kunnen. Daarna bracht hij hun zooveel spijs en voedsel, als zij voor een jaar noodig hadden. Ten laatste ging Noach zelf in de ark, met zijne vrouw, zijne drie zonen en de vrouwen zijner zonen: dit waren acht personen. Toen zij in de ark waren, sloot de Heere God achter hen de ark toe. Toen openden zich alle fonteinen des afgronds en de sluizen des hemels, zoodat het veertig dagen ou nachten achtereen regende. Hierdoor namen de wateren zoozeer de overhand, dat zij vijftien ellen hoog boven de hoogste bergen stonden. Honderd en vijftig dagen hadden de wateren de overhand boven de aarde, zoodat alles moest verdrinken wat een levenden adem had. Noach intusschen

bleef met zijne ark op het water, en eindelijk bleef de ark op den berg Ararat vast zitten. Nu wilde Noach gaarne weten, of de aardbodem weder droog was. Daarom liet hij elke week eenen vogel uit de ark vliegen. De eerste was een raaf, en de anderen waren drie duiven. De raaf vloog heen en weder, totdat de wateren opgedroogd waren. De eerste duif kwam weder en bragt niets mede. De tweede duif kwam terug met een olijfblad in haren bek. De derde duif bleef achterwege, wjl de aardbodem nu droog was.

Ten laatste kwam God zelf en zeide tot Noach: ga uit de ark, gij en uwe vrouw, en uwe zonen, en de vrouwen uwer zonen. Toen nu Noach den aardbodem weder betrad, bouwde hij den Heer een altaar, en bragt God een dankoffer. Dit behaagde den Heere zoo, dat hij Noach en zijne zonen zegende. Ja, Hij gaf hun den regenboog tot een teeken der genade, dat er geen zondvloed meer komen zou over de aarde.

LESSEN.

1. *Om der zonde wil moest de eerste wereld verdelgd worden. — Wat kunt gij hieruit leeren?*

Dat God een ijverig God is, die de zonde niet kan ongestraft laten.

2. *God gaf den goddeloozen lieden vóór den zondvloed honderd en twintig jaren tijd tot boete. Wat kan men daaruit leeren?*

Dat God zeer langmoedig is, en lang geduld heeft met de menschenkinderen.

3. *De vrome Noach werd met de zijnen uit den zondvloed behouden. Wat kunt gij hieruit leeren?*

Dat God regtvaardig is, die de vromen niet te gelijk met de goddeloozen verdelgt.

Psalm 68 vs. 17.

Hoe groot, hoe vreeslijk zijt Ge alom,
 Uit uw verheven heiligdom,
 Aanbidlijk Opperwezen!
 't Is Isrels God, die krachten geeft,
 Van wien het volk zijn sterkte heeft.
 Looft God: elk moet Hem vreezen.

VRAGEN.

Hoe gedroegen zich de menschen?	Waren er dan geene vrome lieden meer op aarde? Wat moest Noach maken?
Hoe lang gaf God hun tijd tot boete?	
Bekeerden zij zich tot den Heer?	

Hoe groot was de ark?
 Wat liet Noach in de ark gaan?
 Waarvan leefden al die dieren?
 Ging Noach alleen in de ark?
 Hoe vele personen gingen er met hem in?
 Wie sloot achter hem toe?
 Van waar kwam het water?
 Hoe lang regende het?
 Hoe hoog steeg het water?
 Hoe lang behielden de wateren de overhand?
 Hoe ging het met het menschelijk geslacht?

Wat deed Noach intusschen?
 Waar bleef de ark?
 Wat begeerde Noach te weten?
 Hoe kon hij dit te weten komen?
 Welke vogelen zond hij uit?
 Wat gebeurde er met de raaf?
 Wat gebeurde er met de eerste duif?
 Wat met de tweede duif?
 Wat met de derde duif?
 Wie deed Noach eindelijk uit de ark gaan?
 Wat zeide God tot Noach?
 Welk was het eerste werk van Noach?
 Behaagde den Heer dit offer?
 Welk een teeken gaf hem God?

§ 7. DE TORENBOW TE BABEL.

Genesis 11. — 2200 v. Chr.

Na den zondvloed was er slechts ééne spraak op de geheele aarde. Nadat zich nu de menschen weder vermenigvuldigd hadden, wilden zij iets groots bouwen. Zij bouwden eene stad en eenen toren, diens opperste tot aan den hemel reiken zoude. Dit deden zij uit hoogmoed, wjl zij zich bij de nakomelingen eenen grooten naam wilden maken. Toen voer de Heere God neder, en bezag de stad en den toren. Maar de Heer had geen behagen aan dit gebouw. Wjl nu de menschen voortgingen te bouwen, verwarde God hunne sprake, zoodat de een niet verstond wat de ander zeide. Derhalve moesten zij het werk staken, en de een ging met de zijnen hierhenen, en de ander daarhenen. Hierom werd de nieuw gebouwde stad Babel genoemd, wjl dit woord zoo veel beteekent als verwarring.

LESSEN.

1. *De Heere God merkt op wat de menschen op aarde doen.*
 Dit kan men aan den torenbouw te Babel zien, wjl God nederdaalde, om het werk te zien.
2. *De menschen kunnen ook zondigen met prachtige gebouwen te maken.*
 Want de toren te Babel behaagde den Heer niet.
3. *De Heer kan de plannen der menschen spoedig te niet maken.*

Want naauwelijks verwarde God de spraak te Babel, of zij hielden dadelijk op te bouwen.

Psalm 127 vs. 1.

Vergeefs op 't bouwen toegelegd;
 Vergeefs, om 't huis voltooid te zien,
 Gezwoegd, gezweet, o arbeidsliên!
 Zoo God zijn hulp aan 't werk ontzegt.
 Vergeefs, o, wachters! is uw vlijt,
 Zoo God niet zelf de stad bevrijd.

VRAGEN.

Hoe vele spraken waren er op de aarde na den zondvloed?
 Wat wilden de menschen na den zondvloed doen?
 Wat bouwden zij vooral?
 Waarom bouwden zij dezen toren?
 Wist er God dan ook iets van?

Behaagde den Heere deze torenbouw?
 Hoe verhinderde God dit werk?
 Wat was het gevolg dezer spraakverwarring?
 Hoe heette de nieuw gebouwde stad?
 Wat beteekent Babel?

§ 8. ABRAHAM EN SARA.

Genesis 18. — 2000 v. Chr.

Vele jaren hierna werd Abraham geboren. Abraham woonde te Ur der Chaldeën midden onder de heidenen. En God riep Abraham en zeide: Ga uit uw land, en uwe maagschap, en uit uws vaders huis naar een land dat Ik u wijzen zal. Ook gaf de Heer hem deze belofte: In u zullen alle geslachten des aardrijks gezegend worden. Dit beteekent zoo veel als dat de Heiland aller menschen uit Abrahams nakomelingen zou geboren worden. Nu had Abraham wel eene vrouw, die Sara heette; maar zij had geene kinderen. Hier toe was ook geene hoop, wijl zij beiden zeer oud waren. Nogtans geloofde Abraham dat God zijne belofte vervullen zou. En dit geloof werd hem van God tot gerechtigheid gerekend.

Hagar, eene dienstmaagd van Abraham, had hem een zoon geboren, die Ismaël genoemd werd; maar wijl deze Ismaël Sara bespote, zond Abraham op Gods bevel, Hagar en haren zoon Ismaël weg. Op deze reis gebeurde het dat moeder en zoon bijna van dorst stierven, wijl zij geen water hadden. Doch de Heer zond zijnen Engel, en opende de oogen der moeder, dat zij eenen waterput zag. Daarna trokken zij verder, en Ismaël werd tot een groot volk, wiens nakomelingen nog leven.

Toen nu Abraham eens zijne oogen ophief, zag hij drie mannen naderen, die hij niet kende. Het was de Heere met twee engelen, die eene menschengestalte aangenomen hadden. Abraham verzocht deze drie mannen bij hem te komen, en liet hun water geven, opdat zij hunne voeten konden wassen. Daarna bragt hij hen onder eenen boom, en zette hun een toebereid kalf, brood, melk en boter voor te eten. Sara, zijne vrouw, was hier niet bij tegenwoordig; zij was in hare tent en kon alles hooren wat gedurende den maaltijd gesproken werd. Onder anderen zeide de Heer tot Abraham: Ik zal voorzeker weder tot u komen, en zie, Sara, uwe huisvrouw zal eenen zoon hebben. Dit hoorde Sara aan de deur der tent en lachte bij haar zelve. De Heere had dit lagchen opgemerkt, en zeide, daarop: Zou iets voor den Heer onmogelijk zijn? Sara wilde zich verontschuldigen en zeide: Het is niet zoo, ik heb niet gelagchen. Maar God bestrafte haar, en zeide: gij hebt gelagchen.

De Heer vervulde intusschen zijne belofte, en Sara verkreeg eenen zoon, die Isäak genoemd werd. Dit geschiedde toen Abraham honderd, en Sara negentig jaar oud was.

LESSEN.

Uit deze geschiedenis leert men, dat de geesten in eene zichtbare gedaante verschijnen, wanneer zij willen.

1. Want zij hebben met Abraham gesproken, gegeten en gedronken.

2. Ten tweede leert men hieruit, dat als kinderen oude lieden bespotten, dit hun veel verdriet geeft.

Dit zien wij aan Ismaël. Had hij Sara niet bespot, dan zou hij bij Abraham gebleven zijn, en geen gebrek geleden hebben,

3. Ten derde leert men hieruit, dat God mogelijk kan maken, wat in de oogen aller menschen onmogelijk is.

Want Sara verkreeg eenen zoon, hoewel zij reeds negentig jaar oud was.

Psalm 27 vs. 7.

Zoo ik niet had geloofd, dat in dit leven
Mijn ziel Gods gunst en hulp genieten zou,
Mijn God! waar was mijn hoop, mijn moed gebleven?
Ik was vergaan in al mijn smart en rouw.
Wacht op den Heer, godvruchte schaar! houd moed;
Hij is getrouw, de bron van alle goed;
Zoo daalt zijn gunst op u in zwakheid neêr;
Wacht dan, ja wacht; verlaat u op den Heer.

VRAGEN.

Wanneer werd Abraham geboren?	Welk bezoek ontving Abraham?
Waar woonde hij?	Wie waren deze drie mannen?
Wat deed God met hem?	Hoe ontving Abraham deze gasten?
Wat zeide de Heer?	Waar bereidde hij hun eenen maaltijd?
Welke belofte gaf God aan Abraham?	Welke spijzen ontvingen de drie gasten?
Wat beteekenen deze woorden?	Was Sara niet mede aan de tafel?
Hoe heette Abrahams vrouw?	Ken zij hooren wat er gesproken werd?
Hadden zij kinderen?	Welk gesprek had de Heer met Abraham?
Was hiertoe geene hoop meer?	Welk eene uitwerking had dit op Sara?
Twijfelde Abraham aan Gods belofte?	Zeide de Heer hierop niets?
Welk voordeel gaf hem dit geloof?	Hoe verontschuldigde zich Sara?
Wie was Hagar?	Wat gaf haar God ten antwoord?
Hoe heette haar zoon?	Werd de belofte vervuld?
Wat deed Ismaël?	Hoe werd het kind genaamd?
Bleven Hagar en Ismaël bij Abraham?	Hoe oud waren toen de ouders?
Wat gebeurde er op reis?	
Wie kwam te hulp?	
Wat is er van Ismaël geworden?	

§ 9. SODOM EN GOMORRA.

Genesis 19. — 1900 v. Chr.

In de geheele stad Sodom was slechts één enkel vroom man, Lot genaamd. Deze zette zich tegen den avond in de poort, en ziet, twee Engelen kwamen de poort binnen. Zoo-dra Lot hen zag, verzocht hij hun den nacht bij hem over te blijven. Eer die Engelen zich te slapen legden, kwamen de goddelooze inwoners voor het huis, en eischten dat de beide Engelen naar buiten kwamen, want zij wilden groote zonde aan hen bedrijven. Toen ging Lot uit, en zeide tot de inwoners van Sodom: Mijne broeders, doet toch dezen mannen geen kwaad! Zij waren echter hiermede niet tevreden, en wilden de deur openbreken. Maar de Engelen staken hunne handen uit, trokken Lot binnen, en sloegen de mannen, die voor het huis stonden, met blindheid, zoodat zij de deur niet konden vinden. Toen zeiden die Engelen tot Lot, dat zij door God waren uitgezonden, om deze stad te verwoesten, en gaven hem den raad met de zijnen zonder oponthoud de stad te verlaten. Lot sprak toen met zijne schoonzonen, die zijne dochters nemen zouden; maar het was in hunne oogen belagchelijk.

Toen de dageraad opging, zeiden de Engelen, dat hij zich moest haasten, en wijl Lot nog talmde, dreven zij hem en zijne vrouw, benevens zijne twee dochters buiten de stad. Voor de poort gaven de Engelen bevel, dat zij zich spoeden zouden, en niet omzien, tot zij op den berg gekomen waren. Maar Lot wilde niet op den berg blijven, en nam zijne toevlugt in het stadje Zoar. Dit stadje zou ook verdelgd worden, maar om Lots wil werd het van de straf verschoond. De Engel echter zeide weder: haast u, behoud u derwaarts, want ik kan niets doen, totdat gij daar binnen gekomen zijt. De zon ging op boven de aarde, toen Lot te Zoar inkwam, en dadelijk daarop deed de Heer vuur en zwavel op Sodom en Gomorra regenen, zoodat de geheele vlakte verwoest werd. Lots vrouw echter zag om, hoewel de Engel het haar verboden had, en werd in een zoutpilaar veranderd.

LESSEN.

1. *Men leert hieruit dat de Engelen de huizen bewaken dergenen, die God vreezen.*

Want hier werden de goddeloozen met blindheid geslagen, zoodat zij de huisdeur niet konden vinden.

2. *Men leert hieruit, dat God de boozen straft en de vromen behoedt.*

Want toen God Sodom verwoestte, deed Hij Lot eerst buitengaan.

3. *Wat God beveelt of verbiedt, moet men naauwkeurig nakomen.*

Want Lot's vrouw mogt niet omzien, en wijl zij dit nogtans deed, werd zij een zoutpilaar.

Psalm 37 vs. 19.

Let toch, en zie op vromen en opregten;

Want, wat men denk' van de uitkomst hunner paân,
God kroont met vree het einde zijner knechten;

Maar, durft men stout des Heeren wet versmaân,
Dan zal Gods wraak den berg van hoogmoed slechten,

En 't boos geslacht, ten grond toe, doen vergaân.

VRAGEN.

Hoe vele vrome lieden waren er te Sodom?	Wat verzocht Lot aan de Engelen?
Hoe heette die ééne vrome man?	Wat gebeurde er des nachts?
Wie kwamen er de poort binnen?	Wat eischten die goddelooze lieden?
	Wat wilden zij bedrijven?

Wat deed Lot?
 Wat zeide hij tot deze booze mens-
 schen?
 Waren zij daarmede tevreden?
 Wat deden de Engelen?
 Kwamen die booze menschen het
 huis binnen?
 Wat zeiden de Engelen tot Lot?
 Welk eenen raad gaven zij hem?
 Met wien sprak nu Lot?
 Hoeoordeelden Lot's schoonzonen?
 Wat zeiden de Engelen des mor-
 gens?

Haastte zich Lot?
 Wat deden toen de Engelen?
 Wat bevalen de Engelen voor de
 poort?
 Bragt Lot dit bevel ten uitvoer?
 Hoe ging het met het stadje Zoar?
 Welke was de laatste vermaning
 van den Engel?
 Wanneer kwam Lot te Zoar?
 Hoe was het einde van Sodom en
 Gomorra?
 Wat gebeurde er met Lot's vrouw?

§ 10. ISAAK'S OFFERANDE.

Genesis 22. — 1900 v. Chr.

Sara kreeg eenen zoon, Isaäk, en God had aan Abraham de belofte gedaan, dat in zijn zaad alle volken der aarde zouden gezegend worden. Op zekeren dag ontving Abraham van God het bevel, dezen zoon der belofte te slagten en den Heer te offeren. Dit deed God om te beproeven of Abraham wel gehoorzaam zijn zou. Abraham deed wat God hem bevolen had, en reisde met zijnen zoon naar den berg Moria. De vader nam het vuur en het mes in zijne hand; de zoon droeg het hout voor het offer op zijnen rug. Onderweg vroeg Isaäk zijnen vader: waar het lam was voor het offer? Maar de vader gaf ten antwoord: mijn zoon! God zal zich zelve een lam ten brandoffer voorzien. Toen zij aan de plaats kwamen, bouwde Abraham een altaar, en legde het hout daarop. Daarna bond hij zijnen zoon, en legde hem op het hout. Toen hij nu het mes reeds in de hand had, en den knaap wilde slagten, riep de Engel des Heeren uit den hemel: Abraham! Abraham! Hij zeide: hier ben ik. De Engel zeide: strek uwe hand niet uit aan den jongen, want nu weet ik, dat gij godvreezend zijt. Toen nu Abraham achter zich zag, bemerkte hij eenen ram, die met zijne hoornen in de struiken vastzat. Abraham nam dezen ram, en offerde hem in zijns zoons plaats. Deze gehoorzaamheid behaagde den Heere, en Abraham ontving andermaal den zegen, dat in zijn zaad alle volken der aarde zouden gezegend worden.

LESSEN.

1. *De Heere God beproefde Abraham, of hij wel gehoorzaam zou zijn.*

Hieruit ziet men dat God de geloovigen soms in verzoeking brengt.

2. *De Heere God zond eenen Engel, die Abraham moest belleten zijnen zoon te slagten.*

Hieruit ziet men, dat God de zijnen ook weder uit de verzoeking verlost.

3. *De Heere God gaf Abraham andermaal eenen zegen.*

Hieruit ziet men dat alle beproevingen voor de geloovigen ten beste moeten uitloopen.

Psalm 86 vs. 6.

Leer mij naar uw wil te handlen ;
 'k Zal dan in uw waarheid wandlen !
 Neig mijn hart en voeg het zaâm
 Tot de vrees van uwen naam.
 Heer, mijn God ! ik zal U loven,
 Heffen 't gansche hart naar boven ;
 'k Zal uw naam en majesteit
 Eeren tot in eeuwigheid.

VRAGEN.

Hoe vele kinderen had Sara ?
 Welke belofte had Abraham in
 dezen zoon ?
 Welk bevel kreeg Abraham ?
 Waarom deed dit de Heere ?
 Hoe gedroeg zich Abraham hierin ?
 Wat droeg de vader ?
 Wat moest de zoon dragen ?
 Wat vroeg Isaak onderweg ?
 Welk antwoord ontving hij ?

Wat bouwde Abraham ?
 Wat gebeurde er verder ?
 Welk antwoord gaf Abraham aan
 den Engel ?
 Wat zeide de Engel verder ?
 Wat bemerkte Abraham in de
 struiken ?
 Wat deed hij met den ram ?
 Behaagde den Heer deze gehoor-
 zaamheid ?
 Welke belofte ontving Abraham ?

§ 11. ISAAK'S HUWELIJK.

-Genesis 24. — 1900 v. Chr.

Toen nu Abraham oud en wel bedaagd was, wenschte hij dat zijn zoon Isaäk trouwde. Abraham echter wilde volstrekt niet, dat zijn zoon eene der heidensche dochters uit het land Kanaän ter vrouwe nam, maar hij wenschte eene schoon-
 dochter uit zijne maagschap. Hij liet nu zijnen oudsten knecht

Eliëzer, die over zijn huis gesteld was, tot zich komen, en zond hem naar zijn vaderland, Mesopotamië. De bloedverwanten van Abraham woonden in de stad Nahor, en voor de poort was een put, waaruit het vee gedrenkt werd. De dochteren der stad kwamen des avonds bij dezen put om water te putten. Toen bad Eliëzer den Heer, dat Hij hem de toekomstige vrouw van Isaäk bij dezen put wilde aantonen. Middelerwijl kwam eene schoone dochter, met name Rebekka, uit de stad. Haar vader was Bethuël, een bloedverwant van Abraham. Toen zij hare kruik vol water geput had, zeide Eliëzer tot haar: Laat mij een weinig water uit uwe kruik drinken. Dit deed Rebekka, en gaf zijne kameelen ook te drinken. Wjl dit nu het teeken was, dat Eliëzer van God had afgesmeekt, maakte hij daaruit de gevolgtrekking, dat God zijnen weg voorspoedig had gemaakt. Eliëzer schonk hierop aan de jonge dochter een gouden voorhoofdsiersel en twee gouden armringen. Tevens vroeg hij: of er geene plaats bij haren vader was, om te vernachten? Rebekka liep dadelijk naar huis, en toonde aan hare ouders het geschenk, dat zij van den vreemdeling ontvangen had. Intusschen dankte Eliëzer den Heer, dat Hij zijnen weg zoo voorspoedig gemaakt had. Het duurde ook niet lang of haar broeder Laban kwam uit de stad, en ontving Eliëzer met deze woorden: Kom in, gij gezegende des Heeren! waarom zoudt gij buiten staan? Toen de knecht het huis binnentrad, verhaalde hij zijnen last. Hij kreeg ten antwoord: Van den Heer is deze zaak voortgekomen, wij kunnen kwaad noch goed tot u spreken. Daarop vroeg de vader aan zijne dochter: Wilt gij met dezen man trekken? Zij gaf ten antwoord: Ja, ik wil met hem trekken. Toen lieten zij Rebekka trekken, en gaven haar dezen zegen mede op reis: gij zijt onze zuster, word gij tot duizende millioenen.

LESSEN.

1. *Abraham wilde niet, dat Isaäk eene der dochters van de Kanaäniten huwde.*

Hieruit leert men, dat een geloovige niet met ongeloovigen verkeerem mag.

2. *De Heer beschikte het, dat de reis van Eliëzer voorspoedig ging.*

Hieruit ziet men wat het gebed van den geloovige vermag.

Psalm 105 vs. 5.

God zal zijn waarheid nimmer krenken,
 Maar eeuwig zijn verbond gedenken.
 Zijn woord wordt altoos trouw volbragt
 Tot in het duizendste geslacht.
 't Verbond met Abraham, zijn vrind,
 Bevestigt Hij van kind tot kind.

VRAGEN.

Wat wenschte Abraham in zijnen ouderdom?	Welk eene gevolgtrekking maakte hij hieruit?
Welk eene schoondochter wilde hij hebben?	Welk geschenk ontving Rebekka?
Wien zond Abraham uit?	Wat vroeg de knecht?
Waar woonden Abrahams bloed- verwanten?	Wat deed hierop Rebekka?
Hoe heette de stad?	Wat deed de knecht intusschen?
Wie kwam des avonds aan den wa- terput?	Wie kwam er uit de stad?
Wat bad Abrahams knecht tot God?	Hoe ontving Laban den knecht van Abraham?
Wie kwam er toen bij den put?	Welk antwoord gaf men Eliëzer, toen hij zijnen last had volbragt?
Hoe heette haar vader?	Wat vroeg de vader aan zijne dochter?
Wat begeerde Eliëzer van haar?	Wat gaf de dochter ten antwoord?
Werd aan zijn verzoek voldaan?	Wat gebeurde er bij het afscheid?

§ 12. ISAAK'S ZEGEN.

Genesis 27. — 1900 v. Chr.

Isaäk had twee zonen, die tweelingen waren. De eerstgeborene heette Esau, en was een harig man; de jongste heette Jakob en was glad. Esau was een jager en veldman; maar Jakob was een vroom man en woonde in zijne tenten. Isaäk had zijnen zoon Esau lief, en Rebekka minde Jakob zeer. Toen nu Isaäk oud was, waren zijne oogen donker geworden, zoodat hij niet meer zien kon. Hij vatte derhalve het voornemen op zijne kinderen te zegenen, en had zijnen besten zegen niet den vromen Jakob, maar den goddeloozen Esau toegedacht. Te dien einde zeide hij tot Esau: ga naar het veld, jaag mij een wildbraad, dat ik ete, opdat mijne ziel u zegene, eer ik sterf. Dit hoorde Rebekka, en dacht er over na, hoe zij het beschikken zou, dat haar jongste zoon den zegen ontving. Zij zeide derhalve tot Jakob, dat hij twee geitenbokjes uit de kudde moest brengen. Hiervan wilde zij eene spijze bereiden, die Jakob zijnen vader moest geven, om den zegen te ontvangen. Jakob zeide wel tot zijne moe-

der: zie, mijn broeder is een harig man, en ik ben glad, mijn vader kon mij derhalve als eenen bedrieger vloeken, in plaats van zegenen. De moeder echter zeide: de vloek zij op mij, mijn zoon, gehoorzaam maar mijne stem. Toen nu de spijsz gereed was, nam Rebekka Esau's kleederen en trok ze Jakob aan; vervolgens trok zij de vellen der geitenbokjes om zijne handen en zijnen hals. Toen hij nu bij zijnen vader kwam, zeide Isaäk: Wie zijt gij, mijn zoon? Jakob antwoordde: ik ben Esau, uw eerstgeboren zoon, sta op en eet van mijn wildbraad. Isaäk vroeg verder: hoe hebt gij dit zoo spoedig gevonden, mijn zoon? Jakob zeide: de Heer uw God heeft het zoo beschikt. Isaäk merkte wel, dat het niet zuiver toeging; daarom moest Jakob hem eerst de handen geven. Wjl deze nu zoo harig waren als Esau's handen, zeide de oude vader: de stem is Jakob's stem, maar de handen zijn Esau's handen. Hij vroeg toen nog eens: zijt gij mijn zoon Esau? Jakob antwoordde: ja, ik ben het. Hierop at Isaäk van de spijsz, en dronk van den wijn. Toen hij nu gegeten had, zeide hij tot Jakob: kom hier mijn zoon, en kus mij. Toen Jakob dit deed, rook Isaäk den reuk zijner kleederen, en geloofde nu zeker, dat het Esau was. Vervolgens zegende hij hem, en zeide onder anderen: wees een heer over uwe broederen, en de zonen uwer moeder zullen zich voor u nederbuigen. Vervloekt moet hij zijn, die u vloekt; en wie u zegent, zij gezegend.

Toen nu Jakob even uitgegaan was, kwam Esau van de jagt, en bragt zijnen vader ook eene spijsz. Isaäk vroeg dadelijk: wie zijt gij? Esau gaf ten antwoord, uw eerstgeboren zoon. Toen verschrikte de vader zeer, en zeide: uw broeder is met bedrog gekomen, en heeft uwen zegen weggenomen, en zal ook gezegend blijven. Esau werd zeer bedroefd, en weende en zeide: hebt gij dan geen zegen voor mij? Isaäk gaf hem ook eenen zegen, maar den zegen, dien Jakob ontvangen had, kon de vader niet herroepen. Er geschiedde intusschen aan Esau geen onregt, want hij had zijne eerstgeboorte aan Jakob voor een linzen kooksel verkocht, en God had het te voren aan Rebekka gezegd, dat de meerdere zoon den mindere zou dienen. Nogtans haatte Esau Jakob om dezen zegen, en zeide in zijn hart: de dagen der rouw mijns vaders naderen, dan zal ik mijnen broeder Jakob dooden.

LESSEN.

1. *De zegen der ouders heeft eene groote kracht.*

Isaäk zeide: Jakob is gezegend en zal ook gezegend blijven.

2. *De vroomheid blijft niet zonder loon.*

Jakob was een vroom man, en daarom ontving hij den zegen, ook zonder des vaders wil.

3. *Wat God besloten heeft, zal zeker geschieden.*

De Heer had gezegd: de meerdere zal den mindere dienen, en zoo is het ook geschied.

Psalm 75 vs. 6.

'k Zal dit melden; 'k zal altijd
Zingen Jakob's God ter eer,
Slaan der boozen hoornen neer,
Vellen wat zijn naam bestrijdt;
Maar der vromen hoorn en magt
Zal verhoogd zijn door Gods kracht.

VRAGEN.

Hoe vele zonen had Isaäk?
Hoe heette de eerste?
Hoe waren zij onderscheiden?
Hoe heette de jongste?
Welk bedrijf oefende Esau uit?
Welke levenswijze leidde Jakob?
Wien had de vader liet?
Wien beminde de moeder?
Wat overkwam Isaäk, toen hij
oud was?
Wat deed hij nog vóór zijn einde?
Wien was de zegen toegedacht?
Wat beval Isaäk aan zijnen zoon
Esau?
Wie had dit gehoord?
Waarover dacht Rebekka?
Welk een raad gaf zij Jakob?
Wat zeide Jakob hiertoe?
Welk eene verzekering gaf hem
zijne moeder?
Wat deed zij met de kleederen?
Hoe maakte zij Jakob harig?
Wat zeide Isaäk, toen Jakob bij
hem kwam?
Wat antwoordde Jakob?

Wat zeide Isaak verder?
Welk een voorwendsel nam Ja-
kob te baat?
Wat moest Jakob zijn vader geven?
Wat zeide Isaak van de ruwe handen?
Welke was Isaak's laatste vraag?
Welk was Jakob's antwoord?
Wat deed hierop de oude vader?
Wat zeide Isaak na het eten tot
Jakob?
Wat gebeurde er toen de vader
den zoon kuste?
Welk een zegen gaf hij hem?
Wanneer kwam Esau van de jagt?
Wat antwoordde Esau?
Wat zeide de vader hierop?
Was Esau bedroefd?
Gaf de vader hem ook eenen zegen?
Geschiedde Esau onregt?
Wat was er wegens hem geprofe-
teerd?
Hoe gedroeg zich Esau jegens Ja-
kob?
Waarmede bedreigde Esau zijnen
broeder?

§ 13. DE HEMELLADDER IN DEN DROOM.

Genesis 27 en 28. — 1900 v. Chr.

Jakob was niet meer veilig in het huis zijns vaders, want zijn broeder Esau had het plan gevormd hem te dooden. Toen zijne moeder Rebekka dit vernam, gaf zij Jakob den raad, dat hij naar haren broeder Laban zou gaan, en eene zijner dochters trouwen moest. De vader was er ook mede tevreden, en gaf hem nogmaals eenen zegen mede op reis. Onderweg ging de zon onder, eer hij eene herberg kon bereiken; hij moest derhalve in het open veld blijven, en nam een steen tot hoofdpeluw. In dien nacht droomde Jakob, dat hij eene ladder zag, die op de aarde stond en met het opperste tot aan den hemel reikte. De Engelen Gods klommen langs die ladder op en neder, en de Heere God stond op dezelve, en zeide: »Dit land, daar gij op ligt te slapen, zal Ik u geven en uwen zade, en in u en in uwen zade zullen alle geslachten des aardbodems gezegend worden." Toen Jakob ontwaakte, vreesde hij, en zeide: „hoe heilig is deze plaats! Dit is niets dan een huis Gods, en dit is de poort des hemels."

Des morgens nam Jakob den steen, waarop hij met zijn hoofd gerust had, en zette dien steen tot een teeken. Hij noemde die plaats Bethel, en deed eene belofte, dat, wanneer God hem weder met vrede in zijns vaders huis zou gebragt hebben, hij dan op deze plaats een huis Gods zou bouwen.

LESSEN.

1. *Hieruit leert men dat men zijne vijanden ontwijken moet.*
Dit deed Jakob, die liever het huis zijns vaders verliet, dan met zijnen broeder in strijd leven.
2. *Men leert hieruit dat God zich dikwijls in de eenzaamheid aan de Zijnen openbaart.*

Want hier zag Jakob iets in het opene veld, toen hij geheel alleen was, dat hij zeker niet in de herberg zou gezien hebben.

Psalm 105 vs. 6.

Al wat Hij Isaak heeft gezworen
Heeft Hij ook aan zijn uitverkoren,
Aan Jakob tot een wet gesteld,
Van al 't beloofde heil verzeld;
En aan gansch Isrel toegezeid
Tot zijn verbond in eeuwigheid.

VRAGEN.

Voor wien was Jakob niet veilig?	Wat droomde Jakob?
Waarom niet?	Wie stond er op die ladder?
Welk een raad gaf hem zijne moeder?	Wat zeide de Heere God tot Jakob?
Vond dit de vader goed?	Wat zeide Jakob, toen hij ontwaakte?
Wat ontmoette Jakob op deze reis?	Wat deed Jakob met den steen?
Waar sliep hij?	Hoe noemde hij die plaats?
Hoe was zijn hoofdkussen?	Deed hij ook eene gelofte en welke?

§ 14. JAKOB'S HUWELIJK.

Genesis 29. — 1900 v. Chr.

Jakob reisde naar Laban, den broeder zijner moeder, die in Haran woonde. Deze Laban had twee dochters. De oudste heette Lea, en had teedere oogen; de jongste heette Rachel, en was schoon van aangezicht. Toen nu Jakob niet ver meer van Haran was, kwam hij bij eenen put, waaruit de herders gewoon waren hunne schapen te drinken. Jakob vroeg de herders, of zij niet te Haran eenen man kenden, die Laban heette? Zij gaven hem ten antwoord; wij kennen hem zeer goed. Toen hij nu verder vroeg, of het hem goed ging, kwam juist Laban's dochter, Rachel, met de schapen haars vaders bij den put. Jakob maakte zich dadelijk bekend en wentelde den steen van den put, drenkte de schapen en gaf haar eindelijk een kus. Rachel liep dadelijk naar de stad en zeide haren vader, dat de zoon zijner zuster bij den put was. Laban liep hem terstond te ontmoet, en nadat zij elkander omhelsd hadden, nam Laban Jakob en bragt hem in zijn huis.

Niets behaagde Jakob zoo zeer dan de schoone Rachel. Toen nu Laban het voorstel deed, dat Jakob voor een zeker loon hem dienen zou, zeide Jakob: ik wil u zeven jaar om Rachel dienen. Laban dacht er niet lang over na, maar zeide: het is beter, dat ik haar u geve, dan aan eenen anderen. Alzoo diende Jakob om Rachel zeven jaren; en die waren in zijne oogen als eenige dagen, zoo lief had hij Rachel. Maar Laban bedroog Jakob, want toen de zeven jaren om waren, gaf hij hem zijne dochter Lea, zeggende: men geeft hier te lande niet de jongste dochter ten huwelijk vóór de oudste. Dien mij nog andere zeven jaren, dan zal ik u Rachel tot eene vrouw geven. Dit deed Jakob en had aldus twee zusters tot vrouwen.

LESSEN.

Wanneer de Heer met ons is, dan bereiken wij veilig het doel onzer reis.

Dit zien wij aan Jakob, die Rachel aan den put bij de stad ontmoette.

2. *Eerlijkheid en getrouwheid duren het langst.*

Want Jakob diende eerlijk en getrouw, en kreeg dubbel loon.

Psalm 37 vs. 20.

Het heillot dat regtvaardigen verkregen,
Vloeit af van God, hun sterkte, als de angst hen knelt.
Hij laat, in tijd van nood, hen niet verlegen;
Des Heeren hulp bevrijdt hen van 't geweld,
Van 't godloos rot; Hij komt hem gunstig tegen,
Die op zijn magt een vast vertrouwen stelt.

VRAGEN.

Naar wien reisde Jakob?	Wat deed Jakob vervolgens?
Waar was Laban?	Bleef Rachel bij den put?
Waar woonde hij?	Wat deed Laban?
Hoe vele dochters had Laban?	Wat was Jakob het liefste?
Wie was de oudste?	Welk een voorstel deed Laban?
Hoe heette de jongste?	Nam Jakob dit aan?
Wat gebeurde er kort bij de stad?	Hoe lang diende Jakob om Rachel?
Waartoe diende de put?	Viel hem de tijd niet lang?
Wat vroeg Jakob aan de herders?	Was Laban eerlijk?
Welk antwoord ontving hij?	Hoe verontschuldigde zich Laban?
Wie kwam er toen bij den put?	Hoe vele vrouwen had Jakob?

§ 15. JAKOB'S WORSTELING.

Genesis 32 en 33. — 1900 v. Chr.

Jakob had twaalf zonen: Ruben, Simeon, Levi, Juda, Dan, Naphtali, Gad, Aser, Issaschar, Zebulon, Jozef en Benjamin, alsmede eene dochter Dina. En Jakob toog weder huiswaarts naar zijnen vader, en nam zijne vrouwen en kinderen, en alles wat God hem gegeven had, met zich mede. Onderweg ontmoetten hem de Engelen Gods, en toen hij ze zag, zeide hij: dit is een heirleger Gods. Vervolgens ontving hij het bericht, dat zijn broeder Esau hem met vierhonderd man te gemoet ging. Toen vreesde Jakob zeer, en nam zijne toevlugt tot het gebed. Onder anderen zeide hij: Heere, ik ben geringer dan al deze weldadigheden en trouw, die Gij aan uwen knecht gedaan hebt. Daarna zond Jakob een geschenk aan zijnen broeder, bestaande in geiten, scha-

pen, kemelen en ezels, die hij in verschillende kudden vooruit zond. Zijn ander vee verdeelde hij ook in hoopen, want hij dacht, wanneer Esau het eene verslaat, dan zal het andere gedeelte intusschen kunnen vlugten. Toen de nacht kwam, was Jakob geheel alleen, en zie een man worstelde met hem, en wel met zulk eene hevigheid, dat Jakob's heup verwrongen werd, zoodat hij zijn leven lang hinken moest. Deze strijd duurde tot de morgen aanbrak. Toen wilde de man zijns weegs gaan, maar Jakob hield hem vast, en zeide tot hem: *ik zal u niet laten gaan, ten zij gij mij zegent.* Hierop antwoordde de man: gij hebt met God en menschen gestreden en hebt overmocht. De man zeide echter niet wie hij was, maar Jakob merkte wel dat het de Heer was; daarom riep hij uit: ik heb God gezien van aangezigt tot aangezigt, en mijne ziel is gered geweest. Toen zeide de Heer tot Jakob: gij zult voortaan niet meer Jakob heeten, maar Israël.

Toen hief Jakob zijne oogen op, en zag zijnen broeder Esau aankomen. Jakob boog zich zevenmaal ter aarde voor hem, en zijne vrouwen en kinderen neigden zich ook voor Esau. Esau echter liep hem te gemoet, viel hem om den hals, kuste hem, en beiden weenden. Esau wilde eerst de geschenken niet aannemen, maar eindelijk liet hij zich toch daartoe overhalen. Vervolgens keerde Esau weder zijns weegs, en Jakob reisde verder.

LESSEN.

1. *Wanneer men in nood is, moet men zijne toevlugt tot het gebed nemen.*

Dit deed Jakob, toen hij voor zijnen broeder vreesde.

2. *Men kan eenen vijand niet beter verzoenen, dan door kwaad met goed te vergelden.*

Want Jakob zond zijnen broeder, die hem vijandig was, geschenken.

3. *Niets ter wereld is zoo sterk als het geloof.*

Want door het geloof heeft Jakob met God gestreden en overwonnen.

Psalm 146 vs. 3.

Zalig hij, die in dit leven
Jakobs Gods ter hulpe heeft!
Hij, die door den nood gedreven,
Zich tot Hem om troost begeeft;
Die zijn hoop in 't haglijkst lot
Vestigt op den Heer, zijn God.

VRAGEN.

Hoe vele zonen had Jakob?	Wat gebeurde er des nachts?
Hoe heetten zij?	Hoe lang duurde deze strijd?
Had Jakob ook eene dochter?	Wat zeide Jakob tot den man?
Waar ging Jakob heen?	Wat gaf de man ten antwoord?
Wien had hij bij zich?	Kende Jakob dezen man?
Wat ontmoette hem?	Wat zeide Jakob van dezen man?
Wat zeide Jakob toen hij dit zag?	Welken nieuwen naam ontving Jakob?
Welk berigt ontving hij?	Wien zag Jakob aankomen?
Tot wien nam hij zijne toevlugt?	Hoe begroette Jakob zijnen broeder?
Waarom bad hij?	Hoe begroette Esau zijnen broeder?
Hoe bad hij?	Hoe liep deze ontmoeting af?
Wat zond hij aan zijnen broeder?	
Welke voorzorgen gebruikte hij hierbij?	

§ 16. JOZEF DOOR ZIJNE BROEDERS VERKOCHT.

Genesis 37. — 1800 v. Chr.

Jakobs liefste zoon was Jozef, omdat hij een kind was van Rachel, die hij zeer beminde; daarom schonk hij hem ook een bonten rok. Zijne broeders waren hierover boos, en wilden geen vriendelijk woord met hem spreken. Hierbij kwam nog dat Jozef al hun kwaad gerucht aan hunnen vader vertelde. Ook droomde hij eens twee droomen, die zijne broeders niet behaagden. Jozef verhaalde zijnen eersten droom aldus: Wij bonden schoven op het veld, en mijne schoof stond op, en de uwen bogen zich voor mijne schoof. Toen zeiden zijne broeders tot hem: Zult gij dan onze koning worden en over ons heerschen? En zij haatten hem nog veel meer. Hij droomde andermaal, en ziet, de zon, de maan en elf sterren bogen zich voor hem neder. Hierover bestrafte hem zijn vader, en zeide: wat is dat voor een droom dien gij gedroomd hebt? Zal ik, en uwe moeder, en uwe broeders komen, om ons voor u ter aarde te buigen?

Na dezen weidden Jozefs broeders de kudden huns vaders te Sichem. Toen zeide Jakob tot zijn zoon Jozef: ga heen, zie naar den welstand uwer broederen en naar de kudde, en kom weder om mij het te zeggen. Jozef ging heen en vond zijne broeders te Dothan. Toen zij nu Jozef van verre zagen aankomen, zeiden zij: daar komt de meester dromer aan! Komt dan, en laat ons hem doodslaan. Hiermede was

de oudste broeder Ruben niet tevreden, maar zeide: vergiet geen bloed, werpt hem liever in dezen kuil, die in de woestijn is. Dit deed Ruben met een goed doel, opdat hij hem later uit den kuil zou kunnen verlossen, en weder naar zijnen vader brengen. De broeders vonden dit goed, trokken Jozef zijnen rok uit, en wierpen hem in den kuil, waarin geen water was. Hierop zaten zij neder om brood te eten, alsof zij iets goeds gedaan hadden. Terzelfder tijd trokken eenige kooplieden met kameelen voorbij, en toen de broeders hen zagen, zeide Juda: komt, laat ons onzen broeder verkoopen. De broeders hoorden naar zijne stem, trokken Jozef uit den kuil, en verkochten hem voor twintig zilverlingen. De oudste broeder Ruben wist hiervan niets, ging heimelijk naar den kuil en wilde Jozef er uit trekken. Toen hij echter den knaap niet vond, scheurde hij zijne kleederen, zeggende: de jongeling is er niet, waar zal ik heengaan? Toen namen zij Jozefs rok, slagkten eenen geitenbok en doopten den rok in het bloed. Vervolgens zonden zij dit bloedige kleed naar hunnen ouden vader, en lieten hem zeggen: dezen rok hebben wij gevonden; zie toch, of dit uws zoons rok zij? Jakob herkende dadelijk den rok, en riep luide: het is mijns zoons rok, een boos dier heeft hem opgegeten! Jozef is zeker verscheurd. Al zijne zonen en dochteren kwamen en wilden hem troosten, maar hij weigerde zich te laten troosten, en zeide: ik zal rouw bedrijvende tot mijnen zoon in het graf nederdalen.

De kooplieden bragten intusschen Jozef naar Egypte, en verkochten hem aan Potifar, die een hoveling was van Farao.

LESSEN.

1. *Nijd en afgunst verleiden den mensch tot booze daden.*

Dit ziet men aan deze booze broeders, die den vromen Jozef naar Egypte verkochten.

2. *Jozefs broeders deden veel kwaad; zij verkochten hunnen broeder, en bedrogen hunnen vader.*

Hieruit leert men, dat de eene zonde altijd uit de andere voortkomt.

3. *Jakob was een vroom man, en zijne kinderen waren meest allen goddeloos.*

Hieruit ziet men, dat ook vrome ouders goddelooze kinderen kunnen hebben, die dan echter eene dubbele verantwoording schuldig zijn.

Psalm 126 vs. 3.

Die hier bedrukt met tranen zaait,
 Zal juichen als hij vruchten maait;
 Die 't zaad draagt dat men zaaijen zal,
 Gaat weenend voort en zaait het al;
 Maar hij zal zonder ramp te schroomen,
 Eerlang met blijdschap wederkomen,
 En met gejuich, te goeder uur,
 Zijn schoven dragen in de schuur.

VRAGEN.

Wie was de liefste zoon van Jakob?
 Om welke reden?
 Waarom waren zijne broeders boos
 op hem?
 Wat kwam daar nog bij?
 Welke was Jozefs eerste droom?
 Hoe legden de broeders dezen
 droom uit?
 Wat droomde Jozef nog meer?
 Wat zeide de vader van dezen
 droom?
 Waarheengingen Jozefs broeders?
 Wat zeiden de broeders toen zij
 hem zagen?
 Welk besluit namen zij?
 Wie was hiermede niet tevreden?

Welk een voorstel deed Ruben?
 Met welk doel deed hij dit?
 Wat deden de broeders toen met
 Jozef?
 Welke lieden trokken hen voorbij?
 Wat sloeg Juda voor?
 Namende broeders dit voorstel aan?
 Hoe duur werd Jozef verkocht?
 Wat zeide Ruben hiervan?
 Hoe bedrogen zij hunnen ouden
 vader?
 Wat lieten de goddelooze broeders
 hem zeggen?
 Wat antwoordde Jakob?
 Wie wilde Jakob troosten?
 Nam Jakob dien troost aan?
 Hoe ging het intusschen met Jozef?

§ 17. JOZEF IN DE GEVANGENIS.

Genesis 39. — 1800 v. Chr.

Jozef diende als slaaf in Egypte en zijn heer heette Potifar. Deze Potifar stelde Jozef over geheel zijn huis. Van dien tijd af zegende God het huis van Potifar om Jozefs wil, en de zegen des Heeren was in alles wat hij had, in het huis en op het veld. Jozef was schoon van gedaante en schoon van aangezicht. Daarom wierp Potifar's vrouw hare oogen op hem, en zeide: lig bij mij! Maar Jozef antwoordde: Hoe zou ik een zoo groot kwaad doen, en zondigen tegen God? Potifar's vrouw liet zich hierdoor niet afschrikken, maar Jozef ging haar uit den weg, waar hij slechts kon. Eens kwam Jozef in het huis, niet wetende dat Potifar's vrouw geheel alleen was. Toen greep zij hem bij zijn kleed, en zeide weder: lig bij mij. Maar hij liet het kleed in hare hand, en

vlugtte uit het huis. Toen zij nu zag, dat alle moeite vergeefsch was, riep zij met luider stem al de lieden van het huis te zamen, en zeide: Jozef wilde mij een groot kwaad aandoen, maar toen ik om hulp riep, vlugtte hij, en heeft zijn kleed achtergelaten. Zij legde dit kleed zoolang naast zich neder tot Potifar te huis kwam, wien zij hetzelfde zeide: de Hebreuwsche man, dien gij in huis gebracht hebt, is bij mij gekomen, en heeft mij kwaad willen doen. Wijl Potifar dacht dat het waar was, wat zijne vrouw hem zeide, liet hij den onschuldigen Jozef, zonder hem eerst te hooren, in de gevangenis werpen, waar de gevangenen des konings waren opgesloten. Doch de Heere God was met hem en liet hem genade vinden bij den overste van het gevangenhuis. Deze gaf al de gevangenen in Jozefs hand, en bemoeide zich met niets. En zie, de Heer was ook in het gevangenhuis met Jozef, en alles wat hij deed, dat liet de Heer wel gedijen.

LESSEN.

1. *God verlaat de vromen niet, al komen zij in groot ongeluk.*

Want ook in het gevangenhuis was God met Jozef, en zeggende hem in alles wat hij deed.

2. *Door Gods genade kan men voor groote zonde bewaard worden.*

Want Jozef was noch door goede, noch door booze woorden te bewegen tegen God te zondigen.

3. *De Heer zegent het huis om des vromen wil.*

Dit ondervond Potifar, wiens huis rijkelijk gezegend werd.

Psalm 89 vs. 4.

Hoe zalig is het volk, dat naar uw klanken hoort!

Zij wandlen, Heer! in 't licht van 't Godlijk aanschijn voort.

Zij zullen in uw' naam zich al den dag verblijden:

Uw goedheid straalt hun toe, uw magt schraagt hen in 't lijden;

Uw onbezweken trouw zal nooit hun val gedooogen,

Maar uw gerechtigheid hen naar uw woord verhoogen.

VRAGEN.

Wat was Jozef in Egypte?

Hoe heette zijn heer?

Wat moest hij bij Potifar doen?

Wat deed de heer?

Hoe was de uitwendige gedaante van Jozef?

Wie sloeg een begeerlijk oog op Jozef?
 Wat zeide zij tot hem?
 Wat antwoordde Jozef haar?
 Was hiermede de zaak afgedaan?
 Liet Jozef zich overhalen?
 Wat deed toen de overspelige vrouw?

Wat zeide zij tot de lieden in het huis?
 Wat deed zij met het kleed?
 Wat zeide zij tot Potifar?
 Wat deed toen Potifar?
 Hoe ging het Jozef in het gevangenhuis?
 Waarover stelde de overste Jozef?
 Hoe gedroeg zich Jozef in de gevangenis?

§ 18. JOZEF UIT DE GEVANGENIS VERLOST.

Genesis 40 en 41. — 1800 v Chr.

Terwijl Jozef in het gevangenhuis was, zondigden twee bedienden des konings van Egypte tegen hunnen heer. De een was de overste der schenkers, en de ander was de overste der bakkers aan het hof. Beiden werden in de gevangenis gebragt, en Jozef had het opzigt over hen. Eens toen Jozef op zekeren morgen bij hen kwam, zag hij dat zij beiden zeer ontsteld waren. Jozef sprak hen aan, en vroeg waarom zij zoo treurig waren. Zij antwoordden: wij hebben eenen droom gedroomd, en er is niemand die hem uitlegge. Jozef zeide: Het uitleggen van droomen is Gods werk, maar vertel mij eens wat gij gedroomd hebt. Toen sprak de overste der schenkers: Ik droomde, dat ik voor een wijnstok stond, die drie rijpe druiven had; Farao's beker was in mijne hand, en ik drukte de druiven uit in den beker, en gaf den beker in de hand des konings. Jozef zeide: de drie druiven zijn drie dagen. Binnen drie dagen zal Farao uw hoofd verheffen, en u in uwen staat herstellen. Tevens zeide Jozef tot den overste der schenkers: Gedenk aan mij, wanneer het u wel gaat.

Hierop zeide de overste der bakkers: ik droomde dat er drie korven op mijn hoofd waren; in den bovensten korf was allerlei bakwerk voor Farao, en de vogelen aten het uit den korf boven mijn hoofd. Toen gaf Jozef deze uitlegging: De drie korven zijn drie dagen; binnen drie dagen zal Farao uw hoofd verheffen en u aan een hout hangen, dan zal het gevogelte uw vleesch van boven u eten. Dit geschiedde ook. De overste der schenkers werd weder in zijn ambt hersteld, maar de overste der bakkers werd opgehangen. Doch de overste der schenkers dacht niet aan Jozef, maar vergat hem.

Twee jaren later had de koning eenen dubbelen droom. In zijnen eersten droom zag hij zeven schoone vette koeijen uit de rivier opkomen, en daarna zeven leelijke magere koeijen. De zeven magere koeijen aten de vette koeijen op, en men kon niets daarvan aan de magere koeijen bemerken, want zij bleven even leelijk als voorheen. En Farao droomde weder, en hij zag in zijnen droom zeven volle, goede aren, en daarna zeven dunne aren; en de zeven dunne aren verslonden de zeven volle en goede aren. Toen het nu morgen was, liet Farao alle tovenaars en waarzeggers bij zich komen, maar zij konden deze beide droomen niet uitleggen. Toen vertelde de overste der schenkers aan den koning, dat er een Hebreuwsch jongeling in het gevangenhuis zat, die droomen kon uitleggen. Farao liet terstond Jozef komen, en toen de koning hem zijne droomen verhaald had, zeide Jozef: De zeven vette koeijen en de zeven volle aren zijn zeven vruchtbare jaren; daarentegen de zeven magere koeijen en de zeven dunne aren zijn zeven jaren des hongers. Tevens gaf hij den koning den raad naar eenen verstandigen man om te zien, die in de vruchtbare jaren den overvloed zou opzamelen. Deze raad was goed in de oogen van Farao. Hij stelde Jozef over geheel Egypte, zoodat hij de eerste na den koning was. En Farao nam zijnen ring van zijnen vinger, en deed hem aan Jozefs hand. Ook deed hij hem fijne linnen kleederen aantrekken, en hing een gouden keten om zijnen hals. Ja zelfs deed hij hem rijden op den tweeden wagen, dien hij had, en men riep voor zijn aangezicht: knielt!

LESSEN.

1. *Goede en kwade tijden komen niet bij toeval, maar alles is door God te voren bepaald.*

Want de Heer liet het den koning van Egypte aanzeggen, dat er zeven vruchtbare en zeven onvruchtbare jaren zouden komen.

2. *Wanneer een wijs vorst over een land regeert, dan wordt dikwijls een groot onheil voorkomen.*

Want hoevele duizende menschen zouden van honger gestorven zijn, indien Jozef geen onderkoning van Egypte geworden ware.

3. *Men moet in goede tijden sparen, opdat men iets hebbe, wanneer de kwade tijden komen.*

Want er komen niet altijd vruchtbare, maar ook wel eens onvruchtbare jaren.

Psalm 105 vs. 12.

Hij kreeg van Farao in handen
't Bestier van huis, en goed, en landen;
Dies bond hij vorsten naar zijn lust.
Van zijn verstand en deugd bewust,
Deed gansch Egypte's opperheer
Al d'oudsten luistren naar zijn leer.

VRAGEN.

Wat gebeurde er aan het hof van koning Farao, terwijl Jozef in de gevangenis was?

Wie waren die twee menschen?

Welke was hunne straf?

Wat gebeurde er met de gevangenen?

Wat had de overste der schenkers gedroomd?

Hoe legde Jozef zijnen droom uit?

Wat zeide Jozef nog meer tot hem?

Welk een droom had de overste der bakkers?

Hoe legde Jozef dien uit?

Geschiedde het ook wat Jozef uitgelegd had?

Dacht de overste der schenkers aan Jozef?

Wat gebeurde er twee jaren later met den koning van Egypte?

Wat droomde hij het eerst?

Welke was zijn tweede droom?

Wie zouden deze droomen eerst uitleggen?

Wie herinnerde zich toen Jozef?

Welk eene uitlegging gaf Jozef aan de droomen des konings?

Welk eenen raad gaf Jozef aan den koning?

Bewees Farao ook eer aan Jozef?

Wat liet hij voor hem uitroepen?

§ 19. DE BROEDERS VAN JOZEF IN EGYPTIE.

Genesis 41 en 42.

Er kwam een groote hongersnood in de landen rondom Egypte, en ook in het land Kanaän, waarin Jakob woonde. Toen Jakob hoorde dat er in Egypte koren genoeg was, zond hij zijne zonen naar dat land, om koren te koopen.

Alleen Benjamin zijnen jongsten zoon, liet hij niet mede trekken, wijl hij bang was, dat hem onderweg iets kwaads geschiedde.

Jozef nu was in Egypte over het koren gesteld, en wanneer iemand koren wilde hebben, dan gaf de koning ten antwoord: ga naar Jozef, en wat hij u zegt, doe dat. Toen nu Jakobs zonen koren begeerden, werden zij ook naar Jo-

zef geweest, en vielen met hun aangezicht voor hem ter aarde. Jozef herkende hen dadelijk, maar zij wisten niet dat deze hun broeder was, dien zij verkocht hadden. Zij konden hem ook niet aan zijne spraak herkennen, wijl hij telkens eenen tolk gebruikte, wanneer hij met hen spreken wilde. Terwijl zij nu aldus geknielend voor hem lagen, dacht Jozef aan zijnen droom, dat zijne broeders zich voor hem zouden nederbuigen. Hij zeide echter niet dat hij Jozef was, maar liet hen als verspieders gevangen nemen, Wel is waar verontschuldigten zij zich, en zeiden dat zij eerlijke lieden waren, te zamen broeders. Maar Jozef vroeg hun dadelijk waar de beide andere broeders waren? Zij antwoordden: de jongste broeder is te huis bij onzen vader, en de andere is niet meer. Hierop zeide Jozef dat zij een uit hun midden moesten kiezen, die dan naar huis reizen en dien broeder halen zoude, waaraan hij erkennen kon of zij verspieders waren of niet. Toen zij dit hoorden, zeiden zij in hunne taal onder elkander: Dit hebben wij aan onzen broeder Jozef verdiend. Toen Jozef deze woorden hoorde, wendde hij zich van hen af en weende. Eindelijk moest Simeon gevangen blijven, en de overigen konden naar Kanaän vertrekken. Toen zij te huis de zakken ledigden, vond ieder het geld in zijnen zak, dat zij voor het koren betaald hadden; want Jozef had in den zak van ieder hunner het geld doen wederkeeren. Hierover verschrikten zoowel de zonen als de vader.

Toen nu dit koren opgegeten was, moest Jakob zijne zonen ten tweeden male naar Egypte zenden. Zij wilden echter niet eerder vertrekken, tot hun jongste broeder Benjamin met hen medetrok. Want Jozef had uitdrukkelijk gezegd: zij zouden zijn aangezicht niet zien, tenzij zij hunnen jongsten broeder medebragten. Toen zij nu in Egypte aangekomen waren, wilden zij het geld teruggeven, dat zij in hunne zakken gevonden hadden. Maar het werd niet aangenomen. Jozef ontving hen zeer vriendelijk, en toen hij zijnen broeder Benjamin zag, zeide hij tot hem: God zij u genadig, mijn zoon! Zijn gemoed werd echter zoo ontroerd, dat hij zijne tranen niet kon bedwingen, en in eene andere kamer moest gaan. Intusschen was de tafel gedekt, en de broeders moesten bij hem eten. Jozef plaatste hen naar hunne geboorte, waarover zij zeer verwonderd waren. Zij zaten aan eene afzonderlijke tafel, wijl de Egyptenaren niet gewoon

zijn met de Hebreëen te spijzen; zij kregen echter al de spijzen van Jozefs tafel, en Benjamin ontving vijfmaal meer dan de anderen.

LESSEN.

1. *God weet alle dingen vooruit, nog eer zij geschied zijn.*

De broeders bogen zich voor Jozef, en dit had de Heer hem vóór vele jaren in eenen droom geopenbaard.

2. *Het geweten slaapt wel eens een poos, maar het wordt ook te regter tijd wakker.*

Toen Jozefs broeders in angst en nood verkeerden, zeiden zij onder elkander: dit hebben wij aan onzen broeder Jozef verdiend.

3. *Men kan zijne vijanden niet beter vernederen, dan door hun wel te doen.*

Dit deed Jozef ook; hij onthaalde hen vriendelijk en overlaadde hen met goedheden.

Psalm 125 vs. 4.

Geef, Heer! den goeden uwen zegen;
Doe wel aan 't vroom gemoed!
Maar hem, die onregt doet,
En die zich neigt tot kromme wegen,
Zal God verdoen: doch Isrel leven
En vrede geven.

VRAGEN.

Was er overal koren?
Wat moesten Jakobs zonen doen?
Wie bleef er te huis?
Waarom mogt Benjamin niet mede gaan?
Wie was er over het koren gesteld?
Wat zeide de koning als er iemand koren begeerde?
Kenden de broeders Jozef?
Werd Jozef niet door zijne spraak verraden?
Waarom dacht Jozef?
Gaf hij zich niet te kennen?
Hoe verontschuldigten zich zijne broeders?
Naar wien vrøeg Jozef?
Wat antwoordden de broeders?

Wat gebood Jozef?
Wat zeiden zij in hunne taal?
Wat gevoelde Jozef hierbij?
Hoe liep het af?
Wat vonden zij in de korenzakken?
Hoe was dit gebeurd?
Wat zeiden zij hiervan?
Hadden zij koren genoeg?
Wilden de broeders goedschiks vertrekken?
Waarom moest Benjamin mede?
Wat deden zij, toen zij in Egypte kwamen?
Werd het geld aangenomen?
Hoe werden zij van Jozef ontvangen?
Wat zeide Jozef tot Benjamin?

Gevoelde Jozef hier niets bij?
Welk eene eer bewees hij Benjamin?

Hoe moesten zij zich aan tafel zetten?
At Jozef met hen mede? (ten P.
Hoeveel kreeg Benjamin?

§ 20. JOZEF MAAKT ZICH AAN ZIJNE BROEDERS BEKEND.

Genesis 44 en 45. — 1800 v. Chr.

Toen de broeders van Jozef ten tweeden male naar Kanaän wilden vertrekken, beval Jozef aan den man, die over zijn huis was, dat hij hunne zakken met koren vullen, en het geld in ieders zak leggen zou. Bovendien moest hij den beker van Jozef boven in den zak van den jongsten leggen, en dit deed die man des avonds vóór het vertrek. Toen de broeders nu des morgens even buiten de stad waren, beval Jozef aan den man, die over zijn huis gesteld was, dat hij hen zou achterhalen. Dit geschiedde, en nu vroeg de man hun, waarom zij goed met kwaad vergolden, en den beker van Jozef medegenomen hadden? Jakobs zonen zeiden terstond: dat hij, bij wien de beker gevonden wordt, sterve, en wij zullen onzen heer tot slaven zijn. Toen nu die man alles doorzocht, vond hij den beker in den korenzak van Benjamin. De broeders wisten niet hoe dit geschied was, maar zij scheurden hunne kleederen, en keerden weder naar de stad. Toen zij nu voor Jozef op hunne knieën lagen, sprak Jozef hen aan, en zeide: Hoe hebt gij dit durven doen? Weet gij niet, dat zulk een man als ik, dit zekerlijk waarnemen zou. Zijne broeders konden hierop niet antwoorden, maar Juda zeide in aller naam: God heeft de ongerechtigheid uwer knechten gevonden; zie, wij zijn uwe slaven. Maar Jozef zeide: Dat zij verre van mij! de man bij wien de beker gevonden is, die zal mijn slaaf zijn: gij lieden kunt in vrede tot uwen vader trekken. Niemand schrikte hier meer dan Juda, wijl hij voor Benjamin borg was bij zijnen vader. Derhalve smeekte hij Jozef Benjamin te laten gaan, en hem in zijne plaats te houden, want, zeide hij, als wij te huis komen en Benjamin niet medebrengen, dan zullen uwe knechten de grijze haren van uwen knecht, onzen vader, met droefenis ten grave doen nederdalen. Toen kon Jozef zich niet langer bedwingen, maar hij liet allen buiten de kamer gaan, en zeide tot zijne broeders, toen zij alleen met hem waren: Ik ben Jozef uw broeder, leeft mijn vader nog?

Zijne broeders konden hem niet antwoorden, zoozeer waren zij verschrikt voor zijn aangezicht. Hij zeide echter tot hen: Komt toch bij mij; bekommert u er niet over, dat gij mij verkocht hebt, want God heeft u tot behoudenis uws levens hierheen gezonden. Er komen nog vijf jaren van duurte, daarom trekt naar uw land, en komt met uwen vader naar Egypte. Daar zult gij in het land Gozen wonen, en rijkelijk verzorgd worden. Hierop viel hij zijnen broeder Benjamin om den hals, en Benjamin weende ook aan zijnen hals. Vervolgens gaf hij aan ieder van zijne broeders een wisselkleed. Hij zond ook aan zijnen ouden vader tien ezels met vruchten en tien ezellen met koren en brood. Ten laatste gaf hij hun nog een goeden raad mede op reis, en zeide tot afscheid: verstoort u niet op den weg. Toen zij bij hunnen ouden vader kwamen, zeiden zij tot hem: Uw zoon Jozef leeft nog, en is een heer over gansch Egypteland. Doch Jakob geloofde het niet eerder, dan toen hij de wagens zag, die hem zijn zoon Jozef gezonden had. Toen werd zijn geest levendig, en hij zeide: het is genoeg! Mijn zoon Jozef leeft nog, ik wil heengaan en hem zien. Jakob begaf zich met al de zijnen op reis, zijnde twee en zeventig personen. Toen nu Jozef hem te gemoet kwam, zeide de vader tot hem: Nu wil ik gaarne sterven, nadat ik uw aangezicht gezien heb, dat gij nog leeft. De koning Farao gaf bevel dat de vader en de broeders van Jozef in het beste gedeelte des lands moesten wonen. Dit geschiedde ook en zij begaven zich ter woon naar Gozen, waar zij gedurende den hongersnood goed verzorgd werden. Jozef wreekte zich niet op zijne broeders, na zijns vaders dood, maar zeide tot hen: Gij hebt kwaad tegen mij gedacht, maar God heeft dat ten goede gedacht. Eer Jakob stierf zegende hij nog zijne zonen en de kinderen van Jozef, die hij dezelfde regten schonk als aan zijne eigene zonen.

LESSEN.

1. *Het geschiedt dikwijls dat waarmede men zondigt, men ook gestraft wordt.*

Jozef was in groote benaauwdheid, toen hij in den kuil geworpen werd; later overviel den broederen groote angst, toen zij van diefstal werden aangeklaagd.

2. *God zorgt voor de zijnen ook in de duurste tijden.*

Toen er overal hongersnood was, leed Jakob met zijn huisgezin nogtans geen gebrek.

3. *De Heere God kan alles ten beste doen uitloopen, al was het ook ten kwade gedacht.*

Dit zeide Jozef tot zijne broederen, die hem verkocht hadden: Gij lieden hebt kwaad tegen mij gedacht, doch God heeft dat ten goede gedacht.

Psalm 66 vs. 6.

Door 's Hoogsten arm't geweld ontogen
 Zal ik, genoopt tot dankbaarheid,
 Verschijnen voor Zijn heilige oogen,
 Met offers aan Hem toegezeid.
 Ik zal, nu ik mag ademhalen,
 Na zooveel bangen tegenspoed,
 Al mijn geloften U betalen,
 U, die in nood mij hebt behoed.

Vragen.

Wat was er nog behalve het koren in de zakken der broeders? Wat bevond er zich in Benjamins zak? Wat moest de man doen, die over Jozefs huis gesteld was? Wat gebeurde er toen zij weg waren? Wat zeide hij tot hem? Wat boden de broeders aan? Waar werd de beker gevonden? Wat zeiden de broeders? Hoe werden zij door Jozef aangesproken? Hoe verontschuldigten zij zich? Nam Jozef hunnen voorslag aan? Wien trof dit het meest? Wat smeekte Juda? Waarom deed hij dit? Hoe gevoelde zich Jozef hieronder? Hoe gaf hij zich te kennen? Wat zeiden de broeders hiervan? Hoe troostte Jozef hen?	Welken raad gaf Jozef hun wegens de duurte? In welk land zou Jakob wonen? Hoe nam hij afscheid van Benjamin? Wat schonk Jozef aan zijne broeders? Wat ontving Benjamin? Wat zond Jozef aan zijn ouden vader? Welken raad gaf hij hun op reis? Welk berigt bragten zij hunnen vader? Geloofde Jakob dit? Wat zeide hij dan? Wie ging met hem naar Egypte? Welke woorden sprak Jakob tot Jozef? Wat beval Farao? Hoe ging het hun in Gozen? Wreekte zich Jozef niet op zijne broeders? Wat deed Jakob nog vóór zijnen dood?

§ 21. GESCHIEDENIS VAN JOB.

Job 1—42. — 1800 v. Chr.

Er was een man in het land Uz, die Job heette. Deze man was opregt en vroom, godvreezende en mildende het kwaad. Hij had zeven zonen, drie dochters en zeer veel vee. Zijne kinderen verdroegen elkander wel, en noodigden elkander dikwijls te gast. Job echter offerde dagelijks brandoffers voor zijne kinderen, uit vrees dat zij op hunne maaltijden zonden bedreven hadden. Het geschiedde eens op zekeren dag, terwijl de kinderen Gods zich voor den Heer stelden, dat de Satan ook in hun midden kwam. De Heer zeide tot den Satan: Van waar komt gij? De Satan antwoordde: Ik ben de aarde rondgetrokken. De Heere God vroeg verder, of hij geen acht geslagen had op Zijnen knecht Job, wien niemand op aarde aan vroomheid gelijk was. De Satan antwoordde: Job kon ook wel vroom zijn, wijl God hem zoovele goederen gegeven had. Toen zeide de Heer tot den Satan: Alles wat Job heeft, zij in uwe magt; maar strek uwe handen niet aan hem uit. Niet lang daarna kreeg Job vier treurige tijdingen achter elkander. De eerste bode vertelde, dat de roovers uit Arabie het vee en de ezels medegevoerd hadden. De tweede zeide: het vuur was van den hemel gevallen en had de schapen verbrand. De derde bragt het bericht dat de Chaldeën al de kameelen weggeroofd hadden. Terwijl hij nog sprak, kwam de vierde en zeide dat het huis ingestort was, en al zijne zonen en dochteren gedood had. Toen stond Job op, en scheurde zijne kleederen, schoor zijn hoofd en viel op de aarde. Eindelijk riep hij uit: de Heer heeft gegeven, de Heer heeft genomen, de naam des Heeren zij geloofd! Na dezen kwamen de kinderen Gods wederom voor den Heer, en de Satan kwam ook in hun midden. Toen vroeg God aan den Satan: Hebt gij ook acht geslagen op mijnen knecht Job? De Satan zeide, dat indien God het gebeente en het vleesch van Job slechts aantastte, Jobs godsvrucht spoedig een einde zou nemen. Toen zeide de Heer tot den Satan: Zie, hij zij in uwe hand, doch verschoon zijn leven. Toen ging de Satan uit, en sloeg Job met booze zweren van de voetsool af tot den schedel toe. Toen nam Job een potscherf om zich te schrabben, en zat in den aschhoop. In deze ellende zeide zijne

vrouw tot hem: houdt gij nog vast aan uwe opregtheid; zegen God en sterf. Job echter gaf haar ten antwoord: Zouden wij het goede van God ontvangen en niet het kwade? Vervolgens kwamen zijne drie vrienden bij hem, om hem te troosten in zijne ellende. Hun gesprek kwam hierop neder: dat Job de straf moest verdiend hebben, wijl God een regtvaardig God was. Hierin gingen zij echter te ver, daar de Heere God niet alleen de goddeloozen straft, maar ook de vromen kastijdt en beproeft. Daarentegen hield zich Job voor geheel onschuldig, en beriep zich op zijn goed geweten. En hierin ging Job ook te ver, wijl hij wel is waar voor de menschen, maar niet voor God onschuldig was. Vervolgens spraken de drie vrienden nog meer tot Job, waarop deze zeide: Gij zijt moeilijke troosters.

Toen nu de smart zeer groot was, kon Job zich niet langer bedwingen en vervloekte den dag zijner geboorte. Overigens droeg hij zijn leed met geduld en hield vast aan zijne vroomheid. Eindelijk werd de Heere God zelf de scheidsregter en liet zich uit een onweder hooren. De beslissing kwam hierop neder, dat Job en zijne vrienden van beide zijden kwalijk geoordeeld hadden. Job deed toen boete en had berouw in stof en asch. Daarna schonk de Heer aan Job het dubbele van hetgeen de Satan hem ontnomen had. Hij gaf hem onder anderen ook zeven zonen en drie dochters. En Job leefde na dezen 140 jaar en zag zijne kinderen en kindskinderen tot in het vierde geslacht.

LESSEN.

1. *De Heere God kent de vromen.*

Derhalve wist God zeer goed, dat Job opregt en vroom leefde, en niemand hem op aarde gelijk was.

2. *De Heere God beproeft de vromen.*

Want Hij vergunde dat de Satan den armen Job veel ziele-smart berokkende en zijn geduld op de proef stelde.

3. *De Heere God vertroost de vromen.*

Hij gaf den vromen Job alles dubbel weder, wat hij in den tijd zijner beproeving verloren had.

Psalm 94 vs. 8.

De Heer zal in dit moeilijk leven,
Zijn volk en erfdeel nooit begeven,

Het oordeel keert, vol majesteit,
Haast weder tot gerechtigheid;
Al wie opregt is van gemoed,
Die merkt het op en keurt het goed,

VRAGEN.

Wie woonde er in het land Uz?	Wat veroorloofde de Heer aan den satan?
Welk een man was Job?	Wat deed de satan toen?
Wat bezat Job?	Hoe gedroeg zich Job hierin?
Hoe gedroegen zich de kinderen onder elkander?	Wat zeide zijne vrouw tot hem?
Wat deed Job daarbij?	Wat antwoordde Job?
Waarom offerde Job zoo dikwijls?	Wie bezochten Job?
Wat gebeurde er intusschen bij den Heere God?	Wat was de inhoud van hun gesprek?
Wat zeide God tot den satan?	Was hun oordeel goed?
Wat vroeg God verder?	Welke was de meening van Job?
Wat zeide de satan van Jobs vroomheid?	Had Job daarin gelijk?
Welk een verlot gaf God aan den satan?	Wat zeide Job ten laatste tot zijne vrienden?
Hoeveel treurige berigten ontving Job daarop?	Waartoe bragt hem zijne groote smart?
Wat zeide de eerste bode?	Hoe gedroeg hij zich overigens?
Wat zeide de tweede bode?	Wie werd eindelijk scheidsregter?
Wat zeide de derde bode?	Waarop liep de beslissing uit?
Wat zeide de vierde bode?	Had Job hiertegen iets in te brengen?
Hoe gedroeg zich Job hierin?	Hoe werd Job vertroost?
Wat zeide Job?	Hoevele kinderen had Job na dezen?
Wat gebeurde er weder bij God?	Hoe lang leefde Job nog?
Wat vroeg God aan den satan?	
Wat merkte de satan hierop aan?	

§ 22. DE EGYPTISCHE DIENSTBAARHEID.

Exodus 1 en 2. — 1500 v. Chr.

Na Jozefs dood vermeerderden de kinderen Israëls zeer in Egypte. Toen werd de koning bezorgd dat deze Hebreënen eenmaal zijne vijanden zouden worden. Daarom namen de Egyptenaren het besluit de kinderen Israëls te verdolgen. De Koning gaf last nieuwe steden te bouwen, opdat hij hun veel arbeid kon geven, en stelde oversten der schatting aan.

die hen zouden verdrukken. Maar dit hielp niets, want hoe meer de kinderen Israëls verdrukt werden, des te meer namen zij toe. Toen beval de koning dat alle zonen, die van de Israëlieten geboren werden, in de rivier moesten geworpen worden; maar de vrouwen, die hierover het opzigt hadden, vreesden den Heer en lieten de wichtjes in het leven. Toen dit niets hielp, beval de koning aan alle Egyptenaars dat zij de pas geboren knaapjes aan hunne moeders zouden ontrukken en in de rivier werpen.

Eens ging Farao's dochter met hare jonkvrouwen naar de rivier om zich te baden. Zij zag dat er een biezen kistje op het water dreef, dat met pek en lijn belijmd was. Toen zij nu het biezen kistje uit het water trok en het opende, lag er een knaapje in, dat bitterlijk weende. De moeder van dit knaapje was eene Hebreuwsche vrouw, die het kind drie maanden in haar huis had verborgen, en toen zij het niet langer verbergen kon, legde zij het in een biezen kistje aan den oever der rivier, opdat het niet naar het bevel des konings zou vermoord worden.

De dochter van Farao liet terstond eene voedstervrouw roepen, die het kind zou zogen, en God beschikte het zoo dat deze voedstervrouw de moeder van het knaapje was. Toen het kind een weinig grooter was, nam de prinses het als haar eigen zoon aan, en noemde hem Mozes. Maar het beviel Mozes niet aan het koninklijk hof, en hij ging naar de kinderen Israëls, die zijne broeders waren. Het gebeurde juist dat een zijner broederen door een Egyptenaar geslagen werd; dit hinderde Mozes zoodanig dat hij den Egyptenaar doodslieg. Toen hij hierom vlugten moest, begaf hij zich naar eenen priester, Jethro genaamd, bij wien hij herder werd, die hem zijne dochter Zippora tot vrouw gaf.

LESSEN.

1. *Ontvangene weldaden worden dikwijls spoedig vergeten. Dit bewijst deze geschiedenis.*

Want de Egyptenaars dachten er niet meer aan welk eene groote dienst hun Jozef vroeger bewezen had.

2. *Men moet Gode meer gehoorzamen dan de menschen.*

Dit deden vele Egyptische vrouwen, die God vreesden en niet aan het bevel des konings gehoorzaamden.

3. *Wie door God bestemd is eenmaal een groot man te zijn, wordt door den Heer langs wonderlijke wegen uit gevaren gered.*

Dit zien wij aan Mozes, die bestemd was om de kinderen Israëls uit Egypte te verlossen,

Psalm 105 vs. 14.

De harten der Egyptenaren,
Die eertijds Isrel gunstig waren,
Verkeerden toen in bittren haat:
Des Heeren volk werd bits versmaad,
Men smeedde lagen tot hun val,
Verdrukking trof hen overal.

VRAGEN.

Hoe ging het met de kinderen Israëls na Jozefs dood?	Wat wilde de dochter des konings doen?
Waarvoor was de koning van Egypte bezorgd?	Wat zag zij op het water?
Wat besloten de Egyptenaars?	Wat was er in het kistje?
Waarmede kwelde de koning de Israëlieten?	Hoe kwam dit kind in het kistje?
Wien stelde hij over hen aan?	Wie moest het kind zogen?
Hielp dit iets?	Welken naam kreeg het kind?
Wat beval de koning aan eenige vrouwen?	Bleef Mozes aan het hof?
Gehoorzaamden zij?	Wien sloeg hij dood?
Wat zou er eindelijk met de jonggeboren kinderen gebeuren?	Waarheen vlugtte Mozes?
	Wat deed hij bij den priester Jethro?

§ 23. DE VERSTOKKING VAN FARAO.

Exod. 3—11. — 1500 v. Chr.

Mozes hoedde de schapen van zijnen schoonvader in de woestijn aan den berg Horeb. Eens zag hij daar een braambosch, dat in brand stond. In dit bosch was de Heere God, die tot Mozes zeide: Ik heb de verdrukking Mijns volks gezien, daarom ben Ik nedergekomen om het te verlossen van de Egyptenaren, Ik zal u tot Farao zenden, opdat gij Mijn volk uit Egypte voert.

Mozes had hierin weinig lust en maakte allerlei tegenbedenkingen; onder anderen zeide hij, dat de lieden niet gelooven zouden dat God hem had gezonden. Maar de Heer

bleef daarbij en gaf hem drie teekenen, om deze voor de menschen te doen, ten bewijze dat de Heer hem zond. Vooreerst moest hij zijnen staf ter aarde werpen, dan zou die eene slang worden; en als hij deze slang bij den staart greep, dan zou zij weder een staf worden. Ten tweede moest hij zijne hand twee malen achter elkander in zijnen boezem steken en te voorschijn trekken, dan zou de hand eerst melaatsch en daarna weder gezond zijn. Ten derde moest hij water uit de rivier nemen, en dit op het drooge uitgieten, dan zou dt water in bloed veranderd worden. Daarenboven voegde de Heer hem nog zijnen broeder Aäron toe, die als een welsprekend man het woord zou voeren.

Mozes en Aaron deelden dit nu het volk van Israëel mede, en toen de Israëlieten deze teekenen zagen, geloofden zij zeer spoedig. Vervolgens gingen zij naar den koning Farao, en zeiden tot hem: Alzoo zegt de Heere, de God Israëls: laat mijn volk trekken. Maar Farao antwoordde: Wie is de Heer, wiens stem ik gehoorzamen zou? Ik ken den Heer niet en zal Israëel ook niet laten trekken. Farao deed toen de dienst der Israëlieten verzwaren, en beval dat men hun geen stroo meer geven zou in hunne tighelschuren: zij moesten zelve het stroo zoeken, maar daarom even zoovele tighelsteenen leveren als gewoonlijk. Mozes deed wel is waar het teeken met zijnen staf voor Farao, maar wyl dit de Egyptische tovenaars ook doen konden, ging dit Farao niet ter harte. Hierop zond de Heer tien groote plagen over Egypte: namelijk bloed en kikvorschen; vervolgens luizen en ongedierte; daarna pestilentie en booze zweren; na dezen hagel en sprinkhanen; eindelijk duisternis en ten laatste den verderfengel. Vooreerst werden alle rivieren in bloed veranderd, en dit duurde zeven dagen. De kikvorschen kwamen in zoo groote menigte op uit het water, dat de koning niet meer in zijn paleis kon blijven. De luizen ontstonden uit het stof toen Mozes dit met zijnen staf geslagen had. Het ongedierte was door geheel Egypteland in alle huizen, behalve in het land Gozen, waar de kinderen Israëls woonden. De pestilentie trof menschen en vee, maar de kinderen Israëls ondervonden daarvan geen leed. De booze zweren aan menschen en vee ontstonden uit de asch, die Mozes naar den hemel strooide. De hagel vernielde al de velden, die aan de Egyptenaars toebehoorden, en de sprinkhanen vraten alles op wat er nog van den hagel overgebleven was. De duis-

ternis duurde drie dagen over geheel Egypte, maar in het land Gozen was het licht. Ten laatste kwam de verderfengel, die omtrent middernacht uitging en alle eerstgeborenen in Egypte sloeg. Eenige van die teekenen konden de Egyptische tovenaars ook doen, maar de luizen konden zij niet te voorschijn doen komen, zoodat zij zelve moesten zeggen: het is Gods vinger. Ja, de tovenaars kregen zelve de booze zweren aan hunne halzen, zoodat zij niet eens voor den koning konden blijven staan. Wanneer er eene plaag kwam, dan beloofde Farao wel dat hij de kinderen Israëls zou laten trekken, indien Mozes en Aaron maar de plaag deden ophouden. Doch als de nood voorbij was, dan hield hij zijne belofte niet en verstokte zijn hart. Ten laatste zeide Farao dat Mozes niet meer voor zijn aangezicht mogt komen, want dat hij hem anders dooden zou. Al deze wonderen en teekenen liet de Heer over Egypte komen, opdat de naam des Heeren in alle landen zou verkondigd worden.

LESSEN.

1. *Wanneer Gods volk verdrukt wordt komt de Heer te hulp.*

Dit ondervonden de Israëlieten, toen Farao hen nog meer wilde kwellen. De Heer kwam tusschenbeide.

2. *De duivel is niet almachtig: hij kan slechts zooveel doen, als God toelaat.*

Dit leerden de Egyptische tovenaars, die niet eens met behulp des duivels zich van de booze zweren konden bevrijden.

3. *Gods getrouwe dienstknechten dragen geene schuld, als zoovele menschen onboetvaardig blijven.*

Dit ziet men aan Mozes en Aaron. Zij deden wonderen genoeg naar Gods bevel; maar Farao's hârt bleef verstokt.

Psalm 105 vs. 15.

Maar God zond Mozes, die te voren
 Door hem met Aron was verkoren;
 Zij beiden voerden Gods besluit
 Door teekenen en wonderen uit,
 En toonden in Egypteland
 De plagen van Zijn strenge hand.

VRAGEN.

Waar hoedde Mozes de schapen?	Deed Mozes ook geene teekenen voor Farao?
Wat zag hij daar?	Waarom ging dit Farao niet ter harte?
Wie was in het braambosch?	Welke plagen zond God over Egypte?
Wat zeide de Heer tot Mozes?	Kunt gij de negen eerste plagen opnoemen?
Wat moest Mozes doen?	Konden de toovenaars dit ook doen?
Welke bedenkingen maakte Mozes?	Wat gebeurde er met de booze zweren?
Welke teekenen gaf God?	Hoe gedroeg zich Farao bij deze plagen?
Wien gaf de Heer hem tot hulp?	Hield hij ook zijne belofte?
Aan wie vertelden Mozes en Aaron het eerst deze zaak?	Wat zeide Farao ten laatste aan Mozes?
Wat zeiden de kinderen Israëls?	Waarom deed de Heer zoo vele teekenen in Egypte?
Naar wien gingen zij toen?	
Wat zeiden zij aan Farao?	
Welk een antwoord gaf de koning?	
Wat deed Farao aan de Israëlieten?	
Mogten zij nu minder steenen leveren?	

§ 24. DE UITTOGT DER KINDEREN ISRAËLS.

Exodus 11—15. — 1500 v. Chr.

Toen nu Farao zijn harte negen maal had verstokt, liet hem God de tiende en laatste plaag aankondigen. Deze plaag was dat de verderfengel omtrent middernacht uitgaan en alle eerstgeborenen in Egypte slaan zou. Intusschen had de Heer aan Mozes gezegd, dat de kinderen Israëls gouden en zilveren vaten van de Egyptenaren zouden eischen en medenemen. Ook beval God dat ieder huisvader in dien nacht een lam in zijn huis zou slagten en eten. Gedurende den maaltijd moesten de Israëlieten hunne lendenen opschor-ten, met schoenen aan de voeten, en stokken in de handen houden, even als lieden, die eene groote reis wilden maken. Het bloed van het lam moesten zij aan de posten en boven de dorpels hunner huizen strijken, en aan dit bloed zou de Heer de huizen der Israëlieten herkennen, en met de plaag voorbijgaan.

Omtrent middernacht kwam de verderfengel, en sloeg alle eerstgeborenen in Egypte, onder menschen en vee, van den eerstgeboren Farao's tot op den eerstgeboren der gevangenen. Daar was een groot geschrei in geheel Egypte, want er was geen huis, daar niet een doode in was. De koning Farao

zelf stond op, en liet Mozes en Aäron des nachts roepen, en zeide tot hen: Maakt u op en trekt uit het midden van mijn volk, en neemt alles mede wat gij hebt. De Egyptenaars konden zelfs den morgen niet afwachten, maar verdreven de Israëlieten uit het land, en lieten hun alles wat zij van hen geëischt hadden. De Israëlieten waren 600,000 in getal, behalve de kinderen. Tot aandenken aan dezen uittocht moesten de Joden later ieder jaar het Paaschfeest vieren.

Nauwelijks waren de Israëlieten uitgetrokken, of Farao had berouw dat hij hen had laten gaan, en nam het besluit hen met geheel zijn leger te vervolgen. Maar de engel des Heeren plaatste zich met eene wolk tusschen de kinderen Israëls en het leger der Egyptenaars, zoodat de laatsten de eersten niet konden bereiken. Eindelijk kwamen zij aan de Roode zee, en Mozes strekte zijne hand met den staf uit over de zee. Toen werden de wateren gescheiden, en de zee stond aan beide zijden als muren, zoodat de kinderen Israëls droogvoets midden door de zee konden gaan. De Egyptenaars vervolgden hen echter tot in de zee. Tegen den morgen echter verschrikte de Heer het leger der Israëlieten, en stiet de raderen hunner wagenen weg. Toen riepen de Egyptenaren uit: laat ons vlugten, want de Heer strijdt voor Israël. Intusschen strekte Mozes zijne hand met den staf weder over de zee; toen keerde het water weder in de zee, en Farao verdronk met geheel zijn leger, dat er niet één overig bleef.

LESSEN.

1. *De Heere God verbreekt de magt zelfs van den grootsten koning, als hij zich tegen Hem verheft.*

Dit ziet men aan den koning Farao, die in zijnen hoogmoed zeide: Wie is de Heer? Maar weldra moest hij uitroepen: Maakt u op, en trekt uit het midden mijns volks en dient uwen God.

2. *De beste reisgezel is de engel des Heeren.*

Dit ondervonden de kinderen Israëls bij den uittocht uit Egypte, toen zich de engel des Heeren in het midden plaatste tusschen het leger der Egyptenaren en tusschen Gods volk.

Psalm 105 vs. 20.

God deed zijn volk met wisse treden,
 Daar niemand struikelde in zijn schreden,
 Met zilver en met goud belaân,
 Blijmoedig uit Egypte gaan.
 Toen juichte om hun vertrek al 't land,
 Daar 't al door schrik was overmand.

VRAGEN.

Hoe dikwijls verstokte Farao zijn harte?	Wat deden de Egyptenaren?
Wat liet God hem aankondigen?	Vorderden de Egyptenaren van het geëischte niets terug?
Waarın zou de tiende plaag bestaan?	Hoevelen trokken er uit Egypte?
Wat moesten de Israëlieten op Gods bevel doen?	Welk een feest moesten de Israëlieten jaarlijks wegens deze gebeurtenis vieren?
Wat beval God verder?	Wat berouwde Farao?
Wat moest ieder huisvader slagen?	Welk besluit nam hij?
Hoe zouden zij bij dezen maaltijd gekleed zijn?	Wie beschermde de kinderen Israëls?
Wat moesten zij met het bloed van het lam doen?	Aan welke zee kwamen zij eindelijk?
Wartoe zou dit bloed dienen?	Wat deed Mozes met zijnen staf?
Wanneer begon de plaag?	Wat geschiedde toen?
Wien sloeg de verderfengel?	Waar bleven dan de Egyptenaren?
Wat gebeurde er hierop in geheel het land?	Wat deed de Heer des morgens?
Wat zeide Farao tot Mozes en Aäron?	Wat riepen de Egyptenaren uit?
	Hoe liep dit af?

§ 25. DE HEERE GOD LEIDT DE KINDEREN ISRAËLS
 DOOR DE WOESTIJN IN BET BELOOFDE LAND.

Exodus, Numeri, Deuteronomium — 1500 v. Chr.

Veertig jaren lang duurde de reis der kinderen Israëls naar het beloofde land. De Heer zelf geleidde hen door de woestijn. Bij dag toog Hij voor hun aangezicht in eene wolkkolom, en des nachts in eene vuurkolom. Wanneer de wolk op den tabernakel rustte, dan reisden de kinderen Israëls niet voort, maar wanneer de wolk opgeheven werd van boven den tabernakel dan reisden zij verder. Op de

geheele reis behoefden de kinderen Israëls voor geen eten te zorgen, want iederen morgen viel er brood van den hemel, dat manna genoemd werd. Dit hemelbrood bestond uit kleine ronde korreltjes, en smaakte als honigkoeken. Ieder kon het bakken en koken naar zijnen smaak. Elken dag konden zij het manna verzamelen, vóór den opgang der zon, maar op den Sabbath viel er geen manna. Indien zij gebrek aan water hadden, dan sloeg Mozes slechts met zijnen staf op de rotsen, waardoor dan zooveel water te voorschijn kwam, dat al het volk genoeg te drinken had. Ook behoefden zij niet te zorgen voor hunne kleederen, want hunne kleederen scheurden niet, en hunne schoenen versleten niet aan hunne voeten. Nogtans morden de kinderen Israëls telkens tegen den Heer. Eens wilden zij het manna niet meer eten en zeiden: onze ziele walgt van dit zeer ligte brood. Toen zond de Heer vurige slangen onder het volk, die het beten en velen deden sterven. Maar Mozes bad voor de Israëlieten, en hij rigtte eene koperen slang op, op Gods bevel. Ieder die nu gebeten was en de koperen slang aanzag, stierf niet. Op eenen anderen tijd maakten Korah, Dathan en Abiram oproer onder het volk tegen Mozes. De Heere God strafte deze oproermakers: de aarde opende haren mond en verslond deze menschen met al hun bezittingen. Mozes zond ook op Gods bevel verspieters uit, Jozua en Kaleb, die het gansche land Kanaän moesten verspieden. Toen deze verspieters terugkeerden en vertelden dat er in Kanaän een sterk volk woonde, en dat hunne steden vast en zeer groot waren, murmureerde het volk weder tegen Mozes, en wilde weder naar Egypte terug. Toen zwoer de Heer in zijnen toorn en zeide: Hoe lang zal Mij dit volk tergen, en hoe lang zullen zij aan Mij niet gelooven? Zoo waarachtig als Ik leef, zoo zij het land, dat Ik hunnen vaders gezworen heb, zien zullen: aluwe getelden van 20 jaren oud en daarboven, behalve Jozua en Kaleb. Alleen de nakomelingen zouden slechts in het beloofde land komen. Ook Mozes en Aäron kwamen niet in het beloofde land, wijl zij tegen God gezondigd hadden. Al deze lieden stierven ook voor en na in de woestijn, gedurende de veertig jaren der reis. Vóór zijnen dood besteeg Mozes eenen hoogen berg, en de Heere God toonde hem het beloofde land, waarna Mozes op den berg stierf, en door God zelven begraven werd, zoodat niemand zijn graf kon vinden. De opvolger van Mozes was Jozua, die de

kinderen Israëls eindelijk in Kanaän bragt. Zij veroverden dit met de scherpte des zwaards, en de Heer beval dat zij alle inwoners des lands zouden dooden. Toen zij over de Jordaan gingen, verdeelden zich de wateren, zoodat zij er droogvoets overkwamen. Toen zij met de bazuinen bliezen, vielen de muren der stad Jericho in, die zij innamen. Eenmaal gebeurde het zelfs, dat Jozua, die de Amoriten geheel verslaan wilde, tot de zon zeide: sta still! En de zon stond stil in het midden des hemels. Ook gebeurde het dat de kinderen Israëls zich legerden in de vlakke velden Moabs. Balak, de koning der Moabiten zond naar Bileam in Mesopotamie, zeggende: kom, vervloek mij het volk Israël, want het is magtiger dan ik. Maar de Heer verhinderde het. Eindelijk ging Bileam toch naar Balak, maar in plaats van het volk Israël te vloeken, zegende hij het op Gods bevel. Dit bevel ontving Bileam op eene vreemde wijze. Hij reed namelijk op eene ezelin, en trok met de vorsten Moabs mede. Onder weg stelde de Engel des Heeren zich in den weg, hem tot eene wederpartij. Bileam zag den Engel niet, maar de ezelin zag den Engel des Heeren met een zwaard in de hand. Nu week de ezelin van den weg af, doch Bileam sloeg het dier. De ezelin klemde zich aan den wand, want zij kon niet verder; maar Bileam ging voort met slaan. Toen opende de Heer den mond der ezelin, die als met eens menschen stem zeide: Wat heb ik u gedaan, dat gij mij nu drie malen geslagen hebt? De Heer opende nu ook de oogen van Bileam, die den Engel des Heeren staande zag in den weg, met het zwaard in de hand. Bileam merkte nu dat de Heer uitgegaan was hem tot eene wederpartij, en zeide: Ik heb gezondigd; maar als het kwaad is in uwe oogen, zal ik wederkeeren. Doch de Engel zeide: Ga uit met deze mannen, maar alleen het woord dat ik tot u spreken zal, dat zult gij spreken. Dit waren zijne laatste woorden: Daar zal eene ster opgaan uit Jakob, en daar zal een schepter uit Israël opkomen; die zal de palen der Moabieten verslaan; en daar zal een uit Jakob heerschen. Hiermede wordt alleen bedoeld de Heere Jezus Christus, die als eene blinkende morgenster uit Jakob is opgegaan.

Ten laatste werd het land Kanaän onder de Israëlieten door het lot verdeeld naar de twaalf stammen van de kinderen Israëls.

LESSEN.

1. *Mozes bragt de kinderen Israëls slechts in de woestijn, maar Jozua leidde ze in het beloofde land.*

De naam Jozua en Jezus beteekenen hetzelfde. Daardoor wordt dus aangeduid, dat wij niet door de wet van Mozes, maar door het Evangelie van Jezus zalig worden.

2. *Als wij den Heer tot onzen leidsman hebben, zal het ons aan niets ontbreken.*

Dit ondervonden de kinderen Israëls. Zij ontvingen alles: brood, water, kleederen, en nogtans waren zij nooit tevreden.

3. *Die niet op den Heer vertrouwt, zal zeker beschaamd worden.*

Dit moesten al degenen ondervinden, die niet in het land Kanaän kwamen. De Heer had hun gezegd, dat Hij er hen in brengen zou, maar hun ongeloof was de oorzaak dat zij in de woestijn stierven.

Psalm 105 vs. 23.

Dus toog 't verkoren volk des Heeren
Al juichend uit op Gods begeeren.
Het land der heidnen van rondom
Schonk Hij hun tot een eigendom.
Der volken arbeid werd geheel
Aan Israël ten erflijk deel.

VRAGEN.

Hoe lang duurde de reis der kinderen Israëls door de woestijn?	Waarmede strafte God het volk?
Wie geleidde hen?	Wat deden Korah, Dathan en Abiram?
Waar was God bij dag?	Wat was hun straf?
Wanneer reisden de Israëlieten niet verder?	Wat vertelden de verspieters?
Van waar hadden zij eten in de woestijn?	Wat zeide het volk?
Hoe noemden zij dit Hemelbrood?	Wat zwoer God?
Hoe zag er dit Manna uit?	Zijn Mozes en Aäron in het beloofde land gekomen?
Hoe smaakte het?	Wat zag Mozes vóór zijnen dood?
Wanneer moesten zij het Manna opzamelen?	Wie begroef Mozes?
Hoe kregen zij te drinken?	Wie was de opvolger van Mozes?
Wie gaf hun kleederen?	Hoe nam Jozua het land Kanaän in?
Hoe gedroegen zich de kinderen Israëls in de woestijn?	Hoe vielen de muren van Jericho in?
Waren zij met het Manna tevreden?	Wat gebeurde er eens met de zon?

Wat gebeurde er in de velden van Moab?	Wie zag den Engel?
Tot wien zond Balak, de koning van Moab?	Wat deed nu de ezelin?
Waar woonde Bileam?	Vond dit Bileam goed?
Wat moest Bileam doen?	Waarom klemde zich de ezelin?
Deed Bileam het?	Wat deed toen Bileam?
Wat gebeurde eindelijk?	Wie opende den mond der ezelin?
Vloekte hij het volk?	Wat zeide het dier?
Op welk eene wijze ontving hij dit bevel?	Wat zag Bileam, toen de Heer zijne oogen geopend had?
Waarop reed hij?	Wat merkte Bileam?
Wie gingen er met hem mede?	Wat zeide hij?
Wie ontmoette hem onderweg?	Wat zeide de Engel?
Wat deed die Engel?	Welke waren zijne laatste woorden?
Wat had hij in zijne hand?	Wat wordt hiermede bedoeld?
Zag Bileam den Engel?	Hoe werd het land Kanaän verdeeld?

§ 26. DE TIEN GEBODEN.

Exod. 19—21. — 1500 v. Chr.

Toen de kinderen Israëls in de woestijn waren, gaf hun de Heere God de tien geboden. Zij moesten zich drie dagen vooraf heiligen en hunne kleederen wasschen. Op den derden dag daalde de Heer neder in vuur op den berg Sinai. Toen het morgen was, geschiedde het dat er op den berg donderen en bliksemen waren, en dat het geluid eener zeer sterke bazuin werd gehoord. De geheele berg rookte en beefde zeer. En Mozes leidde het volk uit het leger Gode te gemoet tot aan den berg. De Israëlieten mogten niet op den berg komen, en zelfs had Mozes eene omheining moeten maken, wijl ieder die den berg aanroerde zekerlijk zou gedood worden. Hierop gaf de Heere God aan zijn volk de tien geboden, zeggende:

Ik ben de Heere uw God, die u uit Egypteland, uit den diensthuize uitgeleid heb. Gij zult geene andere goden voor Mijn aangezigt hebben.

Gij zult u geen gesneden beeld, noch eenige gelijkenis maken van hetgeen dat boven in den hemel is, noch van hetgeen dat onder op de aarde is, noch van hetgeen in de wateren onder de aarde is. Gij zult u voor die niet buigen, noch hen dienen; want Ik de Heere uw God ben een ijverig God, die de misdaad der vaderen bezoek aan de kinderen, aan het derde en aan het

vierde lid dergenen, die Mij haten; en doe barmhartigheid aan duizenden dergenen, die Mij liefhebben en Mijne geboden onderhouden.

Gij zult den naam des Heeren uws Gods niet ijdelijk gebruiken; want de Heere zal niet onschuldig houden, die Zijnen naam ijdelijk gebruikt.

Gedenkt den Sabbathdag, dat gij dien heiligt. Zes dagen zult gij arbeiden, en al uw werk doen. Maar de zevende dag is de Sabbath des Heeren uws Gods; dan zult gij geen werk doen, gij, noch uw zoon, noch uwe dochter, noch uw dienst-knecht, noch uwe dienstmaagd, noch uw vee, noch uw vreemde-ling, die in uwe poorten is. Want in zes dagen heeft de Heer den hemel en de aarde gemaakt, de zee en alles wat daarin is en Hij rustte ten zevenden dage. Daarom zegende de Heere den Sabbathdag, en heiligde denzelve.

Eert uwen vader en uwe moeder, opdat uwe dagen verlengd worden in het land, dat u de Heere uw God geeft.

Gij zult niet doodslaan.

Gij zult niet echtbreken.

Gij zult niet stelen.

Gij zult geene valsche getuigenis spreken tegen uwen naaste.

Gij zult niet begeeren uws naasten huis, gij zult niet begeeren uws naasten vrouw, noch zijne dienstmaagd, noch zijnen, os, noch zijnen ezel, noch iets dat uws naasten is.

Toen de Heer deze woorden gesproken had, vreesde het volk zeer; maar Mozes naderde tot de donkerheid, alwaar God was, en bleef aldaar veertig dagen en veertig nachten. Toen Mozes van den berg afklom, gaf hem de Heer twee steenen tafelen der getuigenis, op beide zijden beschreven; het geschrift was Godes geschrift zelve. In dien tusschen-tijd had het volk groote zonden bedreven. Want toen het volk zag dat Mozes vertoog van den berg af te komen, verzamelde het volk zich tot Aäron en zeide tot hem: maak ons goden, die voor ons aangezicht gaan. Aäron gehoorzaamde het volk, en maakte voor hen een gouden kalf, en wel uit de gouden ringen, die hunne vrouwen en dochteren in de ooren droegen. Toen deze afgod gereed was, zeiden zij: Dit zijn uwe goden, Israël, die u uit Egypteland opgevoerd hebben. Vervolgens stonden zij des morgens vroeg op en offerden brandoffer, en zaten neder om te eten en te drinken, daarna stonden zij op om te spelen. Dit zag God de Heer op den berg, en zeide tot Mozes: Ik zie dat het

een hardnekkig volk is, en nu laat Mij toe dat mijn toorn tegen hen ontsteke, en hen vertere; zoo zal Ik u tot een groot volk maken. Maar Mozes bad vurig tot den Heer, en de Heer liet zich van hem verbidden. De Heer zeide tevens: Ten dage Mijns bezoekens, zoo zal Ik hunne zonden over hen bezoeken. Toen nu Mozes van den berg klom en het kalf en de reien zag, ontstak zijn toorn, en hij wierp de tafelen uit zijne handen, en verbrak ze. Vervolgens nam hij het gouden kalf, verbrandde het tot stof, en deed het den kinderen Israëls drinken. In plaats van de verbroken tafelen maakte Mozes twee nieuwe, en de Heere God schreef met Zijne vingers dezelfde tien geboden, die op de eerste tafelen gestaan hadden. Sedert Mozes zoo langen tijd op den berg met den Heer gesproken had, glinsterde het vel zijns aangezigts, en wanneer hij met de kinderen Israëls sprak, legde hij een deksel op zijn aangezicht, maar als hij inging om met den Heer te spreken, nam hij het deksel weder af.

LESSEN.

1. *De kinderen Israëls hadden op den berg Sinäi de heerlijkheid van den waren God gezien, en niet lang duurde het of zij maakten een gouden kalf tot hunnen god.*

Hieruit ziet men hoe veranderlijk en boos het hart der menschen is.

2. *Toen het volk hunnen afgod gereed had, vierde het feesten en zat neder om te eten en te drinken.*

Zoo geschiedt het nog dagelijks. Indien een volk niet alleen den waren God dient, heeft het een lust in allerlei afgodische feestmaaltijden.

3. *God zeide: ten dage Mijns bezoekens zoo zal Ik hunne zonde over hen bezoeken.*

Zoo doet God dikwijls: Hij straft de zonde niet altijd terstond. Hij toeft lang met zijnen toorn en zijne gerechtigheid, totdat de dag der vergelding eindelijk komt.

Psalm 78 vs. 3.

Want God heeft zijn getuigenis gegeven
Aan Jakobs huis, een wet om naar te leven,
Die Israël zijn nageslacht moet leeren,
Opdat men nooit haar kennis moog' ontberen.
God vordert dat de naneef, eeuwen lang,
Van kind tot kind, dit onderwijs ontvang'.

VRAGEN.

Wat gebeurde er in de woestijn?	Wat gebeurde er in de woestijn?
Hoe moest zich het volk voorbereiden?	Wat had ondertusschen het volk gedaan?
Wat geschiedde op den derden dag?	Wat zeide het tot Aäron?
Wat geschiedde er des morgens?	Welk beeld maakte Aäron?
Waar waren de kinderen Israëls?	Waarvan maakte hij dat beeld?
Mogten zij niet op den berg komen?	Wat zeiden de kinderen Israëls van dit beeld?
Wat maakte Mozes rondom den berg?	Welk feest vierden zij?
Waarom deed hij dat?	Wist de Heer hier iets van?
Wat sprak God tot het volk?	Wat zeide God tot Mozes?
Hoe luidt het eerste gebod?	Wat deed toen Mozes?
Hoe het tweede?	Wat zeide God echter?
Hoe het derde?	Wat deed Mozes met de tafelen der wet
Hoe het vierde?	Wat deed hij met het gouden kalf.
Hoe het vijfde?	Kreeg hij andere tafelen?
Hoe het zesde?	Wie schreef die tien geboden?
Hoe het zevende?	Hoe zag er Mozes uit, nadat hij met God gesproken had?
Hoe het achtste?	Wanneer deed hij het deksel voor zijn aangezicht?
Hoe het negende?	Wanneer nam hij het deksel weder af?
Hoe het tiende?	
Hoe lang bleef Mozes op den berg?	
Wat bragt Mozes mede?	

§ 27. GIDEON EN SIMSON.

Rigteren 2—16. — 1350—1200 v. Chr.

Jozua was een vroom man, en hij en zijn huis diende den Heere. Hij stierf 110 jaren oud zijnde, en werd begraven op eenen berg van Efraim. Na zijnen dood deden de Israëlieten wat kwaad was in de oogen des Heeren; daarom gaf Hij hen in de handen der Midianieten en andere vijandige volkeren. Wanneer nu de Israëlieten in nood waren, en zij zich bekeerden, stelde God rigters over hen aan, die hen dan van hunne vijanden verlost. Een dezer rigters heette Gideon. De engel des Heeren verscheen aan Gideon, die vroeg: »waarmede zal ik Israël verlossen, ik ben de geringste onder mijne broederen. Maar de Heer zeide: »Ik zal met u zijn!» Nogtans verlangde Gideon een teeken van God, waardoor hij weten kon, dat de Heer hem geroepen had. Hij zeide: Zie, ik zal een wollen vlies, een schaapsvacht, op den grond leggen; indien er nu dauw op het vlies alleen zal zijn,

en niet op de gansche aarde rondom, dan zal ik daaraan erkennen dat God Israël door mijne hand zal verlossen. De Heer deed dit in denzelfden nacht, want des anderen daags wrong hij het vlies uit en vulde daarmede eene schaal vol water. Gideon was echter daarmede niet tevreden en begeerde weder een teeken. Hij zeide: »Laat nu alleen het vlies droog blijven en de dauw op het veld zijn.» En God deed alzoo, want de droogte was op het vlies alleen, en op de gansche aarde was dauw. Toen toog Gideon uit ten strijde met 32,000 man; maar de Heer koos er slechts 300, en met dit kleine leger versloeg Gideon de Midianieten. Het volk wilde hem nu tot koning maken, maar Gideon zeide: »de Heer zal over u heerschen.»

Een andere rigter was Simson. Simson bezat eene buitengewone kracht, welke in zijne haren gelegen was. Deze Simson ging naar de Filistijnen om eene vrouw te trouwen, tegen den wil zijner ouders. Onderweg ontmoette hem een leeuw, dien hij met zijne handen verscheurde, gelijk men een bokje van een scheurt. Toen hij na sommige dagen weder langs dezen weg kwam, zag hij dat er een bijenzwerm in het ligchaam van den leeuw was met honig. Hij nam van den honig iets mede, maar zeide niet waar hij dit gevonden had. Op de bruiloft gaf hij aan de gasten een raadsel op, dat zij binnen zeven dagen moesten raden. Indien zij het raadsel konden oplossen, zou hij hun 30 fijne lijnwaadskleederen geven, maar als zij het niet oplossen konden, dan zouden de Filistijnen ze hem geven. De Filistijnen zeiden tot hem: Geef uw raadsel op. En hij zeide: Spijze ging uit van den eter, en zoetheid ging uit van den sterke! Toen nu de Filistijnen dit raadsel niet raden konden, spraken zij met de huisvrouw van Simson, en kwelden haar met dreigingen, dat zij haar man zou overreden, haar de oplossing van het raadsel te doen weten, om dit hun dan te zeggen. Dit deed zij, en toen nu de zeven dagen om waren, zeiden de Filistijnen: wat is zoeter dan honig, en wat is sterker dan een leeuw? Simson gaf hun tot antwoord: Zoo gij met mijn kalf niet hadt geploegd, gij zoudt mijn raadsel niet hebben uitgevorscht. Hierop ging Simson heen, en versloeg dertig Filistijnen, en gaf hunne kleederen aan hen, die het raadsel geraden hadden. Toen nu Simson eenige dagen later zijne vrouw bezoeken wilde, had haar vader haar eenen anderen ter vrouwe gegeven. Toen ging Simson

henen en ving 300 vossen, nam fakkelen, en keerde staart aan staart, en deed eenen fakkel tusschen twee staarten in het midden. En hij stak de fakkelen aan met vuur en liet de vossen loopen in het koren der Filistijnen. Hierover werden de Filistijnen boos en legerden zich tegen Juda. De mannen van Juda bonden Simson met twee nieuwe touwen vast, en bragten hem naar de Filistijnen. Maar Simson verscheurde de touwen, en hij zocht een ezelskinnebakken, en sloeg daarmede duizend Filistijnen dood. Op een anderen tijd overvielen de Filistijnen de stad Gaza, waarin zich Simson bevond. Maar Simson stond te middernacht op, greep de deuren der stadspoort, leide ze op zijne schouderen en droeg ze boven op eenen berg.

Daarna geschiedde het dat hij eene vrouw lief kreeg, die Delila heette. De vrouw werd door de Filistijnen overgehaald, om van Simson te weten te komen, waarin zijne kracht bestond. Zij wist Simson door allerlei mooie woorden over te halen het haar te zeggen, en hij deelde haar mede, dat zijne kracht in zijne haren verborgen was. Toen zond Delila heen, en riep de vorsten der Filistijnen. Terwijl Simson op hare knieën sliep, liet zij hem de zeven haarlokken zijns hoofds afscheren. Toen kwamen de Filistijnen, en Simson werd gewaar dat de Heer van hem geweken was, want zij groeven zijne oogen uit, bonden hem met twee koperen ketenen, en dwongen hem in de gevangenis te malen. Toen nu de Filistijnen eens een groot offer hielden, lieten zij Simson halen, om voor hen te spelen. Het huis nu waarin zij verzameld waren, stond op twee zuilen, en er waren omtrent 3000 menschen tegenwoordig. Toen riep Simson tot den Heer om hulp, greep de pilaren met zijne handen, boog zich met kracht, en het huis viel op al de vorsten en op al het volk dat daarin was, zoodat Simson en zijne vijanden te gelijk gedood werden.

LESSEN.

1. *De Heer behoeft geene groote legermagt om zijne vijanden te verslaan.*

Dit zien wij uit de geschiedenis van Gideon. Met 300, die de Heer uitverkoren had, sloeg hij de Midianieten.

2. *Wij moeten geene gemeenschap, geen en omgang hebben met de heidenen en afgodendienaars, om alleen voor de lusten dezer wereld te leven.*

Dit deed Simson, maar daarvoor werd hij ook gestraft;
want de zonde brengt hare kwade gevolgen mede.

Psalm 119 vs. 60.

Al 't godloos volk verdoet Ge als schuim van de aard;
Dies zal ik uw getuigenissen vreezen.
Het heeft mijn ziel verschrikkingen gebaard,
Ja zelfs is mij het haar te berg gerezen,
Als ik op uw gerigten heb gestaard;
Uw oordeel, Heer! kan niet dan vrees'lijk wezen.

VRAGEN.

Waarom werd Jozua een vroom man genaamd? Hoe oud werd hij? Waar werd hij begraven? Wat deden de Israëlieten na zijnen dood? Wat was hiervan het gevolg? Wanneer stelde God rigters over hen aan? Wat deden deze rigters? Wie was een dezer rigters? Wie verscheen aan Gideon? Wat zeide Gideon hierop? Welk antwoord gaf de Heer? Wat verlangde Gideon? Waarom verlangde Gideon dit? Welk teeken wilde hij hebben? Deed de Heer dit teeken? Was Gideon hiermede tevreden? Welk ander teeken wilde Gideon hebben? Deed dit de Heere God? Gaf Gideon een bewijs dat hij nu geloofde? Hoeveel strijders koos de Heere? Waren deze 300 genoegzaam? Wat wilde het volk nu? Deed Gideon naar den wil des volks? Noem nog eens een ander rigter over Israël? Wat bezat Simson? Waarin bestond zijne kracht? Waarom ging Simson naar de Filistijnen? Waren zijne ouders daarmede te- vreden?	Wat ontmoette hem onderweg? Wat deed hij met den leeuw? Wat zag hij eenige dagen later? Wat deed hij met den honig? Wat gaf hij aan de bruiloftsgasten? Wat beloofde hij hierbij? Wat moesten de Filistijnen doen, als zij het raadsel niet raden konden? Hoe heette het raadsel? Konden de Filistijnen het raadsel raden? Hoe zochten zij zich te helpen? Wat deed zijne vrouw? Welk antwoord gaven de Filistij- nen op het raadsel? Wat zeide Simson toen? Op welke wijze gaf hij de beloof- de kleederen? Wat gebeurde eenige dagen later? Wat deed toen Simson? Wat bond hij aan de staarten der vossen? Waarheen liepen de vossen? Wat deden toen de Filistijnen? Wat deden de mannen van Juda? Bleef Simson gebonden? Waarmede versloeg hij duizend Filistijnen? Wat gebeurde er op een anderen tijd? Wie was er in Gaza? Wat deed Simson des nachts? Welke vrouw kreeg Simson daarna lief?

Wartoe haalden de Filistijnen Delila over?

Hoe legden zij het aan dit van Simson te weten te komen?

Wien riep toen Delila?

Wat gebeurde er, toen Simson sliep?

Wat werd Simson gewaar, toen hij wakker werd?

Wat deden de Filistijnen met Simson?

Wat moest hij in de gevangenis doen?

Wat groeide in dien tusschentijd weder aan?

Welk feest vierden de Filistijnen?

Wat moest Simson bij dit feest doen?

Waarop stond het huis?

Hoevele menschen waren er tegenwoordig?

Tot wien riep Simson om hulp?

Wat greep hij aan?

Hoe liep het met dit feest af?

§ 28. DE GESCHIEDENIS VAN RUTH.

Ruth 1—4. — 1100 v. Chr.

Gedurende den tijd der rigters verliet een man het Joodsche land en ging met zijn huisgezin naar de velden van Moab. Die man heette Elimelech en zijne vrouw Naomi. Ook had hij twee zonen, die zich twee Moabitische vrouwen namen, Orpa en Ruth. Elimelech en zijne beide zonen stierven, weshalve Naomi zich met hare schoondochters opmaakte, om de velden van Moab te verlaten. Als zij nu gingen op den weg, zeide zij tot hare schoondochters: „Keert weder: de Heer doe u weldadigheid, gelijk gij gedaan hebt aan mijne zonen en mij!” En als zij haar een afscheidskus wilde geven, weenden zij. Orpa nam afscheid, maar Ruth bleef bij hare schoonmoeder, en toen Naomi tot haar zeide: „Keer gij ook weder met uwe zwagerin,” zeide Ruth: „Waar gij zult heengaan, zal ik ook heengaan, en waar gij zult vernachten, zal ik vernachten; uw volk is mijn volk, en uw God is mijn God! De dood alleen zal scheiding maken tusschen mij en tusschen u.”

Moeder en dochter kwamen te Bethlehem in het begin van den gerstenoogst. En Ruth las aren in het veld achter de maaijers. Dit veld was van Boaz, die een zeer rijk man was uit het geslacht van Elimelech. Toen Boaz Ruth zag, vroeg hij aan de maaijers: „Van wien is deze jonge vrouw?” Men antwoordde hem: deze is de jonge Moabitische vrouw, die met Naomi wedergekomen is. Boaz, die reeds veel van hare liefde tot hare schoonmoeder had hooren spreken, zeide

toen tot Ruth: „Hoor mijne dochter, ga niet naar een ander veld om aren te lezen; gij kunt op mijn veld blijven, en alles wat gij noodig hebt zullen u de maaijers geven. Toen het etenstijd was, noodigde Boaz haar uit met hem te eten, en gaf last aan de maaijers, dat zij tusschenbeide van de handvollen koren moesten laten vallen, opdat Ruth het zou kunnen oplezen. Op deze wijze kon Ruth in de behoefte harer schoonmoeder voorzien, en ongetwijfeld heeft Boaz met genoegen opgemerkt welk eene liefhebbende dochter zij was, waarom hij haar ook lief kreeg, en haar later ter vrouwe nam.

Deze geschiedenis is vooral daarom belangrijk, wijl Ruth de overgrootmoeder was van koning David, uit wiens geslacht de Verlosser der wereld Jezus Christus geboren werd.

LESSEN.

1. *Als iemand in nood is, heeft hij gewoonlijk weinig vrienden.*

Dit ziet men aan Naomi, zij had slechts ééne schoondochter, die haar niet verlaten wilde, en haar in hare armoede bijstond.

2. *Die God vreest heeft ook lief.*

Dit bewees Boaz, want hij zorgde er voor dat Ruth en hare schoonmoeder geen gebrek leden.

3. *De Heer ziet het geringe aan en zegent die Hem zoeken.*

De arme Ruth, die den God Israëls als haren God aannam, werd de stammoeder van onzen Heere Jezus Christus.

Psalm 25 vs. 7.

Gods verborgen omgang vinden
 Zielen, daar zijn vrees in woont;
 't Heilgeheim wordt aan zijn vrienden,
 Naar zijn vreëverbond getoond.
 De oogen houdt mijn stil gemoed
 Opwaarts om op God te letten;
 Hij die trouw is, zal mijn voet.
 Voeren uit der boozen netten.

VRAGEN.

Wat gebeurde er gedurende den tijd der rigters?	Van welk geslacht was Boaz?
Waar ging die man heen?	Wat zeide Boaz tot de maaijers?
Hoe heette die man?	Wat antwoordden zij hem?
Hoe heette zijne vrouw?	Wat had Boaz van Ruth gehoord?
Hoevele zonen had hij?	Wat zeide Boaz tot Ruth?
Hoe heetten hunne vrouwen?	Wat zouden de maaijers haar geven?
Wie stierven er?	Wat deed Boaz, toen het etenstijd was?
Wat deed toen Naomi?	Welken last gaf hij aan de maaijers?
Met wien ging zij heen?	Wat kon Ruth op deze wijze doen?
Wat zeide Naomi onderweg?	Wat heeft Boaz ongetwijfeld opgemerkt?
Wie ging niet mede?	Wat was hiervan het gevolg?
Wat zeide Naomi tot Ruth?	Wie nam Boaz ter vrouwe?
Wat antwoordde Ruth?	Waarom is deze geschiedenis merkwaardig?
Waar kwamen moeder en dochter?	
Omtrent welken tijd kwamen zij daar?	
Wat deed Ruth?	
Van wien was het veld?	

§ 28. SAMUEL.

1 Sam I en II. — 1100 v. Chr.

Tijdens het hooge priesterschap van Eli was er een man, wiens naam was Elkana. Elkana had twee vrouwen, de eene heette Hanna, en de andere Peninna. Hanna evenwel had geene kinderen. Hierover werd zij zeer bedroefd, en als de anderen vrolijk waren weende zij. Haar man Elkana troostte haar wel is waar, en zeide: „Ben ik niet u beter dan tien zonen?” Maar zij bleef bedroefd, en deed eene gelofte en zeide: „Heer der heirscharen! zoo Gij aan uwe dienstmaagd eenen zoon geeft, zoo zal ik hem den Heere geven.” Zij nu ging naar den tempel des Heeren om te bidden, en het geschiedde toen zij bad, dat Eli, de priester, aan de deur des tempels zat, en zag dat Hanna bad. Dewijl zij nu hare lippen niet roerde, maar alleen in haar hart tot God bad, dacht Eli dat zij dronken was. Daarom zeide hij tot haar: „Hoe lang zult gij u dronken aanstellen?” Maar Hanna zeide: „Mijnheer! ik ben eene vrouw die bedroefd is, en heb mijn hart uitgegoten voor het aangezicht des Heeren.” Eli zeide tot haar: „Ga heen in vrede, de God Israëls zal u uwe bede geven, die gij van Hem gebeden hebt.”

De Heer verhoorde Hanna's gebed, en zij kreeg eenen zoon,

dien zij Samuel noemde. Toen hij nu gespeend was, bragt zij het kind tot den hoogepriester, en liet het daar. Zij zong ook den Heer een loflied, wijl Hij haar gebed verhoord had.

Toen Samuel grooter geworden was, diendè hij voor het aangezigt des Heeren, en wanneer zijne moeder hem bezocht, baagt zij hem een linnen lijfrok mede. Samuel echter verkeerde bij Eli in groot gevaar, want de beide zonen des hoogepriesters waren booswichten, die den jongen Samuel gemakkelijk hadden kunnen verleiden. Zij waren oorzaak dat de lieden het spijsoffer des Heeren lasterden, want zij aten het offervleesch, dat de menschen in den tempel bragten. Doch Samuel sloeg geen acht op hunne booze daden, maar werd groot en aangenaam, beide bij den Heer en bij de menschen. Samuel werd daarna een man Gods.

LESSEN.

1. *Men mag van zijnen naaste geen kwaad denken, als daartoe geene reden bestaat.*

Dit deed Eli niet, want hij dacht dat Hanna dronken was, hoewel zij den Heer vreesde en bad.

2. *Indien men den Heer eene gelofte doet, moet men deze ook houden.*

Dit deed Hanna, want zij bragt haren zoon Samuel in het huis des Heeren,

3. *Men moet zich niet laten verleiden door booze voorbeelden.*

Deze les nam Samuel in acht, want hij sloeg geen acht op de goddelooze zonen van Eli.

Psalm 133 vs. 3.

Waar liefde woont, gebiedt de Heer zijn zegen;
Daar woont Hij zelf, daar wordt zijn heil verkregen
En 't leven tot in eeuwigheid!

VRAGEN.

Welke man leefde er tijdens Eli
hoogepriester was?
Hoevele vrouwen had Elkana?
Hoe heetten zij?
Had Hanna kinderen?
Was zij hierover bedroefd?
Wat deed Elkana?
Wat zeide hij tot Hanna?
Welke gelofte deed Hanna?

Waarheen ging zij?
Waar zat de priester?
Wat zag hij?
Wat dacht Eli?
Waarom dacht hij dit?
Wat zeide hij tot haar?
Wat zeide Hanna tot hem?
Wat zeide Eli verder?
Verhoorde de Heer Hannas gebed?

Hoe noemde zij haren zoon?
 Wanneer bragt zij Samuel tot den
 hooge priester?
 Wat zong zij?
 Waarom zong zij dit lofied?
 Wat deed Samuel, toen hij grooter
 geworden was?
 Wat bragt zijne moeder mede
 als zij hem bezocht?

In welk gevaar verkeerde Samuel?
 Welke zonen had Eli?
 Wat hadden deze gemakkelijk kunnen
 doen?
 Waarvan waren zij oorzaak?
 Sloeg Samuel acht op hunne booze
 daden?
 Wat werd Samuel daarna?

§ 30. DE HOOGPRIESTER ELI.

1 *Sam.* II en III. — 1100 v. Chr.

De Heere God keurde het zeer af, dat Eli zijne kinderen niet beter in tucht hield. Daarom zond God eenen profeet tot hem, die hem den ondergang zijns huizes moest aankondigen. Onder anderen liet God hem deze woorden zeggen: Die Mij eeren, zal Ik eeren, maar die Mij versmaden, zullen ligt geacht worden. Kort hierop openbaarde de Heer ook aan Samuel, dat Hij het huis van Eli wilde straffen. Want toen Samuel in den tempel was en sliep, riep de Heer: Samuel! De jongeling dacht dat de hooge priester Eli hem geroepen had, liep naar hem toe en zeide: zie, hier ben ik, gij hebt mij geroepen. Maar Eli zeide tot hem: ik heb u niet geroepen; ga heen, leg u weder neder. Maar de Heer riep ten tweeden male: Samuel! De jongeling ging weder naar Eli, en zeide: Hier ben ik, gij hebt mij geroepen. Eli liet hem weder vertrekken en zeide: Ik heb u niet geroepen, mijn zoon, ga weder heen en leg u neder. Eindelijk riep de Heere God ten derden male: Samuel! en de jongeling ging ook ten derden male naar den hooge priester. Toen verstond Eli, dat het de Heer was, die met den jongeling wilde spreken. Hij zeide daarom: ga heen, leg u neder, en het zal geschieden zoo Hij u roept, zoo zult gij zeggen: spreek Heer! want uw knecht hoort. Toen openbaarde de Heer aan Samuel, dat Hij het huis van Eli wilde straffen, wijl zijne zonen zulke groote zonden bedreven, en omdat Eli hen deswegen niet eens zuur had aangezien. Den volgenden morgen wilde Eli weten wat de Heer met Samuel geproken had. Maar Samuel wilde niets zeggen; hij vreesde dit gezigt aan Eli te kennen te geven. Ten

laatste zeide Samuel al de woorden, die de Heer tot hem gesproken, had en Eli antwoordde hierop: Hij is de Heer, Hij doe wat goed is in zijne oogen!

Niet lang daarna trokken de kinderen Israëls uit tegen hunne vijanden de Filistijnen. De twee zonen van Eli togen ook mede en namen de arke des verbonds met zich. De oude Eli echter zette zich onder de poort en wachtte af hoe het met den veldslag zou afloopen. En er kwam een bode tot hem, die zeide dat de kinderen Israëls geslagen en zijne zonen gedood waren, alsmede dat de arke des verbonds genomen was. Toen Eli deze treurige tijding vernam, viel hij achterwaarts van den stoel af, en brak den nek. Eli nu was een man van 98 jaren, en zijne oogen stonden stijf dat hij niet zien kon. Hij rigtte Israël 40 jaar.

LESSEN.

1. *De ouders zullen gestreng door den Heer gekastijd worden, indien zij hunne kinderen niet in tucht en in de vreeze des Heeren opvoeden.*

Dit zien wij aan Eli, die zag niet eens zuur, wanneer zijne kinderen goddeloosheden bedreven.

2. *Men moet ten allen tijde op de stemme Gods acht geven.*

Dit deed Samuel. Toen de Heer hem riep was hij aanstonds bereid.

3. *Uitwendige godsdienst is ijdel. De Heer wil eene godsdienst des harten.*

De ark des verbonds was een heiligdom des Joodschen volks. Toen zij echter door onheilige handen gedragen werd, liet de Heer de ark des verbonds in de magt der Filistijnen vallen.

Psalm 1 vs. 1.

Welzalig hij, die in der boozen raad
Niet wandelt, noch op 't pad der zondaars staa;
Noch nederzit, daar zulken zamenrotten,
Die roekeloos met God en godsdienst spotten;
Maar 's Heeren wet blijmoedig dag en nacht
Herdenkt, bepeinst, en ijverig betracht.

VRAGEN.

Wat keurde de Heer niet goed
Wien zond God tot Eli?
Wat moest de profeet doen?
Wat moest hij zeggen?

Aan wien openbaarde zich de Heer
kort daarna?
Met welk doel?
Waar was Samuel?

Wat deed hij daar?
 Wat riep de Heer?
 Wat dacht Samuel?
 Waar ging Samuel heen?
 Wat zeide hij?
 Wat zeide Eli?
 Wat riep de Heer ten tweeden
 male?
 Wat deed de jongeling nu?
 Wat zeide Eli hierop?
 Wat riep de Heer eindelijk?
 Wat deed Samuel ten derden
 male?
 Wat verstond toen Eli?
 Welken raad gaf Eli aan Samuel?
 Waarom deed dit de Heer?
 Wie had daaraan vooral schuld?

Wat wilde Eli den volgenden dag
 weten?
 Wilde Samuel dit doen?
 Waarom niet?
 Wat zeide Samuel ten laatste?
 Wat antwoordde Eli hierop?
 Tegen wien trokken de kinderen
 Israëls niet lang daarna?
 Wie togen mede?
 Wat namen de zonen Eli's mede?
 Waar zette Eli zich neder?
 Wat wilde hij afwachten?
 Wie kwam er tot hem?
 Wat zeide deze?
 Wat gebeurde er toen met Eli?
 Hoe oud was Eli?
 Hoe lang rigtte hij Israël?

§ 31. DE KONING SAUL.

1 *Sam.* 9, 10, 15, 16, 19, 28 en 31. — 1080 v. Chr.

Het geschiedde nu, toen Samuel oud was, dat hij zijne zonen tot rigters over Israël aanstelde. Maar deze zonen waren geldgierig en bogen het regt. Toen kwamen de oudsten tot Samuel, en begeerden eenen koning. In den beginne wilde Samuel niet naar hun verlangen doen, maar de Heer zeide: hoor naar de stem des volks, in alles wat zij u zeggen zullen; want zij hebben u niet verworpen, maar Mij. En de Heer wees hem eenen man aan, dien Samuel tot koning moest zalven.

Saul nu, de zoon van Kis, zocht de ezelinnen, welke zijn vader verloren had. Toen hij ze niet vinden kon, ging hij naar den profeet Samuel, en verzocht hem, dat hij hem den regten weg wilde wijzen. Samuel echter nam eene oliekruike, en zalfde Saul, op Gods bevel, tot koning over Israël. Toen Saul den profeet verliet, gaf de Heer hem een ander hart. Zelfs kwam de Geest des Heeren over hem onder weg, zoodat hij profeteerde. Van daar ontstond het spreekwoord: Is Saul ook onder de profeten? Toen echter kort hierop het volk hem tot koning wilde uitroepen, had Saul zich achter de vaten verborgen, en toen hij te voorschijn kwam, was hij een hoofd grooter dan iemand in Israël. Deze Saul moest op Gods bevel de Amalekiten ver-

slaan en hen benevens hun vee dooden. Maar Saul deed niet naar des Heeren woord, en spaarde de beste schapen en lammeren. Toen berouwde het den Heere dat hij Saul tot koning gemaakt had, en liet hem door Samuel aanzeggen: Omdat gij het Woord des Heeren verworpen hebt, zoo heeft Hij u verworpen, dat gij geen koning zult zijn. Saul gaf wel als voorwendsel aan, dat hij dit gespaarde vee den Heer had willen offeren; maar God liet hem zeggen: gehoorzamen is beter dan slagtoffers. Toen kwam er een booze geest des Heeren over Saul, welke hem zeer onrustig maakte, en om hem tot bedaren te brengen liet men eenen jongeling komen, die voor hem op de harp moest spelen. Deze jongeling was David, de zoon van Isai. Wanneer David op de harp speelde, dan week de booze geest van Saul. Deze David was door God verkoren als opvolger van Saul, en Samuel had in last gekregen dezen jongeling tot koning te zalven. Saul mogt David niet lijden en wilde hem gaarne dooden, maar de hand des Heeren was met David. Ten laatste verzamelden zich de Filistijnen tegen Israël. Toen vroeg Saul den Heer hoe deze strijd zou afloopen. Maar de Heer antwoordde hem niets. Saul ging nu naar eene toovenares, die eenen waarzeggenden geest had. Deze vrouw deed de gedaante van den gestorven Samuel te voorschijn komen, welke gedaante aan Saul vroeg: Waarom hebt gij mij onrustig gemaakt? Saul antwoordde: De Heer is van mij geweken, daarom heb ik u laten roepen, opdat gij mij zeggen zoudt wat ik doen moet. Samuel zeide hem hierop, dat de Heer het volk van Israël in dezen oorlog in de handen der Filistijnen zou geven, en voegde er bij: morgen zult gij en uwe zonen bij mij zijn; waardoor hij te kennen gaf dat Saul en zijne zonen morgen zouden sterven. Den volgenden dag werden de Israëlieten geslagen en drie der zonen van Saul vielen op het slagveld. Toen beval Saul aan zijnen wapendrager, dat hij hem zou dooden; maar wijl de wapendrager het niet wagen durfde de hand aan den gezalfde des Heeren te slaan, viel Saul in zijn eigen zwaard. De Filistijnen hieuwen zijn hoofd af, en zonden het door het gansche land, maar zijn ligchaam hingen zij over de muren te Bethsan.

LESSEN.

1. *De werken der eigengerechtigheid zijn den Heere God niet aangenaam.*

Koning Saul liet het verbannen vee niet dooden, maar meende dit den Heer te moeten offeren. Hij deed dus niet naar Gods bevel. God strafte hem hiervoor, want gehoorzamen is beter dan slagtoffers.

2. *Wanneer de Heilige Geest eenen mensch verlaat, komt de booze geest over hem.*

Want nadat de Geest des Heeren van Saul geweken was, kwam de booze geest over hem, die hem zeer onrustig maakte.

3. *De Heere God verlaat den mensch niet, totdat hij Hem verlaat.*

De Heer liet tot Saul zeggen: Wijl gij het woord des Heeren verworpen hebt, heeft de Heer ook u verworpen.

Psalm 125 vs. 4.

Geef, Heer! den goeden uwen zegen;
Doe wel aan 't vroom gemoed!
Maar hem, die onregt doet,
En die zich neigt tot kromme wegen,
Zal God verdoen; doch Isrel leven
En vrede geven!

VRAGEN.

Wat geschiedde er, toen Samuel oud was? Hoe gedroegen zich deze zonen? Wat deden toen de oudsten? Wat begeerden zij? Wat wilde Samuel in den beginne niet doen? Wat zeide de Heer? Waarom moest Samuel dit doen? Van wien was Saul een zoon? Wat zocht hij? Wat deed hij, toen hij de ezelen niet vinden kon? Wat verlangde hij van Samuel te weten? Wat deed Samuel? Wat gebeurde er, toen Saul Samuel verliet? Welk spreekwoord was er van Saul? Wat wilde het volk van Israël doen? Waar had Saul zich verborgen? Hoe groot was Saul?	Wat moest Saul op Gods bevel doen? Deed Saul dit? Wat spaarde hij? Wat berouwde den Heer? Wat moest Samuel aan Saul zeggen? Welk voorwendsel had Saul? Wat liet God hem zeggen? Wat kwam er toen over Saul? Welk gevolg had dit? Wat deed men om hem tot bedaren te brengen? Wie was die jongeling? Wat gebeurde er wanneer David op de harp speelde? Waar toe was David uitverkoren? Welken last had Samuel ontvangen? Mogt Saul David lijden? Liet de Heer dit toe? Wat deden de Filistijnen ten laatste? Wat vroeg Saul aan den Heere?

Antwoordde hem de Heere?
 Waarheen ging nu Saul?
 Wat had deze toovenares?
 Wat deed deze vrouw?
 Wat vroeg Samuel aan Saul?
 Wat antwoordde Saul daarop?
 Wat zeide toen Samuel?
 Wat voegde hij er bij?
 Wat gaf hij hierdoor te kennen?
 Wat gebeurde er den volgenden dag?

Hoe vele zonen van Saul vielen er op het slagveld?
 Wat beval Saul aan zijnen wapendrager?
 Wilde dit de wapendrager doen?
 Waarom niet?
 Wat deed toen Saul?
 Wat deden de Filistijnen met zijn hoofd en met zijn ligchaam?

§ 32. DE REUS GOLIATH.

1 *Sam.* 17. — 1080 v. Chr.

De koning Saul was in oorlog tegen de Filistijnen. Terwijl zij nu tegen elkander overstonden, kwam er uit het leger der Filistijnen een reus, die Goliath heette. Deze man was zes ellen en eene span hoog. Zijn pantsier was 5000 sikkelen kopers zwaar, en de schacht zijner spies was als een weversboom. Deze reus hoonde Israël en zeide: Kiest eenen man onder u, die tot mij afkome. Indien hij tegen mij strijden en mij verslaan kan, zoo zullen wij u lieden tot knechten zijn; maar indien ik hem overwin en sla, dan zult gij ons tot knechten zijn, en ons dienen. Toen Saul en de Israëlieten dit hoorden, zoo ontzettekeden zij zich, en vreesden zeer. Veertig dagen achtereen kwam deze reus en herhaalde deze woorden. Eindelijk zeide Saul: Indien iemand dezen reus zal dooden, die zal mijne dochter ter vrouwe hebben. Dit hoorde David, die nog een jongeling was, maar grooten lust had eenen kamp met den reus te wagen. Toen dit de koning vernam, deed hij David tot zich komen, zette hem eenen helm op het hoofd en liet hem zijn pantsier aantrekken. David beproefde in deze wapenrusting te gaan, maar hij kon het niet. Derhalve ontdeed hij zich van deze wapenen, en nam slechts zijnen staf en zijnen slinger. Vervolgens zocht hij vijf gladde steenen uit de beek, en leide ze in zijn herderstas. Nu ging hij naar den reus, die hem vroeg: Ben ik een hond, dat gij tot mij komt met stokken? Maar David antwoordde: Gij komt tot mij met een zwaard, spies en schild; maar ik kom tot u in den naam van den Heer der heirscharen. den God der slagorden van Israël,

dien gij gehoond hebt. Hierop nam David een steen uit zijne tas, en slingerde, en trof den Filistijn aan zijn voorhoofd, zoodat de reus ter aarde viel. Daarna trok hij het zwaard van Goliath uit de schede, en hieuw hem daarmede het hoofd af. Toen dit de Filistijnen zagen, vlugten zij en de Israëlieten behaalden eene volkomene zegepraal. Toen Saul uit den strijd huiswaarts keerde, zongen de vrouwen: Saul heeft zijne duizenden verslagen, maar David zijne tien-duizenden. Dit ergerde Saul, zoodat hij van dit oogenblik af David begon te haten. David kreeg ook Sauls dochter niet ter vrouwe, maar zij werd aan een ander gegeven. Intuschen maakte David een verbond van vriendschap met Jonathan, den zoon van Saul. Later evenwel kreeg David Michal, eene andere dochter van Saul, ter vrouw.

LESSEN.

1. *Een sterke moet zich niet op zijne sterkte verlaten.*

De reus Goliath was bijna dubbel zoo groot als David, en hij kreeg toch een steen aan zijn voorhoofd, die hem het opstaan deed vergeten.

2. *Die in den naam des Heeren eene zaak doet, zal zeker tot een goed einde komen.*

David ging niet honend en vloekend naar den reus, maar sprak: Ik kom tot u in den naam van den Heer der heirscharen.

3. *De godvreesende wordt van den goddelooze gehaat.*

Dit zien wij aan David. Hij vreesde God en streed in zijnen naam, en werd daarom door Saul gehaat.

Psalm 70 vs. 2.

Laat allen, die met schamp'ren spot
 Mij honen, tergen en onteeren,
 Hun schimp ter loon, teruggekeeren,
 Vergaan op uw geducht gebod.
 Laat hen, die zich tot U begeben,
 Hen, die uw heil beminnen, Heer!
 Gedurig juichen tot uw eer,
 En zingen: „God zij hoog verheven!”

VRAGEN.

Tegen wien was Saul in oorlog?
 Wie kwam er, toen zij tegenover
 elkander stonden?
 Hoe heette die reus?

Hoe groot was die man?
 Hoe zwaar was zijn pantsier?
 Hoe was zijne spies?
 Wat deed deze reus?

Wat zeide hij?	Wat nam nu David?
Wat deed Saul en de Israëlieten toen zij dit hoorden?	Waar trof hij den reus?
Hoe vele malen kwam de reus?	Welk gevolg had dit?
Wat zeide Saul eindelijk?	Waarmede hieuw David Goliath's hoofd af?
Wie was David?	Wat deden de Filistijnen, toen zij dit zagen?
Wat had hij?	Wat behaalden de Israëlieten?
Waartoe had hij lust?	Wat gebeurde er toen Saul huiswaarts keerde?
Wat deed de koning, toen hij dit hoorde?	Wat zongen de vrouwen?
Wat gaf hij hem?	Ergerde dit Saul?
Kon David in deze wapenrusting gaan?	Wat deed hij van dit oogenblik af?
Wat nam David slechts?	Kreeg David de hem toegezegde vrouw?
Wat zocht hij?	Met wien maakte David een verbond van vriendschap?
Wat deed hij hiermede?	Wie was Jonathan?
Waarheen ging David?	Met wien trouwde David later?
Wat vroeg de reus?	
Wat antwoordde David?	

---

§ 33. DAVID VERVOLGD.

1 Sam. 19, 21, 24 en 26. — 1060 v. Chr.

De koning Saul zeide tot zijnen zoon Jonathan dat hij David moest dooden. Jonathan echter waarschuwde David en bad voor hem bij zijnen vader. Niet lang daarna kwam de booze geest over koning Saul, en David moest wederom voor hem op zijne harp spelen. Toen nam Saul eene spies en zeide: ik zal David aan den wand hechten; maar David ontweek en de spies trof hem niet. Hierop liet Saul David in zijn eigen huis opsluiten. Maar Michal, Davids vrouw, liet hem door het venster ontvlugten, en legde een houten beeld in Davids bed. Zij zeide daarop tot de mannen, dat David ziek was. Saul beval dat men den zieken David tot hem zou brengen. Doch toen de mannen kwamen, zie, toen lag er een houten beeld in het bed. Vervolgens vlugtte David naar den koning Achis te Gath; maar wjl hij bemerkte dat hij daar niet veilig was, veranderde hij zijn gelaat voor hunne oogen, en hij maakte zich zelven gek onder hunne handen; en hij bekrabbelde de deuren der poort, en hij liet zijne zeever in zijnen baard afloopen. Toen vroeg de koning

Achis aan zijne knechten: Heb ik razenden gebrek? Waarmede hij wilde zeggen, dat men David uit het land moest brengen. Wjl nu David nergens veilig was, verbergde hij zich in eene spelonk met zijne mannen. Het gebeurde nu dat ook Saul in deze spelonk kwam, en Davids mannen gaven hem den raad deze gelegenheid te gebruiken en zijnen vijand te dooden. Maar David wilde zijne handen niet aan den gezalfde des Heere slaan en sneed alleen eene slip van Sauls mantel af. Toen zij nu beide uit de spelonk gingen, toonde David hem van verre de afgesneden slip zijns mantels, en zeide: De Heer zij een regter tusschen mij en u. Toen hief Saul zijne stem op en weende, en zeide: gij zijt regtvaardiger dan ik. Niettegenstaande deze grootmoedigheid vervolgde Saul David nog meer. Het gebeurde nu eens dat Saul sliep. En David ging heen en nam de spies en waterflesch Sauls van zijn hoofdeinde weg. Niemand in het leger van Saul had dit bemerkt, want een diepe slaap des Heeren was op hen gevallen. Des morgens stond David op de hoogte des bergs en toonde de spies en waterflesch van verre. Toen zeide Saul: Ik heb gezondigd. Ja zelfs gaf hij hem eenen zegen, en zeide: Gezegend zijt gij, mijn zoon David! gij zult het ja gewisselijk doen, en gij zult ook gewisselijk de overhand hebben. Niet lang daarna doodde Saul zich zelven, en David werd koning in zijne plaats.

LESSEN.

1. *Men moet Gode meer gehoorzamen dan de menschen.*
Dit deed Jonathan. Hij deed niet naar het goddelooze bevel zijns vaders, maar waarschuwde David.
2. *Men mag nimmer zijne vijanden kwaad met kwaad vergelden en zich niet wreken.*
David, hoewel hij Saul verscheidene malen in zijne magt had, sloeg zijne hand niet aan den gezalfde des Heeren, maar ontweek hem.
3. *De Heer bewaart de zijnen.*
Saul noch zijne knechten vermogten David eenig leed toe te voegen, want de hand des Heeren was met David, wjl hij God vreesde en liefhad.

Psalm 59 vs. 10.

Ik zal, omdat G' in bange dagen
 Mijn toevlugt waart, van U gewagen:
 Van U; mijn sterkte! zij mijn zang
 En snarenspeel, mijn leven lang.
 Ik heb in nood, aan God verbonden,
 In hem mijn hoog vertrek gevonden;
 In God, wiens goedertierenheid
 Zich over mij heeft uitgebreid.

VRAGEN.

Wat zeide Saul tot Jonathan?	Wie kwam ook in die spelonk?
Wat deed Jonathan echter?	Welken raad gaven Davids mannen?
Wat gebeurde niet lang daarna?	Wilde David dit doen?
Wat moest David doen?	Waarom niet?
Wat nam toen Saul?	Wat sneed hij van Sauls mantel?
Wat zeide Saul?	Wat toonde David aan Saul?
Wat deed David?	Wat zeide David hierbij?
Wat liet Saul toen doen?	Wat deed toen Saul?
Wat deed Michal, Davids vrouw?	Wat zeide hij?
Wat legde zij in Davids bed?	Wat deed Saul niettegenstaande Davids grootmoedigheid?
Wat zeide zij tot de mannen?	Wat gebeurde er toen Saul sliep?
Wat beval Saul aan de mannen?	Bemerkte niemand dat David dit deed?
Wat zagen de mannen, toen zij kwamen?	Hoe kwam dit?
Waarheen vlugtte David?	Wat gebeurde er des morgens?
Wat merkte hij daar?	Wat zeide Saul?
Hoe stelde hij zich daar aan?	Wat gaf hij hem zelfs?
Wat vroeg de koning Achis aan zijne knechten?	Hoe luidde die zegen?
Wat wilde hij hiermede zeggen?	Wat deed Saul niet lang daarna?
Waar verbergede zich David met zijne mannen?	Wat werd David toen?

§ 34. DAVID EN BATHSEBA.

2 Sam. 11 en 12. — 1050 v. Chr.

De koning David liet de stad Rabba door zijnen veldoverste Joab belegeren. Inmiddels wandelde de koning eens op het dak van zijn huis en zag eene vrouw, zeer schoon van aanzien, die zich baadde. Toen nu David naar deze vrouw liet vragen, werd haar naam genaamd Bathseba. Haar man heette Uria, die bij het leger was te Rabba. De koning zond boden tot Bathseba om haar te halen en lag bij haar. En toen zij zwanger werd, zond zij henen en liet het David weten.

David ontbood nu Uria aan het hof, en toen hij kwam, zond hij Uria met eenen brief naar Joab, waarin hij aan dien krijgsoverste beval Uria vooraan in den sterksten strijd te stellen, opdat hij zou verslagen worden en omkomen. Uria bragt dezen brief aan Joab, en Joab deed wat de koning bevolen had. Niet lang daarna stierf Uria. Toen zond David heen, en liet Uria's vrouw halen en zij werd hem ter vrouw.

Eenigen tijd hierna zond de Heere God den profeet Nathan tot David. Deze profeet zeide tot hem: Er waren twee mannen in eene stad, de eene rijk en de andere arm. De rijke had zeer vele schapen en runderen, maar de arme had niets dan één eenig klein oilam, dat hij gekocht en gevoed had; het at van zijne bete en dronk van zijnen beker, en sloop in zijnen schoot, en het was hem als eene dochter. Toen nu den rijken man een reiziger overkwam, ontzag hij te nemen van zijne schapen en van zijne runderen, om voor den reizenden man, die tot hem gekomen was, wat te bereiden; en hij nam des armen mans oilam, en bereidde dat voor den man die tot hem gekomen was. Toen David dit hoorde, zeide hij in zijnen toorn tot Nathan: Zoo waarachtig de Heer leeft, de man die dat gedaan heeft, is een kind des doods. Toen zeide de profeet Nathan tot David: Gij zijt die man. Dus meende de profeet met den rijken man koning David; met de vele schapen de vrouwen des konings; met den armen man Uria en met het eenig oilam Uria's vrouw Bathseba. Vervolgens kondigde Nathan allerlei straffen Gods David aan, en zeide onder anderen: Zoo spreekt de Heer: Zie, Ik zal kwaad over u verwekken uit uw huis; gij hebt het in het verborgene gedaan maar Ik zal deze zaak doen voor gansch Israël en voor de zonen. Toen zeide David: ik heb gezondigd tegen den Heer! En Nathan zeide tot David: De Heer heeft ook uwe zonde weggenomen, gij zult niet sterven. Dewijl gij echter door deze zaak de vijanden des Heeren grootelijks hebt doen lasteren, zal de zoon, die u geboren is, den dood sterven. Toen heeft David den 51sten Psalm gemaakt, welke Psalm aldus begint; Zijt mij genadig, o God! naar uwe goedertierenheid.

LESSEN.

1. *Die tot rijkdom en hoogheid gestegen is, kan ligtelijk vallen.*

Dit zien wij aan koning David, die te midden van alles,

dat de Heer hem geschonken had, naar den lust van zijn booze hart handelde.

2. *De Heer ziet ook onze verborgenste zonden.*

Wanneer wij meenen, dat ons niemand ziet, en in het geheim zondigen, dan juist doet God ons weten dat Hij alles weet en Hij doet ons toeroepen dat wij de schuldigen zijn.

3. *Wanneer men eene zonde begaan heeft, moet men ook die zonde belijden.*

Dit deed David. Toen Nathan tot hem sprak: Gij zijt die man, wilde David zijne zonde niet loochenen, maar hij beleed haar openlijk voor den Heer.

Psalm 130 vs. 2.

Zoo Gij in 't regt wil treden,
O Heer! en gadeslaan
Onze ongeregtigheden,
Ach! wie zal dan bestaan?
Maar neen, daar is vergeving
Altijd bij U geweest;
Dies wordt Gij, Heer! met beving,
Regt kinderlijk gevreesd.

VRAGEN.

Wie belegerde Rabba?
Wat deed David inmiddels?
Wat zag hij daar?
Wat deed die vrouw?
Hoe heette deze vrouw?
Wie was haar man?
Waar was hij?
Wat deed David met Bathseba?
Wat liet Bathseba David weten?
Wien ontbood David?
Waarhenen zond David Urias?
Wat gaf hij hem mede?
Wat beval David in dien brief?
Deed Joab naar Davids bevel?
Wat gebeurde niet lang daarna?
Tot wien zond David?
Wat gebeurde er met Urias' vrouw?
Wien zond de Heer tot David?

Wat zeide de Profeet?
Wien bedoelde de Profeet met den rijken man?
Wien bedoelde hij met de schapen?
Wien bedoelde hij met den armen man?
Wien bedoelde hij met het eenig ooilam?
Wat kondigde Nathan aan?
Wat zeide hij onder anderen?
Wat zeide David hierop?
Wat zeide Nathan?
Welke straf zou David echter hebben?
Welken Psalm heeft David bij deze gelegenheid gemaakt?
Waarmede begint deze Psalm?

§ 35. ABSALOM.

2 Sam. 14—18. — 1050 v. Chr.

Absalom, de zoon van David, was zeer schoon; van zijn voetzool af tot zijnen hoofdschedel toe was er geen gebrek in hem. Deze Absalom stond reeds tijdens het leven zijns vaders naar de regering. Om dit doel te bereiken, zocht hij vooral het hart van het volk te stelen. Hij zette zich aan de poort en vroeg de lieden: wat zij bij den koning zochten? Wanneer hem iemand zijnen nood klaagde, dan zeide hij tot hem: Uwe zaken zijn goed en regt, maar gij hebt geen verhoorder van des konings wege. Och, dat men mij ten rigter stelde in het land! Dat alle man tot mij kwame, die eene regtzaak heeft, dat ik hem regt sprake! Ook won hij Achitofel op zijne zijde. Deze Achitofel was een raadsheer bij David. En in die dagen was Achitofels raad, dien hij raadde, alsof men naar Gods woord gevraagd had. Toen nu Absalom het volk op zijne zijde had, wendde hij bij zijnen vader voor, alsof hij te Hebron den Heere wilde offeren. Maar toen hij te Hebron kwam, liet hij zich aldaar tot koning uitroepen. Zoodra David deze tijding vernam vlugtte hij uit Jeruzalem, en ging te voet over de beek Kedron, en weende bitterlijk. Toen hij nu hoorde dat Achitofel aan Absaloms zijde was, zeide hij: Heer! Maak toch Achitofels raad tot zotheid. Op deze vlugt ontmoette hem een man uit het huis Sauls, Simei genaamd. Deze vloekte niet alleen koning David, maar hij wierp ook met steenen naar hem, en zeide: ga uit, ga uit, gij man des bloeds, en gij Belials man. Toen zeide Abisai, een der veldoversten van David: laat mij toch overgaan, en zijnen kop wegnemen! Maar David antwoordde: laat hem geworden, dat hij vloeke, want de Heer heeft het hem gezegd. Intusschen had Absalom zijnen intogt in Jeruzalem gedaan, en hield daar eenen krijgsraad. Achitofel gaf den raad David terstond na te jagen, en hem te dooden. Maar Husai zeide dat David een krijgsheld was, en dat derhalve Absalom geen strijd moest wagen, totdat al het volk te zamen was. Absalom verwierp den raad van Achitofel, en dit geschiedde naar den wil des Heeren, want de Heer wilde kwaad over Absalom brengen. Husai echter liet alles aan David weten, die zich opmaakte met al zijn volk en over de Jordaan trok. Toen Achitofel

zag dat zijn raad niet opgevolgd was, ging hij naar huis en verhing zich. David trok nu met zijne legerbenden zijnen zoon te gemoet, maar hij ging zelf niet mede in den strijd, wijl dit het volk niet duldde. En David gebood aan zijne veldoversten: handelt mij zachtelijk met den jongeling, met Absalom. De strijd ving aan en Absalom moest vlugten. Terwijl hij op zijnen muilezel wegreed, bleef hij met zijne lange haren aan de takken van een eikenboom hangen. Toen dit Joab zag, nam hij drie spiesen in zijne hand, en stak ze in Absaloms hart. Vervolgens werd zijn ligchaam in eenen kuil geworpen, en met een grooten steenhoop toegedekt. Als David den dood van Absalom vernam, werd hij zeer ontroerd, ging op en weende, en riep uit: Mijn zoon Absalom! mijn zoon! mijn zoon Absalom! Och dat ik voor u gestorven ware!

David nu kwam weder naar Jeruzalem; maar de verlossing werd te dien dage voor het gansche volk tot rouw; want al het volk had hooren zeggen: Het smart den koning over zijnen zoon.

LESSEN.

1. *Men mag geen kwaad met kwaad vergelden, of wedschelden wanneer men ons scheldt.*

Dit kan men uit deze geschiedenis leeren. Simei hoonde en schold David, maar David wilde zich niet wreken. Hij zeide: laat hem vloeken, want de Heer heeft het hem gezegd.

2. *God heeft de harten der koningen in zijne hand, en leidt ze als waterbeken.*

Dit ziet men aan Absalom. Hij verwierp den verstandigen raad van Achitofel, dat niet bij toeval geschiedde, maar overeenkomstig Gods beschikking.

3. *Elke eikenboom moet een getuige zijn hoe de Heer goddelooze kinderen straft.*

Ieder ongehoorzaam kind, al is het ook een koninklijke prins, kan de straf niet ontvlieden, waarmede de Heer zijne euvelheden tuchtigt.

Psalm 55 vs. 14.

Gij Heer! Gij zet den boozen palen,
 En zult hen doen ten afgrond dalen!
 Wie op bedrog zijn hoop wil bouwen,
 En dorst naar bloed, dien kort uw straf
 De helft van zijne dagen, af;
 Maar ik, ik zal op U betrouwen.

VRAGEN.

Wat was Absalom?
 Hoe zag hij er uit?
 Had hij geen gebrek?
 Wat deed Absalom reeds tijdens
 het leven zijns vaders?
 Hoe trachtte hij dit doel te berei-
 ken?
 Waar zette hij zich?
 Wat vroeg hij aan de lieden?
 Wat zeide hij tot degenen, die
 hunnen nood klaagden?
 Wien won hij op zijne zijde?
 Wie was Achitofel?
 Hoe was Achitofels raad?
 Wat wendde Absalom bij zijnen va-
 der voor?
 Wat deed Absalom toen hij te He-
 bron kwam?
 Wat deed David, toen hij dit
 hoorde?
 Waarheen ging hij?
 Wat bad David, wegens Achitofel?
 Wie ontmoette hem op de vlugt?
 Hoe heette die man?
 Wat deed Simei?
 Waarmede wierp hij David?
 Wat zeide hij verder?
 Wat zeide Abisai?
 Wat antwoordde David?
 Waarom zeide hij dit?

Wat had Absalom intusschen ge-
 daan?
 Wat hield hij daar?
 Welken raad gaf Achitofel?
 Wat zeide Husai?
 Wat deed Absalom?
 Naar wiens wil geschiedde dit?
 Waarom wilde dit de Heer?
 Wat deed Husai?
 Waarheen trok David?
 Wat deed Achitofel toen hij zag
 dat zijn raad niet opgevolgd was?
 Wien trok David te gemoet?
 Waarom ging David niet mede?
 Wat gebod David aan zijne veld-
 oversten?
 Wat moest Absalom in den strijd
 doen?
 Waar reed hij op?
 Waaraan bleef hij hangen?
 Wat gebeurde er met Absaloms
 ligchaam?
 Hoe was David onder deze ge-
 beurtenis?
 Wat riep hij uit?
 Waar kwam David weder?
 Hoe was de verlossing voor het
 volk?
 Waarom was het hun tot rouw?

§ 36. DE PEST TIJDENS DAVIDS REGERING.

2 Sam. 24. — 1050 v. Chr.

Koning David liet uit hoogmoed het volk tellen. Hiertoe verleide hem de duivel, want de satan porde David aan. De veldoverste Joab ried het den koning af, maar David bleef

bij zijn voornemen. Toen nu het volk geteld was, werd David ongerust en zijn hart klopte geweldig. Daarom zeide hij terstond tot den Heer: Ik heb grootelijks gezondigd, dat ik dit gedaan heb. Hierop kwam de profeet Gad tot hem en zeide: Alzoo zegt de Heer: Drie dingen draag Ik u voor; verkies u één uit drie, dat Ik u doe. Of drie jaren honger, of drie maanden verteerd te worden voor het aangezicht uwer wederpartij, en dat het zwaard uwer vijanden u achterhale, of drie dagen het zwaard des Heeren, dat is de pestilentie in het land. Toen David dit hoorde, werd hem zeer bange en hij zeide: laat mij toch in de hand des Heeren vallen, want zijne barmhartigheden zijn vele. Toen gaf de Heer pestilentie in het land, zoodat in drie dagen 70,000 menschen stierven. Terwijl nu de Engel zijne hand ook over Jeruzalem uitstreckte, berouwde het den Heer, en Hij zeide tot den Engel: het is genoeg, laat nu uwe hand af. En de Engel stond bij den dorschvloer van Arauna, den Jebusiet, zoodat David hem zien kon. Toen zeide David tot den Heer: Zie, ik heb gezondigd, wat hebben deze schapen gedaan?

Daarna hield de plaag op, en David bouwde een altaar op den dorschvloer, waarop de Engel gestaan had.

LESSEN.

1. *De booze gedachten komen door de ingevingen des duivels voort.*

Want hier staat uitdrukkelijk dat de satan David aangepord had.

2. *Men moet nimmer een goeden raad verachten.*

Wanneer David naar zijnen veldoverste geluisterd had, dan zouden er geen 70,000 menschen om zijnent wil gestorven zijn.

3. *Als de zonde gepleegd is, ontwaakt het geweten.*

Toen David het volk had doen tellen, sloeg hem het hart.

Psalm 52 vs. 7.

Mijn God! U zal ik eeuwig loven,
 Omdat Gij 't hebt gedaan:
 'k Verwacht uw trouwe hulp van boven,
 Uw waarheid zal bestaan.
 Uw naam is voor 't oprecht gemoed
 Van al uw gunstvolk goed.

VRAGEN.

Wat liet David uit hoogmoed doen?	Hoe was David toen hij dit hoorde?
Wie verleidde hem daartoe?	Wat zeide hij?
Hoe deed dit de satan?	Waarom zeide hij dit?
Wie ried het hem af?	Wat gaf de Heer?
Deed David naar Joabs raad?	Hoe vele menschen stierven er?
Wat gebeurde er met David, toen het volk geteld was?	Wat gebeurde er, toen de Engel de hand over Jeruzalem uitstreckte?
Wat zeide hij terstond tot den Heer?	Wat zeide de Heer tot den Engel?
Wie kwam toen bij hem?	Waar stond de Engel?
Wat zeide de profeet?	Wat zeide David tot den Heer?
Welke was het eerste ding?	Wat gebeurde daarna?
Welk het tweede?	Wat bouwde David?
Welk het derde?	Waar bouwde hij het altaar?

§ 37. KONING SALOMO.

1 Kon. 2, 3, 6 8, 9 en 12. — 1000 v. Chr.

Toen David gestorven was, kwam zijn zoon Salomo aan de regering. De Heer verscheen hem in den droom en zeide: Begeer wat Ik u geven zal. Toen bad Salomo om een wijs en verstandig hart, opdat hij goed mogt regeren. Dit behaagde den Heere wel en Hij schonk hem een wijs hart, dat zijns gelijke vóór hem niet geweest was, en zijns gelijke ook na hem niet opstaan zou. Daarenboven gaf de Heer hem nog veel waarom hij niet gebeden had, namelijk rijkdom, eer en een lang leven.

Te dien tijde kwamen er twee vrouwen tot den koning: Zij hadden bij elkander gewoond, en eene van haar had des nachts in den slaap een kind doodgedrukt. Toen zij des morgens ontwaakten, twistten zij om het levend overgebleven kind, en beiden wilden dit kind hebben. Wijn nu niemand zeggen kon, aan wie van deze vrouwen het eene levende kind behoorde, zeide Salomo: haalt mij een zwaard, en doorsnijdt het levende kind, en geeft aan elke vrouw ééne helft. Toen sprak de eene vrouw: Och, mijnheer! geef haar het levende kind, en dood het niet. De andere daarentegen zeide: Het zij noch het uwe, noch het mijne, doorsnijdt het. Nu werd het duidelijk, wie de ware moeder van het levende kind was.

Na dezen bouwde Salomo voor den naam des Heeren den prachtigen tempel te Jeruzalem. Zeven jaren lang bouwde

men hieraan. Toen nu Salomo dezen tempel inwijdde, verscheen de heerlijkheid des Heeren in eene wolk, en vervulde het huis. En Salomo stond voor het altaar des Heeren, en breidde zijne handen uit naar den hemel, en zeide: Heer, God van Israël! zie, de hemelen, ja de hemel der hemelen zouden U niet bevatten: hoeveel te min dit huis, dat ik gebouwd heb! Wend U dan tot het gebed van uwen knecht, dat uwe oogen open zijn, nacht en dag, over dit huis. Wanneer uw volk Israël zal geslagen worden voor het aangezicht van den vijand, omdat zij tegen U gezondigd zullen hebben, en zich tot U bekeeren, en tot U in dit huis bidden en smeeken zullen; als de hemel zal gesloten zijn, dat er geen regen is, omdat zij tegen U gezondigd zullen hebben; als er honger in het land wezen zal; als er pest, als er brandkoren, honigdauw, sprinkhanen of kevers wezen zullen, of eenige plage of eene krankheid wezen zal; hoor Gij dan in den hemel. Zelfs ook aangaande den vreemde, die van uw volk Israël niet zal zijn, maar uit een ver land komen zal, en bidden zal in dit huis, hoor Gij in den hemel, en doe naar alles, waarom die vreemde tot u roepen zal; opdat alle volken der aarde uwen naam kennen, om U te vreezen gelijk uw volk Israël. Hierop offerde Salomo 22,000 ossen en 120,000 schapen, en onthaalde het volk veertien dagen lang.

Deze wijze koning Salomo had echter vele vreemde vrouwen lief; want hij had 700 vorstinnen tot vrouwen en 300 bijwijven. Toen nu Salomo oud was, verleidden hem de heidensche vrouwen tot afgoderij. Daarom werd na zijnen dood het koninkrijk verdeeld; want zijn onverstandige zoon Rehabeam behield niet meer dan twee stammen, namelijk Juda en Benjamin. De andere tien stammen verkozen Jerobeam tot hunnen koning. Sedert dien tijd regeerden twee koningen over het volk van Israël, namelijk over Juda en Israël. De koningen van Juda woonden te Jeruzalem, en de koningen van Israël hadden hunnen zetel te Samaria.

LESSEN.

1. *Salomo bad het voornaamste, en de Heer gaf hem daarbij nog het geringe.*

Laat ons derhalve den Heer om wijsheid bidden, en alle andere zaken zullen ons toegeworpen worden.

2. *De tempel van Salomo was het algemeene huis des gebeds van het Joodsche volk.*

Nogtans zouden eens alle volken daaraan deel hebben, want de ure komt en is nu, wanneer de ware aanbidders den Vader aanbidden zullen in geest en in waarheid.

3. *De lusten en begeerlijkheden der wereld trekken ons van God af.*

Dit zien wij aan Salomo, want hij werd op het laatst van zijn leven een afgodendienaar.

Psalm 143 vs. 10.

Leer mij, o God van zaligheden!

Mijn leven in uw dienst besteden.

Gij zijt mijn God, vat Gij mijn hand!

Uw goede Geest bestier mijn schreden,

En leid mij in effen land!

VRAGEN.

Wie kwam na Davids dood aan de regering?	Hoelang bouwde men daaraan?
Wie verscheen aan Salomo in den droom?	Wat gebeurde er, toen Salomo dezen tempel inwijdde?
Wat zeide de Heer?	Waar stond Salomo?
Wat bad Salomo?	Wat zeide hij?
Wat schonk hem de Heer?	Wat offerde Salomo hierop?
Waarom schonk hem dit de Heer?	Wat had deze wijze koning?
Wat gaf hem de Heer nog daarenboven?	Hoe vele vrouwen had hij?
Wie kwamen er te dien tijde bij den koning?	Hoevele bijwijven had hij?
Wat had eene van haar des nachts gedaan?	Waar toe verleidden hem deze vrouwen?
Wat deden zij des morgens?	Wat gebeurde daarom?
Wat wilden beiden hebben?	Wie was zijn onverstandige zoon?
Wat kon niemand zeggen?	Wat behield Rehabeam?
Wat zeide Salomo?	Wie waren deze twee stammen?
Wat zou men met het zwaard doen?	Wien verkozen de overige tien stammen?
Wat zeide de eene vrouw?	Wie regeerden er sedert dien tijd over Israël?
Wat zeide de andere vrouw?	Waar woonden de koningen van Juda?
Wat werd nu duidelijk?	Waar hadden de koningen van Israël hunnen zetel?
Wat bouwde Salomo na dezen?	

§ 38. DE BAÄLSPRIESTERS.

1 Kon. 16, 17 en 18 — 918 v. Chr.

Achab was een goddeloos koning in Israël, en zijne vrouw

Izébel was niet veel beter: want zij dienden beiden den afgod Baäl. Toen liet de Heere God drie jaren en zes maanden regen noch dauw op aarde komen, en wyl hierdoor een groote hongersnood ontstond, liet God den profeet Elia door raven spijzigen. Deze bragten hem des morgens en des avonds vleesch en brood aan de beek Krith. Toen ook deze beek uitgedroogd was, zeide God, dat hij naar Zarfath moest gaan, wyl de Heer daar eene weduwe bevolen had hem te verzorgen. Toen Elia te Zarfath kwam, zag hij eene weduwe hout oplezende, en bad haar, om een weinig water en eene bete broods. De weduwe zeide: ik heb maar eene hand vol meel en een weinig olie; ik wil het voor mij en mijnen zoon toebereiden, opdat wij eten en dan sterven. Elia zeide tot haar: maak eerst voor mij een kleinen koek daarvan, want het meel in het vat zal niet verteren, en de olie der kruik zal niet ontbreken, tot op den dag dat de Heer zal doen regenen. Dit geschiedde ook, en de weduwe kon in de groote duurte niet slechts haar gezin, maar ook den profeet verzorgen. Eindelijk zeide God tot Elia: ga heen, vertoon u aan Achab, want Ik zal regen geven op den aardbodem. Toen Achab dit hoorde, ging hij Elia te gemoet, en zeide: Zijt gij die beroerder van Israël? Maar Elia antwoordde: Ik heb Israël niet beroerd, maar gij en uws vaders huis, daarmee, dat gij Baäl dient. Hierna begeerde de profeet, dat al het volk benevens de Baälpriesters tot den berg Karmel zouden komen. En toen zij kwamen, zeide Elia tot het gansche volk: hoe lang hinkt gij op twee gedachten? Zoo de Heer God is, volgt Hem na: en zoo het Baäl is, volgt hem na. Maar het volk antwoordde niet. Toen zeide Elia: laat men ons twee varren geven en op het hout leggen, maar daar geen vuur aan leggen. Roept gij daarna den naam uws gods aan, en ik zal den naam des Heeren aanroepen; en de God, die door vuur antwoorden zal, die zal God zijn. Toen antwoordde het volk en zeide: het is goed. De Baäls-priesters baden het eerst, en riepen den naam Baäls aan, van den morgen tot op den middag, zeggende: o, Baäl antwoord ons! Maar er kwam geene stem. Daarna liet de profeet Eila zijnen var slagten, en bereidde het offer. Hij liet daarover ook zooveel water uitgieten, dat het altaar midden in het water stond. En toen nu alles gereed was, riep Elia: Heere, God Abrahams, Izaäks en Jakobs, dat het heden bekend worde dat Gij God in Israël zijt! Toen viel het vuur des

Heeren en verteerde het brandoffer, benevens het water. En als dit het volk zag, viel het op de aarde, en ieder riep: de Heer is God, de Heer is God! Toen sprak Elia tot het volk: Grijpt de Baäls-priesters! En zij grepen ze; en Elia voerde ze af aan de beek Kison, en slagtte ze aldaar. En de hemel werd zwart, en er kwam een zware regen, want Elia bad tot den Heer.

LESSEN.

1. *De goddelooze koning zeide tot den profeet: zijt gij die be-roerder Israëls?*

Zoo spreekt de booze geest tot iedereen, die zich alleen aan God houdt, en die hem zijne goddeloosheid voor oogen stelt.

2. *Toen het meel en de olie der weduwe bijna verteerd waren, kwam de profeet tot haar.*

Hieruit ziet men weder, dat de hulp des Heeren gewoonlijk komt, wanneer de nood het hoogste is.

3. *Toen de profeet niets meer te eten had, kwamen de raven om hem te voeden.*

Bijgevolg heeft de Heere God niet alleen gewone, maar ook buitengewone middelen om de Zijnen te onderhouden.

Psalm 125 vs. 1.

Hij zal noch wank'len, noch bezwijken,
Die op den Heer vertrouwt,
En op zijn goedheid bouwt.
Hij zal als Zions berg nooit wijken,
Wiens grondslag door geen aardsch vermogen
Ooit wordt bewogen.

VRAGEN.

Wie was Achab?
Wie was zijne vrouw?
Wie dienden beiden?
Wat liet de Heer niet komen?
Wat ontstond hierdoor?
Wat deden de raven?
Wat bragten zij des morgens en
's avonds?
Waar bragten zij dit?
Wat zeide God, toen de beek uit-
gedroogd was?
Waarom moest hij naar Zarfath
gaan?

Wie zag Elia te Zarfath?
Wat deed de weduwe?
Wat verzocht Elia?
Wat zeide de weduwe?
Wat zeide Elia hiertoe?
Wat zou er met het meel en de
olie gebeuren?
Tot hoe lang zou dit geschieden?
Wat kon de weduwe in de groote
duurte doen?
Wat zeide God eindelijk tot Elia?
Wat deed Achab, toen hij dit hoor-
de?

Wat zeide Achab tot Elia?
 Wat antwoordde Elia hierop?
 Wat zeide Elia tot het volk?
 Wat antwoordde toen het volk?
 Wat moest men Elia geven?
 Wat moest men met deze varren
 doen?
 Wiens naam zou het volk aanroepen?
 Wiens naam zou Elia aanroepen?
 Wie zou God zijn?
 Wat antwoordde al het volk?
 Wie baden het eerst?
 Hoe dikwijls deden zij dit?
 Wat riepen zij?
 Kwam er een antwoord?

Wat deed Elia daarna?
 Wat liet hij over het offer uitgieten?
 Wat riep Elia toen alles gereed was?
 Wat viel toen uit den hemel?
 Wat deed het vuur des Heeren?
 Wat deed het volk, toen het dit zag?
 Wat riep het uit?
 Wat sprak Elia tot het volk?
 Wat gebeurde er met de Baäls-priesters?
 Bleef het toen nog droog?
 Waarom kwam er regen?

§ 39. NABOTH'S WIJNBERG.

1. Kon. 21 en 22. — 918 v. Chr.

Naboth had eenen wijnberg te Jizreël, dicht bij het paleis des konings. Achab wilde dezen wijnberg hebben, want hij wilde er een tuin van maken. Ook wilde de koning hem zooveel zilver daarvoor geven, als de wijnberg waard was. Maar Naboth wilde den wijnberg niet missen, wijl het zijn vaderlijk erfdeel was. Hierover werd Achab zoo verdrietig, dat hij zich te bed legde, en niet eten wilde. De koningin Izébel bezocht den koning en zeide tot hem: Sta op, eet brood, en uw hart zij vrolijk; ik zal u den wijngaard geven.

Zij dan schreef in den naam des konings eenen valschen brief aan de oudsten te Jizreël, waar Naboth woonde. Er stond in dezen brief, dat de oudsten twee valsche getuigen tegenover Naboth zouden zetten, die zeggen moesten dat Naboth den koning en God gelasterd had; vervolgens zouden zij Naboth buiten de stad leiden en hem steenigen. De oudsten te Jizreël deden wat hun bevolen was, en bijgevolg kwam de onschuldige Naboth om het leven. Toen kwam Izébel tot Achab, en zeide: Sta op, neem den wijnberg van Naboth, want hij is dood. Maar toen Achab op het punt stond den wijnberg in bezit te nemen, kwam de profeet Elia tot hem, en zeide onder anderen tot Achab: Op de plaats waar de honden het bloed van Naboth gelikt hebben, zullen de honden uw bloed likken, ja het uwe, en zij zullen Izébel

verslinden aan den voorwal van Jizreël. Dit alles werd een jaar later vervuld, en het gansche huis van Achab uitgeroeid. Want de koning Achab werd in den strijd gedood, en toen men zijnen wagen spoelde, likten de honden zijn bloed. De koningin Izébel werd uit het venster geworpen, en zij werd door de paarden vertrapt en door de honden verscheurd. Achabs zoon, Joram, werd door Jehu doodgeschoten, en zijn lichaam op Naboths akker geworpen. Behalve dezen had Achab nog zeventig zonen, die allen te Samaria gedood werden, en hunne hoofden werden in manden naar Jizreël gezonden, waar Naboths wijnberg was. Aldus deed de Heer alles wat Hij door de dienst van Elia gesproken had.

LESSEN.

1. *Gij zult niet begeeren uws naasten huis.*

Dit gebod des Heeren vergat de koning Achab geheel en al, en daarom liep het ook zoo kwaad met hem af.

2. *De eene zonde wordt steeds door andere gevolgd.*

Achab en Izébel werden moordenaars, die den armen Naboth eerst valsch beschuldigden, en toen lieten dooden.

3. *De Heer is getrouw en straft het kwade.*

Hij liet het onschuldig vergoten bloed van Achab niet ongewroken. Om des eenen Naboths wil werd het gansche koninklijke huis uitgeroeid.

De tien geboden des Heeren, vs. 7.

Gij zult niet doodslaan, noch u wreken!
Breekt nooit den echt! Steelt niemands goed!
Gij zult geen valsch getuignis spreken;
Bemint elk met een vroom gemoed.

VRAGEN.

Waar had Naboth zijn wijnberg?	Wat schreef zij?
Wie wilde dezen wijnberg hebben?	Aan wien schreef zij?
Wat wilde de koning met den wijnberg doen?	Wat stond er in dezen brief?
Wat bood hij Naboth hiervoor aan?	Wat moesten de getuigen zeggen?
Wilde Naboth den wijnberg missen?	Wat zouden zij vervolgens doen?
Waarom niet?	Wat deden de oudsten te Jizreël?
Hoe was Achab hierover gestemd?	Wat zeide Izébel tot den koning, toen Naboth dood was?
Wie bezocht Achab?	Wie kwam bij Achab?
Wat zeide Izébel?	Wat zeide Elia?
	Wat zeide hij van Izébel?

Wat gebeurde er met het konink-
lijke huis?
Wat wedervoer koning Achab?
Wat gebeurde er met Izébel?
Hoe ging het met zijnen zoon Jo-
ram?

Hoevele zonen had Achab?
Wat gebeurde er met dezen?
Wat werd er met hunne hoofden
gedaan?
Welk woord is dus vervuld?

§ 40. ELIA'S OPVAART.

2 Kon. 2. — 918 v. Chr.

Het geschiedde nu, dat de Heer Elia met een onweder ten hemel opnemen zou. Daarom zeide Elia tot zijnen knecht Eliza: blijf toch hier, want de Heer heeft mij naar Bethel gezonden. Maar Eliza gaf tot antwoord: zoo waarachtig als de Heer leeft en uwe ziel leeft, ik zal u niet verlaten. Toen zij te Bethel gekomen waren, zeide Elia tot Eliza: blijf toch hier, want de Heer heeft mij naar Jericho gezonden. Maar Eliza sprak: Zoo waarachtig als de Heer leeft en uwe ziel leeft, ik zal u niet verlaten. Toen zij te Jericho kwamen, zeide Elia nogmaals tot Eliza: Blijf toch hier, want de Heer heeft mij naar de Jordaan gezonden. Maar Eliza zeide ten derden male: Zoo waarachtig de Heer leeft en uwe ziel leeft, ik zal u niet verlaten. Onderweg kwamen de zonen der profeten Eliza te gemoet, en vroegen hem: Weet gij niet, dat de Heere heden uwen heer van uw hoofd wegnemen zal? En Eliza antwoordde: ik weet het wel, zwijgt slechts stil. Vijftig mannen van de zonen der profeten gingen henen, en stonden aan de Jordaan. Toen nam Elia zijnen mantel en sloeg daarmede het water, en het werd herwaarts en derwaarts verdeeld, zoodat zij beiden droogvoets doorgingen. Toen zij nu aan de overzijde waren, zeide Elia tot Eliza: Begeer, wat ik u doen zal, eer ik van bij u weggenomen worde. Eliza sprak: dat toch twee deelen van uwen geest op mij zijn. Elia antwoordde: gij hebt eene moeilijke zaak begeerd, maar indien gij mij zult zien, als ik van bij u weggenomen word, het zal u alzoo geschieden. En terwijl zij nog spraken, zie, toen kwam een vurige wagen met vurige paarden, die tusschen beiden scheiding maakte. Alzoo voer Elia met een onweder ten hemel. Eliza zag het, en riep: Mijn vader, mijn vader! wagen Israëls en zijne ruiteren! Elia echter had bij zijne opvaart zijnen mantel laten

vallen. Eliza raapte dien op, sloeg daarmede het water, en zeide: Waar is de Heere, de God van Elia? Dadelijk werd het water verdeeld, en Eliza ging er doorheen. Toen Eliza naar Bethel ging, kwamen kleine jongens uit de stad, die hem bespotteden en zeiden: Kaalkop, ga op! kaalkop ga op! En Eliza keerde zich om, en vloekte deze kinderen in den naam des Heeren. Toen kwamen er twee beeren uit het woud, en verscheurden twee en veertig kinderen.

LESSEN.

1. *Slechts twee menschen hebben den dood niet gezien, maar zijn levend ten hemel gegaan.*

De een was de vrome Henoeh vóór den zondvloed, en de andere de profeet Elia na den zondvloed.

2. *Er moet gewis na dit leven een ander leven zijn.*

Want Elia is in een onweder ten hemel gevaren, en heeft zich later bij de verheerlijking van Christus op den berg Thabor weder vertoond.

3. *De kinderen moeten vooral oude menschen eeren.*

Wanneer dit de kleine jongens te Bethel gedaan hadden, dan zouden zij niet zoo jammerlijk om het leven gekomen zijn.

Psalm 141 vs. 3.

Zet, Heer! een wacht voor mijne lippen;
Behoed de deuren van mijn mond,
Opdat ik mij in geenens stond
Iets onbedachtzaams laat ontglippen.

VRAGEN.

Wat geschiedde nu?
Wat zeide Elia daarom tot zijn knecht Eliza?
Wat antwoordde Elia?
Wat zeide Elia toen zij te Bethel gekomen waren?
Wat sprak Eliza?
Wat zeide Elia, toen zij te Jericho gekomen waren?
Wat sprak Eliza ten derden male?
Wie kwamen onderweg?
Wat vroegen zij Eliza?
Wat antwoordde Eliza?
Hoeveel mannen gingen heen?

Waar stonden zij?
Wat nam Elia?
Wat deed hij met den mantel?
Wat gebeurde vervolgens?
Wat zeide Elia tot Eliza, toen zij aan de overzijde gekomen waren?
Wat sprak Eliza?
Wat antwoordde Elia?
Wat kwam er, toen zij nog spraken?
Wat maakte de wagen?
Waarheen voer Elia?
Wat zag Eliza?
Wat riep hij uit?

Wat had Elia laten vallen?
 Wat deed Eliza met den mantel?
 Wat zeide hij?
 Wat gebeurde er met het water?
 Wie kwamen er, toen Eliza te Bethel was?

Wat deden die kinderen?
 Wat riepen zij?
 Wat deed Eliza?
 Wie kwamen er toen uit het woud?
 Wat deden die beeren?

§ 41. DE OLIEKRUIK DER WEDUWE EN DE SUNAMITISCHE
 VROUW.

2 Kon. 4. — 918 v. Chr.

Er was onder de vrouwen van de zonen der profeten eene arme weduwe, die tot Eliza kwam, zeggende: Mijn man is gestorven, en gij weet dat uw knecht den Heere vreesde; nu is de schuldeur gekomen, om mijne beide kinderen voor zich tot knechten te nemen. Eliza vroeg wat zij in huis had? De arme weduwe antwoordde, dat zij niets bezat dan eene oliekruik. De profeet zeide haar, dat zij heengaan en van hare bureu ledige vaten leenen moest, zooveel als zij slechts krijgen kon, en dat zij vervolgens de deur zou sluiten voor haar en hare zonen. Toen de vrouw dit gedaan had, zeide Eliza: giet nu uit uwe kruik olie in al die vaten. Zij deed alzoo. En toen die vaten vol waren, zeide zij tot haren zoon: Breng mij nog een vat aan. Maar de zoon zeide: er is geen vat meer. Toen stond de olie stil. En Eliza zeide: verkoop nu de olie en betaal uwen schuldeur. Zij deed dit, en er bleef nog zooveel terug, dat zij van het overige kon leven.

Het geschiedde op zekeren dag, dat Eliza te Sunem kwam, waar eene rijke vrouw was, die hem verzocht bij haar brood te eten. Wyl de profeet hier nu dikwijls doortrok, zeide deze vrouw tot haren man: Zie ik heb bemerkt dat deze man Gods heilig is. Laat ons toch voor hem eene afzonderlijke kamer gereed maken, met een bed en tafel, dan kan hij bij ons, wanneer hij komt, daarin wijken. Toen nu Eliza op zekeren dag daar wederkwam, vroeg hij aan Gehazi, zijn jongen: Wat is er voor haar te doen? Gehazi antwoordde: Zij heeft geen zoon. En Eliza zeide tot de vrouw: over een jaar zult gij een zoon omhelzen. Op den bepaalden tijd kreeg die vrouw ook een zoon. Toen het kind groot werd, ging het op zekeren dag tot zijnen vader,

tot de maaijers. En het kind zeide tot zijnen vader: Mijn hoofd, mijn hoofd! De vader beval aan een der jongens het kind naar zijne moeder te brengen. En de vrouw hield haren zoon op haren schoot tot den middag, toen stierf hij. De vrouw nu ging naar Eliza op den berg Karmel, viel aan zijne voeten en verhaalde het hem. Eliza ging met de vrouw mede, en hij vond het kind dood, nederliggende op zijn bed. Eliza sloot de deur toe en bad tot den Heer. Toen niesde de jongen tot zevenmaal toe, waarna hij zijne oogen opendeed. En de profeet zeide tot de Sunamitische vrouw: neem uwen zoon op! Zij kwam, viel aan zijne voeten, en boog zich ter aarde.

LESSEN.

1. *De menschen hebben dikwijls weinig mededoogen met weduwen en weezen.*

Dit zien wij aan die arme weduwe. De schuldeur wilde hare zonen tot knechten nemen.

2. *De Heer is altijd de regte vader der weezen en de man der weduwen.*

Want Hij liet niet toe dat zij verdrukkingen ondergingen. De oliekruid der weduwe is er een getuige van.

3. *De Heer is nabij allen, die Hem aanroepen; Hij bewaart degenen, die Hem vreezen, en verlost hen.*

De Sunamitische vrouw, die weldadigheden aan Eliza be-
wezen had, mogt het ondervinden dat de Heer groot en goe-
dertieren is.

Psalm 145 vs. 7.

De Heer bewaart de ziel, die Hem bemint;
Maar Hij verdelgt dien Hij god'loos bevindt.
Mijn blijde tong zal roemen in den Heer,
En alle vleesch zal juichen tot Gods eer.

VRAGEN.

Wie kwam tot Eliza?
Wat zeide de weduwe van haren
man?
Waarover klaagde zij?
Wat vroeg Eliza?
Wat antwoordde de weduwe?
Wat zeide de profeet dat zij doen
moest?
Wat moest de weduwe met al die
vaten doen?

Welk wonder gebeurde er met de
oliekruid?
Wat moest de vrouw met de olie
doen?
Bleef er nog iets over?
Waar kwam Eliza op zekeren dag?
Wat verzocht die rijke vrouw?
Wat zeide die vrouw tot haren
man?
Waarom zeide zij dit?

Wat had zij bemerkt?
 Wat vroeg Eliza aan Gehazi?
 Wat antwoordde Gehazi?
 Wat zeide Eliza tot de vrouw?
 Wat gebeurde op den bepaalden
 tijd?
 Waarheen ging het kind, toen het
 groot werd?
 Wat zeide het kind?
 Wat beval de vader?
 Hoelang hield de moeder haren
 zoon op den schoot?

Wat gebeurde toen?
 Waarheen ging de vrouw?
 Wat deed zij op den berg Karmel?
 Bleef Eliza op den berg?
 Waar vond hij het kind?
 Wat deed Eliza?
 Wat gebeurde er toen met het
 kind?
 Wat zeide de profeet tot de Suna-
 mitische vrouw?
 Deed zij dit?

§ 42. DE PROFEET JONA.

Hoofdst. 1—4. — 825 v. Chr.

Terwijl Jerobeam koning van Israël was, zond de Heere God den profeet Jona naar de groote stad Ninive. Hij moest tegen haar prediken, want de inwoners waren zeer goddeloos. Doch Jona was bang en maakte zich op om te vlugten van het aangezicht des Heeren. Hij vond een schip dat naar Tarsis voer, en ging in hetzelfde om over zee te ontvlieden. Doch er kwam een groote storm, zoodat de lieden in het schip bang werden en een iegelijk tot zijnen God riep. Jona evenwel sliep in het ruim, en de opperschipper maakte hem wakker, en zeide: Wat is u, gij hardslapende? Sta op, roep tot uwen God, misschien zal die God aan ons gedenken, dat wij niet vergaan. Ook meenden die lieden dat er een op het schip was, om wiens wil deze storm hun overkomen was, daarom zeide een ieder tot zijn medgezel: komt en laat ons het lot werpen! Zij trokken het lot, en het lot viel op Jona. Toen vroegen zij hem: van waar komt gij? Welk is uw land? En Jona antwoordde: Ik ben een Hebreër, en ik vrees den Heer, den God des hemels, die de zee en het drooge gemaakt heeft. Neemt mij op, en werpt mij in de zee, dan zal de zee stil worden, want ik weet dat deze groote storm u om mijnentwil overkomt. De schepelingen namen nu Jona en wierpen hem in de zee, die stil werd van hare verbolgenheid. Naauwelijks was Jona in zee, of er kwam een groote visch, die Jona opslokte, Drie dagen en drie nachten was Jona in het ingewand van den visch.

Toen bad Jona tot den Heer zijnen God; en de visch spuwde Jona uit op het land.

De Heer beval andermaal aan Jona: Ga naar de groote stad Ninive, en predik tegen haar. Nu ging Jona naar Ninive, en hij predikte en zeide: Nog veertig dagen, dan zal Ninive worden omgekeerd. De lieden van Ninive evenwel geloofden aan God en deden boete. Toen de Heere God dit zag, berouwde het Hem over het kwaad dat Hij gesproken had, en Hij deed het niet. Toen werd Jona toornig, en hij bad tot den Heer: Och Heere, was dit mijn woord niet, als ik in mijn land was? Daarom kwam ik het voor, vltugtende over de zee, want ik wist, dat Gij een genadig en barmhartig God zijt, langmoedig en groot van goedertierenheid. En Jona ging ter stad uit en zette zich neder onder een verdek, afwachtende wat er met de stad gebeuren zou. En een wonderboom schoot op boven Jona, zoodat er schaduw was over zijn hoofd. Hierover verblijdde zich Jona zeer, maar deze blijdschap duurde slechts kort, wjl een worm den wonderboom stak, dat hij verdorde. Toen nu de zon oprees, stak de zon op het hoofd van Jona, dat hij aemechtig werd. Hij verlangde nu te sterven, want, zeide hij: het is mij beter te sterven dan te leven. Toen zeide God: Is uw toorn billijk ontstoken over den wonderboom? En Jona antwoordde: billijk is mijn toorn ontstoken ter dood toe. En de Heer zeide: Gij verschoont den wonderboom, aan welken gij niet hebt gearbeid, noch dien groot gemaakt, welke in éenen nacht werd en in éenen nacht verging. En Ik zou die groote stad Ninive niet verschoonen, waarin meer dan 120,000 menschen zijn, die geen onderscheid weten tusschen hunne linker en rechterhand; daartoe veel vee?

LESSEN.

1. *Niemand kan den Heer ontvlieden.*

Dit ondervond Jona ook. Hij was bang naar Ninive te gaan en wilde den Heer ontvlugten, maar God liet het niet toe.

2. *Die zijne zonden bekent en berouwt, vindt steeds een vergevend God.*

Toen de lieden van Ninive aan God geloofden, berouwde den Heere het kwaad, dat Hij over de stad gesproken had.

3. *De Heer is genadig en barmhartig.*

Hij wil dat alle menschen zalig (behouden) worden en tot de kennis der waarheid komen.

Psalm 139 vs. 10.

Hoe dierbaar zijn m' uw wonderdaân!
 Zij zijn onmogelijk na te gaan;
 Hoe menigvuldig zijn ze, o Heer!
 Zou ik die tellen? 'k zou veeleer
 't Getal der kor'len zands bepalen,
 Uw wond'ren zijn niet af te malen.

VRAGEN.

Wanneer leefde Jona?	Wat deed Jona toen?
Waarheen werd Jona gezonden?	Wat spuwde de visch uit?
Wat moest Jona te Ninive doen?	Wat beval de Heer andermaal aan Jona?
Waarom moest hij daar prediken?	Deed Jona het nu?
Deed Jona dit?	Wat predikte hij?
Wat vond hij?	Geloofde de lieden van Ninive?
Waarheen ging dit schip?	Wat berouwde den Heere?
Wat gebeurde er op zee?	Wat werd Jona toen?
Wat deden de lieden op het schip?	Wat bad hij tot den Heer?
Waar was Jona?	Wat wist Jona van den Heer?
Wie maakte hem wakker?	Waar ging Jona heen?
Wat zeide de opperschipper tot Jona?	Waar zette hij zich neder?
Wat meenden die lieden?	Waarom ging hij daar zitten?
Wat zeide daarom een ieder tot zijn medgezel?	Wat schoot er op boven Jona?
Op wien viel het lot?	Was Jonas blijdschap lang van duur?
Wat vroegen zij Jona?	Hoe kwam het dat de wonderboom verdorpe?
Wat antwoordde Jona?	Wat gebeurde er toen de zon oprees?
Wat moesten zij met hem doen?	Wat verlangde Jona nu?
Wat deden de schepelingen?	Wat zeide God toen?
Bedaarde toen de zee?	Wat antwoordde Jona?
Wat gebeurde er met Jona, toen hij in zee was geworpen?	Wat zeide de Heer verder?
Hoe lang bleef Jona in den visch?	

§ 43. DE BABYLONISCHE GEVANGENIS.

2 Kon. 17—26. — 588 v. Chr.

Er waren twee koningrijken onder het volk Gods, namelijk Juda en Israël. Over Juda hebben twintig koningen te Jeruzalem geregeerd, en onder deze zijn slechts acht vrome koningen geweest. Over Israël hebben negentien koningen

te Samaria geregeerd, en onder deze was er geen, die den Heere God gevreesd heeft. Beide koningrijken zijn eindelijk door de Assyriërs verwoest. Het koningrijk Israël werd het eerst vernietigd, en zijne tien stammen gevankelijk weggevoerd. De laatste koning heette Hozea. Zijn overwinnaar was de koning Salmanezar te Ninive. Zijn zoon Sanherib wilde ook een einde maken aan het koningrijk Juda, en belegerde den vromen koning Hiskia in de stad Jeruzalem. Maar des nachts voer de Engel des Heeren uit, en sloeg honderd vijf en tachtig duizend Assyriërs. Des morgens vroeg, ziet toen waren die allen doode lichamen; en Sanherib toog henen, en hij keerde weder en bleef te Ninive. Sedert dien tijd stond het koningrijk Juda nog ruim honderd jaar. De volgende koningen waren meest allen goddeloos. Vooral vergoot de koning Manasse zooveel bloed te Jeruzalem, alsof het water was. Eindelijk deed de Heere God zijn gericht over Juda komen, en wel door de hand des konings Nebukadnezar te Babel. Deze kwam naar Jeruzalem, en voerde eerst den koning Jojachim, en ook zijnen zoon Jojachin, met de voornaamste Joden, gevangen naar Babel. Een jaar later liet Nebukadnezar den laatsten koning over Juda, de oogen uitsteken, en de kinderen van dezen koning werden voor zijne oogen geslagt. De heerlijke tempel van Salomo werd verbrand, en de stad Jeruzalem tot een puinhoop gemaakt. Het volk werd bij menigte gevankelijk naar Babel gevoerd. Dit geschiedde ongeveer 600 jaar vóór de geboorte van Jezus Christus. Sedert dien tijd, zoolang de Babylonische gevangenschap duurde, is Jeruzalem woest gebleven.

LESSEN.

1. *De Heere God heeft groot geduld, en wacht dikwijls langen tijd op de bekeering.*

Want toen het Koningrijk Israël reeds lang verwoest was, gaf God nog meer dan honderd jaren aan het koningrijk Juda, om boete te doen en zich te bekeeren.

2. *Hoe grooter de langmoedigheid des Heeren is, des te zwaarder zijn daarna de oordeelen.*

Toen zich het huis van Juda niet bekeerde, verschoonde de Heer ook niet eens zijnen tempel, welke toch tijdens Salomo door de heerlijkheid des Heeren zichtbaar vervuld was.

Psalm 125 vs. 3.

Door uwen toorn vergaat ons kwijnend leven,
 Uw gramschap doet ons hart van doodschrik beven,
 o God! als Gij, in majesteit verheven,
 Het onregt, dat w' in 't openbaar bedreven,
 En 't kwaad, door ons in 't heimelijk verrigt,
 In 't licht stelt voor uw glansrijk aangezigt.

VRAGEN.

Hoevele koningrijken waren er onder het volk Gods?	Hoe lang heeft het koningrijk Juda hierna nog bestaan?
Hoevele koningen hebben over Juda geregeerd?	Hoe waren de volgende koningen?
Hoevele vromen waren onder deze?	Wie was een der goddelooste koningen?
Hoevele koningen hebben in Israël geregeerd?	Hoe liep het eindelijk met Juda af?
Hoevele vromen waren onder deze?	Wien gaf de Heer het koningrijk over?
Door wien zijn deze beide koningrijken vernietigd?	Wat deed Nebukadnezar met koning Jojachim?
Welk koningrijk werd het eerst verwoest?	Hoe behandelde Nebukadnezar den laatsten koning over Juda?
Hoevele stammen werden toen weggevoerd?	Hoe ging het met de kinderen van Zedekia?
Hoe heette de laatste koning in Israël?	Wat gebeurde er met Salomo's tempel?
Wie was zijn overwinnaar?	Hoe ging het met de stad Jeruzalem?
Wat wilde Sanherib doen?	Waar bleef het volk?
Wat belegerde hij?	Wanneer gebeurde dit?
Hoe eindigde dit beleg?	
Waar bleef de koning Sanherib?	

§ 44. DE DRIE MANNEN IN DEN BRANDENDEN OVEN.

Dan. 3. — 560 v. Chr.

Nebukadnezar, de koning van Babel, liet een gouden beeld maken, dat zestig ellen hoog en 200 ellen breed was, en rigtte het op in het dal Dura, in het landschap van Babel. Vervolgens beval hij aan zijne onderdanen, dat zij het beeld moesten aanbidden, en zeide, dat wie dit niet deed, terstond in den brandenden oven zou geworpen worden. Toen nu het teeken met de citers, vedelen en andere instrumenten gehoord werd, vielen alle volken voor het beeld neder. Drie aan-

zienlijke Joden evenwel, Sadrach, Mesach en Abednego wilden het beeld niet aanbidden. De koning liet deze drie mannen voor hem brengen, en beval hun nogmaals, hen bedreigende met den brandenden oven, dat zij voor het beeld zouden nedervallen. Zelfs sprak hij lasterlijke woorden, zeggende: Wie is de God, die ulieden uit mijne handen verlossen zou? Deze mannen antwoordden: Onze God is magtig ons te verlossen, maar zou de Heer het ook niet doen, dan toch zij het u bekend, o koning, dat wij het gouden beeld niet zullen aanbidden. Toen werd de koning toornig en liet den oven nog zevenmaal heeter stookken, en die mannen werden gebonden in hunne kleederen, mantels en broeken, en in het midden van den brandenden oven geworpen. De hitte van het vuur was zoo groot, dat de mannen, welke Sadrach, Mesach en Abednego in den oven geworpen hadden, door de vlam gedood werden. Deze drie mannen werden door het vuur niet alleen niet beschadigd, maar er was zelfs een Engel bij hen in den oven, die de vlammen van hen afwendde. Middelerwijl werd de koning Nebukadnezar gewaar dat er vier mannen in den oven rondgingen, niettegenstaande hij er slechts drie had laten inwerpen. Toen ontzette de koning Nebukadnezar, en naderde de deur van den brandenden oven en riep: Gij Sadrach, Mesach en Abednego, gij knechten der Allerhoogsten Gods! gaat uit en komt hier! Toen zij uitgegaan waren, vergaderden de stadhouders, de overheden en de raadsheeren des konings om deze mannen te bezien, omdat het vuur over hunne lichamen niet geheerscht had, en dat het haar huns hoofds niet verbrand was, en hunne mantels niet verbrand waren; ja dat de reuk des vuurs daardoor niet gegaan was. Hierop liet Nebukadnezar een bevel uitvaardigen, dat niemand den God van Sadrach, Mesach en Abednego mogt lasteren.

LESSEN.

1. *De waarheid moet men verdedigen tot in den dood.*

Dit deden deze drie mannen; zij lieten zich liever in den brandenden oven werpen, dan dat zij tegen het eerste gebod zouden zondigen.

2. *De Heere God is magtig uit het vuur te verlossen.*

Dit was het geloof der drie mannen, en hun geloof werd niet beschaamd.

3. *De Engel des Heeren legert zich rondom degenen, die Hem vreezen en rukt hen uit. Psalm 34 vs. 8.*

Zeker hebben deze drie mannen dezen schoonen Psalm gekend, en nu in waarheid bevonden.

Psalm 90 vs. 4.

Want hoe de boozen zich doen schromen
 Door wreede heerschappij,
 Toch zal hun dwinglandij
 Niet rusten op het lot der vromen;
 Opdat zij nooit, van 't regt geweken,
 Zich zelve wreken.

VRAGEN.

Wat liet de koning Nebukadnezar maken? Hoe groot was het gouden beeld? Waar werd dit beeld opgerigt? Wat werd aan de onderdanen aanbevolen? Welke straf werd bedreigd? Wat deden alle volken? Wie wilden dit beeld niet aanbidden? Wat zeide de koning tot deze drie mannen? Welke lasterlijke woorden sprak Nebukadnezar? Welk antwoord gaven hem de drie mannen? Wat werd de koning toen?	Wat deed men met de drie mannen? Wat gebeurde er met de mannen, die Sadrach, Mesach en Abednego in den oven geworpen hadden? Wat gebeurde er met de drie mannen zelve? Wie was er bij hen in den oven? Wat werd Nebukadnezar gewaar? Waarheen ging de koning? Wat riep hij? Wat geschiedde er, toen de drie mannen uit den oven gegaan waren? Welk bevel liet Nebukadnezar uitvaardigen?

§ 42. DANIEL IN DEN LEEUWENKUIL.

Dan. 6. — 536 v. Chr.

In den tijd der Babylonische gevangenschap wilde de koning Darius te Babel den profeet Daniël over het geheele rijk stellen, van wege zijn voortreffelijk verstand. Dat verdroot de andere stadhouders, en zij zochten Daniël bij den koning in ongenade te brengen. Zij hielden bij Darius aan dat hij een bevel uitvaardigde, dat Daniël niet kon volbrengen. Er werd namelijk bevolen, dat niemand binnen dertig dagen aan iemand iets verzoeken mogt, dan alleen aan den koning, en dat hij,

die een anderen God zou aanroepen, dadelijk in den leeuwenkuil zou geworpen worden. Dit gebod hield Daniël niet, maar hij knielde driemaal daags op zijne knieën, en aanbad den waren God. Toen dit de vijanden van Daniël zagen, kwamen zij bij den koning en gaven hem te kennen, dat Daniël het gebod overtreden had, en dus in den leeuwenkuil moest geworpen worden. De koning was zeer bedroefd bij zich zelve, en wilde hem gaarne redden. Maar die mannen zeiden tot den koning, dat zijn gebod niet mogt veranderd worden, en Daniël werd derhalve in den leeuwenkuil geworpen. De koning echter zeide tot Daniël: uw God, dien gij geduriglijk eert, die verlosse u! Er werd een steen gelegd op den kuil, en de koning verzegelde dien steen met zijnen ring. Toen de koning weder naar zijn paleis ging, wilde hij niet eten en kon ook des nachts niet slapen. Des morgens vroeg kwam de koning bij den leeuwenkuil, en riep met eene droeve stem: O Daniël! gij knecht des levenden Gods! heeft ook uw God u van de leeuwen kunnen verlossen? Daniël antwoordde: Mijn God heeft zijnen Engel gezonden, die heeft den muil der leeuwen toegesloten, dat zij mij niet beschadigd hebben. Toen werd de koning Darius zeer vrolijk, en zeide dat men Daniël uit den leeuwenkuil zou trekken. De leeuwen hadden Daniël niets gedaan, wijl hij in zijnen God geloofd had. Maar de koning liet de mannen, die Daniël beschuldigd hadden, met hunne vrouwen en kinderen in den kuil werpen, en eer zij nog op den grond van den kuil waren, werden zij door de leeuwen verscheurd. Hierop liet de koning Darius een bevel uitgaan, dat iedereen den God Daniëls zou vreezen, wijl Hij een levende God is. Daniël echter werd groot gemaakt in het koninkrijk van Darius en in dat van Cyrus, den Pers.

LESSEN.

1. *Men moet God boven alles lief hebben.*

Dit deed Daniël. Hij bekende en aanbad God in weerwil van het verbod des konings.

2. *Wie voor anderen een kuil graaft, valt er gewoonlijk zelf in.*

Dit ondervonden Daniëls vijanden, toen zij zelve in den leeuwenkuil geworpen werden.

3. *De Heer weet uitkomst in alle nooden.*

Dit wist Daniël; hij geloofde dat de Heer magtig was hem

in den kuil der leeuwen te bewaren, en zijn geloof is niet beschaamd geworden.

Psalm 121 vs 4.

De Heer zal u steeds gadeslaan,
Opdat Hij in gevaar
Uw ziel voor ramp bewaar!
De Heer, 't zij g' in of uit moogt gaan,
En waar g' u heen moogt spoeden,
Zal eeuwig u behoeden.

VRAGEN.

Wat wilde de koning Darius met Daniël doen? Wien verdroot dit? Wat zochten de stadhouders? Welk bevel gaf de koning? Welke straf werd hierop gesteld? Hield Daniël dit gebod? Wat deed Daniël dan? Wat deden toen de vijanden? Hoe was de koning hierbij? Wat zeide hij tot Daniël? Wat werd er op den kuil gelegd? Wat deed de koning nog meer?	Wat gebeurde er, toen de koning naar zijn paleis ging? Wat deed de koning des morgens vroeg? Wat riep hij? Welk antwoord gaf Daniël? Wat beval toen de koning? Wat geschiedde er met de mannen, die Daniël beschuldigd hadden? Welk bevel liet de koning uitgaan? Wat werd Daniël?

§ 46. ESTHER.

Het boek Esther 1 tot 12. — 480 v. Chr.

De koning Ahasvéros was heer over honderd zeven en twintig landen. Deze koning maakte eenen maaltijd voor al zijne vorsten en al het volk. Deze maaltijd duurde honderd tachtig dagen achtereen, en de koning deed dit slechts om zijne pracht en heerlijkheid te toonen. En de koning liet koningin Vasthi ontbieden, opdat zij met de koninklijke kroon op het hoofd tot hem zoude komen, ten einde hare schoonheid aan de vorsten en volken te doen zien. Maar de koningin weigerde te komen. Toen zeiden de raadslieden: de koningin heeft tegen den koning en tegen al de vorsten misdään, want deze daad der koningin zal uitkomen tot alle vrouwen, zoodat zij hare mannen verachten zullen. Zij moet dus gestraft worden, en de koning moet haar koningrijk aan hare naaste geven, die beter is dan zij. De koning nu ver-

Vasthi, de koningin, en gaf bevel dat Vasthi nimmermeer voor hem komen zou. Tevens liet Ahasvéros een bevel uitgaan, dat ieder man heer in zijn huis zou zijn. Daarom werden alle schoone jongvrouwen uitgezocht, opdat de koning zich eene andere vrouw zou kunnen uitkiezen. Onder deze jongvrouwen was ook eene schoone Jodin, Esther genaamd. Zij was eene wees, die vader noch moeder had, maar zij had eenen neef, die tevens haar voogd was en Mordechai heette. Deze Mordechai was een gevangen Jood. Toen nu de eene jongvrouw na de andere voor den koning gebragt werd, behaagde hem niemand beter dan Esther. En Ahasvéros koos Esther tot zijne vrouw, en zette op haar hoofd de kroon, die Vasthi gedragen had. De koning wist echter in den beginne niet, dat zij eene Jodin was, want haar voogd Mordechai had het haar verboden te zeggen. Intusschen wandelde Mordechai elken dag voor het koninklijke voorhof, om te vernemen naar den welstand van Esther. In die dagen, als Mordechai in de poort des konings zat, zochten twee kamerlingen den koning te dooden, en Mordechai gaf het Esther te kennen, die dit in Mordechai's naam aan den koning bekend maakte. De koning liet de zaak onderzoeken en de kamerlingen werden beide opgehangen. Deze gebeurtenis werd op 'skonings bevel in de kronyken of jaarboeken des koninkrijks geschreven. Maar de belooning, welke Mordechai verdiend had, werd hem niet gegeven.

LESSEN.

1. *De Heer verheft dikwijls de nederigen uit het stof.*

Dit bewijst de geschiedenis der vader- en moederlooze Esther, die van eene gevangene slavin tot Perzische koningin verheven werd.

2. *De Heer vergat zijn volk niet, al zuchtte het ook in de gevangenis.*

Daniël was hiervan reeds het bewijs, en Esther werd tot koningin verheven, wijl de Heer door haar groote zaken wilde tot stand brengen.

Psalm 99 vs. 2.

God die helpt in nood,
 Is in Sion groot;
 Aller volken magt —
 Niets bij Hem geacht!
 Buigt u dan in 't stof,
 En verheft met lof
 't Heilig Opperwezen;
 Wilt het eeuwig vreezen.

VRAGEN.

Over hoevele landen had de koning te gebieden?	Wie was haar neef en voogd?
Wat maakte de koning?	Wie behaagde den koning het meest?
Hoelang duurde die maaltijd?	Wat deed Ahasvéros met Esther?
Waarom deed dit de koning?	Wat wist echter de koning niet?
Wie liet de koning ontbieden?	Hoe kwam dit?
Waarom moest Vasthi komen?	Wat deed Mordechai intusschen?
Kwam de koningin?	Wat wilden die twee kamerlingen doen?
Wat vroeg de koning aan zijne raadslieden?	Hoe gedroeg zich Mordechai hierbij?
Wat antwoordden zij?	Wat deed nu de koning?
Wat deed nu de koning?	Wat moest er in de kronijken geschreven worden?
Welk bevel gaf de koning?	Kreeg Mordechai eene belooning?
Wat geschiedde daarna?	
Hoe heette de jongvrouw die onder deze was?	

§ 47. HAMAN.

Het boek Esther 3 tot 10. — 480 v. Chr.

De koning Ahasvéros verhief eenen man boven al de vorsten. Deze man was Haman. Voor dezen grooten man moest ieder de knie buigen en hem aanbidden. Maar Mordechai, de neef en voogd der koningin Esther, deed dit niet. Hierom vatte Haman het voornemen op al de Joden in het gansche koningrijk om te brengen. Hij zeide derhalve tot den koning, dat de Joden geheel andere wetten hadden dan de Perzen, en niet leefden naar het bevel des konings, en voegde er bij dat het beste zou zijn al de Joden te vermoorden, wyl alsdan de bezittingen der Joden in de schatkist des koningrijks zouden vloeijen. De koning vond dezen voorslag zeer goed, en zeide dat Haman dan al het geld kon krijgen,

dat men bij de omgebrachte Joden zou vinden. Hierop werd een bevel uitgevaardigd, dat op eenen bepaalden dag al de Joden door het geheele land zouden gedood worden. Toen dit Mordechai vernam, liet hij het aan Esther weten, opdat zij middelen kon vinden den ondergang van haar geslacht te voorkomen. Er mogt echter niemand ongeroepen bij den koning ingaan, op verbeurte zijns levens; maar wanneer de koning hem zijnen sceppter toereikte, werd hem het leven geschonken. Toen deed Esther aan Mordechai zeggen: Ga, en vast voor mij, en eet en drink niet, in drie dagen, dag noch nacht; ik en mijne jongvrouwen wij zullen ook vasten, en ik zal tot den koning ingaan; wanneer ik dan omkom dan kom ik om. Na verloop van dien tijd trok Esther haar koninklijk kleed aan, en stond in den binnensten voorhof des konings. Toen de koning haar aanzag, verkreeg zij genade in zijne oogen, en mogt de spits des sceppters aanroeren. De koning vroeg wat haar begeeren was, en Esther zeide: Indien het den koning goeddunkt, zoo kome de koning met Haman heden tot den maaltijd, dien ik bereid heb. De koning willigde het verzoek van Esther in, en Haman at mede aan de koninklijke tafel. Gedurende den maaltijd zeide Ahasvéros tot de koningin: Wat is uwe bede? Het zal u gegeven worden, ook tot de helft des koningrijks. Esther verzocht om uitstel tot morgen, en noodigde den koning met Haman weder uit, om den volgenden dag bij haar het middagmaal te gebruiken. Hierover was Haman zeer vrolijk, en ging goedsmoeds naar zijn huis. Toen hij evenwel onder de poort doorging, zat daar Mordechai, die niet eens voor hem opstond. Hierop zeide Haman tot zijne huisvrouw: dit alles baat mij niet, zoolang ik den Jood Mordechai zie zitten in de poort des konings. Zijne huisvrouw zeide tot hem: Maak een hout, 50 ellen hoog, en zeg morgen tot den koning dat men Mordechai daaraan hange. Dit deed Haman dan ook en liet een hout maken.

Het gebeurde echter dat de koning in dien nacht niet slapen kon, en hij liet zich het boek der gedachtenissen, der kronyken brengen. Daarin las hij dat eenige jaren geleden een Jood, Mordechai geheeten, den koning voor een groot kwaad bewaard had. Hij vroeg dadelijk of Mordechai hiervoor eene eer was aangedaan? Zijne dienaars zeiden: hem is niets aangedaan. Zoodra het morgen was, ging Haman naar het hof des konings, en wilde den koning voorstel-

len Mordechai te laten ophangen. Maar toen hij bij den koning kwam, vroeg Ahasvéros hem: Wat zal men dien man doen, tot wiens eer de koning een welbehagen heeft? Haman antwoordde: den man, tot wiens eer de koning een welbehagen heeft, zal men het koninklijk kleed brengen, en het paard waarop de koning pleegt te rijden. en dat de koninklijke kroon op zijn hoofd gezet worde! En men zal hem op het paard doen rijden door de straten der stad, en men zal voor hem uitroepen: Alzoo zal men den man doen, tot wiens eer de koning een welbehagen heeft! Haman gaf dezen raad, wyl hij dacht dat de koning aan hem deze eer wilde bewijzen. Maar de koning zeide tot Haman: Haast u, en doe alzoo aan Mordechai. Dus moest Haman zijnen grootsten vijand Mordechai op des konings paard door de stad doen rondrijden. Toen dit geschied was, werd hij voortgejaagd naar zijn huis, en vertelde aan zijne huisvrouw wat hem gebeurd was. Terwijl hij nog met haar sprak, werd hij aan den maaltijd geroepen bij de koningin Esther. Toen nu de koning met Haman aan den maaltijd zat, zeide hij weder tot Esther, dat zij iets van hem begeeren kon. Toen openbaarde Esther aan den koning dat zij eene Jodin was, en bad hem dat hij haar en haar geslacht niet zou doen ombrengen. De koning vroeg: Wie is hij, die zijn hart vervuld heeft, alzoo te doen? Toen wees de koningin op Haman en zeide: De man, de onderdrukker is deze booze Haman. Toen stond de koning op in zijne grimmigheid, en een der kamerlingen zeide: het hout, dat Haman gemaakt heeft voor Mordechai, staat bij Hamans huis. Toen zeide de koning: Hang hem daaraan. Aldus werd Haman opgehangen. Mordechai daarentegen was de tweede bij den koning Ahasvéros, en groot bij de Joden, zoekende het beste voor zijn volk.

LESSEN.

1. *Hoogmoed komt voor den val.*

De trotsche Haman, die in zijnen hoogmoed gekrenkt was, werd aan hetzelfde hout gehangen, dat hij voor Mordechai bestemd had.

2. *Gods volk komt wel eens eene wijle in de verdrukking, maar de Heer laat nimmer toe dat het geheel onderdrukt wordt.*

Dit zien wij in de Babylonische gevangenschap. Weinig ontbrak er aan, of al de Joden werden vermoord.

Psalm 72 vs. 7.

Nooddruftigen zal Hij verschoonen,
 Aan armen uit genâ
 Zijn hulpe ter verlossing toonen;
 Hij slaat hun zielen gâ.
 Als hen geweld en list bestrijden,
 Al gaat het nog zoo hoog,
 Hun bloed hun tranen en hun lijden
 Zijn dierbaar in zijn oog.

VRAGEN.

Welken man verhief de koning Ahasvéros?	Wat gebeurde er, toen Haman de poort doorging?
Wat moest ieder voor dezen man doen?	Wat zeide Haman tot zijne huisvrouw?
Wie deed dit niet?	Wat zeide zijne huisvrouw tothem?
Welk voornemen vatte Haman op?	Deed dit Haman?
Wat zeide hij derhalve aan den koning?	Wat gebeurde er dien nacht?
Wat voegde hij er bij?	Wat las hij in de kronijken?
Wat zeide de koning hiervan?	Wat zeiden zijne dienaars?
Welk bevel werd uitgevaardigd?	Waarheen ging Haman zoodra het morgen was?
Wat deed Mordechai, toen hij dit vernam?	Wat vroeg hij dadelijk?
Waarom liet hij dit aan Esther weten?	Wat wilde hij den koning vertellen?
Kon ieder tot den koning komen?	Wat vroeg Ahasvéros?
Wien werd echter het leven geschonken?	Wat antwoordde Haman toen?
Wat liet Esther aan Mordechai zeggen?	Waarom gaf Haman dezen raad?
Wat deed Esther na dien tijd?	Wat zeide de koning tot Haman?
Wat gebeurde er, toen de koning haar aanzag?	Wat moest nu Haman?
Wat vroeg de koning haar?	Wat gebeurde er, toen dit geschied was?
Wat zeide Esther?	Waar werd hij geroepen, toen hij met zijne huisvrouw sprak?
Wat deed de koning?	Wat zeide de koning tot Esther bij den maaltijd?
Kwam Haman ook aan den maaltijd?	Wat openbaarde Esther?
Wat zeide Ahasvéros gedurende den maaltijd?	Wat bad zij den koning?
Wat verzocht Esther?	Wat vroeg de koning?
Wien noodigde zij uit?	Op wien wees de koningin?
Hoe was Haman hierover gestemd?	Wat zeide zij van Haman?
	Hoe was de koning hierbij?
	Wat zeide een der kamerlingen?
	Wat zeide toen de koning?
	Wat werd er van Mordechai?

§ 48. DE PROFETEN.

856 — 397 v. Chr.

De Heere God heeft gedurig Profeten tot de Israëlieten gezonden om het Joodsche volk te leeren, te vermanen en in Zijnen naam te bestraffen. Zij worden ook dikwijls heilige mannen Gods of zieners genoemd, wjl zij ook gebeurtenissen voorspelden, die later geschieden zouden.

De volgende zestien zijn de voornaamsten, die naar den tijd, waarin zij leefden, hier genoemd worden.

Jona leefde onder de regering van Jerobeam III, koning van Israël. Hij werd naar Ninive gezonden, om daar boete en bekeering te prediken. 856—784 v. Chr.

Amos was een herder in Thekoa, en leefde tijdens de regering van Jerobeam II. 810—725 v. Chr.

Hozea leefde in denzelfden tijd van Amos. Zie 2 Kon. 15 en 2 Kron. 26—28.

Jesaja was een profeet van Juda en leefde onder de regering van Uzziā. Hij heeft ongeveer 60 jaren geprofeteerd. Men noemt hem ook wel eens de groote evangelische profeet, en algemeen wordt geloofd, dat hij op bevel van den koning van Juda, Manasse, werd ter dood gebragt. 810—698 v. Chr.

Joël was een tijdgenoot van Jesaja. 810—660 v. Chr.

Micha profeteerde in Juda gedurende het leven van Jesaja. Hij was door God gezonden om de voorzeggingen van Jesaja tegen de Israëlieten en Juda te bevestigen. Hij leefde tijdens de regering van Hiskia. 758—699 v. Chr.

Nahum was in Galiléa geboren; men meent dat hij een tijdgenoot van Jesaja was. Hij voorspelde onder anderen de onvermijdelijke verwoesting van Ninive, wier inwoners na Jonas prediking weder tot goddeloosheid vervallen waren. Hij leefde onder Hiskia, koning van Juda. 720—698 v. Chr.

Zefanja leefde onder Josia, koning van Juda, in het begin van Jeremia's bediening. 640—609 v. Chr.

Jeremia aanvaardde zijne profetische bediening omstreeks 43 jaren vóór de verwoesting van Jeruzalem, en profeteerde nog vele jaren na den val dier stad. Hij is de vervaardiger der *Klaagliederen*. Hij werd door de Joden gesteenigd. 623—586 v. Chr.

Habakuk leefde en profeteerde tijdens Jeremia, kort voor de belegering en verwoesting van Jeruzalem. 612—598 v. Chr.

Daniël profeteerde 70 jaren lang en leefde tijdens de Joden naar Babel in ballingschap gevoerd werden. Hij was een

zeer vroom en wijs man, en zijne profetiën zijn zeer merkwaardig. 606—584 v. Chr.

Obadja leefde tijdens Jeremia, kort na de belegering van Jeruzalem door Nebukadnezar. 588—583 v. Chr.

Ezechiël leefde en profeteerde gedurende de ballingschap der Joden. Hij was van priesterlijke afkomst. 595—537 v. Chr.

Haggai leefde na den terugkeer der Joden uit Babylonië. Hij werd door den Heer gezonden, om de Joden aan te sporen den tweeden tempel te Jeruzalem te voltoojen, omtrent 520 of 518 v. Chr.

Zacharia was een tijdgenoot en medearbeider van Haggai. Hij bekrachtigde de voorzeggingen der vroegere profeten aangaande den Messias.

Maleachi profeteerde ongeveer 120 jaren na den terugkeer der Joden uit Babel, 420 jaren vóór de geboorte van Jezus Christus. Hij was de laatste profeet des Ouden Testaments, 436—397 v. Chr.

Behalve deze profeten zijn onder anderen nog merkwaardig:

Ezra en Nehemia. De eerste was een ervaren Schriftgeleerde, die na de Babylonische gevangenschap met sommigen van de kinderen Israëls naar Jeruzalem trok. Nehemia was ook een joodsche balling, en schenker aan het hof van den Perzischen koning Arthahsasta. Nehemia kwam te Jeruzalem omstreeks dertien jaren na Ezra. 445 v. Christus.

GESCHIEDENISSEN VAN HET NIEUWE TESTAMENT.

§ 1. DE PRIESTER ZACHARIAS.

Luk. 1 vs. 5—25.

Korten tijd vóór de geboorte van Jezus Christus leefde er een oude priester, met name Zacharias. Zijne vrouw heette Elizabeth en was uit het priesterlijk geslacht van Aäron. Deze lieden waren beide vroom, wandelende in al de geboden en regten des Heeren onberispelijk. Tot hunne groote droefheid echter hadden zij geen kind, en wjl zij reeds verre op hunne dagen gekomen waren, hoopten zij ook bijna niet meer een kind te krijgen. Toen Zacharias op zekeren dag in den tempel offerde, verscheen hem een Engel des Heeren. Hierover werd Zacharias ontroerd en eene groote vrees viel op hem. De Engel zeide tot hem: Vrees niet, Zacharias, uw gebed is verhoord. Uwe vrouw Elizabeth zal u een zoon baren, dien gij Johannes zult heeten. Dat kind zal U tot blijdschap zijn, en velen zullen zich over zijne geboorte verblijden. Hij zal groot zijn voor den Heer, en met den Heiligen Geest vervuld worden. Hij zal velen der kinderen Israëls bekeeren tot den Heere, hunnen God. — En Zacharis zeide tot den Engel: waarbij zal ik dat weten, want ik ben oud, en mijne vrouw is verre op hare dagen gekomen? De Engel antwoordde: Gij zult zwijgen en niet kunnen spreken, tot op den dag dat deze dingen geschied zullen zijn. Zacharias ging stom uit den tempel, en bekwam het spraakvermogen niet weder dan op den dag, toen hem zijn zoon Johannes geboren werd.

LESSEN.

1. *Zacharias en zijne vrouw Elizabeth waren regtvaardig voor God.*

Daarom schonk hun de Heer ook eenen zoon, die tot blijdschap zou zijn van hunnen ouderdom.

2. *Johannes beteekent: God is genadig.*

Hoevele kinderen zijn er, die Johannes heeten; maar hoe weinigen bedenken het, dat God hun genadig wil zijn.

3. *Vrome lieden zijn somtijds zwak in het geloof.*

De priester Zacharias wilde eerst gelooven toen de Engel hem een teeken gaf.

Psalm 149 vs. 5.

Zoo zal de heerlijkheid der vromen
Op 't luisterrijkst te voorschijn komen;
Zoo schenkt Gods goedheid hun begeeren.
Lof zij den Heer der heeren!

VRAGEN.

Wanneer leefde de priester Zacharias?	Wat werd Zacharias hierover?
Wie was zijne vrouw?	Wat zeide de Engel?
Hoe leefden deze beide lieden?	Hoe zou het kind heeten?
Welke was de oorzaak hunner droefheid?	Wat zeide Zacharias?
Wie verscheen Zacharias in den tempel?	Welk teeken gaf hem de Engel?
	Is dit teeken ook vervuld?

§ 2. DE ENGEL BIJ MARIA.

Luk. 1 vs. 26—38.

In de zesde mand werd de Engel Gabriël gezonden naar de maagd Maria, die ondertrouwd was met een man, genaamd Jozef, uit den huize Davids. Deze woonde in Galilea, in de stad Nazareth. Toen de Engel bij haar kwam, zeide hij: wees gegroet, gij begenadigde! De Heer is met u, gij zijt gezegend onder de vrouwen. Als Maria den Engel zag, werd zij zeer ontroerd en dacht na hoedanig deze groetenis mogt zijn. Maar de Engel zeide vriendelijk: Vrees niet, Maria, gij hebt genade bij God gevonden. Hierop berigtte haar de Engel, dat God haar verkoren had de moeder Zijns Zoons te worden, want hij zeide tot haar: Zie, gij zult eenen zoon baren, en zijnen naam *Jezus* heeten. Deze zal groot zijn, en de Zoon des Allerhoogsten genaamd worden. Maria vroeg: Hoe zal dat wezen? De Engel openbaarde dit haar en zeide: De Heilige Geest zal over u komen en de kracht

des Allerhoogsten zal u overschaduwē. Daarom ook dit Heilige, dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden. — De Engel versterkte nog haar geloof door een voorbeeld, zeggende: Zie, uwe nicht Elizabeth is ook zelve zwanger van eenen zoon in haren ouderdom, want geen ding zal bij God onmogelijk zijn. Maria geloofde, en zeide tot den Engel: Zie ik ben de dienstmaagd des Heeren, mij geschiede naar uw woord. Ook verscheen de Engel aan Jozef, een timmerman, die met Maria ondertrouwd was, en zeide tot hem: wees niet bevreesd Maria tot u te nemen; want hetgeen in haar ontvangen is, dat is uit den Heiligen Geest: zij zal een zoon baren, en gij zult Zijn naam heeten Jezus, want Hij zal Zijn volk zalig maken van hunne zonden.

LESSEN.

1. *Geen ding zal bij God onmogelijk zijn.*

Zoo sprak de Engel. Hij verkondigde de komst van Jezus, den Zaligmaker, die eenmaal door Zijn bloed de zonde der wereld zou wegwischen.

2. *De Heer heeft den ootmoedige lief.*

Maria zeide: Zie, ik ben de dienstmaagd des Heeren. Daarom was zij ook verkoren de moeder van Jezus te zijn.

3. *Maria geloofde.*

Zeker had zij in de Schrift gelezen van eene maagd en van een kind, aan wiens heerschappij geen einde zou zijn. Jesaja 7 vs. 14 en 9 vs. 6.

Lofzang van Maria vs. 1.

Mijn ziel verheft Gods eer,
Mijn geest mag blij den Heer
Mijn Zaligmaker noemen;
Die in haar lagen staat,
Zijn dienstmaagd niet versmaadt
Maar van zijn gunst doet roemen.

VRAGEN.

Waarheen werd de Engel Gabriël gezonden?	Wat vroeg Maria?
Met wien was Maria ondertrouwd?	Wat openbaarde haar de Engel?
Waar woonde de maagd Maria?	Waarvoor nog versterkte de Heer haar geloof?
Hoe groette hij Maria?	Welk antwoord gaf Maria hierop?
Waarover dacht Maria na?	Aan wien verscheen de Engel nog meer?
Wat zeide de Engel?	Wie was die Jozef?
Wat berigtte de Engel haar?	Wat zeide de Engel tot Jozef?
Hoe luidde dit berigt?	

§ 3. MARIA BIJ ELIZABETH.

Lukas 1 vs. 39—56. — 1 v. Chr.

Korten tijd hierna reisde de maagd Maria naar het gebergte, in eene stad van Juda. Daar wilde zij hare nicht Elizabeth bezoeken. Als nu Maria in het huis van Zacharias kwam, groette zij Elizabeth, en toen Elizabeth de groetenis van Maria hoorde, werd zij vervuld met den Heiligen Geest, en riep: Gezegend zijt gij onder de vrouwen. Van waar komt dit, dat de moeder mijns Heeren tot mij komt? Zalig is zij die geloofd heeft; want de dingen, die haar van den Heere gezegd zijn, zullen volbragt worden. Toen zong Maria dezen lofzang: Mijne ziel maakt groot den Heere, en mijn geest verheugt zich in God, mijnen Zaligmaker: omdat Hij de nederheid Zijner dienstmaagd heeft aangezien; want zie, van nu aan zullen mij zalig spreken al de geslachten. Want groote dingen heeft aan mij gedaan Hij die magtig is, en heilig is Zijn naam. Zijne barmhartigheid is van geslachte tot geslachte over degenen die Hem vreezen. Hij heeft een krachtig werk gedaan door Zijnen arm; Hij heeft verstrooid de hoogmoedigen in de gedachten hunner harten; Hij heeft magtigen van de troonen afgetrokken, en nederigen heeft Hij verhoogd; hongerigen heeft Hij met goederen vervuld, en rijken heeft Hij ledig weggezonden. Hij heeft Israël, Zijnen knecht, opgenomen, opdat Hij gedachtig ware der barmhartigheid, gelijk Hij gesproken heeft tot onze Vadersen, Abraham en zijn kroost, in der eeuwigheid. — En Maria bleef bij Elizabeth omtrent drie maanden, daarna keerde zij weder tot haar huis.

LESSEN.

1. *Elizabeth zeide tot Maria: Zalig is zij, die geloofd heeft.*

Dit was een heerlijk woord, en geeft ons een bewijs hoe lief deze vrouwen den Heer hadden, wjl zij bij dit bezoek van de zaligheid des geloofs spraken.

2. *Maria zong een lofsied.*

Hoe weinigen doen dit! En hoe goed zou het zijn, indien wij steeds lofliederen ter eere Gods zongen, liever dan zoevele liedjes, die tot niets nut zijn.

Lofzang van Maria vs. 3.

Hoe heilig is Zijn naam!
 Laat volk bij volk te zaam
 Barmhartigheid verwachten;
 Nu Hij de Zaligheid,
 Voor die Hem vreest, bereidt,
 Door al de nageslachten.

VRAGEN.

Waarheen reisde de maagd Maria?	Wat zeide Elizabeth tot Maria?
Wie wilde zij bezoeken?	Hoe luidt de lofzang van Maria?
Wat deed Maria, toen zij in het huis van Zacharias kwam?	Hoe lang bleef Maria bij Eliza- beth?
Wat werd Elizabeth?	

§ 4. DE GEBORTE VAN JOHANNES DEN DOOPER.

Lukas 1 vs. 57—80. — 1 v. Chr.

De tijd werd vervuld dat Elizabeth baren zoude, en zij baarde eenen zoon. En allen, die rondom haar woonden, hoorende dat de Heere Zijne barmhartigheid grootelijks aan haar bewezen had, waren zeer verblijd. Op den achtsten dag kwamen zij om het kindeken te besnijden, en noemden het Zacharias, naar den naam zijns vaders. Maar de moeder van het kind zeide: Niet alzoo, maar hij zal Johannes heeten. Zij zeiden tot haar: Er is niemand in uwe maagschap, die met dien naam genoemd wordt. En zij wenkten zijnen vader, hoe hij wilde dat hij genoemd zou worden. Zacharias eischte een schrijftafeltje, en hij schreef daarop, zeggende: Johannes is zijn naam. En terstond werd zijne tong losgemaakt, en hij sprak, God lovende. Toen verwonderden zich allen, en er kwam eene groote vrees over allen die rondom woonden, zeggende: Wat zal toch dit kindeken wezen? En de hand des Heeren was met hem. Zijn vader, Zacharias, werd vervuld met den Heiligen Geest, en maakte een schoonen lofzang, die met deze woorden begint: Geloofd zij de Heer, de God Israëls.

LESSEN.

1. *Toen Elizabeth eene gelukkige moeder geworden was, verheugden er zich allen over, die rondom woonden.*

Zoo ook moeten wij ons verheugen, als het onzen vrienden welgaat.

2. *Geloofd zij de Heere, de God Israëls.*

Zoo ving de lofzang aan van Zacharias. Volgt dit voorbeeld na, in alles wat de Heere doet.

De Lofzang van Zacharias vs. 1.

Lof zij den God van Israël;
Den Heer, die aan Zijn erfvolk dacht,
En door zijn liefderijk bestel,
Verlossing heeft te weeg gebragt,
Een hoorn des heils heeft opgeregt!
't Geen Davids huis was toegezegd,
Dat wil Hij ons nu schenken;
Gelijk Gods trouw, van 's aardrijks ochtendstond,
Door der profeten wijzen mond,
Zich hiertoe aan de vaderen verbond.

VRAGEN.

Wat gebeurde er met Elizabeth?	Wat schreef hij op het schrijftafeltje?
Wie waren zeer verblijd?	Wat gebeurde er met zijne tong?
Waarom waren zij zoo verblijd?	Wat zeiden de menschen?
Wat gebeurde op den achtsten dag?	Met wien was Johannes?
Hoe noemden zij het kindeken?	Wat gebeurde er met Zacharias?
Wat zeide Elizabeth?	Wat maakte hij?
Maar wat zeiden de lieden?	Hoe begint de lofzang?
Wien wenkten zij?	
Wat eischte Zacharias?	

§ 5. DE GEBORTE VAN JEZUS CHRISTUS.

Lukas 2. — 1 j. Chr.

In die zelfde dagen ging er een gebod uit van den keizer Augustus, dat de geheele wereld beschreven zou worden. Deze eerste beschrijving geschiedde, als Cyrenius over Syrië stadhouder was. En zij gingen allen om beschreven te worden, een iegelijk naar zijne eigene stad. En Jozef ging ook op van Galilea, uit de stad Nazareth, tot de stad Davids, die Bethlehem genaamd wordt, omdat hij uit het huis en geslacht van David was, om beschreven te worden met Maria, zijne ondertrouwde vrouw, die bevrucht was. En het geschiedde als zij daar waren, dat de dagen vervuld werden, dat zij baren zoude. En zij baarde haren eerstgeboren zoon, en wond hem in doeken, en leide hem neder in de kribbe, omdat voor hen lieden geene plaats was in de herberg.

LESSEN.

1. *Het gebod ging uit van den keizer Augustus.*

Want het geheele Joodsche land was toen ter tijd onder de magt der Romeinen.

2. *Allen gingen om beschreven te worden.*

Dit wil zeggen: ieder moest zijnen naam, zijn geslacht, zijnen ouderdom en zijne bezittingen aangeven.

3. *Het kindeken Jezus werd in eene kribbe gelegd.*

De Heere Jezus verliet om onzentwil Zijnen hemeltroon, en werd een arm klein kind.

Psalm 98 vs. 1.

Zingt, zingt een nieuw gezang den Heere:

Dien grooten God, die wondren deed!

Zijn regterhand, vol sterkte en eere,

Zijn heilig arm wrocht heil na leed.

Dat heil heeft God nu doen verkonden;

Nu heeft Hij zijn gerechtigheid,

Zoo vlekkeloos en ongeschonden,

Voor 't heidendom ten toon gespreid.

VRAGEN.

Welk gebod liet de keizer Augustus uitgaan?

Wanneer geschiedde deze beschrijving?

Waarheen reisden de menschen?

Van waar kwam Jozef?

Waarheen begaf hij zich?

Waarom ging hij naar Bethlehem?

Wie ging met hem mede?

Wat gebeurde er toen zij te Bethlehem kwamen?

Wat baarde zij?

Waarin wond zij het kind?

Waarin legde zij het neder?

§ 6. DE HERDERS TE BETHLEHEM.

Lukas 2. — 1 j. Chr.

De geboorte van den Heere Jezus werd het allereerst aan arme herders medegedeeld. Deze waren in de omstreken van Bethlehem en hielden de nachtwacht over hunne kudde. Toen nu Jezus in den stal te Bethlehem geboren was, stond de Engel des Heeren bij deze herders. De heerlijkheid des Heeren omscheen hen, en zij vreesden met groote vreeze. Maar de engel zeide tot hen: Vreest niet, want ziet, ik verkondig u groote blijdschap, die al den volke wezen zal; namelijk dat u heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus de Heer, in de stad Davids. En dit zal u het teeken zijn: gij zult het kindeken vinden in doeken gewon-

den, en liggende in de kribbe. En van stonde aan was daar met den Engel eene menigte des hemelschen heirlegers, prijzende God, en zeggende: *Eere zij God in de hoogste hemelen, en vrede op aarde, in de menschen een welbehagen!* Toen nu de Engelen van hen weggevaren waren ten hemel, zeiden de herders tot elkander: Laat ons dan heengaan naar Bethlehem, en laat ons zien het woord dat daar geschied is, hetwelk de Heer ons heeft kond gedaan. En zij kwamen met haaste, en vonden Maria en Jozef, en het kindeken liggende in de kribbe. En als zij het gezien hadden, maakten zij alom bekend het woord, dat hun van dit kindeken gezegd was. En allen, die het hoorden, verwonderden zich over hetgeen hun van de herders gezegd werd. Doch Maria bewaarde deze woorden alle te zamen, overleggende die in haar hart. En de herders keerden wederom, verheerlijkende en prijzende God.

LESSEN.

1. *De Engel zeide tot de herders: U is heden geboren de Zaligmaker.*

Dit is wel de belangrijkste tijding geweest, die ooit aan de wereld gebragt is.

2. *De menigte des hemelschen heirlegers zongen: Eere zij God in de hoogste hemelen, en vrede op aarde, in de menschen een welbehagen.*

Dit is wel de schoonste muziek geweest, die ooit gehoord werd.

3. *Toen de herders te Bethlehem kwamen, zagen zij aldaar het kindeken Jezus.*

Dit is zeker wel het heerlijkste geweest, dat er ooit op aarde te zien was.

Psalm 148 vs. 5.

Looft, looft, met ware erkentenis,
 Zijn naam, die hoog verheven is;
 Dewijl zijn wondre Majesteit
 Door aard en hemel is verspreid!
 Hij wou den hoorn, zoo vol vermogen,
 Den roem van Israël verhoogen:
 Dat woont bij Hem, 't heeft zingensstof,
 Looft God, zingt eeuwig 's Heeren lof.

VRAGEN.

Wie vernam het eerste dat de Heere Jezus geboren was?	Was de Engel geheel alleen?
Waar waren deze herders?	Wat zongen de Engelen?
Wie bragt hun deze tijding?	Wat deden toen de herders?
Waren zij niet verschrikt?	Wie vonden zij te Bethlehem?
Welken troost gaf hun de Engel?	Behielden zij deze blijde tijding voor zich?
Welke blijde boodschap ontvingen de herders?	Wat zeiden de lieden er van?
Welk teeken gaf hun de Engel?	Wat deed Maria hierbij?
	Waar bleven de herders?

§ 7. JEZUS EN SIMEON IN DEN TEMPEL.

Lukas 2 vs. 21—40. — 1 j. Chr.

Als acht dagen vervuld waren, dat men het kindeken zou besnijden, werd zijn naam genoemd Jezus, welke genoemd was van den Engel, eer Hij in het ligchaam ontvangen was. En als zes weken verlopen waren, bragten Jozef en Maria het kindeken naar Jeruzalem, om Hem naar de wet des Heeren voor te stellen, en een paar tortelduiven of twee jonge duiven te offeren. Terwijl Jozef en Maria in den tempel waren, kwam ook Simeon door den Geest aldaar. Deze Simeon was regtvaardig en godvreezende, verwachtende de vertroosting Israëls, en de Heilige Geest was op hem. En hem was eene Goddelijke openbaring gedaan door den Heiligen Geest, dat hij den dood niet zien zou, eer hij den Christus des Heeren zou zien. Toen nu Simeon het kindeken Jezus in den tempel zag, nam hij het in zijne armen, en loofde God, zeggende: Nu laat Gij, Heere, Uw dienstknecht gaan in vrede, naar Uw woord. Want mijne oogen hebben Uwe zaligheid gezien, die Gij bereid hebt voor al de volken; een licht tot verlichting der heidenen, en tot heerlijkheid van Uw volk Israël. Daarna zegende Simeon Jozef en Maria, en zeide tot Maria: Zie, deze wordt gezet tot een val en opstanding van velen in Israël, en tot een teeken dat weder-sproken zal worden. En een zwaard zal door uwe eigene ziel gaan, opdat de gedachten uit vele harten geopenbaard worden.

En het kindeken wies op, en werd gesterkt in den Geest en vervuld met wijsheid; en de genade Gods was over Hem.

LESSEN.

1. Jezus werd op den achtsten dag besneden.

Dit had de Heere God in het Oude Testament bevolen, en Jezus was gekomen om de geheele wet te vervullen.

2. Een zwaard zou door de ziel van Maria gaan.

Deze profetie zou Maria in waarheid vervuld zien, als haar zoon Jezus aan het kruis hing. Dit zou haar zielesmart veroorzaken.

3. Simeon loofde God.

Dit mogt hij ook wel doen, want zijne oogen hadden de zaligheid des Heeren gezien.

De Lofzang van Simeon vs. 1.

Nu laat Gij, Heer! uw knecht,
Naar 't woord, hem toegezegd.
Thans henengaan in vrede:
Nu hij uw zaligheid,
Zoo lang door hem verbeid,
Gezien heeft op zijn bede.

VRAGEN.

Wanneer werd Jezus besneden?	Wie was Simeon?
Hoe werd zijn naam genoemd?	Wat verwachtte hij?
Waarom werd Hij zoo genoemd?	Wat was aan hem gedaan?
Wanneer bragten Jozef en Maria het kindeken naar Jeruzalem?	Wat deed Simeon, toen hij het kindeken zag?
Wat deden zij in Jeruzalem?	Wat zeide hij tot Maria?
Wie kwam ook in den tempel?	Wat werd er van het kindeken?

§ 8. DE WIJZEN UIT HET OOSTEN.

Matth. 2 vs. 1—12. — 1 na Chr.

Toen nu Jezus geboren was te Bethlehem in het Joodsche land, in de dagen van den koning Herodes, kwamen eenige Wijzen uit het Oosten te Jeruzalem, zeggende: waar is de geboren Koning der Joden? Wij hebben zijne ster gezien in het Oosten, en zijn gekomen om Hem te aanbidden. Toen dit de koning Herodes hoorde, werd hij ontroerd en geheel Jeruzalem met hem. En bijeen vergaderd hebbende al de overpriesters en schriftgeleerden des volks vraagde hij hun waar

Christus zou geboren worden? En zij zeiden tot hem: te Bethlehem, in Judea. Dit bewezen zij uit den profeet Micha, die gezegd heeft: Gij Bethlehem, gij land Juda, zijt gij klein om te wezen onder de duizenden van Juda? Uit u zal Mij voortkomen die een Heerscher zal zijn in Israël. Toen liet Herodes de Wijzen heimelijk roepen, en vernam naarstiglijk den tijd wanneer de ster verschenen was. En hen naar Bethlehem zendende, zeide hij: Gaat henen, en onderzoek naarstiglijk naar dat kindeken, en als gij het zult gevonden hebben, boodschapt het mij, opdat ik ook kome en het aanbidde. Toen de Wijzen den koning gehoord hadden, zijn zij naar Bethlehem gereisd. En zie, de ster die zij in het Oosten gezien hadden, ging hen voor, tot dat zij kwam en stond boven de plaats waar het kindeken was. En als zij de ster zagen, waren zij zeer verheugd. En zij gingen in het huis, en vonden het kindje, met Maria zijne moeder, en nedervallende baden zij het aan. En hunne schatten opengedaan hebbende, bragten zij Hem geschenken, goud, wierook en myrrhe. En God beval in eenen droom, dat zij niet wederkeeren zouden tot Herodes. Daarom vertrokken zij langs eenen anderen weg naar hun land.

LESSEN.

1. *De Wijzen uit het Oosten leeren ons hoe wij tot Jezus zullen gaan.*

Want zij werden door eene ster tot Christus geleid, wij moeten ons door het woord van God tot Hem laten brengen.

2. *Wij moeten den Heere Jezus aanbidden.*

De Wijzen vielen voor den Heere Jezus neder, Hem aanbiddende; zoo ook kunnen wij altijd tot Christus komen en Hem aanbidden.

3. *Wij moeten den Heere Jezus ook geschenken brengen.*

Namelijk geen goud of zilver, maar ons eigen hart.

Psalm 72 vs. 6.

Ja, elk der vorsten zal zich buigen,
 En vallen voor Hem neer;
 Al 't heidendom zijn lof getuigen,
 Dienstvaardig tot zijn eer.
 't Behoeftig volk, in hunne nooden,
 In hun ellend' en pijn
 Gansch hulpeloos tot Hem gevloeden,
 Zal Hij ten redder zijn.

VRAGEN.

Waar werd Christus geboren?
 Onder wiens regering?
 Wie kwamen er te Jeruzalem?
 Wat vroegen zij?
 Wat hadden zij gezien?
 Wat zeide Herodes hiervan?
 Wie liet Herodes bijeenvergaderen?
 Wat wilde hij van hen weten?
 Wat antwoordden zij hem?
 Uit welken profeet bewezen zij dit?
 Hoe luidt die tekst?

Wat sprak Herodes heimelijk tot de Wijzen?
 Waarheen zond hij hen?
 Welk voorwendsel gaf hij aan?
 Wat deden toen de Wijzen?
 Hoe vonden zij den weg naar Bethlehem?
 Wat waren zij, toen zij de ster zagen?
 Wat vondenzij in het huis?
 Vereerden zij het kind?
 Wat gaven zij aan Jezus?
 Wat beval God in eenen droom?
 Gingen zij weder naar Herodes?

§ 9. DE VLUGT NAAR EGYPTEN EN DE KINDERMOORD.

Matth. 2 vs. 13—23.

Toen nu de Wijzen vertrokken waren, verscheen de Engel des Heeren aan Jozef in den droom, en beval hem, dat hij het kindeken Jezus en zijne moeder tot zich nemen en naar Egypte vlieden moest, om daar te blijven totdat hem een andere weg zou gewezen worden. Dit zeide hem de Engel, wijl Herodes het kindeken Jezus zocht te dooden. Jozef deed wat de Engel hem bevolen had; hij nam het kindeken en zijne moeder in den nacht, en vertrok naar Egypte. Intuschen merkte de koning Herodes, dat hij door de Wijzen bedrogen was, want zij kwamen niet weder naar Jeruzalem, gelijk zij hem beloofd hadden. Toen werd Herodes toornig en liet alle kinderen binnen Bethlehem en al deszelfs landpalen van twee jaar en daaronder ombrengen; want hij dacht dan onder deze kinderen het kindje Jezus te treffen, wijl hij van de Wijzen vernomen had, dat de geboren Koning der Joden hoogstens twee jaar oud zijn kon. Een jaar later stierf deze koning Herodes aan eene afschuwelijke ziekte. Andermaal verscheen de Engel des Heeren aan Jozef in den droom, in Egypte, zeggende: Sta op, neem het kindeken en zijne moeder tot u, en trek in het land Israëls; want zij zijn gestorven, die de ziele des kindekens zochten. Dit deed Jozef, en trok op Gods bevel naar de stad Nazareth, waar de Heere Jezus ook is opgevoed.

LESSEN.

1. *De Engel des Heeren verscheen aan Jozef in den droom.*
Hieruit zien wij dat wij wakende en slapende in de hand des Heeren zijn.

2. *De Heer kent de geheimste gedachten der menschen.*
Hij wist welk een boos voornemen Herodes had, en hoewel er zoovele kleine kinderen vermoord werden, verkreeg de goddelooze koning toch zijn zin niet, en spoedig daarna stierf hij aan eene vreeselijke ziekte.

3. *De Zoon des menschen moet veel lijden.*
De Zoon des menschen, zoo noemde zich de Heere Jezus, heeft wel den lijdensweg bewandeld. Van de kribbe af te Bethlehem, tot aan het kruis te Golgotha was zijn leven een gedurig lijden.

Psalm 37 vs. 18.

Ik heb het lot eens dwinglands waargenomen;
Hij breidde zich verbazend uit in 't rond,
Gelijk een boom, die, tot zijn kracht gekomen,
Op 't weligst groent, geplant in eigen grond;
Maar 'k zocht welhaast vergeefs die plaag der vromen,
Hij was niet meer, hoe vast hij eertijds stond.

VRAGEN.

Wat gebeurde er toen de Wijzen vertrokken waren?	Waarom was hij van de Wijzen bedrogen?
Wat beval de Engel aan Jozef?	Wat liet Herodes te Bethlehem doen?
Hoe lang moest Jozef in Egypte blijven?	Waarom liet hij de kinderen doodden?
Waarom moest hij vlugten?	Wanneer stierf Herodes?
Wat deed Jozef?	Van wien hoorde Jozef dit?
Wat merkte Herodes intusschen?	Wat zeide de Engel tot Jozef?
	Waar ging Jozef wonen?

§ 10. DE TWAALFJARIGE JEZUS IN DEN TEMPEL.

Lukas 2 vs. 41—52. — 12 na Chr.

De ouders van den Heere Jezus reisden alle jaar naar Jeruzalem op het Paaschfeest. Toen nu de Heere Jezus twaalf jaar oud was, namen zijne ouders Hem mede naar Jeruzalem, naar de gewoonte des feestdags. En toen de dagen voleindigd waren en zij weder naar huis gingen, bleef

het kindeken Jezus te Jeruzalem en Jozef en zijne moeder wisten het niet. Zij meenden echter dat Hij onder het gezelschap op den weg was, en gingen eene dagreize, en zochten Hem onder de magen en bekenden. En als zij Hem niet vonden, keerden zij naar Jeruzalem, en zochten Hem. Na drie dagen vonden zij Hem in den tempel, in het midden der leeraren, hen hoorende en hen ondervragende. En allen, die Hem hoorden, ontzettekeden zich over zijn verstand en zijne antwoorden. Toen Hem nu zijne ouders zagen, werden zij verlegen, en zijne moeder zeide tot Hem: mijn kind, waarom hebt Gij ons zoo gedaan? Zie, uw vader en ik hebben U met angst gezocht. Maar Jezus zeide tot hen: Waarom hebt gij Mij gezocht? Wist gij niet dat Ik moest zijn in de dingen mijns Vaders? En zij verstonden het woord niet dat Hij tot hen sprak. En Hij ging met hen af, en kwam te Nazareth, en was hun onderdanig. Zijne moeder echter bewaarde al deze dingen in haar hart. En Jezus nam toe in wijsheid, en in grootte, en in genade bij God en de menschen.

LESSEN.

1. *De ouders van Jezus namen hun kind mede naar het Paaschfeest.*

Dit waren dus regt vrome ouders, die hun kind mede namen naar Gods huis. Vele ouders doen dit niet.

2. *De twaalfjarige Jezus zat in den tempel midden onder de leeraren.*

Vele kinderen gaan liever des Zondags langs de straten om daar te spelen. Daar leeren zij weinig goeds.

3. *De twaalfjarige Jezus zat in het midden der leeraren, hen hoorende en ondervragende.*

Hoe vele kinderen kennen op hun twaalfde jaar nog niet eens de hoofdwaarheden van het Christendom, en kunnen derhalve nooit met een leeraar spreken.

Psalm 84 vs. 5.

O God! die ons ten schilde zijt,
 En ons voor alle ramp bevrijdt,
 Aanschouw toch uw gezalfden koning,
 Eén dag is in uw huis mij meer
 Dan duizend daar ik U ontbeer.
 'k Waar liever in mijns Bondsgods woning
 Een dorpelwachter, dan gewend
 Aan d' ijdele vreugd in 's boozen tent.

VRAGEN.

Waarheen reisden de ouders van Jezus ieder jaar?	Wat deed Jezus in den tempel?
Wanneer namen zij Jezus mede?	Wat zeiden allen die Hem hoorden?
Wat gebeurde er op de terugreis?	Wat zeide de moeder van Jezus tot Hem?
Waar dachten zij dat Jezus was?	Wat antwoordde Jezus?
Waar zochten Hem zijne ouders?	Hoe gedroeg zich Jezus?
Waar vonden zij hem eindelijk?	

§ 11. JOHANNES DE DOOPER.

Matth. 3 vs. 1—12.

Johannes de Dooper begon te prediken in de woestijn en het Joodsche land. Aldus werd de spreuk van den profeet Jesaja vervuld: de stem des roependen in de woestijn: bereidt den weg des Heeren, maakt zijne paden regt. Deze Johannes droeg een kleed van kemelshaar en een lederen gordel om zijne lendenen. Zijne spijs was sprinkhanen en wilden honig. Het begin zijner prediking was deze: bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen. En tot hem gingen uit de inwoners van Jeruzalem, en geheel Judea, het gansche land rondom de Jordaan. Zij beleden hunne zonden en lieten zich van hem doopen in de Jordaan. Toen hij nu vele Farizeën en Sadduceën tot zijnen doop zag komen, zeide hij tot hen: Gij adderen-gebroedsel, wie heeft u aangewezen te vlieden van den toekomenden toorn. Brengt vruchten voort der bekeering waardig. Hij waarschuwde hen verder, dat zij er zich niet op moesten verlaten, dat zij van Abraham afstamden, en dat God hen deswege niet kon verstooten; want, zeide hij, ik zeg u dat God zelfs uit deze steenen Abraham kinderen verwekken kan. Ten laatste vergeleek Johannes de onboetvaardige zondaren bij de onvruchtbare boomen, en zeide: de bijl is alreeds aan den wortel der boomen gelegd: alle boom dan, die geene goede vrucht voortbrengt, wordt uitgebouwen en in het vuur geworpen.

LESSEN.

1. *Die godzalig wil wandelen, moet met de ware boete beginnen.*

Want Johannes begint zijne prediking aldus: Bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen.

2. *Johannes zeide: Brengt vruchten voort der bekeering waardig.*

Daarom moet onze boete en bekeering zoo zijn dat zij vruchten voortbrengt.

3. *Johannes zeide: alle boom, die geene goede vrucht voortbrengt, wordt uitgehouwen en in het vuur geworpen.*

Dus zien wij welk een einde een onboetvaardig zondaar neemt: hij wordt in het helsche vuur geworpen.

Psalm 37 vs. 14.

Wijk af van 't kwaad, en sta, met al uw krachten
 Het goede voor, in weldoen onvermoeid;
 Woon eeuwig hier in late nageslachten;
 Want God, die 't regt, waardoor zijn Heilrijk bloeit,
 Op 't hoogst bemint, bewaart hen, die 't betrachten,
 Maar 't godloos zaad wordt door Hem uitgeroeid.

VRAGEN.

Waar predikte Johannes de Dooper?	Hoe ontving Johannes de Farizëen en Sadduceën?
Wat werd hierdoor vervuld?	Welke vermaning en waarschuwing gaf hij hun?
Welke kleeding droeg Johannes?	Waarom moesten de Joden zich niet op Abraham verlaten?
Wat at hij?	Waarbij vergeleek Johannes de onboetvaardige zondaars?
Hoe begon zijne prediking?	Wat zeide hij van de onvruchtbare boomen?
Wie kwamen tot Johannes in den Doop?	
Wat begeerden zij van Johannes?	

§ 12. DE DOOP VAN JEZUS CHRISTUS.

Matth. 3. Mark. 1: 9. Luk. 3. Joh. 1. — 30 na Chr.

Toen Johannes aan de Jordaan doopte, kwam de Heere Jezus tot hem, om van hem gedoopt te worden. Johannes weigerde hem zeer, zeggende: Mij is noodig van U gedoopt te worden. Maar Jezus antwoordde: Laat nu af; want aldus betaamt ons alle gerechtigheid te vervullen. Toen liet Johannes van Jezus af. En Jezus gedoopt zijnde, klom terstond op uit het water, en bad. En zie de hemelen werden geopend. En de Heilige Geest daalde als eene duive neder, en kwam op den Heere Jezus. Ook kwam er eene stem uit de hemelen, zeggende: Deze is Mijn Zoon, Mijn Geliefde,

in welken Ik mijn welbehagen heb. Hierdoor werd Johannes overtuigd, dat deze Jezus de Heiland der wereld was. Want de Heere God had tot Johannes gezegd: Op welken gij den Geest zult zien nederdalen, en op Hem blijven, deze is het, die met den Heiligen Geest doopt. Johannes getuigde ook voor al het volk van Jezus, toen hij des anderen daags Jezus weder tot zich zag komen, en zeide: Zie, het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt.

Omstreeks dien tijd trad Jezus in zijn dertigste jaar. Het volk echter hield Hem slechts voor den zoon van Jozef van Nazareth.

LESSEN.

1. *Johannes wees met zijnen vinger op Jezus, en zeide: Zie het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt.*

Gij en ik behooren tot deze wereld: Dus heeft het Lam Gods uwe en mijne zonden gedragen.

2. *Aan de Jordaan werd de Heilige Drieëenheid openbaar.*

Want God de Zoon stond in het water; God de Heilige Geest zweefde in de lucht; en God de Vader riep uit den Hemel.

Psalm 71 vs. 10.

Mijn hart zal steeds op U vertrouwen;
Mijn mond vindt, tot uw' lof,
Gedurig ruimer stof,
En zal uw regt en heil ontvouwen;
Schoon ik de reeks dier schatten
Kan tellen noch bevatten!

VRAGEN.

Van wien wilde Jezus zich laten doopen? Hoe verontschuldigde zich Johannes? Welk antwoord gaf Jezus? Wat gebeurde er bij den doop? Wie daalde uit den hemel neder? Welk eene stem kwam uit den hemel?	Waarvan werd Johannes overtuigd? Welk teeken had God hem gegeven? Wat zeide Johannes tot het volk, toen hij Jezus zag? Hoe oud was toen de Heere Jezus? Voor wien werd Jezus door het volk gehouden?
--	--

§ 13. DE VERZOEKING VAN JEZUS DOOR DEN DUIVEL.

Matth. 4. Mark. 1 en Luk. 4. — 30 na Chr.

Toen werd Jezus van den Geest weggeleid in de woestijn, om daar van den duivel verzocht te worden. En als Jezus veertig dagen en veertig nachten gevast had, hongerde Hem ten laatste. En de verzoeker trad tot Hem, en zeide: Indien Gij Gods Zoon zijt, zeg dat deze steenen brooden worden. Jezus antwoordde: Er is geschreven: de mensch zal bij brood alleen niet leven, maar bij alle woord, dat uit den mond Gods uitgaat. Deut. 8 vs. 3. Toen nam Hem de duivel naar de heilige stad, en stelde Hem op de tinne des tempels, en zeide: Indien Gij Gods Zoon zijt, werp U zelve nederwaarts. De duivel kende ook de Schriften en beriep zich daarbij op eenen tekst uit de Psalmen, en wel uit Ps. 91 vs. 11: Hij zal zijnen Engelen van U bevelen, dat zij U op de handen zullen dragen, opdat Gij niet te eeniger tijd uwen voet aan eenen steen stoot. Jezus zeide tot den duivel: Er is wederom geschreven: Gij zult den Heere, uwen God, niet verzoeken. Deut. 6 vs. 16. Eindelijk nam de duivel Hem mede op een zeer hoogen berg, en toonde Hem al de koninkrijken der wereld en hunne heerlijkheid, zeggende daarbij: Al deze diingen zal ik U geven, indien Gij nedervallende mij zult aanbidden, want zij zijn mij overgegeven, en ik geef ze wien ik wil. Toen zeide Jezus: ga weg, Satan, want er staat geschreven: den Heere, uwen God, zult gij aanbidden, en Hem alleen dienen.

Toen liet de duivel van Hem af, en zie, de Engelen zijn toegekomen, en dienden Hem.

LESSEN.

1. *De duivel haalde den tekst aan: Hij zal zijnen engelen van U bevelen, dat zij U bewaren.*

Dit woord staat wel in den Bijbel, maar er volgt: op al uwe wegen. Dit liet de duivel weg.

2. *De duivel heeft den Heere Jezus wel zeer verzocht, maar hij heeft toch van Hem moeten wijken.*

Gebed des Heeren vs. 8.

Verlos ons uit des boozen magt,
Bescherm en sterk ons door uw kracht;
Wij zijn toch zwak, zijn sterkte is groot;
Dus zijn we elk oogenblik in nood;
Hier komt nog vleesch en wereld bij;
Ai, sterk ons dan, en maak ons vrij.

VRAGEN.

Door wien werd Jezus naar de woestijn geleid?	Jezus op de tinne des tempels stond?
Tot welk doel begaf zich Jezus daar?	Op welken tekst beriep zich de duivel?
Hoe lang heeft Jezus daar gevestigd?	Maar welk woord zeide de Heere Jezus eindelijk?
Wie trad tot Hem?	Wat toonde Hem de duivel daar?
Wat zeide de verzoeker tot Jezus?	Welk een voorstel deed de duivel?
Wat antwoordde Jezus?	Wat antwoordde Jezus?
Wat zeide de duivel, toen de Heere	Hoe liep deze verzoeking af?

§ 14. DE TWAALF APOSTELN EN DE BERGREDE.

Matth. 2. Mark. 3. Luk. 5. — 30 na Chr.

In die dagen ging Jezus uit naar eenen berg, om te bidden, en Hij bleef den nacht over in het gebed tot God. En als het dag geworden was, riep Hij zijne discipelen tot zich en verkoos er twaalf, die Hij ook Apostelen noemde, opdat zij met Hem zouden zijn, en opdat Hij hen zou uitzenden om te prediken, De namen dezer twaalf Apostelen zijn: *Simon Petrus, Andreas, Jakobus Johannes, Filippus, Bartholomeus, Mattheus, Thomas, Jakobus de zoon van Alpheus, Simon Zelotes, Judas de zoon van Jakobus, en Judas Iskarioth, die den Heere Jezus verraden heeft.*

Daarna klom de Heere Jezus op eenen berg, en als Hij nedergezeten was, kwamen zijne discipelen tot Hem. En Jezus de menigte menschen om Hem heen ziende, hield eene lange rede, die men de Bergrede noemt. Deze Bergrede vindt men onder anderen in het Evangelie van Mattheus van het vijfde tot het zevende Hoofdstuk. Eenige van de woorden, die de Heer bij deze gelegenheid sprak zijn:

Zalig zijn de armen van geest, want hunner is het Koninkrijk der hemelen. Zalig zijn die treuren, want zij zullen vertroost worden. Zalig zijn de zachtmoedigen, want zij zullen het aardrijk beërven. Zalig zijn die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden. Zalig zijn de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden. Zalig zijn de reinen van harte, want zij zullen God zien. Zalig zijn de vreedzamen, want zij zullen Gods kinderen genaamd worden. Zalig zijt gij, als u de menschen smaden, en vervolgen, en liegende alle kwaad tegen u spreken, om mijnentwil. Hebt uwe vijanden lief; zegent hen, die u vervloeken; doet wel dengenen die u haten; en bidt voor degenen, die u geweld doen en vervolgen; opdat gij moogt kinderen zijn van uwen Vader, die in de Hemelen is; want Hij doet zijne zon opgaan over boozen en goeden, en regent over regtvaardigen en onregtvaardigen. En als gij bidt, gebruikt geen ijdel verhaal van woorden, gelijk de heidenen, want zij meenen dat zij door hunne veelheid van woorden zullen verhoord worden. Gij dan bidt aldus:

Onze Vader, die in de hemelen zijt, Uw naam worde geheiligd; Uw koninkrijk kome; Uw wil geschiede gelijk in den hemel, alzoo ook op de aarde. Geef ons heden ons dagelijksch brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onzen schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den booze. Want uw is het Koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid, in der eeuwigheid, Amen.

Bidt, en u zal gegeven worden, zoekt, en gij zult vinden; klopt, en u zal opengedaan worden. Alle dingen, die gij wilt dat u de menschen zouden doen, doet gij hun ook alzo. Gaat in door de enge poort, want wijd is de poort, en breed is de weg, die tot het verderf leidt, en velen zijn er die door denzelven ingaan; want de poort is eng en de weg is naauw, die tot het leven leidt, en weinigen zijn er, die denzelven vinden. Niet een iegelijk, die tot Mij zegt: Heere! Heere! zal ingaan in het Koninkrijk der hemelen, maar die doet den wil mijns Vaders, die in de hemelen is.

LESSEN.

1. *De Heere Jezus koos twaalf Apostelen, en deze waren bijna allen geringe lieden en visschers.*

Hieruit ziet men dat de Heer het geringe aanziet en dat

men niet rijk behoeft te zijn om door Jezus aangenomen te kunnen worden.

2. *De Heer klom op eenen berg.*

Daar zat de Heere Jezus als een Koning te midden van zijn volk, en wees hun den weg aan om tot zijn Koningrijk te komen.

3. *Gaat in door de enge poort.*

Dit is de eenige voorwaarde, waardoor men burger wordt van Jezus Koningrijk.

Psalm 25 vs. 5.

Loutre goedheid, liefdekoorden,
 Waarheid zijn des Heeren paën
 Hun, die zijn verbond en woorden
 Als hun schatten gadeslaan.
 Wil mij, uwen naam ter eer,
 Al mijn euveldaân vergeven;
 Ik heb tegen U, o Heer!
 Zwaar en menigmaal misdreven.

VRAGEN.

Waarheen ging Jezus om te bidden?	Hoe heeten de Apostelen?
Hoe lang bad Hij?	Waarheen ging de Heer daarna?
Wat riep Jezus, toen het dag geworden was?	Wie kwamen tot Hem?
Hoe velen verkoos Hij er?	Wat hield de Heer?
Hoe noemde Hij ze?	Hoe noemt men deze rede?
Waartoe koos de Heere Jezus deze Apostelen?	Waar vindt men deze bergrede?
	Noem eens eenige van Jezus woorden?
	Hoe luidt het gebed?

§ 15. DE BRUILOFT TE KANA.

Joh. 2 vs. 1—11. — 30 na Chr.

Daarna was er eene bruiloft te Kana in Galilea. De moeder van Jezus was aldaar en Jezus en zijne discipelen waren ook genoodigd. Het gebeurde nu dat er wijn ontbrak, en de moeder van Jezus, die dit bemerkte, zeide tot Hem: zij hebben geen wijn. Jezus zeide tot haar: Vrouw, wat heb Ik met u te doen? Mijne ure is nog niet gekomen. Waarmede Jezus wilde zeggen: Ik weet den regten tijd wel, want mijn oog gaat over alles. Dit wist zijne moeder dan ook, en daarom zeide zij tot de dienaars: Zoo wat Hij u zal zeggen, doet dat. En aldaar waren zes groote steenen

waterkruiken. Jezus zeide: Vult de vaten met water. En toen dit geschied was, zeide Jezus: Schept nu, en brengt het den hofmeester. Als nu de hofmeester het water, dat wijn geworden was, geproefd had, zeide hij tot den bruidegom: Alle man zet eerst den goeden wijn op, en daarna den minderen, maar gij hebt den goeden wijn tot nu toe bewaard. Dit zeide hij, wijl hij niet wist dat de Heere Jezus het water in wijn veranderd had.

LESSEN.

1. *Mijne ure is nog niet gekomen.*

De Heere Jezus weet altijd den besten tijd, wanneer wij hulp noodig hebben.

2. *Jezus veranderde water in wijn.*

Derhalve bewees Hij hier, dat Hij en de Vader één was, en dat alle dingen door Hem geschapen zijn. Want wie geeft het sap aan de druiven en doet den beker overvloeijen?

Psalm 111 vs. 2.

Des Heeren werken zijn zeer groot;
Wie ooit daarin zijn lust genoot,
Doorzoekt die ijvrig en bestendig.
Zijn doen is enkel majesteit,
Aanbiddelijke heerlijkheid,
En zijn gerechtigheid onendig.

VRAGEN

Waar was de Bruiloft?	Wat bevond zich aldaar?
Wie waren daar genoodigd?	Wat zeide Jezus tot de dienaars?
Wat zeide de moeder van Jezus tot Hem?	Aan wien moesten zij het brengen?
Wat antwoordde Hij haar?	Wie proefde den wijn?
Wat wilde Jezus hiermede zeggen?	Wat zeide hij?
Wat zeide de moeder tot de dienaars?	Waarom zeide hij dit?

§ 16. DE SAMARITAANSCH E VROUW.

Joh. 4. — 30 na Chr.

Niet ver van de stad Sichar, in Samaria, was een put. Jezus, vermoeid zijnde van de reis, zat neder naast de fontein. Er kwam eene vrouw uit Samaria om water te putten. Jezus zeide tot deze vrouw: Geef Mij te drinken;

want zijne discipelen waren heengegaan in de stad om spijze te koopen. De Samaritaansche vrouw zeide: Hoe begeert Gij, die een Jood zijt, te drinken van mij, die eene Samaritaansche vrouw ben? — Want de Joden houden geene gemeenschap met de Samaritanen. Jezus antwoordde: Indien gij de gave Gods kendet, en wie Hij is, die tot u zegt: Geef Mij te drinken, zoo zoudt gij van Hem hebben begeerd, en Hij zou u levend water gegeven hebben. Ieder, die van dit water drinkt, dat Ik Hem geven zal, dien zal in eeuwigheid niet dorsten! — De vrouw zeide: Heere, geef mij dat water, opdat mij niet dorste, en ik hier niet moet komen om te putten. Jezus zeide: Ga heen, roep uwen man, en kom hier. De vrouw antwoordde: Ik heb geen man. Jezus zeide: gij hebt wel gezegd, ik heb geen man; want gij hebt vijf mannen gehad, en dien gij nu hebt, is uw man niet. Toen zeide de vrouw: Heere! ik zie dat Gij een profeet zijt. Onze vaderen hebben op dezen berg aanbeden, en gijlieden zegt, dat te Jeruzalem de plaats is, daar men aanbidden moet. Jezus zeide tot haar: Vrouwe, geloof Mij, de ure komt, wanneer gij noch op dezen berg, noch te Jeruzalem den Vader zult aanbidden; maar de ure komt en is nu, wanneer de ware aanbidders den Vader aanbidden zullen in geest en waarheid. Want de Vader zoekt dezulken, die Hem alzoo aanbidden. God is een Geest, en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in Geest en in waarheid. De vrouw zeide daarop: Ik weet dat de Messias komt, die genaamd wordt Christus: wanneer die zal gekomen zijn, zoo zal Hij ons alle dingen verkondigen. Jezus zeide tot haar: Ik ben het, die met u spreek. Toen verliet de vrouw haar watervat, en ging naar de stad, en zeide tot de lieden: Komt, ziet een mensch, die mij gezegd heeft alles, wat ik gedaan heb: is deze niet de Christus? Zij dan gingen uit de stad, en kwamen tot Jezus. En velen geloofden in Hem, om het woord der vrouw, en nog veel meer om zijns woords wil. En zij baden Hem, dat Hij bij hen bleve, en Jezus bleef twee dagen bij hen.

LESSEN.

1. *De Joden en Samaritanen waren groote vijanden.*

Want de Samaritanen waren in den beginne afgodendienaars, die eerst later de vijf boeken van Mozes aannamen, en eenen tempel stichtten op den berg Gerizim.

2. *Jezus sprak bij de fontein van het water des levens.*

Dit moeten wij ook navolgen. Wij moeten van alle gelegenheden gebruik maken om een goed woord te spreken. Bij voorbeeld, als wij van een akker spreken, kunnen wij wijzen op het zaad van het Goddelijk woord; — van eenen boom, — dan kunnen wij denken aan de vruchten der boete en bekeering, enz.

3. *De Samaritaansche vrouw bragt de inwoners der stad tot Jezus.*

Zoo moeten ook wij, als wij den Heer kennen, van Hem tot anderen spreken, als van het eenige heil dat op aarde en in den hemel is.

Psalm 36 vs. 3.

Bij U, Heer! is de levensbron,
 Uw licht doet, klaarder dan de zon,
 Ons 't heuglijk licht aanschouwen.
 Wees die U kennen mild en goed,
 En toon de opregten van gemoed
 Uw regt, waar ze op vertrouwen.
 Dat mij nooit trotsche voet vertrapp',
 Noch booze hand in ballingschap
 Ellendig om doe zwerven!
 Daar zijn de werkers van het kwaad
 Gevallen in een jammerstaat,
 Waarin zij hulploos sterven.

VRAGEN.

Waar was die put?	Had zij eenen man?
Hoe kwam Jezus aan dien put?	Wat zeide toen de vrouw?
Wie kwam tot Jezus?	Wat zeide Jezus hierop?
Wat vroeg Jezus haar?	Hoe moet men God aanbidden?
Waar waren zijne discipelen?	Wat wist de vrouw?
Wat zeide de Samaritaansche vrouw?	Wie zeide Jezus dat Hij was?
Waarom zeide zij dit?	Wat deed toen de vrouw?
Wat antwoordde Jezus?	Wat zeide zij tot de lieden?
Wat begeerde de vrouw?	Waarheen gingen toen de lieden?
Waarom begeerde zij dit?	Waarom geloofden velen?
Wien moest zij roepen?	Wat baden zij Jezus?
	Hoe lang bleef Jezus bij hen?

§ 17. JESUS IN DE SYNAGOGE TE NAZARETH.

Luk. 4 vs. 14—30. — 30 na Chr.

En Jezus kwam te Nazareth, daar Hij opgevoed was, en ging, naar zijne gewoonte, op den Sabbat in de synagoge, en stond op om te lezen. En Hem werd gegeven het boek van den profeet Jesaja. En als Hij het open gedaan had, vond Hij de plaats (Jesaja 61): De Geest des Heeren is op Mij, daarom heeft Hij Mij gezalft; Hij heeft Mij gezonden om den armen het Evangelie te verkondigen, om te genezen die gebroken zijn van harte, om den gevangenen te prediken loslating, en den blinden het gezigt, om de verslagenen heen te zenden in vrijheid, om te prediken het aangename jaer des Heeren. En als Hij het boek toegedaan en den dienaar wedergegeven had, zat Hij neder: en de oogen van allen in de synagoge waren op Hem geslagen. En Hij zeide tot hen: Heden is deze Schrift in uwe ooren vervuld.

LESSEN.

1. *Jezus stond op om te lezen.*

Want Hij was dertig jaren oud; vóór dien tijd mogt niemand naar de wet der Joden het woord lezen en verkondigen.

2. *Hij ging op den Sabbat in de Synagoge.*

Ook hierin is Jezus weder een voorbeeld. Hij ging op den dag des Heeren ter plaatse der openbare godsdienstoefening.

3. *Heden is deze Schrift in onze ooren vervuld.*

De profeet Jesaja had reeds 700 jaren te voren van Jezus geprofeteerd, en van het werk waartoe Hij gekomen was, en nu konden zij allen zien, dat deze profetie vervuld was.

Psalm 24 vs. 5.

Verhoogt, o poorten! nu den boog;
Rijst, eeuwge deuren! rijst omhoog,
Opdat ge uw Koning moogt ontvangen.
Wie is die Vorst, zoo groot in kracht?
't Is 't Hoofd van 's Hemels legermagt,
Hem eeren wij met lofgezangen.

VRAGEN.

Waar kwam Jezus?
 Had Hij daar vroeger gewoond?
 Waarheen ging Hij?
 Wat deed Hij daar?
 Wat werd Hem gegeven?

Welk hoofdstuk nam Hij?
 Wat las de Heere Jezus?
 Wat deed de Heer met het boek?
 Wie hield de ooggen op Hem?
 Wat zeide Hij?

§ 18. DE HOOFDMAN TE KAPERNAÛM.

Matth. 8. Luk. 7. — 30 n. Chr.

Een hoofdman te Kapernaüm had een zieken knecht. En van Jezus gehoord hebbende, zond hij tot Hem de ouderlingen der Joden, Hem biddende dat Hij wilde komen en zijnen dienstknecht gezond maken. Deze nu, tot Jezus gekomen zijnde, baden Hem ernstig, zeggende: hij is waardig dat Gij hem dat doet; want hij heeft ons volk lief, en heeft zelf ons de synagoge gebouwd. En Jezus ging met hen. En als Hij nu niet verre van het huis was, zond de hoofdman tot Hem eenige vrienden, en zeide: Heere! neem de moeite niet, want ik ben niet waardig, dat Gij onder mijn dak zoudt inkomen. Maar zeg het met één woord, en mijn knecht zal gezond worden; want ik ben ook een mensch, onder de magt van anderen gesteld, hebbende krijgsknechten onder mij, en ik zeg tot dezen: ga! en hij gaat, en tot den anderen: kom! en hij komt, en tot mijnen dienstknecht: doe dat! en hij doet het. Toen Jezus dit hoorde, verwonderde Hij zich over hem, en zeide tot degenen, die Hem navolgden: Ik zeg u, Ik heb zoo groot een geloof zelfs in Israël niet gevonden! En Jezus zeide tot den hoofdman: ga heen, en u geschiede, gelijk gij geloofd hebt. En zijn knecht is gezond geworden te dierzelver ure.

LESSEN.

1. *De hoofdman te Kapernaüm kwam tot Jezus.*

Deze hoofdman was geen Jood, en nochtans heeft de Heer zijne bede verhoord. Hieruit zien wij, dat de Heere Jezus een Zaligmaker is voor alle menschen, die tot Hem komen.

2. *De hoofdman kwam niet voor zich zelve, maar voor zijn zieken knecht.*

Dit is de ware liefde. Hoe weinig wordt deze betracht, en het allerminst door aanzienlijken voor hunne arme medemenschen.

Psalm 145 vs. 7.

Elk, die Hem vreest, hoe klein hij zij of groot,
Wordt van dat heil, die weldaân, deelgenoot.

Hij zal ze grooter maken,
En ze u, zoowel als 't kroost, dat Hij bemint,
Dat, nevens u, zich aan Gods wet verbindt.
In dubb'le maat doen smaken.

VRAGEN.

Waar woonde de hoofdman?
Van wien had hij gehoord?
Wien zond hij eerst tot Jezus?
Wat moesten deze doen?
Wat baden de ouderlingen?
Wilde Jezus wel medegaan?
Wat gebeurde er toen de Heer
digt bij het huis van den hoofd-
man kwam?

Wat moesten deze vrienden zeg-
gen, in naam van den hoofd-
man?
Wat deed de Heer, toen Hij dit
hoorde?
Wat zeide Jezus tot den hoofd-
man?
Geschiedde dit ook?

§ 19. DE GENEZING VAN DEN GERAAKTE.

Matth. 9. Mark. 2. Luk. 5. — 30 n. Chr.

En toen Jezus te Kapernaüm kwam, bragten eenige lieden eenen geraakte tot Hem, die op een bed lag. Zij zochten hem in het huis te brengen en voor Jezus voeten te leggen, om hem gezond te maken. Maar het geheele huis vol menschen zijnde, klommen zij op het dak, en lieten hem door de tighelen neder met het bed, tot voor de voeten van Jezus. En Jezus hun geloof ziende, zeide tot den geraakte: Zoon! wees welgemoed, uwe zonden zijn u vergeven.

Eenige der schriftgeleerden echter, die daar bij waren, dachten bij zich zelve: Deze lastert God! Want wie kan de zonden vergeven, dan alleen God? Maar Jezus hunne gedachten ziende, zeide: Waarom overdenkt gij kwaad in uwe harten? Wat is ligter te zeggen: De zonden zijn u verge-

ven! of te zeggen: Sta op en wandel? Doch opdat gij moogt weten dat de Zoon des menschen magt heeft, om de zonden op de aarde te vergeven, zeide Hij tot den geraakte: Ik zeg u: sta op, en neem uw bed op, en ga heen naar uw huis. En de geraakte opgestaan zijnde, ging heen naar zijn huis. De scharen nu, dat ziende, verwonderden zich en verheerlijkten God.

LESSEN.

1. *De lieden bragten den geraakte tot Jezus.*

Dit was ook de ware, de eenige weg. Naar Hem had zeker ook de geraakte verlangd. Daarom wist de Heer dat hij in Hem geloofde.

2. *De menschen lieten den geraakte door het dak neder.*

Waarlijk, dit was ware barmhartigheid. De ware barmhartigheid ontziet geene moeite, en breekt door alle hinderpalen heen.

3. *Wie kan de zonden vergeven dan alleen God?*

De Schriftgeleerden deden eene vraag, die zichtbaar beantwoord werd. *God geopenbaard in het vleesch* stond voor hen.

Psalm 103 vs. 2.

Looft Hem, die u al wat gij hebt misdreven,
Hoeveel het zij, genadig wil vergeven;
Uw krankheên kent en liefderijk geneest;
Die van 't verderf uw leven wil verschoonen,
Met goedheid en barmhartigheên u kroonen,
Die in den nood uw redder is geweest!

VRAGEN.

Wien bragten de lieden te Kaper-
naüm?

Waarop lag de geraakte?

Wat zochten de lieden?

Waarom wilden zij dit doen?

Kwamen zij door de deur?

Wat deden zij toen?

Wat zeide Jezus?

Wat zeide Jezus tot den geraakte?

Wat dachten eenige Schriftgeleer-
den?

Wat vroegen zij bij zich zelve?

Maar wat zag Jezus?

Wat vroeg hun Jezus?

Welke magt heeft de Zoon des
menschen?

Wat zeide Hij tot den geraakte?

Wat deed de geraakte?

Wat deden de scharen?

§ 20. HET BADWATER TE BETHESDA.

Johannes 5 — 30 n. Chr.

Er was te Jeruzalem een badwater, in het Hebreeuwsch genaamd Bethesda. Bij dit badwater waren vijf zalen voor de zieken. In dezelve lag eene groote menigte kranken, blinden, kreupelen en verdorden, wachtende op de roering des waters. Want een Engel daalde neder op zekeren tijd in het badwater, en beroerde het. Wie dan het eerst daarin kwam, werd gezond, van welke ziekte hij ook bevangen was. En aldaar was een zeker mensch, die 38 jaren krank gelegen had. Toen Jezus dezen zag, en hoorde dat hij reeds langen tijd gelegen had, vroeg Hij: Wilt gij gezond worden? De kranke antwoordde: Heer, ik heb geen mensch om mij te werpen in het badwater, als het beroerd wordt, en terwijl ik kom, daalt een ander voor mij neder Jezus zeide tot hem: Sta op, neem uw bed op en wandel. Eenigen tijd daarna vond Jezus dezen man in den tempel, en zeide tot hem: Zie, gij zijt gezond geworden, zondig niet meer, opdat u niet wat ergers geschiede.

LESSEN.

1. *Acht en dertig jaren was deze man ziek geweest.*

Welk een verschrikkelijk gevolg heeft toch de zonde. Al die nooden en ellenden zijn over den mensch gekomen, sedert zijne afwijking van God.

2. *De Heere Jezus vond den man, dien Hij gezond gemaakt had, in den tempel.*

Hij ging immers in het huis des gebeds om God te loven en te danken. Als ons de Heere weldaden bewijst — en hoe vele ontvangen wij dagelijks — moeten wij niet zwijgen, maar den Heer danken en loven.

Psalm 72 vs. 7.

Nooddriftigen zal Hij verschoonen,
 Aan armen, uit genâ,
 Zijn hulpe ter verlossing toonen;
 Hij slaat hun zielen gâ.
 Als hen geweld en list bestrijden,
 Al gaat het nog zoo hoog:
 Hun bloed, hun tranen en hun lijden
 Zijn dierbaar in zijn oog.

VRAGEN.

Wat was er te Jeruzalem?
 Hoe heette dit water?
 Hoe velen waren er?
 Welke menschen waren er bij het
 badwater?
 Waar wachtten zij op?
 Wat gebeurde er op zekeren tijd?
 Welke uitwerking had dit?

Welke zieke bevond zich daar?
 Wat vroeg Jezus aan dezen man?
 Wat antwoordde de zieke?
 Wat zeide de Heere Jezus tot hem?
 Wat gebeurde eenigen tijd daarna?
 Wat zeide Jezus tot hem?
 Waarom moest hij niet zondigen?

§ 21. DE WEDUWE TE NAÏN.

Lukas 7. — 30 n. Chr.

En het geschiedde dat Jezus naar eene stad ging, genaamd Naïn, en met Hem gingen vele van zijne discipelen en eene groote schare. En als Hij aan de poort der stad kwam, zie, een doode werd uitgedragen, die de eeniggeboren zoon zijner moeder was; en zij was weduwe. Toen de Heer haar zag, werd Hij innerlijk met ontferming over haar bewogen, en zeide tot haar; Ween niet. En Hij ging toe en raakte de baar aan, en de dragers stonden stil. En Jezus zeide: Jongeling! Ik zeg u, sta op! En de doode zat over einde en begon te spreken, en Hij gaf hem aan zijne moeder. En vreeze beving hen allen, en zij verheerlijkten God, zeggende: Een groot profeet is onder ons opgestaan, en God heeft zijn volk bezocht. En dit gerucht van Hem ging uit in geheel Judea en in al het omliggende land.

LESSEN.

1. *De doode was een jongeling.*

Hieruit zien wij dat de dood niet naar ouderdom vraagt. Dit is eene herinnering voor kinderen, die denken, dat zij niet vroeg kunnen sterven.

2. *De Heere Jezus zeide tot de weduwe: Ween niet.*

Dit is een troost voor alle weduwen. Want de Heer heeft ook voor haar barmhartigheid, en zal hare tranen op zijnen tijd afwisschen.

Psalm 84 vs. 6.

Want God, de Heer, zoo goed, zoo mild,
 Is te allen tijd een zon en schild,
 Hij zal genade en eere geven;
 Hij zal hun 't goede niet in nood
 Onthouden, zelfs niet in den dood,
 Die in opregtheid voor Hem leven.
 Welzalig, Heer! die op U bouwt,
 En zich geheel aan U vertrouwt.

VRAGEN.

Naar welke stad ging Jezus?	Wat deed Hij bij de baar?
Wie gingen er met Hem mede?	Met welke woorden wekte Jezus
Wat gebeurde er, toen Jezus bij	den jongeling op?
de poort kwam?	Wat gebeurde toen?
Van wien was deze de zoon?	Wat zeiden de lieden hiervan?
Wat zeide Jezus tot deze vrouw?	Hoe ver ging het gerucht?

§ 22. DE ZAADZAALJER.

Matth. 13. Mark. 4. Luk. 8. vs. 1—21. — 30 n. Chr.

Als nu eene groote schare bijeen vergaderde, en zij van alle steden tot Jezus kwamen, zeide Hij door gelijkenis: Een zaaijer ging uit om te zaaijen. En als hij zaaide, viel een deel van het zaad bij den weg, en werd vertreden; en de vogelen des hemels aten het op. En een ander deel viel op eene steenrots, en opgewassen zijnde, verdorde het, omdat het geene vochtigheid had. En een ander deel viel in het midden van de doornen, en de doornen, mede opwassende, verstikten het. En het andere deel viel in de goede aarde, en opgewassen zijnde, bragt het honderdvoudige vrucht voort. Toen Jezus dit gezegd had, riep Hij uit: Wie ooren heeft om te hooren, die hoore! Zijne discipelen vroegen Hem: Wat mag deze gelijkenis wezen? Toen legde hun de Heer de gelijkenis uit, en zeide: Het zaad is het woord van God. Die bij den weg bezaaid worden, zijn zij, die hooren; daarna komt de duivel, en neemt het woord uit hun hart weg, opdat zij niet zouden gelooven en zalig worden. En die op de steenrots bezaaid worden, zijn zij, die het woord, wanneer zij het gehoord hebben, met vreugde ontvangen;

doch dezen hebben geenen wortel, gelooven slechts voor eenen tijd, en in de verzoeking wijken zij af. En dat in de doornen valt, dezen zijn, die het woord van God gehoord hebben, en heengaande verstikt worden door de zorgvuldigheden en rijkdommen dezes levens, en dragen geene vrucht. Maar wat in de goede aarde valt, zijn die het woord gehoord hebbende, het in een eerlijk en goed hart bewaren, en in volständigkeit vruchten voortbrengen.

LESSEN.

1. *Waarom gelooven zoovele menschen niet, en worden zij dus ook niet zalig?*

2. *Hoe moet men dan het woord Gods aanwenden, opdat het vruchten voortbrengt?*

Psalm 119 vs. 53.

Uw woord is mij een lamp voor mijnen voet,
Mijn pad ten licht om 't donker op te klaren.
Ik zwoer, en zal dit met een blij gemoed
Beverstigen in al mijn levensjaren,
Dat ik uw wet, die heilig is en goed,
Door uw gena, bestendig zal bewaren.

VRAGEN.

Wanneer sprak de Heer deze gelijkenis?

Wat deed de zaaier?

Wat geschiedde er met het zaad op den weg?

Waar viel het andere deel van het zaad?

Wat gebeurde er met het zaad op de rots?

Waar viel het derde deel van het zaad?

Wat gebeurde er met het zaad onder de doornen?

Waar viel het vierde gedeelte van het zaad?

Wat gebeurde er met het zaad in de goede aarde?

Wat riep Jezus hierbij uit?

Wat vroegen de discipelen?

Hoe legde de Heer deze gelijkenis uit?

Wat is dus het zaad?

Welke zijn zij, die bij den weg bezaaid worden?

Wat gebeurt daar op den weg?

Welke zijn zij, die op de steenrots bezaaid worden?

Welke gevolgen heeft dit?

Welke zijn zij, die in de doornen bezaaid worden?

Hoe gaat het met het gehoorde woord?

Maar welke zijn, die in de goede aarde bezaaid worden?

Welke uitwerking heeft daar het woord?

§ 23. DE BOETVAARDIGE ZONDARES.

Lukas 7. — 30 n. Chr.

Jezus kwam in het huis van eenen Farizeër, om het middagmaal te houden. En er kwam eene vrouw, die eene zondares was, tot Jezus. Zij bragt eene alabasterflesch met zalf, en staande achter Jezus, begon zij zijne voeten nat te maken met hare tranen, en zij droogde die af met de haren van haar hoofd, en kuste zijne voeten en zalfde die met zalf.

De Farizeër, die Jezus genoodigd had, dacht bij zich zelve: als deze nu een profeet is, zal Hij ook wel weten dat deze vrouw eene zondares is. Doch de Heere Jezus doorzag dadelijk zijne gedachten, en zeide tot den Farizeër: Simon! Ik heb u wat te zeggen. En hij sprak: Meester, zeg het! Jezus zeide: Een zeker schuldhoeër had twee schuldenaars; de eene was schuldig vijfhonderd penningen, en de andere vijftig; en als zij niet hadden om te betalen, schold hij het hun beiden kwijt. Zeg dan: wie van deze zal hem meer liefhebben? En Simon zeide: Ik acht dat hij het is, wien hij het meeste kwijtgescholden heeft. En Hij zeide: Gij hebt regt geoordeeld. Toen keerde zich Jezus om naar de vrouw, en zeide tot Simon: Ziet gij deze vrouw? Ik ben in uw huis gekomen, en gij hebt Mij geen water voor mijne voeten gegeven; maar deze vrouw heeft mijne voeten met tranen nat gemaakt, en met het haar van haar hoofd afgedroogd. Gij hebt Mij geen kus gegeven; maar deze, van dat zij ingekomen is, heeft niet nagelaten mijne voeten te kussen. Gij hebt mijn hoofd niet met olie gezalfd, maar deze heeft mijne voeten met zalf gezalfd. Daarom zeg Ik u, hare zonden zijn haar vergeven, die vele waren. En Hij zeide tot de vrouw: Uwe zonden zijn u vergeven. Uw geloof heeft u behouden, ga heen in vrede!

LESSEN.

1. *De zondares weende vele tranen.*

Dit was dus een bewijs hoezeer hare zonden haar leed deden.

2. *Uwe zonden zijn u vergeven.*

Hieruit leeren wij bepaald dat hij, die met zijne zonden tot Jezus komt, niet uitgeworpen of afgeweerd zal worden.

3. *Uw geloof heeft u behouden.*

Had de vrouw niet geloofd dat Jezus haar vergiffenis zou schenken, dan ware zij zeker verloren gegaan.

Psalm 116 vs. 16.

Ik zal uw naam met dankerkentenis
Verheffen, U al mijn geloften brengen;
'k Zal liefde en lof voor U ten offer mengen,
In 't heiligdom waar 't volk vergaderd is.

VRAGEN.

Waar kwam Jezus?	Wat vroeg de Heer?
Wie kwam tot Jezus?	Welk antwoord gaf Simon?
Wat bragt die vrouw mede?	Tot wien keerde Jezus zich nu om?
Wat deed die vrouw?	Wat vroeg Jezus aan Simon?
Wat dacht de Farizeër?	Wat had de Farizeër niet aan Jezus gegeven?
Wat doorzag Jezus?	Wat had de vrouw echter gedaan?
Wat zeide Jezus tot den Farizeër?	Had de vrouw nog meer gedaan?
Hoe veel was de eene schuldig?	Wat was hiervan het gevolg voor de vrouw?
Hoeveel de andere?	
Wat deed de schuldeur, toen beiden niet betalen konden?	

§ 24. HET ONKRUID ONDER DE TARWE.

Matth. 13. — 30 n. Chr.

De Heere Jezus zeide: Het koninkrijk der hemelen is gelijk aan een mensch, die goed zaad in zijnen akker. En als de menschen sliepen, kwam zijn vijand, en zaaide onkruid midden in de tarwe, en ging weg. Toen het nu tot kruid opgeschoten was, en vrucht voortbragt, toen openbaarde zich ook het onkruid. En de dienstknechten gingen tot den Heer des huizes en zeiden tot hem: Heer hebt gij, niet goed zaad in uwen akker gezaaid, van waar heeft hij dan dit onkruid? De Heer des huizes zeide: dat heeft een vijandig mensch gedaan. Toen zeiden de dienstknechten: Wilt gij dan dat wij heengaan en het onkruid uittrekken? Neen, zeide de Heer des huizes, opdat gij met het onkruid ook de goede tarwe niet uittrekt. Laat ze beiden te zamen opwassen tot den oogst, en in den tijd des oogstes zal ik tot de maaijers zeggen: vergadert eerst het onkruid, en bindt

het in busselen om hetzelfde te verbranden; maar brengt de tarwe zamen in mijne schuur. Toen Jezus dit gezegd had, liet Hij de schare gaan en ging naar huis. Doch zijne discipelen baden Hem dat Hij hun de gelijkenis van het onkruid des akkers zou verklaren. En Jezus antwoordde: die het goede zaad zaait, is de Zoon des menschen, waarmede Hij zich zelve bedoelde. De akker is de wereld. Het goede zaad zijn de kinderen des koningrijks. Het onkruid zijn de kinderen des boozen. De vijand, die hetzelfde gezaaid heeft, is de duivel. De oogst is de voleinding der wereld. De maaiers zijn de engelen. De Zoon des menschen zal zijne engelen uitzenden en zij zullen uit zijn koningrijk vergaderen al de ergernissen, en degenen die de ongerechtigheid doen, en zullen dezelve in den vurigen oven werpen: daar zal weening zijn en knersing der tanden. Dan zullen de regtvaardigen blinken, gelijk de zon, in het koningrijk huns Vaders. Die ooren heeft om te hooren, die hoore.

LESSEN.

1. *De Heere God heeft er geene schuld aan dat er zoovele booze lieden op aarde zijn.*

Want God zaait enkel goed zaad, maar het onkruid is van den duivel.

2. *Er moeten goede en booze lieden onderling op aarde wonen.*

Want de Heer des huizes wilde niet hebben dat de knechten het onkruid zouden vergaderen; maar zij zouden het laten groeijen tot aan den tijd des oogstes.

3. *In de voleinding der wereld zal er een groot onderscheid zijn tusschen de goeden en boozen.*

Want de regtvaardigen zullen blinken als de zon, maar de goddeloozen zullen in den vurigen oven geworpen worden.

Psalm 105 vs. 3.

Vraagt naar den Heer en zijne sterkte,
 Naar Hem, die al uw heil bewerkte;
 Zoekt dagelijks zijn aangezicht;
 Gedenkt aan 't geen Hij heeft verrigt;
 Aan zijn doorluchte wonderdaen,
 En wilt zijn straffen gadeslaan.

VRAGEN.

Met wien vergeleek de Heere Jezus het koningrijk der hemelen?	Waarheen ging Jezus, toen Hij dit gezegd had?
Wat gebeurde er toen de menschen sliepen?	Wat baden Hem zijne discipelen?
Wat groeide er op den akker?	Wie was de zaaier?
Wat zeiden de dienstknechten tot den Heer des huizes?	Wie is de akker?
Aan wien gaf de heer des huizes hiervan de schuld?	Wie is het goede zaad?
Welken voorslag deden de dienstknechten?	Wie is het onkruid?
Wilde dit de heer des huizes toelaten?	Wie is de vijand?
Wat zouden zij met den akker doen?	Wat is de oogst?
Wat wilde de heer des huizes aan de maaijers bevelen?	Wie zijn de maaijers?
Wat zouden zij met de tarwe doen?	Wie zal de Engelen uitzenden?
	Wat zullen de Engelen vergaderen?
	Waarin zullen zij de goddeloozen werpen?
	Waar zullen de regtvaardigen blijven?
	Met welke woorden besloot Jezus deze gelijkenis?

§ 25. DE MAN MET DE DORRE HAND.

Matth. 12. *Mark.* 3. *Luk.* 6. — 30 n. Chr.

Jezus ging op een sabbat in de synagoge en leerde. En daar was een mensch, wiens regterhand dor was. Toen vroegen de Farizeën en Schriftgeleerden: is het ook geoorloofd op de sabbathdagen te genezen? Dit vroegen zij, opdat zij Hem zouden kunnen beschuldigen. Jezus zeide: Wie is er onder u die één schaap heeft, en zoo datzelve op eenen sabbatdag in eene gracht valt, die hetzelfde niet zal aangrijpen en uitheffen? Dus meende de Heer hiermede: omdat een mensch veel meer is dan een schaap, moet men, als men kan, ook op de sabbatdagen werken der liefde doen. Hierop zeide Jezus tot den mensch, die de dorre hand had: Rijs op, en sta in het midden. Toen de man dit gedaan had, vroeg Jezus wederom: Is het geoorloofd op den sabbatdag goed te doen, of kwaad te doen? Maar de Farizeën zwegen stil. Toen zag Jezus hen met toorn rondom aan, en was bedroefd

over de verharding van hun hart. En Hij zeide tot den mensch: strek uwe hand uit. De man strekte ze uit, en zijne hand werd hersteld, gezond gelijk de andere. Toen werden de Farizeën vervuld met uitzinnigheid, en hielden raad hoe zij Jezus zouden ombrengen. Maar Jezus dat wettende, vertrok van daar, en vele scharen volgden Hem, en Hij genas ze allen.

LESSEN.

1. *Het is geoorloofd op den dag des Heeren werken der liefde te doen.*

Want wij hebben het voorbeeld van Christus, die op de sabbatdagen vele zieken genas.

2. *De Heere God heeft geen lust aan het verderf der goddeloozen.*

Want de Heere Jezus was zeer bedroefd, toen Hij zag, dat zijne vijanden, de Farizeën, zoo verhard van hart waren.

Psalm 123 vs. 2.

God heeft bij ons wat groots verrigt;
 Hij zelf heeft onzen druk verligt;
 Hij heeft door wond'ren ons bevrijd,
 Dies juichen wij, en zijn verblijd.
 Breng, Heer, al uw gevangnen weder.
 Zie verder op uw erfvolk neder;
 Verkwik het als de watervloed,
 Die 't zuiderland herleven doet.

VRAGEN.

Waarheen ging Jezus op den sabbath?	Wat gebeurde toen?
Wat deed Hij daar?	Wat vroeg Jezus wederom?
Wat vroegen de Farizeën en Schriftgeleerden?	Wat antwoordden de Farizeën?
Waarom vroegen zij dit?	Waarom was Jezus bedroefd?
Welk beeld gebruikte de Heer?	Wat zeide Hij tot den mensch?
Wat meende de Heer hiermede?	Kon de man dit doen?
Wat zeide de Heer tot den mensch?	Hoe dachten de Farizeën?
	Wat beraadslaagden zij?
	Wat deed Jezus toen?

§ 26. DE ONTHOOFDING VAN JOHANNES DEN DOOPER.

Matth. 14 en Mark. 6. — 30 n. Chr.

De koning Herodes vreesde Johannes, wetende dat hij een regtvaardig en heilig man was, en hield hem in waarde; en als hij hem hoorde, deed hij vele dingen, en hoorde hem gaarne. Herodes echter had eene vrouw, die Herodias heette, die de huisvrouw van zijnen broeder Filippus geweest was. Toen zeide Johannes tot Herodes: het is u niet geoorloofd de huisvrouw uws broeders te hebben. Hierover was de koningin boos en wilde hem dooden. Zij bracht het zoover dat de koning Herodes Johannes liet binden en in de gevangenis brengen, en de koning zou hem ook gedood hebben, maar hij vreesde het volk, dat Johannes voor een profeet hield. Op zekeren tijd vierde Herodes den dag zijner geboorte en rigtte eenen grooten maaltijd aan. Toen danste de dochter van Herodias voor den koning. Dit behaagde hem zeer, en hij zeide daarom tot het dochtertje: Eisch van mij, wat gij ook wilt, en ik zal het u geven. En hij zwoer haar: zoo wat gij van mij zult eischen, zal ik u geven, ook tot de helft mijns koninkrijks. Het dochtertje ging toen tot hare moeder en vroeg haar wat zij eischen zou. De moeder zeide tot haar: eisch het hoofd van Johannes den Dooper. En het dochtertje met haast ingaande tot den koning, zeide: Ik wil dat gij mij nu terstond in eenen schotel geeft het hoofd van Johannes den Dooper. De koning was hierover wel zeer bedroefd, nogtans om de eeden en degenen die aanzaten, wilde hij haar verzoek niet afslaan. Aldus ging, op bevel des konings, de scherpreger heen en onthoofde Johannes in de gevangenis, en bragt zijn hoofd in eenen schotel, en het dochtertje nam het hoofd van Johannes en bragt het aan hare moeder. Maar de discipelen van Johannes kwamen en begroeven zijn dood ligchaam.

LESSEN.

1. *Johannes de Dooper was een getrouw dienaar des Allerkonigsten.*

Hij schroomde niet zelfs aan koningen de waarheid te zeggen.

2. *Herodes zwoer.*

In welk eene groote verlagenheid en in welke groote zonde heeft deze eed Herodes niet gebragt! Zweer nimmer, Matth. 5 vs. 34.

3. *Na den maaltijd werd er gedanst.*

Herodes en zijne gasten loofden den Heere niet voor zijne goedheid, maar bragten hunnen tijd met ijdele vermaken door.

Psalm 34 vs. 7.

Houdt dan uw tong in toom;
Dat zij nooit schandelijk spreek of smaal;
Dat nooit bedrog of logentaal
Op uwe lippen koom.
Betreedt het rechte spoor;
Veracht het kwaad; jaagt naar den vreë.
God ziet de vromen, en hun beë
Geeft Hij altoos gehoor.

VRAGEN.

Voor wien hield Herodes Johannes den Dooper?	Wat zeide de koning tot het dochtertje?
Deed Herodes naar de woorden van Johannes den Dooper?	Welken eed voegde hij er bij?
Welke zonde had Herodes begaan?	Wien vroeg het dochtertje om raad?
Had Johannes hem dit niet gezegd?	Wat zeide de moeder?
Wie was daarover boos?	Wat eischte dat dochtertje van den koning?
Wat wilde de koningin?	Wat deed toen de koning?
Waartoe bragt zij het?	Wat gebeurde er met Johannes den Dooper?
Deed Herodes Johannes terstond dooden?	Waar bleef het hoofd van Johannes?
Welk feest vierde Herodes?	Wie begroeven hem?
Wie danste voor den koning?	
Behaagde dit den koning?	

§ 27. JEZUS SPIJZIGT 5000 MENSCHEN.

Matth. 14. Mark. 6. Joh. 6. — 31 n. Chr.

Na dezen trok Jezus over de zee van Galilea, welke is de zee van Tiberias. En Hem volgde eene groote schare, omdat zij zijne teekenen zagen, die Hij deed aan de kran-

ken. En Jezus ging op eenen berg, en zat aldaar neder met zijne discipelen. Toen nu Jezus de menigte der menschen zag, werd Hij innerlijk met ontferming bewogen over hen; want zij waren allen als schapen, die geen herder hebben. En Hij sprak met hen van het koninkrijk Gods, en die genezing noodig hadden, maakte Hij gezond. En toen het avond begon te worden, zeiden de discipelen: Laat de scharen van U, opdat zij in de omliggende vlekken en dorpen spijszaken mogen vinden. Maar Jezus zeide: Geeft gij hun te eten. En tot Filippus zeide Hij: Van waar zullen wij brooden koopen, opdat deze eten mogen? Doch dit zeide Hij, hem beproevende, want Hij wist zelf wat Hij doen zou. Filippus antwoordde Hem: Voor twee honderd penningen brood is voor dezen niet genoeg, opdat een iegelijk van hen een weinig neme. Hierop vroeg Jezus hoeveel brooden zij hadden. Andreas zeide: Hier is een jongskens, dat vijf gerstenbrooden heeft, en twee visschen; maar wat zijn deze onder zoo velen? Jezus zeide: Doet de menschen nederzitten! Toen zaten de menschen neder op het gras bij honderden en bij vijftigen. En Jezus nam de brooden, dankte en deelde ze aan de discipelen, en de discipelen aan degenen, die nedergezeten waren. Desgelijks ook van de visschen, zooveel zij wilden. En zij aten, en werden allen verzadigd. Toen zeide Jezus: Vergadert de overgeschoten brokken, opdat er niets verloren ga. Toen vergaderden zij en vulden twaalf korven met brokken van de vijf gerstenbrooden en van de visschen. En er waren bij de vijf duizend mannen, die gegeten hadden, zonder de vrouwen en kinderen. De menschen dan gezien hebbende het teeken dat Jezus gedaan had, zeiden: Deze is waarlijk de profeet, die in de wereld komen zou.

LESSEN.

1. *Op iedere broodmand moest men schrijven: aan Gods zegen is alles gelegen.*

Andreas zeide: wat zijn deze onder zoovelen? Maar toen de zegen Gods er bij kwam, werden er vijfduizend menschen mede verzadigd.

2. *Wanneer men eten wil, moet men niet vergeten daarbij te bidden.*

Dit leert ons het voorbeeld van Jezus. Hij nam het brood en dankte zijnen hemelschen Vader, eer Hij het brood liet uitdeelen.

3. *Wat er van de gaven Gods overblijft, moet men niet laten verloren gaan.*

Daarom beval Jezus aan zijne discipelen, dat zij de overige brokken in korven moesten vergaderen.

Psalm 104 vs. 14.

Wat in de lucht, op aard, in 't water leeft,
't Wacht al op U, die elk zijn spijs geeft:
't Wacht al op U, die alles kunt behoeden.
Als uwe gunst al 't schepslenheir wil voeden,
En liefderijk aan hunne nooddrift denkt,
Vergadren zij den voorraad, dien Gij schenkt,
En worden, door uw goedheid mild bejegend,
Elk op zijn tijd, in overvloed gezegend.

VRAGEN.

Waarheen vertrok Jezus?
Wie gingen met Hem mede?
Waarom deden zij dat?
Waar zette zich Jezus neder?
Hoe was Jezus, toen Hij dit volk zag?
Hoe zag er het groote volk uit?
Waarover sprak Jezus met het volk?
Wat zeiden de discipelen, toen het avond werd?
Wat beval Jezus aan de discipelen?
Wat zeide Hij tot Filippus?
Waarom zeide Jezus dit?
Wat antwoordde Filippus?
Wat vroeg Jezus?

Welk antwoord gaf Filippus?
Wat beval Jezus?
Op welk eene wijze zette zich het volk neder?
Wat deed Jezus met de brooden?
Wat deden de discipelen daarmede?
Wat deden de discipelen met de visschen?
Was de voorraad voldoende?
Wat zeide Jezus van de brokken?
Hoevele korven werden er met brood gevuld?
Hoevele menschen waren er, die verzadigd werden?
Wat zeiden de menschen van dit wonder?

§ 28. PETRUS OP DE ZEE.

Matth. 14. Mark. 6 en Joh. 6. — 31 n. Chr.

Toen Jezus de vijfduizend gespijzgd had, ging Hij op den berg om alleen te zijn en te bidden. Zijne discipelen evenwel gingen af naar de zee. Dus was de Heer in dien avond niet bij zijne jongeren. Middelerwijl was het zeer duister geworden, en de zee verhief zich, overmits er een groote wind waaide, en de discipelen waren in grooten nood. Maar ter vierde wake des nachts tusschen drie en zes ure des mor-

gens, kwam Jezus tot hen, wandelende op de zee. En de discipelen, ziende Hem op de zee wandelen, werden ontroerd en riepen uit: Het is een spooksel. Maar terstond sprak Jezus hen aan en zeide: zijt goeds moeds, Ik ben het, vreest niet! Petrus antwoordde: Heer! indien Gij het zijt, zoo gebied mij tot U te komen op het water! En de Heere Jezus zeide tot Petrus: Kom! Toen klom Petrus neder van het schip, en wandelde op het water om tot Jezus te komen. Maar toen Petrus den sterken wind zag, werd hij bevreesd en begon te zinken. Toen riep hij: Heer! behoud mij! De Heere Jezus strekte terstond de hand uit, greep hem aan, en zeide tot hem: Gij kleingeloovige! waarom hebt gij gewankeld? En als zij in het schip geklommen waren, stilde de wind. Die nu in het schip waren, kwamen en aanbaden Hem, zeggende: waarlijk Gij zijt Gods Zoon.

LESSEN.

1. *Toen Jezus wilde bidden, klom Hij op den berg, en was alleen.*

Indien wij willen bidden, moeten wij de eenzaamheid zoeken, om ongestoord te kunnen spreken met den Heere God.

2. *Toen Petrus den eersten stap deed op de zee was hij goedsmoeds, maar spoedig riep hij uit: Heer, behoud mij!*

Zoo gaat het dikwijls met ons geloof: nu eens is het sterk, dan weder zwak.

Psalm 95 vs. 3.

Zijn is de zee: ze is door Zijn kracht
Met al het drooge voortgebragt;
't Moet alles naar Zijn wetten hooren.
Komt, buigen we ons dan biddend neêr:
Komt, laat ons knielen voor den Heer,
Die ons gemaakt heeft en verkoren.

VRAGEN.

Wat deed Jezus na de spijziging?
Waarheen gingen Zijne discipelen?
Waar was de Heer dus des avonds
niet?
Wat gebeurde er op de zee?
Wien zagen zij in de vierde wake
des nachts?

Wat dachten de discipelen, toen zij
Jezus op het water zagen?
Op welk eene wijze maakte zich
de Heer bekend?
Wat zeide Petrus tot Jezus?
Wat antwoordde de Heer?
Ging Petrus op de zee?

Wat gebeurde er met Petrus?
 Wat deed de Heere Jezus?
 Hoe bestrafte Jezus Petrus?
 Waar bleven zij?

Wat gebeurde er met de zee?
 Wat zeiden degenen, die in het
 schip waren?

§ 29. DE KANANESCHE VROUW.

Matth. 15. Mark. 7. — 31 n. Chr.

Jezus ging naar de landpalen van Tyrus en Sidon. En in een huis gegaan zijnde, wilde Hij het voor niemand weten. Nogtans kon Hij niet verborgen zijn, want eene Kananésche vrouw van Hem gehoord hebbende, viel neder aan Zijne voeten en riep: Heer! Gij Zone Davids, ontferm U over mij! Mijne dochter is deerlijk van den duivel bezeten. Doch Jezus antwoordde haar niet één woord. Toen kwamen Zijne discipelen tot Hem, en baden Hem, zeggende: Laat haar van U, want zij roept ons na. Jezus antwoordde: Ik ben niet gezonden dan tot de verlorene schapen van het huis Israëls. En zij kwam en aanbad Hem, zeggende: Heer, help mij! Doch Hij antwoordde: Het is niet betamelijk het brood der kinderen te nemen en het voor de honden te werpen. Zij zeide: Ja, Heer! doch de hondjes eten ook van de brokjes, die van de tafel hunner heeren vallen. Toen antwoordde Jezus: Vrouw, groot is uw geloof; u geschiede gelijk gij wilt!" En hare dochter werd gezond van diezelfde ure.

LESSEN.

1. *Nood en smart drijven ons tot God.*

Dit ziet men aan deze bekommerde moeder, die Jezus opzocht, hoewel Hij zich, om zoo te zeggen, verborgen hield.

2. *Men moet sterk aanhouden in het gebed.*

De Kananésche vrouw liet zich niet afwijzen, hoewel de Heer haar in het eerst niet antwoordde en later zeide, dat Hij niet dan tot de verlorene schapen van het huis Israëls gezonden was.

3. *Het geloof overwint.*

Dit ondervond deze moeder. Zij was met hare nooden tot Jezus gegaan, had aangehouden in het gebed — en mogt hare dochter gezond wedervinden.

Psalm 103 vs. 3.

Looft Hem, die u vergunt uw zielsverlangen,
 En 't goede tot verzading doet ontvangen.
 Uw jeugd vernieuwt, gelijk eens arends jeugd.
 De Heer doet regt, is heilig in Zijn rigten;
 Treft iemand druk, Hij wil den druk verligten,
 En hart en mond vervullen met Zijn vreugd.

VRAGEN.

Waarheen ging Jezus?	Welke verontschuldiging had Jezus?
Wat wilde Hij voor niemand weten?	Ging toen de vrouw heen?
Wie was het te weten gekomen, dat Jezus hier was?	Welk gelijkenis gebruikte de Heer?
Wat zeide de Kananésche vrouw tot Jezus?	Wat zeide de vrouw van de hondjes?
Wat zeide de Heer tot haar?	Welk antwoord kreeg zij hierop?
Wat baden Hem Zijne discipelen?	Wat gebeurde er met hare dochter?

§ 30. DE VERHEERLIJKING VAN JEZUS OP DEN BERG
 THABOR.

Matth. 17. Mark. 9 en Luk. 9. — 31 n. Chr.

Eens ging de Heere Jezus op eenen hoogen berg om te bidden, en Hij nam met zich Petrus, Jakobus en Johannes. En Hij werd voor hen veranderd van gedaante; want Zijn aangezicht blonk gelijk de zon, en Zijne kleederen werden wit, gelijk het licht. En ziet, van hen werden gezien Mozes en Elias, die met den Heere Jezus spraken over Zijnen uitgang, dien Hij zou volbrengen te Jeruzalem. Petrus echter, en die zich bij Hem bevonden, waren vol slaaps, maar toen zij wakker werden, zagen zij de heerlijkheid des Heeren. En Petrus zeide: Heer, het is goed dat wij hier zijn; zoo Gij wilt, laat ons hier drie tabernakelen maken, voor U éenen, en voor Mozes éenen, en voor Elia éenen! Maar hij wist niet wat hij zeide. Terwijl hij nog sprak, overschaduwde hen eene luchtige wolk. En eene stem werd uit de wolk gehoord, zeggende: Deze is Mijn geliefde Zoon, in welken Ik Mijn welbehagen heb; hoort Hem! Toen dit de discipelen hoorden, vielen zij op hun aangezicht en werden zeer bevreesd. Maar de Heere Jezus kwam bij hen, raakte hen

aan en zeide: Staat op, en vreest niet. En toen zij hunne oogen ophieven, zagen zij niemand dan Jezus alleen.

LESSEN.

1. *Mozes en Elias waren tegenwoordig bij de verheerlijking van den Heere Jezus.*

Er moet dus zeker na dit leven nog een ander leven zijn, wijl deze beide mannen nog leefden, die toch sedert vele honderden jaren niet meer op aarde geweest waren.

2. *Petrus kende Mozes en Elias, hoewel hij ze van te voren nooit gezien had.*

Hieruit volgt met groote waarschijnlijkheid dat de uitverkorenen elkander in het eeuwige leven zullen kennen.

3. *Mozes en Elias verschenen in heerlijkheid.*

Alzoo zal de Heere God ook eenmaal ons nietig ligchaam verheerlijken, opdat het gelijkvormig worde aan Zijn verheerlijkt ligchaam.

Psalm 118 vs 14.

Gij zijt mijn God, U zal ik loven,
Verhoogen Uwe Majesteit.
Mijn God! niets gaat Uw roem te boven;
U prijs ik tot in eeuwigheid.
Laat ieder 's Heeren goedheid loven,
Want goed is de Oppermajesteit:
Zijn goedheid gaat het al te boven;
Zijn goedheid duurt in eeuwigheid.

VRAGEN.

Waarheen ging Jezus om te bidden?
Welke discipelen nam Hij met zich?
Wat gebeurde er?
Hoe zag het aangezicht van den Heere Jezus er uit?
Hoe waren Zijne kleederen?
Welke twee mannen verschenen er?
Waarover spraken Mozes en Elias met den Heere Jezus?

Wat deden de discipelen onderwijf?
Wat zagen zij, toen zij ontwaakten?
Wat zeide Petrus?
Wat overschaduwde hen?
Welke stem hoorden zij?
Hoe gevoelden zich de discipelen hieronder?
Wie troostte de discipelen?
Hoe was het einde dezer verheerlijking?

§ 31. DE BLINDGEBORENE.

Joh. 9. — 31 n. Chr.

En Jezus voorbijgaande, zag een mensch, die van zijne geboorte af blind was. Toen vroegen Hem Zijne discipelen: Rabbi! wie heeft er gezondigd, deze of zijne ouders, wyl hij blind geboren is? Jezus antwoordde: Noch deze heeft gezondigd, noch zijne ouders; maar dit is geschied, opdat de werken Gods in hem zouden geopenbaard worden. Toen Jezus dit gezegd had, spooog Hij op de aarde, en maakte slijk uit het speeksel, en streek het slijk op de oogen des blinden. En Hij zeide tot den blindgeborene: ga heen, en wasch u in het badwater Siloam. Toen dit de blinde deed, en zich wiesch, werd hij ziende. De geburen zeiden: Is deze niet die zat en bedelde? Anderen zeiden: Hij is het! En anderen: Hij is hem gelijk. Maar hij zelf zeide: Ik ben het. Toen bragten zij dezen bedelaar tot de Farizeën, aan wie hij vertellen moest, wat hem gebeurd was. En het was op eenen Sabbath, toen hem Jezus de oogen geopend had. Sommigen nu uit de Farizeën zeiden van Jezus: Deze mensch is niet van God, want Hij houdt den Sabbath niet. Anderen zeiden: Hoe kan een mensch, die een zondaar is, zulke teekenen doen? Maar de man die blind geweest was, zeide: Hij is een profeet. Toen riepen de Joden zijne ouders en vroegen hun, of dit hun zoon was? De ouders antwoordden: wij weten dat deze onze zoon is, en dat hij blind geboren is; maar hoe hij nu ziet, weten wij niet, of wie zijne oogen geopend heeft, weten wij ook niet. Gij kunt het hem zelf vragen, want hij is oud genoeg. Dit zeiden zijne ouders, wyl zij de Joden vreesden, en bang waren uit de Synagoge geworpen te worden. De Joden zeiden toen dat zij niet wisten, van waar deze Jezus was? Maar de man, die blind geweest was, zeide: Indien Hij niet van God was, zou Hij deze teekenen niet hebben kunnen doen. Want, voegde de man er bij, wij weten dat God de zondaars niet hoort; maar zoo iemand godvruchtig is, en Zijnen wil doet, dien hoort Hij. Hierover werden de Joden boos en wierpen hem uit de Synagoge. Maar de Heere Jezus zocht den man op, opende ook de oogen zijns geestes en liet hem zien, dat Hij de Heere Jezus was.

LESSEN.

1. *Wij hooren hier de geschiedenis van eenen blindgeborene.*

Ach, een blinde man is wel te beklagen. Laat ons den Heere God danken, dat Hij ons gezonde oogen gegeven heeft, en bidden dat Hij ze ons alzo laat.

2. *De discipelen dachten dat of de bedelaar, of zijne ouders gezondigd hadden; maar Christus verontschuldigde beiden.*

Indien het iemand kwalijk gaat, moeten wij niet aanstonds zeggen: het is van wege zijne zonde; maar wij moeten ook bedenken dat er geschreven staat: vele zijn de tegenspoeden des regtvaardigen.

3. *De blinde zeide: wij weten dat God de zondaars niet hoort.*

Laat ons derhalve den Heere vreezen en Zijnen wil doen, opdat wij weten dat ons gebed verhoord zal worden.

Psalm 146 vs. 6.

't Is de Heer, wiens mededoogen
Blinden schenkt het lieflijk licht;
Wie in 't stof lag neêrgebogen,
Wordt door Hem weêr opgerigt.
God, die lust in waarheid heeft,
Mint hem, die regtvaardig leeft.

VRAGEN.

Wien zag Jezus, toen Hij voorbijging?

Wat vroegen Zijne discipelen?

Wat antwoordde Jezus?

Waarmede genas Jezus den blinden man?

Waarheen moest de blinde gaan?

Hielp het hem, dat hij zich wiesch?

Wat zeiden de geburen?

Wat zeiden anderen?

En wat zeide de blinde zelf?

Waarheen bragten zij dezen bedelaar?

Op welken dag was hij ziende geworden?

Wat zeiden de Farizeën van Jezus?

Wat zeiden echter anderen?

Maar wat zeide de bedelaar?

Wie lieten de Joden roepen?

Welk antwoord gaven de ouders?

Waarom antwoordden zij zoo?

Wat zeiden toen de Joden?

Wat dacht de bedelaar van Jezus?

Wat was hiervan het gevolg?

Wat deed toen de Heere Jezus?

§ 32. JEZUS DE GOEDE HERDER.

Joh. 10. — 31 n. Chr.

De Heere Jezus heeft zich vergeleken bij eenen herder, die zijne schapen niet alleen weidde, maar ook lief had. Hij zeide dit met de volgende woorden: Ik ben de goede Herder. De goede Herder stelt zijn leven voor de schapen; maar een huurling, die geen ware herder is, wien de schapen niet eigen zijn, verlaat de schapen en vliedt, wanneer de wolf komt. En de wolf grijpt ze, en verstroot de schapen. De huurling vliedt, overmits hij een huurling is, en heeft geene zorg voor de schapen. Ik ben de goede Herder, en Ik ken de mijnen en word van de mijnen gekend. Gelijkerwijs de Vader Mij kent, alzoo ken Ik ook den Vader; en Ik stel Mijn leven voor de schapen. Ik heb nog andere schapen, die van dezen stal niet zijn; deze moet Ik ook toebrengen: en zij zullen Mijne stem hooren; en het zal worden ééne kudde en één herder.

LESSEN.

1. *De goede Herder stelt zijn leven voor de schapen.*

Dit heeft de Heere Jezus ook gedaan, toen Hij aan het kruis hing. Door Zijnen dood zijn Zijne schapen bevrijd geworden uit de magt des duivels.

2. *Ik heb nog andere schapen, die van dezen stal niet zijn.*

De Heere Jezus meende hiermede de heidenen, die niet tot het Joodsche volk behoorden. Hoe lief heeft toch de Heere Jezus de wereld gehad, dat Hij Zijn leven gegeven heeft tot verlossing van zondaren!

Psalm 23 vs. 1.

De God des heils wil mij ten herder wezen;
 'k Heb geen gebrek, 'k heb geen gevaar te vreezen.
 Hij zal mij zacht, in liefelijke weiden,
 Aan d' oevers van zeer stille wat'ren leiden.
 Hij sterkt mijn ziel, rigt, om Zijn naam, mijn treden
 In 't effen spoor van Zijn geregtigheden.

VRAGEN.

Waarbij heeft zich de Heere Jezus vergeleken?	Wie kent de Heere?
Met welke woorden zeide Hij dit?	Op welke wijze kent de Heer de zijnen?
Wat stelt de goede Herder voor Zijne schapen?	Heeft de Heer nog andere schapen?
	Wie zijn deze?

Wat doet de huurling?
 Wie is de huurling?
 Wat doet de wolf?

Wat wil de Heer met deze schapen
 doen?
 Wat zal eenmaal gebeuren?

---

§ 33. MARTHA EN MARIA.

Lukas 10. — 31 n. Chr.

De Heere Jezus kwam eens in een vlek. Daar was eene vrouw, met name Martha, die Hem in haar huis ontving. Deze Martha had eene zuster, die Maria heette. Maria zette zich aan de voeten van Jezus, hoorende naar Zijn woord. Doch Martha was bezig met veel dienens, want zij wilde den Heere Jezus gaarne veel genoeg doen. En zij zeide tot den Heiland: Heer, trekt Gij U dat niet aan, dat mijne zuster mij alleen laat dienen? Zeg haar toch dat zij mij helpe. Toen antwoordde Jezus en zeide tot haar: Martha, Martha, gij bekommert en ontrust u over vele dingen. Maar *één ding is noodig*. Maria heeft het goede deel uitgekozen, hetwelk van haar niet zal weggenomen worden.

LESSEN.

1. *Gastvrijheid is eene schoone deugd.*

Dit kunnen wij aan Martha zien, die veel moeite deed, om den Heere Christus te bedienen.

2. *De godzaligheid is echter ook eene heerlijke zaak.*

Dit kunnen wij van Maria leeren, die zich aan de voeten van Jezus zette, om naar Zijne woorden te hooren.

3. *De godzaligheid is echter hooger te schatten dan de gastvrijheid.*

Dit kunnen wij van den Heere Jezus leeren. Hij zeide: *Één ding is noodig*, en Maria heeft het goede deel gekozen.

Psalm 25 vs. 4.

's Heeren goedheid kent geen palen;
 God is regt, dus zal Hij door
 Onderwijzing hen, die dwalen,
 Brengen in het regte spoor.
 Hij zal leiden 't zacht gemoed
 In 't effen regt des Heeren:
 Wie Hem needrig valt te voet
 Zal van Hem zijn wegen leeren.

VRAGEN.

Waarheen kwam Jezus eens?	Waarmede was Martha bezig?
Wie was daar?	Wat zeide Martha tot Jezus?
Wat deed Martha?	Wat antwoordde de Heer?
Wie was de zuster van Martha?	Wat oordeelde Jezus over Maria?
Wat deed Maria?	

§ 34 DE BARMHARTIGE SAMARITAAN.

Lukas 10. — 31 n. Chr.

Een zeker wetgeleerde vroeg eens aan den Heere Jezus: Wie is mijn naaste? En Jezus zeide: Er was een zeker mensch, die van Jeruzalem naar Jericho ging, en viel onder de moordenaars, die, hem uitgekleet en daartoe zware slagen gegeven hebbende, hem half dood lieten liggen. Langs dienzelfden weg kwam een priester, die, hem ziende, tegenover hem voorbijging. En desgelijks ook een Leviet, toen hij bij die plaats kwam, ging hij hem voorbij. Maar een zeker Samaritaan, die ook langs dien weg reisde, zag hem, en werd met innerlijke ontferming bewogen, en tot hem gaande, verbond hij zijne wonden, gietende daarin olie en wijn; en hem heffende op zijn lastdier, voerde hij hem in de herberg en verzorgde hem. En des anderen daags weggaande, gaf hij twee penningen aan den waard, zeggende: Draag zorg voor hem, en alles wat gij nog meer voor hem zult te koste leggen, dat zal ik u weder geven, als ik terugkom.

Nu vroeg de Heere Jezus aan den wetgeleerde: Wie van deze drie dunkt u de naaste geweest te zijn desgenen, die onder de moordenaars gevallen was? En hij zeide: die barmhartigheid aan hem gedaan heeft. Zoo zeide dan Jezus tot hem: Ga heen, en doe gij desgelijks!

LESSEN.

1. *De wetgeleerde vroeg: Wie is mijn naaste?*

Dit zult gij wel niet meer behoeven te vragen, nu gij niet meer onder de wet, maar onder de genade leeft, die aan alle menschen verschenen is.

2. *De barmhartige Samaritaan droeg zelf den armen man op zijn lastdier.*

Dit is de ware liefde. Met opoffering van zijn eigen genot alles te geven aan hem, die in nood verkeert.

3. *De Heere Jezus zeide: ga heen, en doe gij desgelijks.*

Dit roept de Heere u telkens toe, indien gij vermaand wordt tot het goede.

De tien geboden des Heeren vs. 9.

Och, of wij Uw geboën volbragten!

Genâ! o hoogste Majesteit!

Gun, door 't geloof in Christus krachten,

Om die te doen uit dankbaarheid.

VRAGEN.

Wat vroeg de wetgeleerde?

Waar ging zeker man heen?

Onder welke menschen viel hij?

Wat deden die moordenaars met hem?

Wie kwam langs dienzelfden weg?

Hielp de priester?

Wat deed de Leviet?

Wie kwam ook langs dien weg?

Ging deze ook voorbij?

Wat deed hij met dien man?

Waar bragt hij hem?

Wat zeide hij tot den waard?

Wat vroeg Jezus aan den wetgeleerde?

Wat antwoordde de wetgeleerde?

Wat zeide Jezus tot hem?

§ 35 DE VERLOREN ZOON.

Lukas 15. — 31 n. Chr.

De Heere Jezus leerde eens en zeide: Een man had twee zonen. De jongste van hen zeide: Vader! geef mij het deel van het goed, dat mij toekomt. Toen deelde de vader het goed, en gaf den jongsten zoon wat hem toebehoorde. Met dit erfdeel ging hij naar een vreemd land, en bragt zijn goed door, overdadig levende. En als hij het alles verteerd had, ontstond er een groote hongersnood, en hij begon gebrek te lijden. Toen verwoegde hij zich tot een van de burgers, die hem op zijn land zond, om de zwijnen te weiden. En hij begeerde zijnen buik te vullen met den draf, dien de zwijnen aten, doch niemand gaf hem dien. Toen keerde hij in zich zelve, en zeide: Hoevele huurlingen mijns vaders hebben overvloed van brood, en ik verga van honger. Ik zal opstaan en tot mijnen vader gaan, en ik zal zeggen:

Vader! ik heb gezondigd tegen den hemel en voor u; en ik ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden; maak mij als één van uwe huurlingen! En hij stond op en ging naar zijnen vader. En als hij nog ver van hem was, zag hem zijn vader, en werd met innerlijke ontferming bewogen, en toeloopende, viel hem om zijnen hals, en kuste hem. Toen zeide de zoon: Vader! ik heb gezondigd tegen den hemel en voor u, en ben niet waardig uw zoon genaamd te worden! Maar de vader zeide tot zijne dienstknechten: Brengt hier voort het beste kleed, en doet het hem aan, en geeft eenen ring aan zijne hand en schoenen aan de voeten; en brengt het gemeste kalf, en slagt het, en laat ons eten en vrolijk zijn. Want deze mijn zoon was dood, en is weder levend geworden! hij was verloren, en is wedergevonden. Toen zij nu vrolijk waren, kwam zijn oudste zoon van het veld, en hoorde het gezang en het gerei. En hij riep een van de knechten, en vroeg wat er gaande was? En deze zeide: Uw broeder is te huis gekomen, en uw vader heeft het gemeste kalf geslagt, omdat hij hem gezond weder ontvangen heeft. Toen werd de oudste zoon toornig en wilde niet in huis gaan. Zoo ging dan zijn vader uit, en bad hem. Doch hij antwoordde: Zie, ik dien u nu zoo vele jaren, en heb nooit uw gebod overtreden, en gij heb mij nooit een bokje gegeven, opdat ik met mijne vrienden mogt vrolijk zijn. Maar nu deze uw zoon gekomen is, die uw goed heeft doorgebracht, hebt gij hem het gemeste kalf geslagt. En de vader zeide tot hem: Kind! gij zijt altijd bij mij, en al het mijne is het uwe. Men behoorde dan vrolijk en blijde te zijn: want deze uw broeder was dood, en is weder levend geworden; hij was verloren, en is wedergevonden.

LESSEN.

1. *De zonde stort den mensch in het grootste ongeluk.*

Dit ziet men aan den verloren zoon; met hem kwam het zoo ver, dat hij niet eens meer draf te eten kreeg.

2. *Wanneer men zich door de zonde heeft laten verleiden, moet men weder omkeeren en tot den Heer gaan.*

En dit naar het voorbeeld van den verloren zoon, die weder tot zijnen vader ging, zeggende: Vader, ik heb gezondigd tegen den hemel, en voor u.

3. *Die zich bekeert, wordt ook weder in genade aangenomen.*

Want met den vader van dezen verloren zoon is niemand anders bedoeld dan de barmhartige God, de Vader in den hemel.

Psalm 65 vs. 2.

Een stroom van ongeregtigheden
 Had de overhand op mij,
 Maar ons weerspannig overtreden
 Verzoent en zuivert Gij.
 Welzalig dien Gij hebt verkoren,
 Dien G' uit al 't aardsch gedruisch
 Doet nadren, en Uw heilstem hooren,
 Ja wonen in Uw huis.

VRAGEN.

Hoe vele zonen had zeker man?	Wat gaf hem de vader?
Wat eischte de jongste?	Wat zeide de vader vol vreugde?
Gaf de vader hem zijn erfdeel?	Waar was de oudste zoon?
Hoe gebruikte dit de zoon?	Wat vroeg hij?
Wat ontstond er in het land?	Wat antwoordde de knecht?
Tot wien begaf zich de zoon?	Behaagde dit den oudsten'zoon?
Wat begeerde hij?	Wat deed toen de vader?
Wat dacht de zoon bij zich zelven?	Wat zeide de oudste zoon tot den vader?
Welk voornemen had hij?	Hoe troostte hem de vader?
Bleef het alleen bij dit voornemen?	Welke vermaning gaf hij hem tevens?
Hoe ontving hem de vader?	Waarom moest hij vrolijk zijn?
Wat zeide de verloren zoon tot zijnen vader?	

§ 36 DE RIJKE MAN EN DE ARME LAZARUS.

Lukas 16. — 31 n. Chr.

Er was een zeker rijk man, die was gekleed met purper en zeer fijn lijnwaad, levende alle dagen vrolijk en prachtig. En er was een zeker bedelaar, met name Lazarus, welke lag voor zijne poort, vol zweren. En hij begeerde verzadigd te worden van de kruimels, die van de tafel des rijken vielen. Maar de honden kwamen en lekten zijne zweren. En het geschiedde dat de arme stierf, en van de Engelen gedragen werd in Abrahams schoot. De rijke stierf ook en werd begraven. En als hij in de hel zijne oogen ophief, zijnde in de pijn, zag hij Abraham van verre, en Lazarus in deszelfs schoot. En hij riep en zeide: Vader Abraham! ontferm u

over mij, en zend Lazarus, dat hij het uiterste van zijnen vinger in het water doope, en verkoele mijne tong want ik lijd smarten in deze vlam. Maar Abraham zeide: kind, gedenk dat gij uw goed ontvangen hebt in uw leven, en Lazarus desgelijks het kwade; nu wordt hij vertroost, en gij lijdt smarten. En daarenboven tusschen ons en ulieden is eene groote klove gevestigd, zoodat degenen, die van hier tot u willen overgaan, niet zouden kunnen, noch ook die daar zijn, tot ons overkomen. Toen zeide hij: Ik bid u dan vader! dat gij heen zendt tot mijns vaders huis; want ik heb nog vijf broeders; dat hij hun dit betuige, opdat ook zij niet komen aan deze plaats der kwaal. Abraham zeide tot hem: zij hebben Mozes en de profeten, dat ze die hooren! Maar hij zeide: Neen, vader Abraham! maar zoo iemand van de dooden tot hen heenging, zouden zij zich bekeeren. Doch Abraham zeide tot hem: Indien zij Mozes en de profeten niet hooren, dan zullen zij ook niet gelooven, al ware het dat iemand van de dooden opstond.

LESSEN.

1. *Wij leeren hieruit waar de zielen der vrome en godzalige menschen komen wanneer zij gestorven zijn.*

Namelijk, zij worden van de Engelen gedragen in Abrahams schoot, waar zij met Lazarus verblijd worden.

2. *Wij leeren hieruit waar de zielen der goddeloozen komen na hunnen dood.*

Namelijk in de hel en in de plaats der pijniging, waar zij met den rijken man uitroepen: ik lijd smarten in deze vlam.

3. *Wij leeren hieruit verder dat die eenmaal in de hel is, er niet weder uit kan.*

Want tusschen den hemel en de hel is eene groote klove, zoodat de een niet tot den ander komen kan.

Psalm 37 vs. 9.

Gods magt verbreekt den arm der goddeloozen,
Terwijl Zijn hand regtvaardigen geleidt;
Al treden ze op geen weg bezaaid met rozen,
Zij wachten 't heil, door God hun toegezeid.
Hij kent hun tijd; zij zien in spijt der boozen,
Hun erfenis bewaard in eeuwigheid.

VRAGEN.

Van welken man sprak de Heere Jezus?	Wat riep de rijke man uit?
Hoe was deze rijke man gekleed?	Waarom verlangde hij koud water?
Hoe leefde hij?	Welken troost gaf hem Abraham?
Wie lag er voor zijne deur?	Wat zeide hij van Lazarus?
Hoe heette die bedelaar?	Welke vergelijking maakte hij tusschen deze beiden?
Hoe zag die arme man er uit?	Wat is er voor onderscheid tusschen den hemel en de hel?
Wat wilde die arme man gaarne hebben?	Kunnen dan de zaligen en verdoemden niet bij elkander komen?
Welke weldaad bewezen hem de honden?	Wat verzocht de rijke man verder?
Wat gebeurde er met den armen man?	Wat antwoordde Abraham?
Waarheen werd zijne ziel gedragen?	Wat had de rijke man hiertegen in te brengen?
Waar bleef de rijke man?	Hoe werd hij door Abraham afge- wezen?
Waar ging deze heen?	
Wat zag de rijke man uit de hel?	
Wie lag in Abrahams schoot?	

§ 37. JEZUS ZEGENT DE KINDEREN.

Matth. 19. Mark. 10 en Luk. 18. — 32 n. Chr.

En zij bragten ook de kinderkens tot Jezus, opdat Hij ze zou aanraken, Toen dit de discipelen zagen, bestrafden zij degenen, die ze droegen. Maar Jezus, dat ziende, nam het zeer kwalijk en zeide: Laat de kinderkens tot Mij komen, en verhindert ze niet, want derzulken is het Koningrijk Gods. Voorwaar zeg Ik u, zoo wie het Koningrijk Gods niet zal ontvangen als een kindje, die zal geenszins in hetzelfde komen. En Hij omving ze met Zijne armen, en de handen op hen gelegd hebbende, zegende Hij dezelve,

LESSEN.

1. *De ouders bragten hunne kindertjes tot Jezus, opdat Hij ze zou aanraken.*

Dit doen nog heden alle Christelijke ouders, die hunne kinderen aan den Heere Jezus in het gebed opdragen, hen naar de zondagsscholen zenden en hen voorlezen uit den Bijbel.

2. *De Heere Jezus zeide: Laat de kinderkens tot Mij komen, want derzulken is het Koningrijk Gods.*

Dit verzekert ons dat de Heilige Geest het geloof ook in de kinderen werkt, wijl zij zonder hetzelfde geen deel aan het Koningrijk Gods konden hebben.

Psalm 71 vs. 12.

Gij hebt mij van mijn kindsche dagen
Geleid en onderrigt;
Nog blijf ik naar mijn pligt
Van Uwe wondren blij gewagen.
O God! wil mij bewaren
Bij 't klimmen mijner jaren.

VRAGEN.

Wat bragten zij tot Jezus?	Hoe nam de Heere Jezus dit op?
Wat zou Jezus met de kindertjes doen?	
Wat deden de discipelen?	
	Hoe nam de Heere Jezus dit op?
	Wat zeide Jezus van de kindertjes?
	Wat deed de Heere Jezus met de kindertjes?

§ 38. ZACHEÛS OP DEN VIJGEBOOM.

Luk. 19. — 32. n. Chr.

Toen Jezus door de stad Jericho trok, was aldaar een man, Zachéus genaamd, een overste der tollenaars, die zeer rijk was. En hij begeerde Jezus te zien wie Hij was, maar kon niet van wege het volk, want hij was klein van persoon. En vooruitlopende, klom hij op een wilden vijgeboom, opdat hij Hem mogt zien, want Hij zou door dien weg voorbijgaan. Toen nu Jezus aan die plaats kwam, opwaarts ziende, zag Hij hem en zeide tot hem: Zachéus, haast u en kom af, want Ik moet heden in uw huis blijven. En Zachéus haastte zich en kwam af, en ontving Hem met blijdschap. En allen, die dit zagen, murmureerden wijl Hij bij eenen zondigen mensch inging. Maar Zachéus stond, en zeide tot den Heer: Zie Heer, de helft mijner goederen geef ik den armen, en indien ik iemand iets door bedrog ontvreemd heb, dat geef ik vierdubbel weder. En Jezus zeide tot hem: Heden is dezen huize zaligheid geschied, nademaal ook deze

een zoon van Abraham is. Want de Zoon des menschen is gekomen, om te zoeken en zalig te maken dat verloren was.

LESSEN.

1. *Zachéus klom op een vijgeboom, opdat hij Jezus zou kunnen zien.*

Hoevelen, die zich Christenen noemen, gaan niet eenmaal naar de prediking en toonen geen verlangen naar den Heere Jezus.

2. *Zachéus was een rijk man, en de Heere zeide toch: heden is dezen huize zaligheid geschied.*

Hieruit zien wij, ook dat rijke lieden kunnen zalig worden, indien zij slechts tot Jezus komen, en zich hierin niet door hunne schatten laten weerhouden.

3. *Zachéus zeide dat hij het gestolene goed viervoudig wilde wedergeven.*

Hieruit zien wij, dat Zachéus berouw had over zijne zonden, en berouw is altijd het begin der ware bekeering.

Psalm 97 vs. 7.

Gods vriend'lijk aangezicht
 Heeft vrolijkheid en licht
 Voor alle opregte harten,
 Ten troost verspreid in smarten.
 Juicht, vromen! om uw lot;
 Verblijdt u steeds in God:
 Roemt, roemt Zijn heiligheid!
 Zoo wordt Zijn lof verbreed
 Voor al dit heilgenot.

VRAGEN.

Welke man was er te Jericho?
 Wat begeerde hij?
 Wat verhinderde hem hierin?
 Wat deed hij toen?
 Bemerkte Jezus dit?
 Wat zeide Jezus tot Zachéus?
 Wat deed Zachéus?

Waarover murmureerden de lieden?
 Waardoor gaf Zachéus zijne boete te kennen?
 Wat zeide de Heere Jezus van zijn huis?
 Wat zeide de Heer van des menschen Zoon?

§ 39. DE OPWEKKING VAN LAZARUS.

Joh. 11. — 32 v. Chr.

Er was te Bethanië zeker man, Lazarus genaamd, die krank was. Deze Lazarus had twee zusters; de eene heette Maria, de andere Martha (zie § 33). De Heere Jezus kende deze drie personen zeer goed en had ze lief. Toen zonden de zusters tot Jezus en lieten Hem zeggen: Heer, dien Gij lief hebt, is ziek. Jezus zeide: Deze krankheid is niet tot den dood, maar ter heerlijkheid Gods, opdat de Zone Gods door dezelve verheerlijkt worde. De Heer ging echter niet derwaarts, maar bleef nog twee dagen in de plaats, daar Hij was. Daarna zeide Jezus tot Zijne discipelen: Lazarus, onze vriend, slaapt. Toen zeiden de discipelen: Heer, wanneer hij slaapt, zal het beter met hem worden. Doch Jezus zeide tot hen vrij uit: Lazarus is gestorven, laat ons tot hem gaan. Als Jezus te Bethanië kwam, had Lazarus reeds vier dagen in het graf gelegen. Er waren echter vele Joden tot Martha en Maria gekomen, om haar te troosten wegens haren broeder. Toen nu Jezus kwam, ging Hem Martha te gemoet; doch Maria bleef in huis zitten. Toen zeide Martha: Heere, waart Gij hier geweest, zoo ware mijn broeder niet gestorven. Maar ik weet ook, dat alles wat Gij van God begeeren zult, God het U geven zal. Jezus. zeide tot haar: Uw broeder zal weder opstaan. Martha zeide: Ik weet dat hij opstaan zal in de opstanding ten laatsten dage. Jezus zeide tot haar: Ik ben de opstanding en het leven; die in Mij gelooft, zal leven, al ware hij ook gestorven; gelooft gij dat? Martha antwoordde: Ja, Heer, ik heb geloofd dat Gij zijt de Christus, de Zone Gods, die in de wereld komen zou. En toen zij dit gezegd had, ging zij heen, en riep hare zuster heimelijk, en zeide: De Meester is daar, en Hij roept u. Toen dit Maria hoorde stond zij haastelijk op, en ging tot Hem. Toen Maria Jezus zag, viel zij aan Zijne voeten, zeggende: Heer, indien Gij hier waart geweest, zoo ware mijn broeder niet gestorven. Als Jezus haar zag weenen, werd Hij zeer bewogen in den geest. Hierop vroeg Jezus: Waar hebt gij hem gelegd? Zij antwoordde: Kom en zie het. En Jezus weende. Toen zeiden de Joden: ziet hoe lief Hij hem had. En sommigen uit hen zeiden: Kon Hij, die de oogen des blinden

geopend heeft, niet maken dat ook deze niet gestorven ware? Toen nu Jezus aan het graf kwam, liet Hij den steen afnemen. Toen zeide Martha: Heer, hij riekt reeds, want hij heeft vier dagen aldaar gelegen. Maar Jezus zeide: Heb Ik u niet gezegd, dat zoo gij gelooft, gij de heerlijkheid Gods zien zult? Toen nu de steen weggenomen was, bad de Heere Jezus eerst tot Zijnen hemelschen Vader. Daarna riep Hij met groote stemme: Lazarus kom uit! En de doode kwam uit zijn graf, gebonden aan handen en voeten met doeken, en zijn aangezicht was omwonden met eenen zweetdoek. Jezus zeide: Ontbindt hem, en laat hem henen gaan. Velen van de Joden, die dit zagen, geloofden in den Heere Jezus. Maar sommigen van hen gingen naar de Farizeën, en zeiden hun hetgeen Jezus gedaan had. Van dien dag af beraadslaagden de Farizeën te zamen, dat zij Jezus dooden zouden. En wijl er ook velen waren die Lazarus wilden zien, beraadslaagden zij ook om Lazarus te dooden.

LESSEN.

1. *De Heer Jezus had Lazarus en zijne zusters lief.*

Hieruit volgt dat deze drie in vrede en liefde met elkander moeten geleefd hebben, iets dat niet altijd onder broeders en zusters het geval is.

2. *De Heere Jezus zeide: Lazarus, onze vriend, slaapt, hoewel hij reeds gestorven was.*

Maar de dood is voor de vromen ook niet anders dan een zachte slaap, waaruit zij in het eeuwige leven ontwaken.

3. *De Heere Jezus vroeg Martha naar haar geloof, en ontving een juist antwoord.*

Aldus moeten ook wij gereed zijn tot verantwoording aan iedereen, die rekenschap van ons geloof vordert.

Psalm 117.

Loof, loof den Heer, gij heidendom!
 Gij volken! prijst Zijn naam alom!
 Zijn goedheid is, in nood en dood,
 Voor ons, Zijn volk, oneindig groot.
 Zijn waarheid wankelt nimmermeer,
 Zingt, Hallelujah! zingt Zijn eer.

V RAGEN.

Wie was te Bethanië ziek?
 Hoe heetten zijne zusters?
 Waren zij bij den Heere Jezus bekend?
 Wat lieten Hem de twee zusters zeggen?
 Wat zeide Jezus van deze ziekte?
 Ging Hij dadelijk naar Bethanië?
 Wat zeide de Heere Jezus tot Zijne discipelen?
 Welke gevolgtrekking namen de discipelen hieruit?
 Wat zeide Jezus vrij uit?
 Wanneer kwam Jezus te Bethanië?
 Wie was er bij de zusters?
 Hoe ontvingen Hem de zusters?
 Wat zeide Martha tot Jezus?
 Wat geloofde Martha tevens?
 Wat zeide Jezus tot Martha?
 Welk antwoord gaf Martha over de opstanding?
 Wat zeide toen Jezus van de opstanding?
 Wat wilde Jezus van Martha weten?
 Welke belijdenis legde Martha af?

Wat zeide Martha heimelijk tot hare zuster Maria?
 Wat deed toen Maria?
 Wat zeide zij, toen zij Jezus zag?
 Wat gevoelde Jezus, toen Hij haar zag weenen?
 Waarnaar vroeg Jezus?
 Welk antwoord gaven zij Hem?
 Hoe was Jezus hierbij gestemd?
 Wat zeiden toen de Joden?
 Wat zeiden sommigen?
 Wat liet Jezus bij het graf doen?
 Wat zeide Martha van Lazarus?
 Hoe versterkte Jezus haar geloof?
 Wat deed Jezus toen het graf geopend was?
 Hoe riep de Heer den doode?
 Wat gebeurde er met den doode?
 Wat beval Jezus?
 Wat deden velen uit de Joden?
 Wat deden echter sommigen?
 Wat beraadslaagden toen de Farizeën?
 En wat wilden zij Lazarus doen?

§ 40. DE VERDORDE VIJGEBOOM.

Math. 21 en *Mark.* 11. — 32 n. Chr.

Toen Jezus van Bethanië naar Jeruzalem ging, hongerde Hem. En Hij zag eenen vijgeboom, die bladeren had, aan den weg, en ging naar den boom, om te zien, of Hij er ook eene vrucht aan vond. Maar daarbij komende vond Hij niets dan bladeren, want het was de tijd der vijgen niet. Toen zeide Jezus tot den vijgeboom: Uit u worde geene vrucht meer in der eeuwigheid. — En des morgens vroeg zagen de discipelen van Jezus, dat deze vijgeboom verdord was van den wortel af. Hierover verwonderden zij zich, en Petrus zeide tot Jezus: Rabbi, zie, de vijgeboom, dien Gij vervloekt hebt, is verdord. Jezus antwoordde hem:

Hebt geloof op God. Daarna zeide Hij tot Zijne discipelen: Voorwaar zeg Ik u, indien gij geloof hebt en niet twijfelt, dan zult gij niet alleen doen hetgeen den vijgeboom geschied is, maar ook indien gij tot dezen berg zult zeggen: word opgeheven en in de zee geworpen, zal het geschieden. Alle dingen, die gij biddende begeert, gelooft dat gij ze ontvangen zult, en zij zullen u geworden.

LESSEN.

1. *De Heere Jezus heeft in Zijnen staat van vernedering gehongerd.*

Dit is een troost voor vele armen. Want nu weet ook de Heere Jezus hoe het met een mensch is, die hongert.

2. *Wijl de vijgeboom geene vruchten droeg, werd hij door Jezus vervloekt.*

Met dezen vijgeboom wordt het Joodsche volk voorgesteld. Dat volk was altijd toegeroepen: brengt vruchten voort, der bekeering waardig. Maar wijl het dit niet deed, heeft God het volk verstooten.

3. *De Heere Jezus zeide tot Zijne jongeren: Hebt geloof op God.*

Indien de Heere Jezus dus wil, dat wij gelooven zullen, kunnen wij met het volste vertrouwen, om de gave, de onderhouding en vermeerdering des geloofs bidden.

Psalm 29 vs. 19.

Let toch, en zie op vromen en opregten;
Want, wat men denk' van de uitkomst hunner paën,
God kroont met vreë het einde Zijner knechten;
Maar, durft men stout des Heeren wet versmaën,
Dan zal Gods wraak den berg van hoogmoed slechten,
En 't boos geslacht, ten grond toe, doen vergaan,

VRAGEN.

Wat gebeurde er met den Heere Jezus op den weg naar Jeruzalem?
Wat zag Hij aan den weg?
Vond Jezus vrucht aan den boom?
Wat zeide de Heere Jezus tot den boom?

Had dit woord ook uitwerking?
Wat zeide Petrus tot Jezus?
Wat antwoordde de Heer?
Wat zeide Jezus daarna?

§ 41. HET PENNINGSCHE DER WEDUWE.

Mark. 12 en Luk. 21. — 32 n. Chr.

Jezus gezeten zijnde tegenover de schatkist, zag hoe het volk geld wierp in de schatkist des tempels, en vele rijken wierpen veel daarin. En er kwam ook eene arme weduwe, die daarin twee penningen wierp. Nu riep de Heere Jezus Zijne discipelen tot zich, en zeide tot hen: Voorwaar Ik zeg u, dat deze arme weduwe meer ingeworpen heeft, dan allen, die in de schatkist geworpen hebben; want zij allen hebben van hunnen overvloed daarin geworpen; maar deze heeft van hare armoede, haren ganschen leeftogt daarin geworpen.

LESSEN.

1. *Er was te Jeruzalem in den tempel eene schatkist, waarin de lieden hunne gaven legden.*

Het is derhalve billijk, dat ook wij denken aan het onderhoud van de armen der gemeente:

2. *De Heere Jezus zette zich tegenover de schatkist en zag toe hoe het volk geld inwierp.*

Dit doet de Heere Jezus nog dagelijks. De Heer ziet nauwkeurig toe op *wat* en vooral *hoe* wij geven.

Psalm 128 vs. 1.

U mag men zalig heeten,
Die 's Heeren vrees bekoort,
Die, met een goed geweten
Steeds wandelt naar Zijn woord.
Gij zult uw nooddrift vinden
Door d'arbeid van uw hand,
Wat ge u moogt onderwinden,
Komt naar uw wensch tot stand.

VRAGEN.

Wat deed Jezus bij de schatkist?
Wierpen de menschen daar iets
in?

Wat oordeelde de Heer over dit
penningske der weduwe?

Welke verklaring gaf Jezus aan
Zijne woorden?

Wat deed eene arme weduwe?

§ 42. DE INTOGT VAN JEZUS TE JERUZALEM.

Matth. 21. *Mark.* 11. *Luk.* 19. *Joh.* 12. — 32 n. Chr.

Toen Jezus dicht bij Jeruzalem kwam, zond Hij twee van Zijne discipelen, zeggende: Gaat henen in het vlek dat tegen u over ligt, en gij zult terstond eene ezelin gebonden vinden, en een veulen met haar, ontbindt ze en brengt ze tot Mij. En indien iemand u iets zegt, zult gij zeggen dat de Heer deze van noode heeft, en hij zal ze terstond zenden. Dit alles is nu geschied, opdat vervuld worde hetgeen gesproken is door den profeet: Zegt aan de dochter Zions: Zie uw Koning komt tot u, gezeten op eene ezelin, en een veulen, zijnde een jong eener jukdragende ezelin. — En de discipelen henegegaan zijnde en gedaan hebbende gelijk Jezus hun bevolen had, bragten de ezelin en het veulen, legden hunne kleederen op dezelve, en zetteden Hem daarop. En het volk spreidde zijne kleederen op den weg; anderen hieuwen takken van de boomen, en strooiden ze op den weg. Het volk echter dat vooruitging en volgde riep uit: Hosanna den Zone Davids! gezegend is Hij, die komt in den naam des Heeren! — En sommigen uit de Farizeën zeiden tot Jezus: Meester, bestraf Uwe discipelen. Maar Hij antwoordde: Ik zeg u, dat zoo deze zwijgen, de steenen haast roepen zullen. En toen Jezus de stad inkwam, werd de geheele stad in beweging gebracht, en ieder riep: Wie is deze? En de scharen zeiden: Deze is Jezus, de profeet van Nazareth in Galilea. En toen Jezus in den tempel te Jeruzalem kwam, riepen ook de kinderen: Hosanna den Zone Davids!

LESSEN.

1. *De profetie van Zacharia over de komst van Jezus begint aldus: Zeg aan de dochter Zions: zie, uw Koning komt tot u.*

Zion was een berg, waarop het bovenste gedeelte der stad Jeruzalem gebouwd was. Door de dochter Zions worden de inwoners van Jeruzalem en tevens de tempel aangeduid.

3. *Bij den intogt van Jezus zong het volk Hosanna den Zone Davids! gezegend is Hij, die komt in den naam des Heeren! Hosanna in de hoogste hemelen.*

Het woord Hosanna is Hebreeuwsch en wil zoo veel zeggen als: Och Heere, geef nu heil, och Heere, geef nu voorspoed, Lees Psalm 118 vs. 25.

3. *Toen de ouders deze woorden uitriepen, zongen de kinderen in den tempel ook Hosanna.*

Want de Joden hadden hunne kinderen deze woorden geleerd, opdat zij ze zingen konden, wanneer de Messias kwam. Zalig is het kind, dat den Heere Jezus alzoo juichende tegemoet komt.

Psalm 118 vs. 13a.

Gezegend zij de groote Koning,
Die tot ons komt in 's Heeren naam!
Wij zeggen U uit 's Heeren woning;
Wij zegenen U al te zaam.

VRAGEN.

Wat deed Jezus, toen Hij digt bij Jeruzalem kwam?
Waarheen zouden de twee discipelen gaan?
Wat zouden zij daar vinden?
Wat zouden zij met de dieren doen?
Wat moesten zij zeggen, indien iemand het wilde verhinderen?
Waarom wilde Christus op eenen ezel rijden?
Hoe heet de profetie van Zacharia?
Wat deden de discipelen?
Wat legden zij op den ezel?

Wien zetteden zij daarop?
Wat breidden zij uit op den weg?
Wat deden de anderen?
Wat riep het volk uit?
Wie klaagde daarover?
Welk antwoord gaf Jezus aan de Farizeën?
Wat gebeurde er bij de komst in de stad?
Wat zeiden de scharen?
Wat deden de kinderen in den tempel?

§ 43. DE TIEN MAAGDEN.

Matth. 25. — 32 n. Chr.

Jezus zeide: Het Koninkrijk der hemelen zal in den jongsten dag gelijk zijn aan tien maagden, die hare lampen namen, en gingen uit den bruidegom te ontmoet. Vijf waren wijs, en vijf waren dwaas. De dwazen namen hare lampen, maar namen geen olie met zich; maar de wijzen namen olie in hare vaten, met hare lampen. Als nu de bruidegom vertoefde, werden zij allen sluimerig en vielen in slaap. En ter middernacht ontstond een geroep: Ziet, de bruidegom komt, gaat hem te ontmoet! Toen stonden al die maagden op en

bereidden hare lampen. En de dwazen zeiden tot de wijzen: Geeft ons van uwe olie, want onze lampen gaan uit. Maar de wijzen antwoordden: Geenszins, opdat er misschien voor ons en u niet genoeg zij. Maar gaat liever tot de verkoo- pers, en koopt voor u zelven. En toen zij heengingen om te koopen, kwam de bruidegom, en die gereed waren, gingen met hem in tot de bruiloft, en de deur werd gesloten. Daarna kwamen ook de andere maagden, zeggende: Heere! Heere! doe ons open. Doch hij antwoordde en zeide: Voorwaar zeg ik u, ik ken u niet. Daarom waakt; want gij weet den dag noch de ure, in welke de Zoon des menschen komen zal.

LESSEN.

Er zijn in deze gelijkenis negen merkwaardige woorden, die men wel moet overdenken.

I. DE DRIE EERSTE:

1. *De tien maagden* zijn allen die zich Christenen noemen.
2. *De vijf wijze maagden* zijn de regtgeloovige Christenen.
3. *De vijf dwaze maagden* zijn de naamchristenen.

II. DE DRIE ANDERE:

4. *Het koningrijk der hemelen* is het rijk der genade van Christus op aarde.
5. *Onder de lampen* verstaan wij den levenswandel eens Christens.

6. *De olie* is niets anders dan het zaligmakend geloof.

III. DE DRIE LAATSTE:

7. *De bruidegom* is de Heere Jezus, die zich met ons tot in eeuwigheid verbinden wil.
8. *De bruiloft* is het eeuwige leven, of het rijk der heerlijkheid in den hemel.
9. *De middernacht* is de jongste dag, of het einde der wereld.

Psalm 119 vs. 8.

Ik zal, o God! bepeinzen Uwe wet,
 In 't onderzoek van Uw bevelen waken;
 Terwijl mijn ziel op Uwe paden let.
 In Uw geboon zal zich mijn geest vermaken,
 En daar ik hulp verwacht op mijn gebed,
 Uw heilig woord vergeten noch verzaken.

VRAGEN.

Waarom zal het Koningrijk der hemelen gelijk zijn?	Wat antwoordden de wijzen?
Wat deden de tien maagden?	Welken raad gaven zij aan de dwazen?
Welk onderscheid was er tusschen haar?	Wat gebeurde er onderwijl de dwazen olie kochten?
Wat deden de dwazen?	Welke maagden gingen met den bruidegom mede ter bruiloft?
Wat deden de wijzen?	Werd de deur ook voor de anderen geopend?
Wat gebeurde er met haar, toen de bruidegom zoo lang uitbleef?	Wat zeiden toen de dwazen?
Wat gebeurde te middernacht?	Wat antwoordde de bruidegom?
Wat deden de maagden, toen zij het geroep hoorden?	Met welke vermaning besloot de Heere Jezus deze gelijkenis?
Wat zeiden de dwazen tot de wijzen?	

§ 44. HET JONGSTE GERIGT.

Matth. 25. — 32 n. Chr.

Wanneer de Zoon des menschen komen zal in Zijne heerlijkheid, en al de heilige engelen met Hem, dan zal Hij zitten op den troon Zijner heerlijkheid. En voor Hem zullen al de volkeren vergaderd worden, en Hij zal ze van elkander scheiden, gelijk de herder de schapen van de bokken scheidt. En Hij zal de schapen tot Zijne regterhand zetten, maar de bokken tot Zijne linkerhand. Alsdan zal de Koning zeggen tot degenen, die tot Zijne regterhand zijn: Komt, gij gezegenden mijns Vaders, beërft het Koningrijk, hetwelk u bereid is voor de grondlegging der wereld. Want Ik ben hongerig geweest, en gij hebt Mij te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest, en gij hebt Mij te drinken gegeven; Ik was een vreemdeling, en gij hebt Mij geherbergd. Ik was naakt en gij hebt Mij gekleed; Ik ben krank geweest, en gij hebt Mij bezocht; Ik was in de gevangenis, en gij zijt tot Mij gekomen. Dan zullen de regtvaardigen Hem vragen: Heere, wanneer hebben wij U hongerig gezien, en gespijzigd? of dorstig, en te drinken gegeven? En wanneer hebben wij U een vreemdeling gezien, en geherbergd, of naakt en gekleed? En wanneer hebben wij U krank gezien, of in de gevangenis en zijn tot U gekomen? En de Koning zal antwoorden: Voorwaar zeg Ik u voor zoo veel gij dit aan een van deze mijne

minste broeders gedaan hebt, zoo hebt gij dat Mij gedaan. — Dan zal Hij zeggen ook tot degenen, die ter linkerhand zijn: Gaat weg van Mij, gij vervloekten, in het eeuwige vuur, hetwelk den duivel en zijnen engelen bereid is. Want Ik ben hongerig geweest, en gij hebt Mij niet te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest, en gij hebt Mij niet te drinken gegeven; Ik was een vreemdeling, en gij hebt Mij niet geherbergd; naakt en gij hebt Mij niet gekleed; krank en in de gevangenis, en gij hebt Mij niet bezocht. Dan zullen ook dezen Hem vragen: Heere, wanneer hebben wij U hongerig gezien, of dorstig, of een vreemdeling, of naakt, of krank, of in de gevangenis; en hebben U niet gediend? Dan zal Hij hun antwoorden: Voorwaar zeg Ik U: voor zoo veel gij dit aan een van deze minsten niet gedaan hebt, zoo hebt gij het ook Mij niet gedaan. En deze zullen gaan in de eeuwige pijn, maar de regtvaardigen in het eeuwige leven.

LESSEN.

Wij vinden in dit Hoofdstuk onder anderen drie belangrijke woorden, die de regter in het jongste gerigt zal uitspreken:

1. *Het eerste merkwaardige woord is dit: Komt, gij gezegenden Mijns Vaders.*

Mogten toch alle bedroefden en bekommerden deze woorden opmerken. Gaat het hun ook in dit leven niet voorspoedig: — hier staat het toch duidelijk dat zij eenmaal ingaan zullen als de gezegenden des hemelschen Vaders.

2. *Het tweede merkwaardige woord is dit: Gaat weg van Mij gij vervloekten, in het eeuwige vuur.*

Mogten deze woorden toch gedurig klinken in de ooren van de kinderen dezer wereld, opdat zij bij iedere brandende kaars of bij elke gloeiende kool aan het eeuwige vuur herinnerd wierden.

3. *Het derde merkwaardige woord is dit: Dat hebt gij Mij gedaan.*

Mogten toch alle rijke menschen deze woorden ter harte nemen. Zij hebben immers zulk eene schoone gelegenheid om de hongerigen te eten te geven, de dorstigen te drenken, de naakten te kleeden, de vreemden te herbergen, de zieken te bezoeken en de gevangenen te troosten.

Psalm 130 vs. 4.

Hoopt op den Heer, gij vromen!
 Is Israël in nood,
 Er zal verlossing komen:
 Zijn goedheid is zeer groot.
 Hij maakt op hun gebeden
 Gansch Israël eens vrij
 Van ongerechtigheden,
 Zoo doe Hij ook aan mij!

VRAGEN.

Waar zal de Zoon des menschen zitten?	Wat zullen de regtvaardigen Hem vragen?
Wie zal met Hem komen?	Wat zal hun echter de Koning antwoorden?
Wie zullen er voor Hem verschij- nen?	Wat zal de Koning zeggen tot de- genen, die aan Zijne linkerhand zijn?
Hoe zal Hij de menschen van el- kander scheiden?	Wat hebben zij Hem gedaan, toen Hij hongerig was?
Waar zal Hij de schapen zetten? Waar de bokken?	En toen Hij dorstig was?
Wat zal Christus zeggen tot dege- nen die aan Zijne rechterhand zijn?	En toen Hij vreemdeling was?
Wanneer hebben zij Hem te eten gegeven?	En toen Hij naakt was?
Wanneer hebben zij Hem te drin- ken gegeven?	En toen Hij krank en gevangen was?
Wanneer hebben zij Hem geher- bergd?	Wat zullen dezen dan vragen?
Wanneer hebben zij Hem gekleed?	Wat zal hun de Koning antwoor- den?
Wanneer hebben zij Hem bezocht?	Waar zullen de goddeloozen blijven?
Wanneer zijn zij tot Hem gekomen?	Waar zullen de regtvaardigen heen- gaan?

§. 45. HET HEILIGE AVONDMAAL.

Matth. 26. Mark. 14. Luk. 22. Joh. 13 en 1 Cor. 11. 32 n. Chr.

Jesus zond twee van Zijne discipelen uit, namelijk Petrus en Johannes, naar de stad Jeruzalem. En Hij zeide tot hen: gaat henen in de stad, en u zal een mensch ontmoeten, dragende eene kruik waters; volgt dien, en zoo waar hij ingaat zegt tot den Heer des huizes: de Meester zegt, waar is de eetzaal, waar Ik het Pascha met Mijne discipelen eten zal?

En hij zal u wijzen eene groote opperzaal, toegerust en gereed; bereidt het ons aldaar. En Zijne discipelen deden het, en vonden het gelijk Hij hun gezegd had. — En toen het avond geworden was, kwam Jezus met de twaalve en hield met hen den laatsten maaltijd op deze aarde. Terwijl zij nu zaten, zeide Jezus tot Zijne jongeren: Ik heb grootelijks begeerd dit Pascha met u te eten eer dat Ik lijde. Gedurende den maaltijd stelde de Heere Jezus het heilige Avondmaal in. Namelijk Hij nam het brood, en het gezegend hebbende, brak Hij het en gaf het Zijnen discipelen, zeggende: neemt, eet, dat is Mijn lichaam, hetwelk voor u gegeven wordt; doet dat tot Mijne gedachtenis. Desgelijks nam Hij ook den drinkbeker na het Avondmaal, en gedankt hebbende, gaf Hij hun dien, zeggende: Drinkt allen daaruit; deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in Mijn bloed, hetwelk voor u, en voor velen vergoten wordt, tot vergeving der zonden. Doet dat, zoo dikwijls als gij dien zult drinken, tot Mijne gedachtenis. Dit alles gebeurde des Donderdags, en wel in den nacht toen Hij verraden werd.

LESSEN.

1. *Jezus zeide tot Zijne discipelen: u zal een mensch ontmoeten, dragende eene kruik waters.*

Hieruit leeren wij dat de Heere Jezus alles wist en alles vooruit zag.

2. *Jezus zeide: dit is Mijn ligchaam, dat voor u verbroken wordt.*

Hiermede bedoelde de Heere, dat Hij aan het kruis voor de zonden der wereld zou sterven.

3. *Doet dat tot Mijne gedachtenis.*

Namelijk als wij het heilige Avondmaal vieren, moeten wij denken aan Zijn lijden en Zijnen dood, en derhalve Zijnen dood verkondigen.

Psalm 65 vs. 2.

Een stroom van ongeregtigheden
 Had d'overhand op mij;
 Maar ons weerspanning overtreden
 Verzoent en zuivert Gij.
 Welzalig, dien Gij hebt verkoren,
 Dien G' uit al 't aardsch gedruisch
 Doet nad'ren, en Uw heilstem hooren;
 Ja wonen in uw huis.

VRAGEN.

Wie zond Jezus naar Jeruzalem?	Wat stelde de Heer in?
Wat zeide Hij tot hen?	Wat deed de Heer met het brood?
Wien zouden zij ontmoeten?	Wat zeide de Heer bij de breking des broods?
Wat zouden zij tot hem zeggen?	Wat nam Hij desgelijks?
Wat zou hij hun wijzen?	Wat deed Hij met den drinkbeker?
Wat gebeurde er toen het avond geworden was?	Wat zeide de Heer hierbij?
Wat had de Heere Jezus begeerd?	Wanneer is dit gebeurd?

§ 46. JUDAS DE VERRADER.

Matth. 25. *Mark.* 14. *Luk.* 22 *Joh.* 13 en 18. — 32 n. Chr.

De Heere Jezus had twaalf discipelen. Onder deze was Zijn verrader, namelijk Judas Iskarot. Deze Judas had de beurs, maar hij ging niet eerlijk met het geld om, want hij was een dief. Ook dreef hem de duivel aan om zijnen Heer en meester te verraden. Toen ging Judas naar de overpriesters en begeerde dertig zilverlingen, om voor dien prijs Jezus te verraden en Hem aan hen over te leveren. Dit wist de Heere Jezus alles zeer wel, want Hij was alwetend, en deelde dit ook aan de andere discipelen mede. De eerste maal maakte Hij hun dit bekend bij gelegenheid dat Hij hunne voeten wiesch, en zeide: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg U, dat één van u lieden Mij zal verraden. Toen zagen de discipelen elkander aan, want zij wisten niet van wien Hij sprak. De discipel Johannes echter lag aan Jezus borst, wyl hij Hem hartelijk lief had. Dezen wenkte Petrus, dat hij toch vragen zou, wie de verrader was. Jezus zeide tot Johannes: Deze is het, dien ik de bete, als Ik ze ingedoopt heb, geven zal. En als Hij de bete ingedoopt had, gaf Hij ze Judas Iskariot. En na de bete voer de satan in hem. — Bij de instelling van het heilige Avondmaal zeide Jezus wederom dat er een onder hen was: die Hem verraden zou. Toen vroeg de een na den ander, Ben ik het, Heer? Ten laatste vroeg Judas ook: Heer, ben ik het? En Jezus antwoordde hem: Gij zegt het (dat wil zeggen: Ja.) — Na het Avondmaal ging Jezus naar eene plaats, Gethsemané genaamd, en daar gekomen zijnde, begon Hij zeer droevig en beangst te worden, zelfs zóó dat Zijn zweet werd

gelijk groote druppelen bloeds, die op de aarde afvielen. Maar er kwam een engel uit den hemel, die Hem versterkte. Eindelijk stond Hij op, wekte Zijne discipelen, die in slaap gevallen waren, en ging den hof uit. Toen kwam Judas met eene bende krijgsknechten en eenige dienaars van de overpriesters, met lantaarnen en fakkelen en wapenen. En Judas had hun een teeken gegeven, zeggende: Dien ik zal kussen, dezelve is het, grijpt Hem. Hij trad dan tot Jezus, en zeide: Wees gegroet, Rabbi! en hij kuste Hem. Maar Jezus vroeg hem: Vriend! waartoe zijt gij hier? Judas, verraadt gij den Zoon des menschen met eenen kus? Toen kwamen zij toe, sloegen de handen aan Jezus en grepen Hem. — Simon Petrus trok zijn zwaard en sloeg des Hoogepriesters dienstknecht regteroor af. Maar Jezus raakte zijn oor aan, heelde hem, en zeide tot Petrus: steek uw zwaard in de schede.

Later had Judas berouw dat hij den Heere Jezus verraden had. Daarom bragt hij de dertig zilverlingen weder aan de overpriesters en zeide: Ik heb gezondigd, verradende het onschuldige bloed. Maar de Farizeën zeiden: Wat gaat ons dat aan? Gij moogt toezien. Toen wierp Judas de zilveren penningen in den tempel, ging heen en verworgde zich zelven. En voorwaarts overgevallen zijnde, borst hij midden op, en al zijne ingewanden werden uitgestort. De overpriesters wilden echter het geld niet in de offerkist leggen, dewijl het een prijs des bloeds was, maar kochten daarvoor den akker des pottebakkers, tot eene begrafenis voor de vreemdelingen.

LESSEN.

1. *De gelegenheid maakt den dief.*

Dit ziet men aan Judas. Hij was wellicht eerlijk toen hij tot apostel geroepen werd. Maar toen hij de beurs in bewaring kreeg, werd hij eerst gierig, vervolgens een verrader en daarna een zelfmoordenaar.

2. *De duivel had het Judas in het hart gegeven den Heere Jezus te verraden.*

Hier leeren wij wederom van wien de booze gedachten komen, namelijk van den duivel en uit het booze hart.

3. *Toen Judas den Heer verraden had, zeide hij: ik heb gezondigd, verradende het onschuldige bloed.*

Zoo doet het geweten. Eerst waarschuwt het; en wanneer het geen gehoor kan krijgen, zwijgt het en schijnt te slapen, totdat de zonde bedreven is, en men aan de stem des

duivels gehoor gegeven heeft. Dan ontwaakt het en brengt den mensch tot wanhoop.

Psalm 64 vs. 2 en 7.

Verberg mij voor de listigheden,
En voor den heimelijken raad
Der boozen, die, geneigd tot kwaad,
Oproerig in hun doen en reden,
Steeds onrecht smeden.

Maar God, aanschouwend al hun lagen,
Die bloot zijn voor Zijn aangezicht,
Zal ijlings met een scherpe schicht
Hen treffen, en door zware plagen,
Hen straf doen dragen.

VRAGEN.

Hoe vele discipelen had de Heere Jezus?	Wat vroegen de discipelen?
Wie was de verrader?	Wat deed Judas?
Wat had Judas?	Wat antwoordde Jezus hem?
Was hij eerlijk?	Waarheen begaf zich Jezus na het avondmaal?
Wat gaf hem de duivel in het hart?	Wat gebeurde er met Jezus in den hof?
Hoeveel geld ontving hij voor zijn verraad?	Wie versterkte Hem?
Wist Jezus wat Judas van voornemen was?	Wie kwam tot Jezus?
Wanneer maakte de Heer dit bekend?	Kwam Judas alleen?
Wat zeide Jezus na de voetwashington?	Welk teeken had Judas gegeven?
Wat deden de discipelen toen zij dit hoorden?	Wat zeide Judas tot Jezus?
Wie lag er aan Jezus borst?	Hoe beantwoordde Jezus dien valschen kus?
Waarom wenkte Petrus hem?	Wat deden toen de benden met Jezus?
Wat zeide Jezus tot Johannes, toen hij Hem hiernaar vroeg?	Wat deed Petrus?
Aan welken discipel gaf Jezus de bete?	Vond Jezus dit goed?
Wat gebeurde er toen Judas de bete genomen had?	Had Judas geen berouw?
Wanneer zeide de Heer wederom dat er een was, die Hem zou verraden?	Wat deed hij met de dertig zilverlingen?
	Wat zeide de verrader tot de Farizeën?
	Welk antwoord gaven zij hem?
	Hoe was het einde van Judas?
	Wat gebeurde er met zijn ligchaam?
	Wat deden de overpriesters met de zilveren penningen?

§ 47. DE VERLOOCHENING VAN PETRUS.

Matth. 26. Mark. 14. Luk. 22. Joh. 18. — 32 n. Chr.

Na het avondmaal zeide Jezus tot Zijne discipelen: Gij zult allen in dezen nacht aan Mij geërgerd worden. Simon Petrus antwoordde: of zij ook allen aan U geërgerd wierden, zoo zal ik toch niet geërgerd worden. Toen zeide de Heer tot Petrus: Simon! Simon! zie, de satan heeft ulieden zeer begeerd, om te ziften als de tarwe, maar Ik heb voor u gebeden dat uw geloof niet ophoude. Petrus zeide echter: Heer, ik ben bereid met U en in de gevangenis en in den dood te gaan. Maar Jezus zeide: Voorwaar, Ik zeg u, dat heden in dezen nacht, eer de haan tweemaal zal gekraaid hebben, gij Mij driemaal zult verloochenen. Toen werd Petrus nog vuriger en zeide: Al moest ik met U sterven, zoo zal ik U geenszins verloochenen. En desgelijks zeiden ook de andere discipelen.

Doch toen Judas den Heere Jezus verraden had, verlieten Hem alle jongeren en vlugten. Petrus echter volgde Jezus van verre tot in de zaal des Hoogepriesters. De dienstknechten echter hadden een kolenvuur gemaakt en warmden zich. Petrus vervoegde zich tot hen, om het einde te zien. De dienstmaagd dan, die de deurwaarderster was, zeide tot hem: Zijt gij ook niet uit de discipelen van dezen mensch? En Petrus antwoordde: Ik ken Hem niet, en ik weet ook niet wat gij zegt. En hij ging buiten in de voorzaal, en de haan kraaide voor de eerste maal. Kort daarna zeide eene andere dienstmaagd: Deze is een van die, en hij was ook met Jezus den Nazarener. Maar Petrus loochende wederom, en zwoer daarbij: Ik ken den mensch niet. Een weinig later zeide de andere tot hem: Waarlijk, gij zijt ook van die, want uwe spraak maakt u openbaar. En een van de dienstknechten des Hoogepriesters, vermaagschapt aan dengene, wien Petrus het oor afgehouden had, zeide tot hem: Heb ik u niet gezien in den hof met Hem? Toen begon Petrus zich te vervloeken en te zweren: ik ken den mensch niet, dien gij zegt. En terwijl hij nog sprak, kraaide de haan ten tweeden male, en de Heere Jezus keerde zich om en zag Petrus aan. Toen werd Petrus indachtig aan het woord des Heeren, hoe Hij hem gezegd had: Eer de haan tweemaal zal gekraaid hebben, zult gij Mij driemaal verloochenen. En Petrus naar buiten gaande, weende bitterlijk.

LESSEN.

1. *Men moet niet op zijne sterkte vertrouwen.*

Petrus wilde met Christus in den dood gaan, — en toen het er op aankwam verloochende hij in het aangezicht eener dienstmaagd zijnen Heer.

2. *De kinderen Gods zijn steeds in groot gevaar.*

Want zoo als de duivel Petrus verleid heeft, tracht hij ook nog heden ten dage al degenen die Christus navolgen ten val te brengen.

3. *De Christenen moeten vurig voor elkander bidden.*

Hierin is Jezus ons tot een voorbeeld geweest: Hij had voor Petrus gebeden, dat zijn geloof niet zou ophouden.

Psalm 16 vs. 1.

Bewaar mij toch, o alvermogend God,
 'k Betrouw op U; schenk hulp, verhoor mijn smeeken.
 O mijne ziel! gij hebt vrijmoedig tot
 Uw God en Heer, uw Bondgod durven spreken:
 Gij zijt de Heer; ik zal U nooit verzaken,
 Ofschoon tot U mijn goedheid niet kan raken.

VRAGEN.

Wat zeide Jezus na het avondmaal tot Zijne discipelen?
 Wat antwoordde Petrus hierop?
 Wat zeide Jezus vooral tot Petrus?
 Wat antwoordde Petrus weder?
 Welk een besluit nam Petrus?
 Wat zeiden de overige discipelen?
 Hielden de discipelen ook hun woord, toen Jezus verraden was?
 Vlugtte Petrus ook?
 Wat hadden de dienstknechten des Hoogepriesters gemaakt?
 Wat deed Petrus daar?
 Wat zeide de deurwaarster tot hem?
 Wat antwoordde haar Petrus?

Wat gebeurde er, toen Petrus na de eerste verloochening in den voorhof ging?
 Wat zeide spoedig daarop eene andere dienstmaagd?
 Verloochende Petrus Jezus?
 Wat zeiden eindelijk alle lieden tot Petrus?
 Wat zeide de bloedverwant desgenen, dien Petrus een oor afgehouden had?
 Bleef Petrus sterker in de derde verloochening?
 Wie zag Petrus aan?
 Waaraan dacht Petrus, toen de Heer hem aanzag?
 Wat deed Petrus, toen hij zijne schuld erkende?

§ 48. DE VEROORDEELING VAN JEZUS.

Matth. 26 en 27. *Mark.* 14 en 15. *Luk.* 22 en 23.

Joh. 18 en 19. — 32 n. Chr.

De Heere Jezus werd het eerst door de overpriesters te Jeruzalem veroordeeld. Zij zochten valsche getuigenissen tegen Jezus, maar de getuigenissen waren niet eenparig. Toen stond de Hoogepriester op en zeide: Ik bezweer u bij den levenden God, dat Gij mij zegt, of Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods? Jezus zeide tot hem: Ik ben het. Toen verscheurde de Hoogepriester zijne kleederen, zeggende: Hij heeft God gelasterd, wat hebben wij nog getuigen van noode. De overpriesters en schriftgeleerden zeiden ook: Hij is des doods schuldig. — Als het dag geworden was, bragten zij Jezus in hunnen raad, en vroegen Hem: Zijt Gij de Christus? Zijt Gij de Zoon Gods? En Jezus zeide tot hen: Gij zegt dat Ik het ben. Toen zeiden zij allen: Wat hebben wij nog getuigenis van noode? Wij zelven hebben het uit Zijnen mond gehoord. En Hem gebonden hebbende, gaven zij Hem over aan Pontius Pilatus, den Romeinschen stadhouder, want de Romeinen hadden het joodsche land in hunne magt en zonder hunne toestemming mochten de Joden niemand dooden. Pilatus wilde weten wat deze Jezus gedaan had? Toen zeiden de Joden: Wij hebben bevonden dat deze het volk verkeert, en verbiedt den keizer schatting te geven, zeggende dat Hij zelf Christus, de Koning is. Pilatus vroeg toen aan Jezus: Zijt Gij de koning der Joden? Jezus antwoordde hem: Gij zegt dat Ik een koning ben. — Vervolgens zond Pilatus den Heere Jezus naar den koning Herodes, want hij had vernomen dat Hij uit Galilea, het gebied van Herodes was. En als Herodes Jezus zag, verblijdde hij zich zeer; want hij was over lang begeerig geweest een wonder van Hem te zien. Doch Jezus antwoordde op geene der vragen, die Herodes Hem deed. Daarom zond Herodes den Heere Jezus weder naar Pilatus, nadat hij Hem eerst bespot had. En op denzelfden dag werden Pilatus en Herodes vrienden met elkander. — Op het feest nu was de stadhouder gewoon den volke eenen gevangene los te laten. Te dien dage was zekere Bar-abbas gevangen, met andere oproermakers, die in een opstand eenen doodslag begaan had. En Pilatus vroeg aan de Joden; Wien wilt gij dat ik u zal loslaten, Bar-abbas of Jezus? Toen riep het gansche volk:

Weg met dezen en laat ons Bar-abbas los! Pilatus dan zeide: Wat zal ik dan doen met Jezus? Toen riep de gansche menigte eenparig: Kruis Hem, kruis Hem! Inmiddels zond zijne huisvrouw tot hem, zeggende: Heb toch niet te doen met dien regtvaardige; want ik heb heden veel geleden in den droom om Zijnent wil. — Als nu Pilatus zag dat Hij niet vorderde, maar veeleer dat er oproer werd, nam hij water en wiesch zich de handen, zeggende: ik ben onschuldig van het bloed dezes regtvaardigen, gijlieden moogt toezien. En al het volk antwoordde: Zijn bloed kome over ons en onze kinderen. Toen nam Pilatus Jezus en geesselde Hem. En de dienaren deden Hem een purperen mantel om, en eene kroon van doornen gevlochten hebbende, zetteden zij die op Zijn hoofd, en gaven Hem een rietstok in Zijne hand. In dezen jammerlijken staat toonde Pilatus den Heere Jezus aan het volk, zeggende; Ziet den mensch! maar de overpriesters riepen: Kruis Hem, kruis Hem! Pilatus zeide: Neemt gijlieden Hem en kruist Hem, ik vind in Hem geene schuld. De Joden echter antwoordden: Wij hebben eene wet, en naar onze wet moet Hij sterven; want Hij heeft zich zelven Gods Zoon gemaakt. Indien gij dezen loslaat, zoo zijt gij des keizers vriend niet; een iegelijk die zich zelven koning maakt, wederspreekt den keizer. Toen vroeg Pilatus: Zal ik uwen koning kruisigen? Maar de overpriesters antwoordden: wij hebben geen koning dan den keizer. Toen liet Pilatus Bar-abbas los, maar Jezus gaf hij over om gekruist te worden.

LESSEN.

1. *De overpriesters gaven Jezus over aan Pontius Pilatus.*

Deze Pontius Pilatus was een stadhouder der Romeinen en een heiden. Hiermede verwierpen zij dus hunnen Koning, hunnen Christus. De eerste stap, dien Jezus deed in het regthuis der Romeinen, werd den heidenen ter zaligheid.

2. *Toen Pilatus vroeg: Wat zal ik doen met Jezus? riep het volk eenparig: kruis Hem! kruis Hem!*

Zoo is het volk. Des Zondags te voren zong het nog: Hosanna, en Vrijdags daarna riep het: kruist Hem.

3. *Bar-abbas werd losgelaten en Jezus overgegeven om gekruist te worden.*

Dit was wel een onregtvaardig oordeel. Bar-abbas was een

doodslager, en hem werd het leven geschonken. Jezus had de dooden in het leven geroepen, en Hij werd ter dood veroordeeld.

Psalm 69 vs. 3.

Beschaam door mij de stille hope niet,
 Van hen, die U, o Heer der legerscharen!
 Verwachten; laat geen schande wedervaren
 Aan hen, die U steeds zoeken in verdriet.
 Met mij verging hun hoop, o Israels God!
 Daar ik mijn smaad om U wentwil moet dragen.
 Mijn aanschijn is bedekt met schande en spot;
 Helaas! wat heb ik stof tot bitter klagen.

VRAGEN.

Door wien werd Jezus het eerst veroordeeld?	Wat gebeurde er op denzelfden dag met Herodes en Pilatus?
Wat zochten zij tegen Hem?	Wat was de stadhouder op het feest gewoon?
Gelukte hun dit?	Wie was er gevangen?
Wat vroeg de Hoogepriester aan Jezus?	Wat sloeg Pilatus voor?
Welk antwoord gaf de Heer?	Wat riep het volk?
Wat deed toen de Hoogepriester?	Wat vroeg Pilatus verder?
Wat zeide hij?	Wat riep de groote menigte eenparig?
Wat zeiden de andere priesters en schriftgeleerden?	Wie zond inmiddels tot hem?
Wat gebeurde er toen het dag geworden was?	Waarom zond zij hem deze boodschap?
Wat vroeg men Jezus voor den raad?	Wat deed Pilatus, toen hij zag dat hij niet vorderde?
Wat antwoordde Hij?	Wat zeide hij daarbij?
Wat zeiden zij toen allen?	Wat antwoordde al het volk?
Aan wien werd Jezus toen overgegeven?	Wat deed toen Pilatus?
Mogten de Joden iemand dooden?	Wat deden de dienaren?
Wat wilde Pilatus weten?	Wat deed Pilatus met Jezus in dezen jammerlijken staat?
Waarvan beschuldigden de Joden den Heere Jezus?	Hadden de overpriesters medelijden?
Wat vroeg Pilatus aan Jezus?	Wat zeide Pilatus?
Wat antwoordde Jezus hem?	Wat antwoordden de Joden?
Tot wien zond Pilatus den Heer?	Wat vroeg Pilatus ten laatste?
Waarom naar Herodes?	En wat antwoordden de overpriesters?
Hoe was Herodes hierover gestemd?	Wien liet Pilatus los?
Wat zeide Jezus tot Herodes?	Wat geschiedde er met Jezus?
Bleef Jezus lang bij Herodes?	

§ 49. HET LIJDEN EN STERVEN VAN ONZEN HEER JEZUS
CHRISTUS.

Matth. 26 en 27. *Mark.* 14 en 15. *Luk.* 22 en 23.

Joh. 19 en 20.

Het eigenlijke lijden van den Heere Jezus nam een aanvang in den hof Gethsemané in den nacht, toen Hij verraden werd. Want toen begon Hij droevig en zeer beangst te worden. En Hij zeide tot Zijne discipelen: Mijne ziel is geheel bedroefd tot den dood toe. Hij knielde telkens neder en bad: Abba, Vader! indien het mogelijk is, laat dezen drinkbeker van Mij voorbijgaan; doch niet Mijn wil, maar de Uwe geschiede. Wel verscheen Hem een engel, die Hem versterkte, maar Hij was in zeer zwaren strijd, en Zijn zweet werd gelijk groote druppelen bloeds, die op de aarde afvielen. Toen de Heere Jezus later in het paleis des Hoogepriesters was, gaf een van de dienaren Hem een kinnebakslag. Anderen spogen Hem in het aangezigt en gaven Hem vuistslagen. Sommigen overdekten Zijn aangezigt en sloegen Hem en zeiden: Profeteer, wie het is, die U geslagen heeft? Toen Hij bij Herodes was, bespotteden Hem zijne dienaren en deden Hem een blinkend kleed aan. In het regthuis bij Pilatus werd Hij eerst door de krijgsknechten gegeesseld. Daarna hingen zij Hem een purperen mantel om. Anderen vlochten eene kroon van doornen, zetteden die op Zijn hoofd, en gaven Hem een rietstok in de hand in plaats van een koninklijken scepter. Vervolgens vielen zij op de knieën voor Hem en zeiden: Wees gegroet, Gij koning der Joden. Ook gaven zij Hem vele kinnebakslagen en sloegen met den rietstok op Zijn heilig hoofd. — Ten laatste leidden zij Hem uit naar de plaats waar de misdadigers gekruisigd werden, welke plaats Golgotha of Hoofdschedelplaats genoemd wordt. De Heere Jezus moest Zijn kruis zelf dragen; maar onderweg dwongen de krijgsknechten eenen man, Simon van Cyrene, om het kruis Jezus achter na te dragen. Op Golgotha gekomen, gaven zij Hem edik met galle gemengd te drinken, dien Hij echter niet drinken wilde. Toen kruisigden zij Hem met handen en voeten aan een kruis tusschen twee kwaaddoeners, de een aan zijne rechter- de ander aan Zijne linkerhand. En Jezus bad voor Zijne moordenaren zeggende: Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen. Pilatus plaatste ook een op-

schrift boven het kruis: Jezus de Nazarener, de Koning der Joden. De krijgsknechten, als zij Hem gekruisigd hadden, verdeelden Zijne kleederen en wierpen het lot over Zijnen rok. Aan den voet van het kruis stond Maria, de moeder van Jezus, en naast haar de discipel Johannes, dien Jezus lief had. Toen zeide Jezus tot Zijne moeder: Vrouwe, zie uw zoon; daarna zeide Hij tot den discipel: Zie uwe moeder. Anderen die rondom het kruis stonden, lasterden Hem, zeggende: Anderen heeft Hij verlost, Hij kan zich zelf niet verlossen. Zelfs de moordenaar aan Zijne linkerhand lasterde Hem, zeggende: Indien Gij de Christus zijt, verlos uzelf en ons. De andere moordenaar daarentegen bestrafte hem, en zeide tot Jezus: Heere, gedenk mijner als Gij in uw koningrijk zult gekomen zijn. En Jezus gaf hem dit vertroostend antwoord: Voorwaar zeg Ik u, heden zult gij met Mij in het Paradijs zijn. — Daarna werd er duisternis over de geheele aarde tot de negende (3 ure) ure toe. En Jezus riep met eene groote stem, zeggende: Eli, Eli, Lama Sabach-tani, dat is: mijn God, mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten! Hierna zeide Jezus: Mij dorst. Toen namen de krijgsknechten eene spons met edik, staken ze op een rietstok en gaven Hem te drinken. Toen nu Jezus den edik genomen had, zeide Hij: Het is volbragt. En wederom met groote stem roepende, zeide Hij: Vader, in Uwe handen beveel Ik Mijnen Geest. En als Hij dat gezegd had, boog Hij het hoofd en gaf den geest. — En ziet het voorhangsel des tempels scheurde in tweeën, van boven tot beneden; de aarde beefde, en de steenrotsen scheurden. De graven werden geopend, en vele lichamen der heiligen, die ontslapen waren, werden opgewekt; en uit de graven uitgegaan zijnde na Zijne opstanding, kwamen zij in de stad, en verschenen aan velen. Toen zeiden de toeschouwers: waarlijk deze mensch was regtvaardig en Gods Zoon! Ten laatste doorstak een der krijgsknechten Zijne zijde met eene speer, en terstond kwam daar bloed en water uit.

LESSEN.

1. *De Heere Jezus stierf in de negende ure.*

Dit is naar de Joodsche tijdrekening. De Joden telden hunne daguren niet van middernacht af, maar van des morgens. Bijgevolg was het bij hen 1 ure als het bij ons zeven

ure is; drie, wanneer het bij ons negen ure is; zes, als wij middag hebben, en 9 wanneer het bij ons drie uur na den middag is. Derhalve is de Heere Jezus des namiddags te drie ure gestorven.

2. *D. Heere Jezus ontving aan het kruis vijf wonden.*

Zijne handen en voeten waren doorboord en zijne zijde was met eene speer doorstoken

3. *De Heilige Schrift meldt ons zeven woorden, die de Heere Jezus gesproken heeft.*

1. Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen.

2. Vrouw, zie uwen zoon; zoon, zie uwe moeder!

3. Heden zult gij met Mij in het Paradijs zijn.

4. Mijn God! Mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten?

5. Mij dorst.

6. Het is volbragt.

7. Vader, in Uwe handen beveel ik Mijnen geest.

Psalm 22 vs. 8 en 9.

Mijn kracht is als een scherf, van sap beroofd;
Mijn tong kleeft in mijn mond, door dorst gekloofd;
Gij zult eerlang mij, door den dood, het hoofd

In 't stof doen bukken;

Want van rondom zie 'k honden zamenrukken,
Een muitgespan heeft mij ter prooi verkoren,
Mijn handen en mijn voeten doen doorboren,
Zoo fel het kan.

Mijn beend'ren kan ik tellen één voor één:
Hun boos gezicht beschouwt dit, wel tevreên:
Z'ontzien zich niet, om met mijn tegenhên

Hun geest te streelen,

En onder zich mijn kleed'ren te verdeelen.
Verhard in 't kwaad, kan hun geen spel verdrieten,
Zij werpen 't lot, wat ieder zal genieten
Van mijn gewaad.

Vragen.

Waar nam het lijden van Jezus
een aanvang?

Hoe was de toestand van Jezus
aldaar?

Wat bad de Heer?

Wie versterkte den Heere Jezus?

Hoe was Zijn zweet?

Wat gebeurde er met Jezus in het
paleis des Hoogepriesters?

Wat deden anderen?

Hoe bespotten men Hem met de
profetie?

Wat deden de dienaren van Herodes?
 Wat gebeurde er in het regthuis bij Pilatus?
 Welk kleed hing men Hem om?
 Wat zette men op Zijn hoofd?
 Wat gaf men in Zijne hand?
 Hoe groette men Hem?
 Wat deden zij met den rietstok?
 Waar leidden zij Hem uit?
 Wie droeg eerst het kruis?
 Wie moest het vervolgens dragen?
 Wat gaf men den Heiland te drinken?
 Welk een dood moest Hij sterven?
 Wie werden met Hem gekruisigd?
 Wat deed Jezus voor Zijne moordenaren?
 Wat schreef Pilatus boven het kruis?
 Wat deden de soldaten met Jezus kleederen?
 Wie stond onder het kruis?

Wat zeide Jezus tot Zijne moeder?
 Wat zeide Jezus tot Johannes?
 Hoe lasterden Hem de omstanders?
 Wat zeide de moordenaar aan Zijne linkerhand?
 Wat deed de andere moordenaar?
 Wat antwoordde hem Jezus?
 Wat geschiedde toen over de geheele aarde?
 Wat riep Jezus met groote stem?
 Wat begeerde Jezus?
 Wat gaf men Hem te drinken?
 Wat zeide Jezus nadat Hij gedronken had?
 Welke waren Zijne laatste woorden?
 Hoe was Zijn einde?
 Wat gebeurde er in den tempel?
 Wat gebeurde er met de aarde?
 Wat met de graven?
 Wat zeiden de toeschouwers?
 Wat deed ten laatste een der krijgsknechten?

§ 50. DE BEGRAVENIS VAN JEZUS.

Matth. 27. Mark. 15. Luk. 23 en Joh. 19. — 32 n. Chr.

Des avonds kwam Jozef van Arimathea tot Pilatus. Deze was een rijk man en een eerlijk raadsheer. Hij had niet bewilligd in den raad der oversprieesters, maar was, hoewel bedekt, een discipel van Jezus. Deze Jozef nu verzocht Pilatus hem het ligchaam van Jezus te geven, en toen Pilatus zich verwonderde dat Jezus reeds gestorven was, schonk hij hem het ligchaam van den Heere. Toen nam Jozef het lijk van Jezus en wond het in fijn lijnwaad. Ook was hierbij tegenwoordig Nikodemus, die 's nachts eerst tot Jezus gekomen was, medebrengeende een mengsel van myrrhe en aloë, omtrent honderd ponden gewigts. Toen legden zij Jezus in een nieuw graf, hetwelk Jozef in zijnen hof uit eene rots had doen houwen, en waarin nog nooit iemand gelegd was. Voor den ingang van het graf wentelden zij een grooten steen en gingen vervolgens weg. Aldaar was ook Maria Magdalena, alsmede de andere Maria zittende tegenover het graf, en aanschouwden waar Jezus gelegd werd. En wedergekeerd zijnde, bereidden zij specerijen en zalven. — Des anderen

daags kwamen de overpriesters en farizeën tot Pilatus, zeggende: Heere, wij zijn indachtig dat deze verleider nog levende gezegd heeft: na drie dagen zal Ik opstaan. Beveel dan dat het graf verzekerd worde tot den derden dag toe, opdat Zijne discipelen misschien niet komen bij nacht, en Hem stelen, en zeggen tot het volk: Hij is opgestaan van de dooden; zoo zal de laatste dwaling erger zijn dan de eerste. En Pilatus zeide: Gij hebt eene wacht, gaat henen, verzekert het, gelijk gij het goedvindt. Zij dan heengegaan zijnde, verzekerden het graf met de wacht, en verzegelden den steen.

LESSEN.

1. *De Heere God heeft in alle standen lieden, die Hem vreezen.*

De hooge raad te Jeruzalem bestond grootendeels uit goddeloozen, en toch was er onder hen een discipel van Jezus. De Farizeën waren de grootste huichelaars, nochtans was Nikodemus in hun midden.

2 *Nikodemus kwam eerst des nachts tot Jezus.*

Maar thans schaamde hij zich niet den gekruisigden Jezus te belijden en te kennen te geven dat hij Hem lief had.

3. *De steen voor het graf werd verzegeld.*

Hoe weinig wisten de overpriesters en Farizeën dat God niet toelaten zou dat Zijn Heilige de verderving zag. Steen, zegel, noch wacht kunnen Gods raadsbesluiten verhinderen.

Psalm 16 vs. 5.

Daarom heeft zich mijn kwijnend hart verblijd;
Mijn tong, mijn eer, zingt Godgewijde toonen;
Ook zal mijn vleesch, thans afgesloofd ten spijt
Des vijands, in den grafkuil zeker wonen.
Gij zult mijn ziel niet in de hel vergeten;
Uw Heil'ge zal van geen verderving weten.

VRAGEN.

Wie kwam tot Pilatus?
Wie was deze Jozef?
Wat had hij niet gedaan?
Wat was hij van Jezus?
Wat begeerde Jozef?
Wat deed Pilatus?

Wat deed Jozef met het lijk?
Wie was hierbij nog meer tegenwoordig?
Wat bragt Nikodemus mede?
Waarin legden zij Jezus?
Waar was dit graf?

Wie was daar vroeger in begraven?

Wat wentelden zij voor het graf?

Waren er ook vrouwen bij het graf?

Wat wilden die vrouwen?

Wat bereidden zij?

Wie kwam des anderen daags tot Pilatus?

Wat zeiden zij tot Pilatus?

Wat antwoordde Pilatus?

Wat deden de overpriesters en Farizeën?

§ 51. DE OPSTANDING VAN JEZUS CHRISTUS.

Matth. 27. Mark. 16. Luk. 24 en Joh. 20. — 33 n. Chr.

Zeer vroeg in den morgen van den eersten dag der week, op ons Paaschfeest, stond Jezus op uit het graf. Er geschiedde eene groote aardbeving, en een engel des Heeren daalde uit den hemel. Deze kwam toe, wentelde den steen van het graf en zette zich op denzelfden. Zijne gedaante was gelijk een bliksem, en zijne kleeding wit gelijk sneeuw. En uit vreeze voor hem verschrikten de wachters zeer, en werden als dooden. — Middelerwijl kwamen deze vrouwen uit de stad aan Jezus graf. De eene was Maria Magdalena, de andere Maria, de moeder van Jakobus en de derde heette Salome. Deze vrouwen hadden specerijen gekocht en kwamen nu om het ligchaam van den Heere Jezus te zalven. Onderweg zeiden zij tot elkander: Wie zal ons den steen van het graf afwentelen? Toen zij echter met den opgang der zon aan het graf kwamen, zagen zij dat de steen reeds afgewenteld was. Maria Magdalena ging terstond naar de stad en kwam bij Petrus en Johannes. De andere vrouwen bleven intusschen achter en naderden het graf. Daar ontvingen zij van eenen engel de eerste blijde tijding, dat Jezus opgestaan was. Deze engel leidde haar tot in het graf, en zeide: komt herwaarts, ziet de plaats daar de Heer gelegen heeft. En in het graf gegaan zijnde, zagen zij daar twee andere engelen zitten, in blinkende kleederen, die tot de vrouwen zeiden: Wat zoekt gij den levende bij de dooden? Hij is hier niet, want Hij is opgestaan, gelijk Hij gezegd heeft. Toen gingen de vrouwen haastelijk henen met vreeze en groote blijdschap, om het Zijnen discipelen te boodschappen. Intusschen was Maria Magdalena weder bij het graf gekomen en had Petrus en Johannes medegebragt. De beide discipelen gingen in het graf, zagen de doeken en den zweetdoek, die op Zijn hoofd geweest was en gingen wederom naar huis. Maar Maria Magdalena

bleef bij het graf staan en weende. Terwijl zij nu in het graf zag, bemerkte zij twee engelen in witte kleederen, die tot haar zeiden: Vrouw, wat weent gij? Zij antwoordde: Zij hebben mijnen Heer weggenomen, en ik weet niet, waar zij Hem gelegd hebben. En als zij dit gezegd had, keerde zij zich achterwaarts en zag Jezus staan. Doch zij wist niet, dat het Jezus was, maar meende dat het de hovenier was. Daarom zeide zij tot hem: Heer! zoo gij Hem weggedragen hebt, zeg waar gij Hem gelegd hebt, en ik zal Hem wegnemen. Toen zeide Jezus: Maria! en gaf te kennen dat Hij het was. De Heer zeide nog tot haar: Ga heen tot Mijne broeders, en zeg hun: Ik vaar op tot Mijnen Vader en uwen Vader, en tot Mijnen God en uwen God. Kort daarna verscheen de Heere Jezus ook aan de andere vrouwen, die nog onder weg waren. — Middelerwijl kwamen eenigen van de wacht in de stad en boodschapten den overpriesters al de dingen die geschied waren. Deze nu met de ouderlingen vergaderd zijnde, hielden eenen raad, en gaven den krijgsknechten veel geld, zeggende tot hen: Zegt: Zijne discipelen zijn des nachts gekomen en hebben Hem gestolen als wij sliepen. En zij, het geld genomen hebbende, deden gelijk zij geleerd waren. — Dienzelfden namiddag openbaarde zich de Heere Jezus ook aan twee discipelen, die naar het vlek Emmaus gingen. Hij gaf zich echter niet terstond te kennen, maar ging met hen naar hun huis, en toen Hij met hen brood brak, werden hunne oogen geopend. En Jezus verdween uit hun gezigt. — Intusschen hadden zich de andere discipelen des avonds van dezen eersten dag der week verzameld. Hunne huizen waren echter gesloten uit vreeze voor de Joden. Toen kwam Jezus, stond in hun midden en zeide tot hen: Vrede zij ulieden! De discipelen werden zeer verschrikt en bevreesd en meenden dat zij eenen geest zagen. Maar Jezus toonde hun Zijne handen en Zijne zijde, zeggende: Ik ben het zelf, raak Mij aan en ziet. Toen werden de discipelen verblijd dat zij den Heere zagen. De Apostel Thomas was hier echter niet bij, en toen de discipelen hem zeiden, dat zij den Heer gezien hadden, wilde hij het niet gelooven. Maar acht dagen later kwam Jezus wederom binnen, toen Thomas bij hen was. Toen moest Thomas zijne vingeren in de handen en in de zijde van den Heere Jezus leggen. Nu geloofde Thomas, zeggende: Mijn Heer en mijn God. Maar Jezus zeide tot Thomas: Zalig zijn zij, die niet gezien, en nogtans zullen geloofd hebben.

LESSEN.

1. *De Heere Jezus verscheen het eerst aan Maria Magdalena.*

Deze Maria Magdalena was vroeger eene groote zondares geweest, maar de Heer had hare zonden vergeven. Thans was zij eene der liefste vriendinnen van den Heer.

2. *Het eerste woord, dat Jezus na Zijne opstanding tot Zijne discipelen sprak, was: Vrede zij ulieden!*

Dit woord moet ons gedurig voor oogen staan. De Heer heeft ons den vrede aangebragt, en wij, voor zoo verre wij Zijne discipelen zijn, moeten elkander in vrede liefhebben.

3. *Thomas zeide: Mijn Heer en mijn God!*

Dit had de Heer ook bewezen te zijn door de opstanding uit de dooden. Rom. 1 vs. 4.

Psalm 118 vs. 11.

De steen, die door de tempelbouwers
Verachtlijk was een plaats ontzegd,
Is, tot verbazing der beschouwers,
Van God ten hoofd des hoeks gelegd.
Dit werk is door Gods alvermogen,
Door 's Heeren hand alleen geschied:
Het is een wonder in onze oogen;
Wij zien het, maar doorgronden 't niet.

VRAGEN.

Wanneer stond de Heer uit het graf op?
Wat geschiedde daarbij?
Wat daalde uit den hemel?
Wat deed de engel bij het graf?
Hoe zag er de engel uit?
Wat deden de wachters?
Wie kwam des morgens vroeg tot het graf?
Hoe heetten de drie vrouwen?
Wat wilden zij doen?
Wat zeiden zij onderweg?
Wat zagen zij bij het graf?
Wat deed Maria Magdalena?
Waar bleven de andere vrouwen?
Welk berigt ontvingen zij van den engel?
Waarheen leidde haar de engel?
Wien zagen zij in het graf?

Wat zeiden de twee engelen tot de vrouwen?
Wat deden de vrouwen?
Wie kwam intusschen weder bij het graf?
Wat deden Petrus en Johannes?
Ging Maria Magdalena ook heen?
Wat bemerkte zij in het graf?
Wat zeiden de twee engelen tot haar?
Wat antwoordde Maria Magdalena?
Wien zag zij achter zich?
Voor wien hield zij Jezus?
Wat zeide zij tot Jezus?
Hoe gaf zich Jezus te kennen?
Wat zeide de Heer nog tot haar?
Aan wien verscheen de Heer onderweg?
Wat deden de wachters?

Wat beraadslaagden de overpriesters?
 Wat moesten de wachters zeggen?
 Aan wien openbaarde zich de Heer des namiddags?
 Gaf Hij zich terstond te kennen?
 Op welke wijze deed Hij dit dan?
 Waar waren de andere discipelen?
 Was het huis open?
 Wat zeide Jezus tot de discipelen?
 Wat dachten de discipelen?
 Wat toonde hun Jezus?

Wat zeide de Heer daarbij?
 Hoe waren de discipelen hierover gestemd?
 Welke Apostel was hierbij niet tegenwoordig?
 Verhaalden het hem de andere discipelen?
 Wat gebeurde er acht dagen later?
 Wat moest Thomas doen?
 Wat zeide Thomas?
 Maar wat zeide Jezus tot hem?

§ 52. DE HEMELVAART VAN JEZUS.

Lukas 24 en Handelingen 1. — 33 n. Chr.

Na Zijne opstanding vertoonde zich de Heere Jezus nog veertien dagen lang aan Zijne discipelen. Hij sprak met hen van de dingen, die het koninkrijk Gods aangaan. Onder anderen openbaarde Jezus zich aan de zee van Tiberias, waar de discipelen aan het visschen waren, maar den geheelen nacht niets vingen. Op Jezus bevel wierpen zij het net aan de regterzijde van het schip, en toen zij het weder optrokken, konden zij dit niet van de menigte der visschen. Nu bemerkten de discipelen dat het de Heere Jezus was, en Simon Petrus wierp zich in de zee den Heere te gemoet. — Daarna gingen de elf discipelen uit Galiléa naar den berg, waar Jezus hen bescheiden had. Meer dan vijfhonderd broederen kwamen daar bijeen. Toen Jezus bij hen kwam, zeide Hij tot hen: Mij is gegeven alle magt in hemel en op aarde. Gaat dan heen, onderwijst al de volkeren, dezelve doopende in den naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes, leerende hen onderhouden wat Ik u geboden heb. Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden; maar die niet geloofd zal hebben, zal verdoemd worden. En ziet, Ik ben met ulieden al de dagen tot aan de voleinding der wereld. — Daarna beval Hij hun, dat zij Jeruzalem niet verlaten zouden, tot zij den Heiligen Geest ontvangen hadden. Zij dan, die te zamen gekomen waren, wilden van Hem weten of Hij in dezen tijd aan Israél het koninkrijk weder zou oprigten. En Jezus antwoordde: Het komt u niet toe te weten de tijden of de gelegenheden, die de Vader in Zijne

eigene magt gesteld heeft. Toen leidde Jezus hen buiten tot aan Bethanie bij den Olijfberg. En Zijne handen opheffende, zegende Hij hen. En als Hij ze zegende, werd Hij opgenomen in den hemel, daar zij het zagen, en eene wolk nam Hem weg van hunne oogen en Hij is opgenomen in den Hemel, en gezeten aan de rechterhand Gods. Toen de discipelen hunne oogen naar den hemel hielden, stonden bij hen twee mannen in witte kleeding, welke zeiden: Gij, Galilesche mannen, wat staat gij en ziet op naar den hemel? Deze Jezus, die van u opgenomen is in den hemel, zal alzo wederkomen, gelijkterwijs gij Hem naar den hemel hebt zien heenvaren. Toen aanbaden zij Hem, en keerden weder naar Jeruzalem met groote blijdschap.

LESSEN.

1. *Jezus zeide: Ziet, Ik ben met ulieden al de dagen tot aan de voleinding der wereld.*

Dat is een troostrijk woord ook voor allen die Jezus liefhebben. Want de twaalf Apostelen zijn reeds lang gestorven en hebben de voleinding der wereld niet beleefd; dus is het duidelijk dat Christus met Zijne discipelen tevens al Zijne navolgers bedoeld heeft.

2. *Toen Jezus ten hemel voer, nam Hij plaats ter rechterhand Gods.*

Welk eene hooge eer is het voor den mensch, dat in den raad der Heilige Drieënheid een persoon zit, die ons vleesch en bloed aangenomen heeft.

3. *De engelen zeiden tot de discipelen: Deze Jezus die van u opgenomen is in den hemel, zal wederkeeren.*

Ja de Heere Jezus is slechts heengegaan om ons, die gelooven, eene plaats te bereiden. Hij zal wederkomen om ons af te halen. Dan zullen wij eeuwig bij den Heere Jezus zijn, en wij zullen Hem zien, gelijk Hij is.

Psalm 47 vs. 3.

God vaart voor het oog
Met gejuich omhoog;
't Schel bazuin-geluid
Galmt Gods glorie uit.

Heft den lofzang aan;
 Zingt Zijn wonderdaân;
 Zingt de schoonste stof;
 Zingt des Konings lof,
 Met een zuivren galm,
 Met een blijden psalm:
 Hij, de Vorst der aard,
 Is die hulde waard.

VRAGEN.

Hoevele malen vertoonde zich Jezus na Zijne opstanding?
 Waarover sprak Hij?
 Waar openbaarde Hij zich onder anderen?
 Wat deden de discipelen aan de zee?
 Wat hadden zij gevangen?
 Wat deden zij op Jezus bevel?
 Hielp dit?
 Wat bemerkten zij?
 Wat deed Simon Petrus?
 Waarheen gingen toen de discipelen?
 Waarom gingen zij derwaarts?
 Wie waren daar nog meer?

Wat zeide Jezus tot hen?
 Wat moesten de discipelen doen?
 Hoe lang moesten zij te Jeruzalem blijven?
 Wat wilden zij van Hem weten?
 Wat antwoordde hun de Heer?
 Waarheen leidde hen Jezus?
 Wat deed de Heere daar?
 Wat gebeurde er, toen Jezus de discipelen zegende?
 Waar is Hij opgenomen?
 Waar is Hij thans gezeten?
 Wie stonden er bij de discipelen?
 Wat zeiden de engelen?
 Wat deden de discipelen toen?

§ 53. DE UITSTORTING DES HEILIGEN GEESTES.

Handelingen 2. — 33 n. Chr.

Op den tienden dag na de hemelvaart van Jezus was het Pinksterfeest. Op hetzelfde werd de Heilige Geest op de discipelen van Jezus uitgestort. Want toen de dag van het Pinksterfeest vervuld was waren de Apostelen eendragtelijk bijeen te Jeruzalem. En er geschiedde haastelijk uit den hemel een geluid, gelijk als van een geweldig gedrevenen wind, en vervulde het geheele huis daar zij zaten. En van hen werden gezien verdeelde tongen als van vuur, en het zat op een iegelijk van hen. En zij werden allen vervuld met den Heiligen Geest, en begonnen te spreken in andere talen, zoo als de Geest hun gaf uit te spreken. En daar waren Joden te Jeruzalem wonende, godvruchtige mannen van alle volken onder den hemel. En als deze stem geschied was, kwam de menigte te zamen, en zij werden verbaasd, want een

iegelijk hoorde hen in zijne eigene taal spreken. En zij zeiden tot elkander: Ziet, zijn niet allen, die daar spreken, Galileërs? En hoe hooren wij ze een iegelijk in onze eigene taal, in welke wij geboren zijn? En zij ontzettekeden zich allen, zeggende: Wat wil toch dit zijn? Doch anderen zeiden, spottende: zij zijn vol zoeten wijns. Maar Petrus verhief zijne stem en beduidde dat deze gebeurtenis reeds lang te voren door Joël geprofeteerd was. Ook verkondigde hij hun Jezus Christus, en zeide onder anderen: Dezen hebt gij genomen en door de handen der onregtvaardigen aan het kruis gehecht en gedood. Maar deze Jezus heeft God opgewekt, en Hij heeft den Heiligen Geest uitgestort, dien gij nu ziet en hoort. — En velen, die dit hoorden werden verslagen, maar die zijn woord gaarne aannamen, werden gedoopt. En er werden op dien dag tot hen toegedaan ontrent drie duizend zielen.

LESSEN.

1. *Toen de Heilige Geest op de discipelen uitgestort werd, waren zij eendragtelijk bijeen.*

Laat ons hieraan een voorbeeld nemen, en eensgezind, broederlijk, barmhartig en vriendelijk zijn, opdat de Geest des vredes ook tot ons kunne komen.

2. *De Heilige Geest zat op de discipelen in de zichtbare gestalte van verdeelde tongen als van vuur.*

Vuur brengt altijd licht en warmte met zich. Evenzoo verlicht de Heilige Geest ook ons verstand met Zijne waarheid, en verwarmt het koude hart der menschen met Zijne liefde.

3. *Toen de discipelen vol des Heiligen Geestes waren, zeiden eenigen: zij zijn vol zoeten wijns.*

Hieruit ziet men hoe de werkingen des Heiligen Geestes kunnen gelasterd worden, wanneer men naar zijn dwaas verstand oordeelt.

Psalm 118 vs. 12.

Dit is de dag, de roem der dagen,
 Dien Israels God geheiligd heeft.
 Laat ons, verheugd, van zorg ontslagen,
 Hem roemen, die ons blijdschap geeft.
 Och Heer, geef thans Uw zegeningen!
 Och Heer! geef heil op dezen dag!
 Och, dat men op deez' eerstelingen
 Een rijken oogst van voorspoed zag!

VRAGEN.

Wanneer was het Pinksterfeest?	Wat zeiden zij tot elkander?
Wat werd er over de discipelen uitgestort?	Wat zeiden anderen?
Wanneer waren de Apostelenbijeën?	Wat deed Petrus?
Wat geschiedde er haastelijk?	Wat beduidde hij hun?
Wat werd er van hen gezien?	Wat verkondigde hij?
Waar zat het?	Wat zeide hij onder anderen?
Wat werden zij allen?	Wat werden velen?
Welke talen begonnen zij te spreken?	Wat gebeurde er met hen, die zijn woord aannamen?
Wie waren er te Jeruzalem?	Hoevele zielen werden tot hen toegedaan?
Wat gebeurde er toen deze stem geschied was?	

§ 54. DE KRACHT DES HEILIGEN GEESTES.

Handelingen 3, 4 en 5. — 33 n. Chr.

Petrus en Johannes gingen op zekeren dag omtrent de ure des gebeds (na den middag ten 3 ure) naar den tempel. Daar zat aan de deur een kreuple man, die om eene aalmoes vroeg. Maar Petrus zeide tot den man: Zilver of goud heb ik niet, maar wat ik heb geef ik u: in den naam van Jezus Christus, den Nazarener, sta op en wandel! En hem grijpende bij de regterhand, rigtte hij hem op; en terstond werden zijne voeten en enkelen vast. De man sprong op, en wandelde en loofde God. En al het volk werd vervuld met verbaasdheid. Toen sprak Petrus het volk aan en wees op Jezus, in Wiens naam hij dezen man genezen had. Dit ergerde de oversten des volks, die hem in de gevangenis zetteden en wilden weten, in wiens naam hij dit gedaan had. Toen zeide Petrus, vervuld zijnde met den Heiligen Geest: Gij oversten des volks, en gij ouderlingen Israëls: Door den naam van Jezus Christus, den Nazarener, dien gij gekruist hebt, welchen God van de dooden heeft opgewekt, door Hem zeg ik, staat deze hier voor u gezond. En de zaligheid is in geen anderen. Want er is ook onder den hemel geen andere naam, die onder de menschen gegeven is, door welchen wij moeten zalig worden. — De overpriesters lieten Petrus en Johannes uit de gevangenis, niets vindende om hen te straffen, en uit vreeze voor het volk.

De menigte dergenen die geloofden was één hart en ééne ziel, en allen bewezen elkander vele hulp, zoodat de arme broederen door de rijke ondersteund werden. Er was echter een man Ananias, alsmede zijne vrouw Saffira, die niet eerlijk waren, want zij hielden een gedeelte terug van hetgeen zij aan de Apostelen wilden geven, en zeiden daarbij dat zij den geheelen prijs gegeven hadden. Doch de Apostel Petrus zeide tot hen: Waarom heeft de satan uw hart vervuld, dat gij den Heiligen Geest liegen zoudt. Gij hebt niet den menschen gelogen, maar Gode. En beiden, eerst de man, daarna de vrouw, vielen dood aan zijne voeten. En er kwam groote vreeze over de geheele gemeente en allen die dit hoorden.

LESSEN.

1. *Petrus zeide tot den kreupelen: In den naam van Jezus Christus, sta op en wandel!*

Want dit had Jezus zelf gezegd: In Mijnen naam zullen zij op zieken de handen leggen en zij zullen gezond worden.

2. *De zaligheid is in geen anderen.*

Wij kunnen alleen door Jezus zalig worden. Zijn bloed is voor onze zonden gestort, en die in Hem gelooft, wordt ook door Hem zalig.

3. *Ananias en Saffira vielen dood neer aan de voeten der Apostelen.*

Hieraan moesten steeds alle leugenaars en huichelaars denken.

Psalm 145 vs. 7.

De Heer bewaart de ziel die Hem bemint;
Maar Hij verdelgt die Hij godloos bevindt.
Mijn blijde tong zal roemen in den Heer,
En alle vleesch zal juichen tot Gods eer.

VRAGEN.

Waarheen gingen Petrus en Johannes?
Wanneer gingen zij daarheen?
Wie zat aan de deur?
Wat vroeg die man?
Wat zeide Petrus?
Wat gebeurde er toen?

Wat deed het volk?
Wat zeide Petrus tot het volk?
Wien ergerde dit?
Wat vroegen de oversten?
Wat zeide Petrus hun?
Blevén Petrus en Johannes gevangen?

Waarom niet?
 Hoe was de menigte der geloovigen?
 Welke man en vrouw waren niet eerlijk?
 Wat hadden zij gedaan?
 Wat zeiden zij tot de Apostelen?

Wat zeide de Apostel Petrus tot hen?
 Wat gebeurde er toen met den man en de vrouw?
 Wat kwam er over de gemeente en over allen?

§ 55. STEFANUS.

Handelingen 6 en 7. — 34 n. Chr.

Het getal der discipelen vermenigvuldigde te Jeruzalem zeer. En Stefanus, één van de armverzorgers der gemeente, deed groote teekenen en wonderen onder het volk. Sommige mannen, die met Stefanus geredetwist hadden, verwekten beweging, onder de ouderlingen en schriftgeleerden, en zeiden dat hij lasterlijke woorden tegen Mozes en God gesproken had, en leidden hem voor den raad. En allen die in den raad zaten, de oogen op hem houdende, zagen zijn aangezicht, als het aangezicht van eenen engel. Toen nu de Hoogepriester hem vroeg, of deze dingen alzo waren, verantwoordde Stefanus zich en zeide onder anderen dat zij verraders en moordenaars waren van den Regtvaardige. De Hoogepriester en de leden van den raad knarsten wel de tanden tegen hem, maar Stefanus hield de oogen naar den hemel en zeide: ik zie de hemelen geopend, en den Zoon des menschen, staande ter rechterhand Gods! Nu vielen zij allen op hem aan, wierpen hem ter stad uit en steenigden hem. En Stefanus vallende op de knieën, riep met eene groote stem: Heer, reken hun deze zonde niet toe! En als hij dit gezegd had, ontsliep hij.

LESSEN.

1. *Stefanus zeide: dat zij moordenaars waren van den Regtvaardige.*

Met dezen Regtvaardige bedoelde hij den Heere Jezus Christus.

2. *Stefanus zag den Heere Jezus staande ter rechterhand Gods.*
 Dit wil zeggen: alsof de Heere Jezus gereed was hem ter hulp te komen.

3. *Stefanus bad: Heere reken hun deze zonde niet toe.*

Hieruit kunt gij leeren, dat men voor zijne vijanden bidden moet.

Psalm 125 vs. 1.

Hij zal noch wanklen, noch bezwijken,
 Die op den Heer vertrouwt,
 En op Zijn goedheid bouwt;
 Hij zal, als Zions berg, nooit wijken,
 Wiens grondslag door geen aardsch vermogen
 Ooit wordt bewogen.

VRAGEN.

Wat nam te Jeruzalem toe?
 Wat was Stefanus?
 Wat deed hij?
 Wat deden sommige mannen?
 Wat zeiden zij?
 Waarheen leidden zij hem?
 Wat zag de raad?
 Wat vroeg de Hoogepriester?
 Wat zeide Stefanus onder anderen?

Wat deden toen de Hoogepriester
 en de leden van den raad?
 Maar wat deed Stefanus?
 Wat zeide hij?
 Wat deden zij nu met hem?
 Waar bragten zij Stefanus?
 Wat riep Stefanus uit?
 Leed Stefanus lang?

§ 56. DE KAMERLING UIT MOORENLAND.

Handelingen 8. — 34 n. Chr.

Stefanus was de eerste martelaar om des geloofs wille. Na zijnen dood ontstond er eene groote vervolging tegen de gemeente, die te Jeruzalem was, zoodat deze zich verstrooide doer de landen van Judea en Samaria, behalve de Apostelen. Vooral was het zekere Saulus, die de gemeente verwoestte en de geloovigen overleverde in de gevangenis. En een engel des Heeren kwam tot Filippus, den armverzorger, en sprak: Sta op en ga naar den weg, die van Jeruzalem afdaalt naar Gaza. En hij stond op en ging heen. En ziet, een moorman, kamerling en magtig heer van Candacé, de koningin der Mooren, welke was gekomen om aan te bidden te Jeruzalem, keerde weder, zittende op zijnen wagen, en las den profeet Jesaja. — En de Geest zeide tot Filippus: Ga en

voeg u bij dezen wagen. Toen nu Filippus toeliep, hoorde hij dat de Moorman uit Jesaja las en vroeg hem: Verstaat gij ook hetgeen gij leest? De moorman kon dit niet en zeide: er is niemand die mij onderrigt. Daarom verzocht hij Filippus op den wagen te komen en bij hem te zitten. En hij las juist de woorden: Hij is gelijk een schaap ter slagting geleid, en gelijk een lam stemmeloos is voor hem die het scheert, alzoo doet hij zijnen mond niet open (Jesaja 53). Toen de kamerling dit gelezen had, vroeg hij aan Filippus: Van wien zegt de profet dit? Van zich zelve of van iemand anders? Nu vertelde Filippus hem van die Schrift, en verkondigde hem Jezus. Intusschen reisden zij verder, en toen zij aan een water kwamen wilde de kamerling gedoopt worden, en toen hij aan Filippus zeide dat hij van ganser harte geloofd dat Jezus Christus de Zone Gods is doopte hem Filippus, waarna de kamerling zijne reis met blijdschap voortzette. Maar Filippus werd door den Geest des Heeren weggenomen en naar Azote gevoerd.

LESSEN.

1. *Die zoekt zal vinden.*

Dit ondervond ook de kamerling. Hij wist niet wie het Lam was, geslagt voor de zonde der geheele wereld, maar hij zocht in Gods woord en de Heer deed hem vinden.

2. *De kamerling geloofde dat Jezus Christus de Zone Gods was.*

Nu werden de profetiën van David en Jesaja vervuld: dat Moorenland zijne handen naar God zou uitstrekken, en dat Christus ook de Zaligmaker der heidenen was. Jes. 60 vs. 1, 2; Psalm 68 vs. 32.

Psalm 98 vs. 1.

Zingt, zingt een nieuw gezang den Heere
Den grooten God, die wondren deed;
Zijn regterhand, vol sterkte en eere,
Zijn heilige arm wrocht heil na leed.
Dat heil heeft God nu doen verkonden;
Nu heeft Hij Zijn gerechtigheid,
Zoo vlekkeloos en ongeschonden,
Voor 't heidendom ten toon gespreid.

VRAGEN.

Wie was de eerste martelaar?	Wat vroeg hem Filippus?
Wat ontstond er na zijnen dood?	Wat antwoordde hij hem?
Waar was de gemeente?	Wat deed toen Filippus?
Wat was het gevolg van die vervolging?	Welken tekst las hij juist?
Wie vooral vervolgde de gemeente?	Wat vroeg de kamerling?
Wie kwam tot Filippus?	Wien verkondigde hem Filippus?
Wie was Filippus?	Wat gebeurde er toen zij verder reisden?
Wat zeide hij tot Filippus?	Wat geloofde de kamerling?
Wien zag hij op den weg?	Wat deed toen Filippus?
Wie was die man?	Zette de kamerling zijne reis voort?
Wat deed de kamerling?	

§ 57. PETRUS EN DE HOOFDMAN KORNELIUS.

Handelingen 10. — 35. n. Chr.

De Apostel Petrus woonde in dezen tijd te Joppe bij zekeren lederbereider, Simon geheeten. Op zekeren dag, des middags ten 12 ure, klom Petrus op het platte dak van het huis om te bidden. Middelerwijl het eten bereid werd, viel over hem eene verrukking van zinnen, en hij zag den hemel geopend en een vat tot hem nederdalen, gelijk een groot linnen laken, aan de vier hoeken gebonden en nedergelaten op de aarde; in hetwelk waren van al de viervoetige dieren der aarde en de wilde en de kruipende dieren en de vogelen des hemels. En Petrus hoorde eene stem, die tot hem zeide: Sta op, Petrus! slagt en eet! Maar Petrus zeide: Geenszins Heer! want ik heb nooit iets gegeten dat gemeen of onrein was. En eene stem geschiedde ten tweeden male: Hetgeen God gereinigt heeft, zult gij niet gemeen maken. En dit geschiedde tot driemaal toe; en het vat werd weder opgenomen in den hemel. Toen Petrus hierover nadacht, wat dit wel zijn kon, stonden er eenige mannen aan de poort, die door Cornelius afgezonden waren. Deze Kornelius woonde te Cesaréa, en was een godvreezend man, een hoofdman over honderd, die veel bad. En de Heer had tot hem door eenen engel gezegd: Uwe gebeden en uwe aalmoezen zijn tot gedachtenis opgekomen voor God. Zend nu mannen naar Joppe, en ontbied Petrus. Dit had dan ook Kornelius gedaan, en zijne mannen kwamen juist in het oogenblik

dat Petrus over dat gezigt nadacht. De Geest zeide nu to Petrus: Zie, drie mannen zoeken u! Daarom sta op en ga op reis met hen, niet twijfelende, want Ik heb hen gezonden. Dit deed Petrus, en toen hij des anderen daag bij Kornelius kwam, zeide Kornelius tot hem: wij zijn dan allen nu hier tegenwoordig voor God, om te hooren al hetgeen u van God bevolen is. — Toen zeide Petrus: Ik verneem in waarheid dat God geen aannemer des persoons is; maar elk die Hem vreest en gerechtigheid werkt, uit welk volk dan ook is Hem aange-naam. Ook zeide hij nog, dat een iegelijk, die in Jezus gelooft, vergeving der zonden ontvangen zal, door Zijnen naam. Als Petrus nog deze woorden sprak, viel de Heilige Geest op allen, die het woord hoorden. En de geloovigen, die uit de Joden waren, zoovelen als er met Petrus gekomen waren, ontzettekeden zich, dat de gave des Heiligen Geestes ook op de heidenen uitgestort werd. — De Apostel Petrus was een der voortreffelijkste discipelen des Heeren, en heeft ook twee Zendbrieven geschreven, die wij in het Nieuwe Testament vinden.

LESSEN.

1. *Toen Petrus over dit gezigt nadacht, stonden de mannen van Kornelius aan de deur.*

Hieruit leeren wij, dat de Heere God alles vooruit weet en beschikt.

2. *Nu verneem ik, zeide Petrus, dat God geen aannemer des persoons is.*

Neen, allen die den Heere vreezen, Joden of heidenen zijn Hem aangenaam. Petrus leerde hier, dat Jezus ook voor de Heidenen gestorven is, want op hen daalde de Heilige Geest neder.

Psalm 67 vs. 2.

De volken zullen U belijden,
 O God! U loven al te zaam',
 De landen zullen zich verblijden
 En juichen over Uwen naam.
 Volken zult Gij regten,
 Hunne zaak beslechten
 In regtmatigheid;
 Volken op deez' aarde,
 Die Uw arm vergaarde,
 Die Gij veilig leidt.

VRAGEN.

Waar woonde Petrus?	engel gezegd?
Wat deed Petrus op zekeren dag?	Wat moest Kornelius doen?
Waarom deed hij dit?	Wanneer kwamen die mannen tot Kornelius?
Wat overviel hem?	Wat zeide de Geest tot Petrus?
Wat zag hij?	Tot wien ging Petrus?
Wat was er in dat vat?	Wat zeide Kornelius tot hem?
Wat zeide de stem tot Petrus?	Wat vernam Petrus in waarheid?
Wat antwoordde Petrus?	Wat zeide hij nog?
Hoevele malen herhaalde de stem dit?	Wat gebeurde er, toen Petrus deze woorden sprak?
Wie stonden er voor de poort?	Waarover verwonderden zich de Joden?
Wie had deze mannen gezonden?	Wie was de Apostel Petrus?
Waar woonde Kornelius?	Wat heeft Petrus geschreven?
Wat was hij voor een man?	
Wat had de Heer hem door eenen	

§ 58. DE BEKEERING VAN SAULUS.

Handel. 9. — 34 n. Chr.

Toen Stefanus gsteenigd werd, had niemand meer welbehagen aan zijnen dood dan Saulus. Deze was een Farizeër en vervolgde de Christenen, waar hij slechts kon. Ook ging hij, blazende dreiging en moord tegen de discipelen des Heeren, tot den Hoo gepriester, en verzocht brieven van hem naar Damaskus aan de Synagogen, opdat, zoo hij eenigen vond, hij dezelve, beide mannen en vrouwen, gebonden brengen zou naar Jeruzalem. En als hij reisde, toen hij nabij Damaskus kwam, omscheen hem snellijk een licht van den hemel. En ter aarde gevallen zijnde, hoorde hij eene stem, die tot hem zeide: Saul, Saul, wat vervolgt gij Mij. En Saulus antwoordde: Wie zijt Gij, Heere? En de Heer zeide: Ik ben Jezus, dien gij vervolgt! het is u hard, de verzenen tegen de prikkelen te slaan! En Saulus, bevende en verbaasd zijnde, zeide: Heer! wat wilt Gij dat ik doen zal? En de Heer zeide: Sta op, en ga in de stad, en men zal u aldaar zeggen wat gij doen moet. De mannen echter, die met hem op reis waren, stonden verbaasd, hoorende wel de stem, maar

niemand ziende. En Saulus stond op van de aarde, en als hij zijne oogen open deed, zag hij niemand. Maar zijne reisgenooten leidden hem bij de hand en bragten hem te Damascus; en hij was drie dagen dat hij niet zag, en hij at niet en dronk niet. — Er was echter een discipel te Damaskus, met name Ananias. En de Heer zeide tot hem in een gezigt: Ananias, sta op en ga in de straat, genaamd de Regte, en vraag in het huis van Judas naar eenen, genaamd Saulus van Tarsen; want zie, hij bidt! en hij heeft gezien in een gezigt dat een man, met name Ananias, inkwam, en hem de hand opleide, opdat hij weder ziende wierd. Ananias echter antwoordde: Heer! ik heb van velen gehoord van dezen man, hoeveel kwaad hij Uwen heiligen te Jeruzalem gedaan heeft, en hij heeft hier magt van de overpriesters om te binden allen die Uwen naam aanroepen. Maar de Heer zeide tot hem: Ga heen, want deze is Mij een uitverkoren werktuig, om Mijnen naam te dragen voor de heidenen. En Ananias ging heen, en kwam in het huis; en de handen op hem leggende, zeide hij: Saul, broeder! de Heer heeft mij gezonden, opdat gij weder ziende en met den Heiligen Geest vervuld zoudt worden. En terstond vielen af van zijne oogen, gelijk als schellen, en hij werd terstond weder ziende, en stond op, en werd gedoopt. En als hij spijs genomen had werd hij versterkt, en predikte terstond Christus in de Synagogen, dat Hij de Zone Gods is.

LESSEN.

1. *Saulus werd Paulus.*

Hieruit leeren wij hoe de Heere God in een oogenblik den grootsten vervolger tot Zijn ijverigsten dienstknecht kan maken.

2. *Toen Saulus de stem van den Heere Jezus hoorde, zeide hij dadelijk: Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal?*

Indien wij dus opmerken dat de Heer tot onze ziel spreekt; indien Hij ons in Zijn Evangelie toeroept, moeten wij dadelijk aan Zijne stem gehoor geven, en ons met ootmoed aan Zijn wil onderwerpen.

3. *De Heere God bekeerde Paulus door eene buitengewone verschijning.*

Hierop mogen wij niet wachten, want wij hebben Mozes, de profeten en vooral het heilig Evangelie der genade.

Psalm 65 vs. 2.

Een stroom van ongeregtigheden
 Had d'overhand op mij;
 Maar ons weerspannig overtreden
 Verzoent en zuivert Gij.
 Welzalig, dien Gij hebt verkoren,
 Dien G' uit al 't aardsch gedruisch
 Doet naadren, en Uw heilstem hooren,
 Ja wonen in Uw huis.

VRAGEN.

Wie had welbehagen aan den dood van Stefanus?	Welk gezicht had Ananias?
Wie was Saulus?	Wat antwoordde Ananias?
Tot wien ging hij?	Welk bevel gaf de Heer aan Ananias?
Wat verzocht hij den Hoogepriester?	Naar wien zou Ananias vragen?
Wat gebeurde Saulus op den weg naar Damaskus?	Wat had Saulus intusschen in een gezicht gezien?
Welke stem hoorde Saulus?	Welke bedenking had Ananias?
Wat zeide Saulus?	Welk eene magt had Saulus van de overpriesters?
Welk antwoord ontving hij?	Wat zeide echter de Heer tot hem?
Wat zeide Saulus tot Jezus?	Wat deed toen Ananias?
Wat antwoordde hem Jezus?	Wat zeide Ananias, toen hij bij Saulus kwam?
Wat deden de reisgenooten van Saulus?	Welk eene blijde boodschap bragt hij mede?
In welken toestand was Paulus na deze verschijning?	Wat gebeurde er toen met Saulus?
Welke discipel was er te Damaskus?	Wat deed Saulus toen terstond?

§ 59. PAULUS REIZEN.

Handelingen 15—28. — 45— 50 n. Chr.

I.

Paulus reisde eerst met Barnabas naar Cyprus en Salamis, en zij verkondigden het woord van God. En als zij het eiland doorgestaan waren tot Paphos toe, vonden zij eenen valschen profeet, eenen Jood, genaamd Bar-Jezus, welke was bij den stadhouder Sergius Paulus, een verstandig man. Deze Barnabas en Saulus tot zich geroepen hebbende, zocht zeer

het woord van God te hooren; maar Elymas de toovenaar wederstond hem, zoekende den stadhouder van het geloof af te keeren. Doch Saulus, die ook Paulus genoemd is, vervuld met den Heiligen Geest en de oogen op hem houdende, zeide: O gij kind des duivels, vol van alle bedrog en van alle arglistigheid, vijand van alle gerechtigheid, zult gij niet ophouden te verkeeren de regte wegen des Heeren? En nu zie, de hand des Heeren is tegen u, en gij zult blind zijn en de zon niet zien voor eenen tijd! En van stonde aan viel op hem donkerheid en duisternis; en rondom gaande zocht hij, die hem met de hand mogten leiden. Als de stadhouder zag hetgeen geschied was, geloofde hij, verslagen zijnde over de leer des Heeren.

Van daar kwamen Paulus en zijne reisgenooten te Perge, eene stad in Pamphylie, en te Antiochie, eene stad in Pisidie, waar Paulus eerst aan de Joden en vervolgens aan de heidenen het woord des Heeren verkondigde. Maar de Joden verwekten eene vervolging tegen Paulus en Barnabas en wierpen hen uit hunne landpalen.

Zij kwamen daarna eerst te Ikonie en vervolgens te Lystre en Derbe, waar hij eenen kreupelen man gezond maakte. De scharen, ziende hetgeen Paulus gedaan had, verhieven hunne stem en zeiden in het Lykaönisch: De goden zijn aan de menschen gelijk geworden en tot ons nedergekomen! En zij noemden Barnabas Jupiter, en Paulus Mercurius, omdat hij het woord voerde. En de priester van Jupiter, die voor hunne stad was, nadat hij ossen en kransen aan de voorpoorten gebracht had, wilde offeren met de scharen. Maar de Apostelen, Barnabas en Paulus, scheurden hunne kleederen, en sprongen onder de schare, roepende en zeggende: mannen! waarom doet gij deze dingen? wij zijn ook menschen van gelijke bewegingen als gij, en wij verkondigen u dat gij van deze ijdele dingen u bekeeren zoudt tot den levenden God, die gemaakt heeft den hemel en de aarde, en de zee en al wat er in is. — De Joden van Antiochie en Ikonie waren boos op Paulus, steenigden hem, en sleepten hem buiten de stad, meenende dat hij dood was. Doch toen de discipelen bij hem kwamen, stond hij op en kwam in de stad, versterkende de zielen der discipelen, hen vermanende *dat zij zouden blijven in het geloof, en dat wij door vele verdrukkingen moeten ingaan in het koningrijk Gods.*

Daarna verkoos Paulus Silas, en hij doorreisde Syrië en

Cilicië, versterkende de gemeenten. En te Troas gekomen zijnde, werd van Paulus des nachts een gezigt gezien: er stond een Macedonisch man voor hem, die hem bad en zeide: Kom over in Macedonië en help ons! Zoo trachtten zij terstond naar Macedonië te reizen, besluitende dat de Heer hen geroepen had, om daar het Evangelie te verkondigen; en reisden van Troas naar Filippi, de eerste stad van dit deel van Macedonië. Hier gekomen zijnde, ging Paulus op eenen Sabbathdag buiten de stad, aan de rivier, waar een bedehuis was. En nedergezeten zijnde, sprak hij tot de vrouwen, die zamengekomen waren. En eene zekere vrouw, met name Lydia, eene purperverkoopster van de stad Thyatire, die God diende hoorde Paulus; welker hart de Heer heeft geopend, dat zij acht nam op hetgeen van Paulus gesproken werd. En als zij gedoopt was, noodigde zij Paulus en die met hem waren in haar huis. — Paulus en Silas predikten het Evangelie, maar de schare stond tegen hen op, en de hoofdlieden hun de kleederen afgescheurd hebbende, bevalen hen te geesselen. En hun vele slagen gegeven hebbende, wierpen zij hen in de gevangenis, en geboden den stokbewaarder dat hij hen zekerlijk bewaren zou. En omtrent middernacht baden Paulus en Silas, en zongen Gode lofgezangen, en de gevangenen hoorden naar hen. En er geschiedde snellijk eene groote aardbeving, zoodat de grondslagen des kerkers bewogen werden, en terstond werden al de deuren geopend en de banden van allen werden los. En de stokbewaarder wakker geworden zijnde, en ziende de deuren der gevangenis geopend, trok zijn zwaard, en zou zichzelf omgebragt hebben, meenende dat de gevangenen ontvloden waren. Maar Paulus riep met eene groote stem: Doe u zelve geen kwaad; want wij zijn allen hier! En licht gesicht hebbende, sprong hij in den kerker, en viel bevende voor Paulus en Silas voeten. En hen buiten gebragt hebbende, zeide hij: Lieve heeren! wat moet ik doen, opdat ik zalig worde? En zij zeiden: *Geloof in den Heere Jezus Christus, en gij zult zalig worden, gij en uw huis!* En zij spraken tot hem het woord des Heeren, en tot allen die in zijn huis waren. En hij nam hen tot zich in dezelfde ure des nachts, en wiesch hen van de striemen; en hij werd terstond gedoopt, met al de zijnen.

Des anderen daags werden Paulus en Silas losgelaten, en zij vertrokken uit de stad. Zij kwamen eerst te Thessalonika, alwaar eene synagoge der Joden was. Paulus handelde met

hen uit de Schriften, hun den Christus verkondigende. Daarna reisden zij naar Beréa, waar velen door Paulus woorden geloovig werden.

LESSEN.

1. *Paulus noemde Elymas den toovenaar een kind des duivels.*

En dit was hij ook, want hij wederstond de prediking van Gods woord. Ieder die dit doet is uit den duivel.

2. *Wat moet ik doen, opdat ik zalig worde?*

Deze vraag wordt nog dagelijks gedaan. Maar ook nog dagelijks wordt hetzelfde antwoord gegeven dat Paulus gaf: Geloof in den Heere Jezus Christus en gij zult zalig worden. Een ander antwoord is er niet, want de zaligheid is in geen anderen. Er is ook onder den hemel geen andere naam, die onder de menschen gegeven is, door welchen wij moeten zalig worden, dan Jezus Christus. Handel. 4 vs. 12.

3. *Paulus handelde met hen uit de Schriften.*

Dit kon en moest hij ook doen, want de Heere Jezus had zelf gezegd: Onderzoek de Schriften, want deze zijn het, die van Mij getuigen. Joh. 5 vs. 39.

Psalm 62 vs. 5.

In God is al mijn heil, mijn eer,
Mijn sterke rots, mijn tegenweer;
God is mijn toevlugt in het lijden.
Vertrouw op Hem, o volk! in smart,
Stort voor Hem uit uw gansche hart:
God is een toevlugt t' allen tijden.

VRAGEN.

Met wien reisde Paulus?
Waarheen begaven zij zich?
Wat deden zij daar?
Wien vonden zij te Paphos?
Bij wien was deze?
Wat zocht deze te hooren?
Wie wederstond hen?
Wat zeide Paulus tot Elymas?
Welke straf kwam over den toovenaar?
Waarheen begaven zich Paulus en zijne reisgenooten?

Aan wie verkondigde Paulus het woord des Heeren?
Wie verwekte eene vervolging tegen hem?
Waar kwamen zij vervolgens?
Wat deed Paulus te Derbe?
Wat deden de scharen?
Wat zeiden zij?
Hoe noemden zij Barnabas?
Hoe noemden zij Paulus?
Wat wilden de priesters van Jupiter doen?

Maar wat deden de Apostelen?
 Wat riepen zij uit?
 Wie waren boos op Paulus?
 Wat deden zij hem aan?
 Was Paulus dood?
 Wat gebeurde er toen de discipelen bij hem kwamen?
 Waartoe vermaande Paulus?
 Wien verkoos Paulus daarna?
 Wat zag Paulus te Troas?
 Wat zeide de Macedonische man?
 Wat besloot Paulus hieruit?
 Waarheen reisde Paulus?
 Waar ging Paulus op eenen Sabbathdag?
 Wat was aan de rivier?
 Wie vond hij daar?
 Wie was Lydia?
 Wat deed deze?
 Wat deed de Heer?
 Wat gebeurde er toen zij gedoopt was?

Wat predikten zij daar?
 Wie stonden tegen hen op?
 Wat deed de hoofdman?
 Wat zongen Paulus en Silas?
 Wat gebeurde er in de gevangenis?
 Wat, wilde de stokbewaarder doen?
 Maar wat riep Paulus hem toe?
 Wat vroeg de stokbewaarder?
 Welk antwoord gaven hem Paulus en Silas?
 Wat spraken zij nog meer?
 Wat deed nu de stokbewaarder?
 Wat geschiedde er met hem?
 Wat gebeurde er des anderen daags?
 Waar kwamen Paulus en Silas?
 Wat was er te Thessalonika?
 Waarover handelde Paulus met de Joden?
 Waarheen reisden zij daarna?
 Wat gebeurde er te Berea?

§ 60. PAULUS REIZEN.

Handel. 17—28. — 50—60 n. Chr.

II.

Daarna kwam Paulus te Athene, en sprak alle dagen in de synagoge en op de markt met de Joden, die hij ontmoette. Er waren echter in Athene vele wijsgeeren en andere menschen, die gaarne wat nieuws zeiden en hoorden, en daartoe hunnen tijd het liefst besteedden. Ieder die nu iets nieuws te verkondigen had, werd dan op eene hoogte gebragt, waar een gerechtshof was, en die zij den Areópagus noemden, en van daar kon hij tot het volk spreken.

Paulus nu verkondigde aan de mannen van Athene Jezus en de opstanding. Dit was iets nieuws. Daarom bragten zij hem op den Areópagus, zeggende: Kunnen wij niet weten welke deze nieuwe leer zij, waarvan gij spreekt? En Paulus, staande in het midden, zeide: Gij mannen van Athene, ik bemerk dat gij allezins, als 't ware, overgodsdienstig zijt; want ik heb zelfs een altaar gevonden, met het opschrift: AAN DEN ONBEKENDEN GOD. Dezen dan, dien gij niet kennende

dient, verkondig ik ulieden: de God, die de wereld gemaakt heeft, en alles wat daarin is, deze, zijnde een Heer des hemels en der aarde, woont niet in tempelen met handen gemaakt, hoewel Hij niet verre is van een iegelijk onzer; want in Hem leven wij, en bewegen ons, en zijn wij. God dan, de tijden der onwetendheid overgezien hebbende, verkondigt nu aan alle menschen alom, dat zij zich bekeeren, daarom dat Hij eenen dag gesteld heeft, op welchen Hij de wereld zal oordeelen door een man, die Hij daartoe geordineerd heeft, verzekering daarvan gevende aan allen, dewijl Hij Hem uit de dooden heeft opgewekt.

Als zij nu van de opstanding der dooden hoorden, spotteden sommigen en anderen zeiden: Wij zullen u nader hierover hooren. Doch sommigen hingen hem aan en geloofden. Daarna vertrok Paulus van Athene en kwam te Korinthe.

Hij onthield zich aldaar een jaar en zes maanden, leerende onder hen het woord Gods. Daarna nam hij afscheid van de broederen, en scheepte zich in, en hij kwam te Efeze, en ging in de synagoge en verkeerde met de Joden. En als zij hem baden om langer bij hen te blijven, bewilligde hij hierin niet, maar nam afscheid van hen, zeggende: Ik moet volstrekt het toekomende feest te Jeruzalem houden: doch ik zal tot u wederkeeren, zoo God wil. En hij voer weg van Efeze. En als hij te Cesaréa was gekomen, ging hij op naar Jeruzalem, en de gemeente gegroet hebbende, ging hij af naar Antiochië. En als hij aldaar eenigen tijd geweest was, ging hij weg, en doorreisde vervolgens het land van Galatië en Frygië, versterkende al de discipelen. Toen Paulus te Jeruzalem kwam, ging hij in den tempel. De Joden dit ziende ruiden het volk tegen hem op, en de overste der bende beval dat men hem naar de burgt zoude brengen. En den volgenden nacht stond de Heer bij hem, en zeide: Heb goeden moed Paulus! want gelijk gij te Jeruzalem van Mij getuigd hebt, alzoo moet gij ook te Rome getuigen.

Daarna bragt men hem te Cesaréa, en zij gaven hem over aan den landvoogd Felix, die hem twee jaren gevangen hield. Felix hield van Paulus, en zijne vrouw wilde den Apostel gaarne hooren prediken. En als hij begon te spreken over regtvaardigheid en matigheid en het toekomend oordeel, antwoordde Felix, zeer bevreesd geworden zijnde: voor ditmaal ga heen, en als ik een' gelegen tijd zal bekomen hebben, zal ik u weder tot mij roepen.

De opvolger van Felix was Festus, die, wyl Paulus zich op den keizer beroepen had, hem naar Rome zond. Men leverde hem, met eenige andere gevangenen, over aan eenen hoofdman van de keizerlijke bende. Zij scheepten zich in en werden onderweg door eenen storm overvallen, waarbij zij schipbreuk leden, doch allen behouden aan land kwamen.

En als zij ontkomen waren, vernamen zij dat het eiland Melite (thans Maltha) heette. De ingezetenen waren zeer vriendelijk en namen hen allen in om den regen, die hun overviel, en om de koude. En als Paulus eene hoop rijzen bijeengeraapt en op het vuur gelegd had, kwam er een adder uit door de hitte, en greep zijne hand. En als zij het beest zagen hangen aan zijne hand, zeiden zij tot elkander: Deze mensch is gewisselijk een doodslager, wien de wraak niet laat leven nu hij uit de zee ontkomen is. Maar hij schudde het beest af in het vuur, en leed niets kwaads. En nadat zij lang gewacht hadden, en zagen dat geen ongemak hem overkwam, zeiden zij dat hij een god was. In de omstreek dier plaats had de voornaamste van het eiland, genaamd Publius, zijne landhoeve, die hen drie dagen vriendelijk herbergde, en wiens vader met de koorts en den rooden loop bevangen, te bed lag; tot wien Paulus inging, en gebeden hebbende, leide hij de handen op hem en maakte hem gezond. Toen kwamen ook tot hem de anderen, die krankheden hadden in het eiland, en werden genezen, die hem ook groote eer bewezen, en als hij vertrok, voorzagen zij hem van al wat noodig was.

Eindelijk kwam hij te Rome en de broeders gingen hem te gemoet. De hoofdman gaf de gevangenen over aan den bevelhebber der lijfwacht, maar aan Paulus werd toegelaten alleen te wonen met den krijgsknecht die hem bewaarde.

En het geschiedde na drie dagen dat Paulus zamen riep degenen, die de voornaamsten der Joden waren. Paulus deelde hun mede, hoe het kwam dat hij gevangen was en zeide: van wege de hope Israëls ben ik met deze keten gevangen.

Ook kwamen er velen, die hem begeerden te hooren, denwelken bij het koningrijk Gods uitleide, en betuigde, en poogde hen te bewegen tot het geloof in Jezus, uit de wet van Mozes en de profeten, van des morgens vroeg tot den avond toe.

En sommigen geloofden wel hetgeen gezegd werd, maar sommigen geloofden niet.

En Paulus bleef twee geheele jaren in zijne eigene gehuurde woning, en ontving allen die tot hem kwamen, predikende het koningrijk Gods, en leerende van den Heer Jezus Christus met alle vrijmoedigheid, onverhinderd.

LESSEN.

1. *Paulus predikte te Athene den onbekenden God.*

Hoe velen zijn er nog heden ten dage, zelfs in ons midden, die God niet kennen; dat wil zeggen, die dien God niet kennen, van Wien geschreven staat: Hij zal heerschen van de zee tot aan de zee, en van de rivier tot aan de einden der aarde. Alle koningen zullen zich voor Hem nederbuigen, en alle heidenen zullen Hem dienen. Men zal gedurig voor Hem bidden. Psalm 72.

2. *De Heer zeide tot Paulus: Heb goeden moed.*

Dit was voor den Apostel eene groote versterking. Daardoor wist hij dat de Heer hem steeds gadesloeg en tot zijne hulp gereed was.

3. *Paulus schudde de adder af in het vuur.*

Hierdoor bewees hij volkomen de vervulling van het woord uit den 91sten Psalm: Op den fellen leeuw en de adder zult gij treden, gij zult den jongen leeuw en den draak vertreden.

Psalm 105 vs. 1.

Looft, looft verheugd den Heer der heeren!
Aanbidt Zijn naam en wilt Hem eeren;
Doet Zijne glorieijke daën
Alom den volkeren verstaan,
En spreekt, met aandacht en ontzag,
Van Zijne wondren, dag aan dag.

VRAGEN.

Waar kwam Paulus daarna?

Met wie sprak hij?

Welke menschen waren er in Athene?

Waar toe besteedden die menschen het liefst hunnen tijd?

Wat gebeurde er met degenen, die iets nieuws te verkondigen hadden?

Wat was de Aréopagus?

Wat verkondigde Paulus aan de mannen van Athene?

Waarom bragten zij Paulus op den Aréopagus?

Wat vroegen zij hem?

Wat zeide Paulus?

Wat had hij te Athene gevonden?

- Welken God wilde hij hier verkondigen?
 Met welke schoone woorden eindigde hij zijne rede?
 Waarom spotteden de mannen van Athene?
 Wat zeiden eenigen?
 Wat zeiden anderen?
 Waarheen begaf zich Paulus?
 Hoe lang bleef hij daar?
 Wat leerde hij daar?
 Waar kwam hij in?
 Waarheen ging hij te Efeze?
 Met wie verkeerde hij?
 Wat baden hem de Joden?
 Deed Paulus naar hun verzoek?
 Welk antwoord gaf hij hun?
 Waarheen begaf zich Paulus nu?
 Waarheen vervolgens?
 Wat gebeurde er toen de Joden hem in den tempel te Jeruzalem zagen?
 Wat beval de overste?
 Wie stond er den volgenden nacht bij Paulus?
 Wat zeide de Heer?
 Waar bragt men Paulus daarna?
 Aan wien gaven zij hem over?
 Hoe lang hield deze Paulus gevangen?
 Wat wenschte de vrouw van den landvoogd gaarne te hooren?
 Waarover sprak Paulus?
 Wat antwoordde Felix?
 Waarheen zond Festus hem?
 Waarom deed hij dit?
 Aan wien leverden zij hem over?
- Wat gebeurde er onder weg?
 Hoe heette het eiland waar zij aankwamen?
 Hoe waren de bewoners van dat eiland?
 Wat gebeurde er toen Paulus hout op het vuur wierp?
 Wat zeiden de menschen, toen zij de adder aan Paulus hand zagen?
 Maar wat deed Paulus?
 Kreeg Paulus een ongemak?
 Wat zeiden toen de menschen?
 Wie woonde er in den omtrek?
 Wat deed die man met Paulus?
 Waaraan leed diens vader?
 Wat deed Paulus toen hij bij den vader van Publius kwam?
 Genas Paulus nog andere?
 Wat bewezen hem de menschen van dat eiland?
 Waarvan voorzagen zij hem?
 Waar kwam Paulus eindelijk?
 Wie gingen hem te gemoet?
 Wat gebeurde er met de gevangenen?
 Waar bleef Paulus?
 Wat deed Paulus na drie dagen?
 Wat deelde Paulus den Joden mede?
 Wie kwamen er in zijne woning?
 Wat leide hij hun uit?
 Wat poogde Paulus?
 Welke was de uitwerking van dit pogen?
 Hoelang bleef Paulus in Rome?
 Wie ontving hij?
 Wat predikte hij?

A A N H A N G S E L.

Wij weten weinig van de lotgevallen der Schrijvers van de Boeken des Nieuwen Verbonds. Paulus, zegt men, is te Rome onthoofd. Petrus werd, gelijk men algemeen gelooft, te Rome gekruisigd, en Jakobus is door de Joden te Jeruzalem vermoord. Lukas was een medicijnmeester en vergezelde Paulus nu en dan op zijne reizen. Johannes werd door eenen Romeinschen keizer naar het eiland Pathmos verbannen, waar hij het boek der Openbaringen schreef. Hij stierf in hoogen ouderdom.

n. 2004

INHOUD VAN HET OUDE VERBOND.

	Bladz.		Bladz.
Het werk der Schepping	1	De Heere God leidt de kinde-	
De Schepping der menschen	2	ren Israëls door de woestijn	
Het Paradijs	3	in het beloofde land	46
Van den val der eerste menschen	5	De tien geboden	50
Hoe Kaïn zijnen broeder Abel		Gideon en Simson	53
doodsloeg	6	De Geschiedenis van Ruth	57
De Zondvloed	8	Samuel	59
De Torenbouw te Babel	10	De Hoogepriester Eli	61
Abraham en Sara	11	De koning Saul	63
Sodom en Gomorra	13	De reus Goliath	66
Isaaks offerande	15	David vervolgd	68
Isaaks huwelijk	16	David en Bathseba	70
Isaaks zegen	18	Absalom	73
De hemelladder in den droom	21	De pest tijdens Davids regering	75
Jakobs huwelijk	22	Koning Salomo	77
Jakob's worsteling	23	De Baālpriesters	79
Jozef door zijne broeders ver-		Naboth's wijnberg	82
kocht	25	Elia's opvaart	84
Jozef in de gevangenis	27	De oliekruik der weduwe en de	
Jozef uit de gevangenis verlost	29	Sunamitische vrouw	86
De broeders van Jozef in Egypte	31	De profeet Jona	88
Jozef maakt zich aan zijne broe-		De Babylonische gevangenis	90
ders bekend	34	De drie mannen in den oven	92
Geschiedenis van Job	37	Daniël in den leeuwenkuil	94
De Egyptische dienstbaarheid	39	Esther	96
De verstokking van Farao	41	Haman	98
De uittocht der kinderen Israëls	44	De profeten'	102

INHOUD VAN HET NIEUWE VERBOND.

	Bladz.		Bladz.
De Priester Zacharias	104	De geboorte van Johannes den	
De Engel bij Maria	105	Dooper	108
Maria bij Elizabeth	107	De geboorte van Jezus Christus	109

	Bladz.
De Herders te Bethlehem . . .	110
Jezus en Simeon in den tempel . . .	112
De Wijzen uit het Oosten . . .	113
De vlugt naar Egypte en de kindermoord.	115
De twaalfjarige Jezus in den Tempel	116
Johannes de Dooper	118
De Doop van Jezus Christus . . .	119
De verzoeking van Jezus door den duivel	121
De twaalf Apostelen en de bergrede	122
De bruiloft te Kana	124
De Samaritaansche vrouw . . .	125
Jezus in de synagoge te Nazareth	128
De Hoofdman te Kapernaüm . . .	129
De genezing van den geraakte . . .	130
Het badwater te Bethesda . . .	132
De weduwe te Nain	133
De zaadzaaijer	134
De boetvaardige zondares . . .	136
Het onkruid onder de tarwe . . .	137
De man met de dorre hand. . .	139
De onthoofding van Johannes den Dooper	141
Jezus spijzigt 5000 menschen . . .	142
Petrus op de zee.	144
De Kananésche vrouw	146
De verheerlijking van Jezus op den berg Thabor	147
De blindgeborene	149
Jezus de goede Herder	151

	Bladz.
Martha en Maria	152
De barmhartige Samaritaan. . .	153
De verloren zoon	154
De rijke man en de arme Lazarus . . .	156
Jezus zegent de kinderen	158
Zacheüs op den vijgeboom	159
De opwekking van Lazarus	161
De verdoerde vijgeboom	163
Het penningke der weduwe	165
De intogt van Jezus te Jeruzalem	166
De tien maagden	167
Het jongste gerigt	169
Het Heilige Avondmaal.	171
Judas de verrader	173
De verloochening van Petrus	176
De veroordeeling van Jezus	178
Het lijden en sterven van onzen Heer Jezus Christus	181
De begrafenis van Jezus	184
De opstanding van Jezus	186
De hemelvaart van Jezus	189
De uitstorting des Heiligen Geestes	191
De kracht des Heiligen Geestes	193
Stefanus.	195
De kamerling uit Moorenland	196
Petrus en de hoofdman Kornelius.	198
De bekeering van Saulus	200
Paulus Reizen. I.	202
Paulus Reizen. II	206
Aanhangsel	210